

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

ANALÝZA POTŘEB V ÚZEMÍ

Zpracovatel:

Projektový tým projektu Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání v Královéhradeckém kraji

Obsah:

Seznam obrázků	3
Seznam tabulek	3
Seznam grafů	4
Seznam zkratk.....	6
1 Cíle, metody a zdroje analýzy	8
2 Úvod	9
3 Obecná část analýzy	11
3.1 Základní údaje o Královéhradeckém kraji	11
3.2 Obyvatelstvo.....	13
3.3 Školství a vzdělávání	19
3.4 Dojíždka do škol.....	35
3.5 Trh práce.....	38
3.6 Ekonomika	49
3.7 Rozvojové priority kraje v oblasti vzdělávání	54
4 Specifická část analýzy.....	57
4.1 Podpora kariérového poradenství.....	57
4.2 Podpora rozvoje kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativě	67
4.3 Podpora polytechnického vzdělávání.....	74
4.4 Rozvoj škol jako center celoživotního učení (další vzdělávání)	80
4.5 Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce zaměstnavatelů a škol	93
4.6 Rozvoj infrastruktury středních škol a vyšších odborných škol	104
4.7 Podpora společného vzdělávání.....	107
4.8 Čtenářská gramotnost	119
4.9 Matematická gramotnost.....	128
4.10 Klíčové kompetence	137

Seznam obrázků

Obrázek 1 Rozložení středních a vyšších odborných škol v KHK	23
Obrázek 2 Strom problémů – Podpora kariérového poradenství	66
Obrázek 3 Strom problémů – Podpora rozvoje kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě	73
Obrázek 4 Strom problémů – Polytechnické vzdělávání	79
Obrázek 5 Strom problémů – Rozvoj škol jako center celoživotního učení	92
Obrázek 6 Strom problémů – Odborné vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů	103
Obrázek 7 Strom problémů – Společné vzdělávání	118
Obrázek 8 Strom problémů – Čtenářská gramotnost	127
Obrázek 9 Strom problémů – Matematická gramotnost	136
Obrázek 10 Strom problémů – Klíčové kompetence	144

Seznam tabulek

Tabulka 1 Královéhradecký kraj – rozloha a obce	12
Tabulka 2 Královéhradecký kraj – obyvatelstvo	12
Tabulka 3 Počet mateřských škol	19
Tabulka 4 Počet základních škol	20
Tabulka 5 Rozdělení středních škol podle zřizovatele	22
Tabulka 6 Rozdělení středních škol podle okresů	22
Tabulka 7 Vývoj počtu žáků středních škol podle zřizovatelů	22
Tabulka 8 Rozdělení středních škol podle počtu žáků	22
Tabulka 9 Rozdělení žáků podle zřizovatele střední školy	24
Tabulka 10 Rozdělení žáků podle druhu vzdělávání	24
Tabulka 11 Rozdělení oborů vzdělávání podle kategorie dosaženého vzdělání	24
Tabulka 12 Žáci podle skupin oborů vzdělávání	25
Tabulka 13 Rozdělení nově přijatých žáků podle skupiny oboru vzdělávání v roce 2015/2016	26
Tabulka 14 Vývoj počtu nově přijatých žáků podle skupin oborů vzdělávání	27
Tabulka 15 Obory vzdělání, do kterých bylo nově přijato nejvíce žáků	28
Tabulka 16 Vzdělávací nabídka v Královéhradeckém kraji	29
Tabulka 17 Obory vzdělávání realizované na středních školách v KHK	29
Tabulka 18 Přehled nejčastěji vyučovaných oborů vzdělávání v jednotlivých kategoriích dosaženého vzdělání	32
Tabulka 19 Podpora oborů ve školním roce 2015/2016	33
Tabulka 20 Vývoj počtu vyjíždějících žáků, učňů a studentů do škol	35
Tabulka 21 Saldo dojížděky do škol	36
Tabulka 22 Základní údaje vyjížděky do škol v letech 2001 a 2011	37
Tabulka 23 Dojížděka do škol podle typu v roce 2011	37
Tabulka 24 Dojížděka do škol v roce 2011 dle ORP	38
Tabulka 25 Relativní četnost počtu zaměstnaných v Královéhradeckém kraji v jednotlivých odvětvích	40
Tabulka 26 Klasifikace KZAM/CZ-ISCO	46
Tabulka 27 HDP v Královéhradeckém kraji	50
Tabulka 28 Právní forma ekonomických subjektů	51
Tabulka 29 Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců	52
Tabulka 30 Počet ekonomických subjektů podle odvětví	52
Tabulka 31 Průmět strategických dokumentů do klíčových témat KAPu	55

Tabulka 32 Počty autorizací a autorizovaných osob k 31. 8. 2016.....	85
Tabulka 33 Seznam profesních kvalifikací a počty jejich autorizací na SŠ a VOŠ v Královéhradeckém kraji k 31. 8. 2016	85
Tabulka 34 Rekvalifikace a poradenství ÚP.....	88
Tabulka 35 Přehled podílu zvolené a běžné rekvalifikace	88
Tabulka 36 Seznam podporovaných oborů.....	99
Tabulka 37 Žáci ZŠ v KHK podle postižení k 30. 9. 2015	112
Tabulka 38 Žáci SŠ v KHK podle postižení k 30. 9. 2015	114
Tabulka 39 Přehled šablon týkajících se čtenářské gramotnosti v OP 1.5	122
Tabulka 40 Přehled šablon týkajících se čtenářské gramotnosti ve výzvě č. 56	122
Tabulka 41 Přehled šablon týkajících se čtenářské gramotnosti v OP 1.4	123
Tabulka 42 Přehled šablon týkajících se matematické gramotnosti v OP 1.5.....	131
Tabulka 43 Přehled šablon týkajících se matematické gramotnosti v OP 1.4.....	131

Seznam grafů

Graf 1 Počet obcí dle okresů	12
Graf 2 Počet obyvatel dle okresů	13
Graf 3 Vývoj počtu obyvatel v Královéhradeckém kraji	14
Graf 4 Vývoj počtu obyvatel v okresech Královéhradeckého kraje.....	14
Graf 5 Přírůstek stěhováním.....	15
Graf 6 Přirozený přírůstek	15
Graf 7 Celkový přírůstek obyvatel	16
Graf 8 Průměrný věk.....	16
Graf 9 Podíl obyvatel ve věkové skupině 15–19 let	17
Graf 10 Prognóza počtu obyvatel věkové skupiny 15–19	18
Graf 11 Prognóza patnáctiletých obyvatel kraje	18
Graf 12 Počet obyvatel podle dosaženého vzdělání	19
Graf 13 Podíl dětí ve věku 3–6 let v MŠ	20
Graf 14 Počet žáků ZŠ v Královéhradeckém kraji	21
Graf 15 Procento žáků ZŠ ve speciálních třídách v jednotlivých okresech.....	21
Graf 16 Obory vzdělání podle počtu nově přijatých žáků	28
Graf 17 Počet technických a ostatních oborů včetně počtu žáků a studentů v oborech ve školním roce 2015/16	34
Graf 18 Vývoj relativního počtu žáků a studentů v technických a ostatních oborech vzdělání.....	34
Graf 19 Relativní počet žáků a studentů v technických a ostatních oborech vzdělání ve školním roce 2015/16	35
Graf 20 Vývoj počtu ekonomicky aktivních obyvatel v Královéhradeckém kraji	39
Graf 21 Počet zaměstnaných v Královéhradeckém kraji podle odvětví (NACE).....	40
Graf 22 Obecná míra nezaměstnanosti.....	41
Graf 23 Vývoj počtu nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji podle věku	42
Graf 24 Průměrný věk nezaměstnaných	43
Graf 25 Vývoj počtu nezaměstnaných v okresech Královéhradeckého kraje podle věku.....	43
Graf 26 Vývoj počtu nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji podle dosaženého vzdělání	44
Graf 27 Vývoj počtu nezaměstnaných v okresech Královéhradeckého kraje podle dosaženého vzdělání	45
Graf 28 Nezaměstnaní absolventi technických oborů podle kategorie vzdělání	46

Graf 29 Uchazeči o práci podle KZAM/CZ-ISCO.....	47
Graf 30 Volná místa podle KZAM/CZ-ISCO.....	48
Graf 31 Srovnání nabídky a poptávky práce podle KZAM/CZ-ISCO.....	48
Graf 32 Struktura volných míst (NACE)	49
Graf 33 Počet ekonomických subjektů v Královéhradeckém kraji	50
Graf 34 Počet ekonomických subjektů na 1 obyvatele	51
Graf 35 Počet ekonomických subjektů zaměstnávajících nad 50 zaměstnanců podle odvětví	54
Graf 36 Struktura programů DV nabízených na SŠ a VOŠ v Královéhradeckém kraji pro školní rok 2015-16.....	85
Graf 37 Počty autorizací ve třídění dle oborových skupin - SŠ a VOŠ v Královéhradeckém kraji.....	87
Graf 38 Počet škol a projektových záměrů zařazených do Rámce dle jednotlivých zřizovatelů.....	105
Graf 39 Odhadované výdaje projektových záměrů v Kč dle jednotlivých zřizovatelů	105
Graf 40 Podpora oborů vzdělávání prostřednictvím projektových záměrů zahrnutých do Rámce dle zřizovatelů	106
Graf 41 Podíl zdravotně postižených dětí MŠ v KHK na celkovém počtu v letech 2006/2007 - 2014/2015	112
Graf 42 Podíl zdravotně postižených ZŠ v KHK na celkovém počtu v letech 2006/2007 - 2014/2015	113
Graf 43 Podíl zdravotně postižených žáků SŠ v KHK na celkovém počtu žáků SŠ v letech 2006/2007–2014/2015	115
Graf 44 Čtenářská gramotnost ČR – výsledky PISA v různých druzích škol.....	124
Graf 45 Matematická gramotnost ČR – výsledky PISA v různých druzích škol.....	133

Seznam zkratek

AK	Agrární komora
BOV	Badatelsky orientované vyučování
COP	Centrum odborné přípravy
ČG	Čtenářská gramotnost
ČR	Česká republika
ČŠI	Česká školní inspekce
DZ ČR	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky
DV	Další vzdělávání
DVPP	Další vzdělávání pedagogických pracovníků
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
HK	Hradec Králové
ICT	Informační a komunikační technologie
IPn	Individuální projekt národní
IPo	Individuální projekt národní
IPS	Informační a poradenské středisko při Úřadu práce
IROP	Integrovaný regionální operační program
ISCO	International Standard Classification of Occupations (Klasifikace zaměstnání)
JA	Junior Achievement
JC	Jičín
KAP	Krajský akční plán rozvoje vzdělávání v Královéhradeckém kraji
KHK	Královéhradecký kraj
KK	Klíčové kompetence
Koncepce 2020	Koncepce podpory mládeže na období 2014-2020 České republiky
KZAM	Klasifikace zaměstnání
MG	Matematická gramotnost
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
NA	Náchod
NACE	Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Euroéennes (Statistická klasifikace ekonomických činností)
NIDV	Národní institut pro další vzdělávání
NSK	Národní soustava kvalifikací

NUTS II	Nomenklatura územních statistických jednotek
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OP VK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSPOD	Orgán sociálně právní ochrany dětí
PdF	Pedagogická fakulta
PISA	Programme for International Student Assessment
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
RK	Rychnov nad Kněžnou
RŠŠZ	Rejstřík škol a školských zařízení
RVP	Rámcový vzdělávací program
SOŠ	Střední odborná škola
SOU	Střední odborné učiliště
SP ČR	Svaz průmyslu a dopravy České republiky
Strategie 2020	Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020
SVK HK	Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové
ŠVP	Školní vzdělávací program
ŠZ	Školský zákon
TU	Trutnov
ÚP	Úřad práce
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola
ZŠ	Základní škola
ZV	Základní vzdělávání

1 Cíle, metody a zdroje analýzy

Analýza potřeb v území je jednou ze čtyř částí dokumentu Krajský akční plán. V této části jsou zpracována data za účelem zjištění a popisu aktuálního stavu. Analýza potřeb v území je rozdělena na dvě hlavní části – obecnou, která zpracovává jednotlivé části vzdělávací soustavy a dalších oblastí s ní souvisejících, jejich vlastnosti a vazby mezi nimi a specifickou část, která řeší aktuální stav průřezových témat.

Pro zpracování Analýzy potřeb v území bylo využito několik metodik, převažující metodou je analýza. Analýza podrobně identifikuje vzdělávací soustavu a další oblasti na krajské úrovni. Dále byla především v obecné analýze použita matematická a statistická metoda, která umožňuje přesné vyjádření aktuálního stavu sledovaných oblastí a vztahů mezi nimi. V analýze jsou zpracovány z vybraných dat prognózy jejich následujícího vývoje, které poskytují zpětnou vazbu při definování návrhů opatření. Explanace byla použita také převážně v obecné části analýzy při popisu vazby mezi jednotlivými ukazateli a jejich vzájemným vlivem. Specifická část analýzy využívá již uvedené metody, navíc používá metodu dotazování. Při setkáních platform a především na setkáních minitýmů, které jsou dle tématu složeny z odborníků v praxi tématem se přímo zabývajících, byl zjišťován aktuální stav jednotlivých oblastí.

Veškerá data uvedená v analýze potřeb v území jsou čerpána z validních zdrojů. Pro obecnou část byla statistická data získána z Českého statistického úřadu, z Úřadu práce České republiky, z MŠMT, z dokumentů a statistik vedených odborem školství krajského úřadu Královéhradeckého kraje (např. Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje 2016 – 2020) a z regionálně specifických dat zpracovaných NÚV. Z veřejně dostupných dat byl proveden výběr dat potřebných k vyobrazení současného stavu oblasti. Tato data byla dále zpracována k použití pro další vyhodnocení. Vybraná data byla zpracována do tabulek a následně do grafů. V části specifické jsou především pro definice pojmů použity jako zdroj Charakteristiky intervencí zpracované NÚV, pro přehled financování jednotlivých oblastí pak informační systém Monit 7+. Získání dat k zhodnocení současného stavu probíhalo formou osobní konzultace s odborníky z praxe ve vazbě na zjištěné skutečnosti v obecné analýze.

Cílem analýzy je primárně zjištění a popis současného stavu vzdělávací struktury s detailnějším zaměřením na střední a vyšší odborné školy v Královéhradeckém kraji a oblasti se vzděláváním související. Dalším cílem analýzy je zjištění problémů ve vzdělávací sféře a příčin vedoucích ke vzniku těchto problémů. Analýza bude sloužit jako podklad pro definování návrhů opatření vedoucích k eliminaci příčin problémů.

2 Úvod

Královéhradecký kraj se opakovaně umístil na prvních příčkách jako nejlepší místo pro život. Počet obyvatel v kraji je stabilní, ale je krajem s nejstarším obyvatelstvem v České republice. V kraji roste počet vysokoškoláků a klesá počet obyvatel s nejvyšším dosaženým vzděláním základním. Královéhradecký kraj se skládá z pěti okresů, ekonomický vývoj v rámci jednotlivých oblastí kraje je nerovnoměrný. Míra ekonomicky aktivního obyvatelstva kraje je pod celorepublikovým průměrem, obecná míra nezaměstnanosti se v kraji pohybuje dlouhodobě pod průměrem ČR. Poptávka po práci a nabídka volných míst v kraji nejsou v souladu, rozdíly jsou významné i mezi jednotlivými okresy v rámci kraje. Nejvíce nabízeným odvětvím v kraji je ze strany zaměstnavatelů zpracovatelský průmysl, který tvoří 30 % nabídky volných míst a počet poptávaných zaměstnanců do tohoto odvětví roste. Tato skutečnost odráží počet rozrůstajících se průmyslových center na okrajích především okresních měst v kraji. Další rostoucí poptávka ze strany zaměstnavatelů se projevuje v oborech strojírenských, výrobě textilií a gumárensko-plastikářském sektoru (z informací poskytnutých zástupci škol i firem vyplývá, že úspěšní a perspektivní absolventi těchto oborů vzdělávání nacházejí uplatnění bezprostředně po ukončení vzdělávání ve střední škole). Hlavními produkty kraje jsou motorová vozidla a elektrická zařízení. Naopak poptávka po zaměstnání je nejvyšší v kategorii nekvalifikovaných pracovníků a pracovníků ve službách. Jako hrozba pro udržení konkurenceschopnosti kraje je fakt, že v odvětví vědecké a technické činnosti (ve znalostních oborech) je dlouhodobě nízká zaměstnanost.

Královéhradecký kraj prostřednictvím regionálních dokumentů definoval rozvojové priority a k jejich naplnění nastavil tyto cíle:

- zajistit provázanost škol s trhem práce,
- podpořit celoživotní učení, oblast dalšího vzdělávání dospělých a procesů uznávání kvalifikací,
- podpořit rozvoj technických oborů nejen na střední a vyšších odborných školách, ale také na úrovni vysokoškolské,
- poskytnout podporu kariérových poradců pro školy,
- rozvíjet klíčové kompetence žáků všech věkových skupin, včetně rozvoje podnikavosti, iniciativy a gramotností.

Pro splnění prvního cíle se jeví jako nezbytné zlepšit spolupráci škol se zaměstnavateli. Spolupráce škol a zaměstnavatelů je realizována v různé míře na většině škol. Podoby této spolupráce se liší v závislosti na zaměření školy, vyučovaných oborech, počtu žáků, velikosti školy, lokalitě, ve které má většinový dosah a samozřejmě v proaktivním přístupu zaměstnanců a spolupracujících aktérů školy. Mnoho zaměstnavatelů však uvádí, že spolupráce se školami je velmi omezená, protože školy oborově neodpovídají poptávaným požadavkům zaměstnavatelů. Souhrn nejvíce zmiňovaných problémů v rámci spolupráce škol a zaměstnavatelů, které zazněly na setkání jednotlivých minitýmů z obou stran: malý zájem o technické a odborné vzdělávání, nesystematická podpora technického a odborného vzdělávání ze strany odpovědných subjektů, malé povědomí o polytechnickém a odborném vzdělávání ve společnosti, nedostatečná úroveň a kvalita znalostí, dovedností a pracovních návyků žáků a studentů, malá adaptabilita struktury oborů vzdělávání (resp. vzdělávacích programů) a vyučovacích předmětů včetně vyučovaného obsahu k reálnému stavu technického vývoje (vč. zastaralého vybavení odborných učeben, dílen apod.)

Mezi rozvojové oblasti ve vzdělávání patří podpora v oblasti celoživotního učení - dalšího vzdělávání dospělých a procesů uznávání kvalifikací. Školy v současné době realizují kurzy dalšího vzdělávání především na základě požadavku zaměstnavatele, úřadu práce či s ohledem na zájem veřejnosti v dané lokalitě. Formy vzdělávání, které jsou školy schopny poskytovat, jsou sice variabilní, počínaje rekvalifikačními kurzy dle NSK, přes rekvalifikační kurzy bez návaznosti na NSK až po různé typy dalšího vzdělávání, kam patří např. jazykové či technické vzdělávání, řidičská oprávnění apod. Školy mohou rovněž

nabízet a realizovat další vzdělávání vedoucí k získání stupně vzdělání, tj. výučního listu či maturity. Žádoucí je, aby další vzdělávání reagovalo na potřeby trhu práce. V této souvislosti je třeba zmínit, že se školy potýkají především s problémy co do materiálního vybavení a zařízení, které většinou neodpovídá reálným, již modernizovaným provozům.

Podporu chce kraj poskytnout také oblasti kariérového poradenství. Poradenské služby v oblasti kariérového poradenství jsou dostupné pro všechny žáky a studenty, kvalita je však (především ve školách) různá. Chybí koordinovaný přístup a komplexní diagnostika profesních a osobnostních charakteristik a preferencí. Ve většině základních a středních škol se minimálně jeden odborný pedagogický pracovník zabývá kariérovým poradenstvím. Výchovný poradce převážně poskytuje žákům pouze „základní kariérové poradenství“, tedy informace o možnostech vzdělávání nebo studia navazujícího na směr a stupeň vzdělávání. Školská poradenská zařízení poskytují mj. i informační a poradenské činnosti, které napomáhají při volbě vhodného vzdělávání žáků a studentů a přípravě na budoucí povolání. Královéhradecký kraj má zřízenou Pedagogicko-psychologickou poradnu (PPP) s pěti hlavními a dvěma detašovanými pracovišti. Středisek výchovné péče (SVP) je v Královéhradeckém kraji několik, např. SVP Domino a SVP Návrat v Hradci Králové, SVP Kompas v Náchodě či SVP Varianta v Trutnově. Informační a poradenská střediska při úřadech práce (IPS) poskytují bezplatné poradenské služby, individuální či skupinové, žákům, studentům a absolventům, rodičovské veřejnosti, školským zařízením a dalším zájemcům, související s volbou povolání a jejich následným uplatněním v praxi. IPS poskytují také aktuální informace o středních a vysokých školách, studijních a učebních oborech v regionech a celé ČR, nárocích a požadavcích na jednotlivá povolání, možnostech uplatnění absolventů jednotlivých oborů v praxi, situaci na trhu práce v regionu a celé ČR. Individuální kariérové poradenství jako pomoc jedincům při orientaci v oblasti volby povolání nabízejí a poskytují v rámci svých služeb také vzdělávací společnosti a personální agentury.

Žádoucí je rovněž rozvoj klíčových kompetencí nejen u žáků. Klíčové kompetence obsahují několik oblastí, podporou a rozvojem každé z klíčových oblastí jsou sekundárně rozvíjeny i samotné klíčové kompetence žáků. Rozvoj klíčových kompetencí je podporován již od nadnárodní úrovně (EU). Rozvoj klíčových kompetencí jako jedno z témat je zařazeno i do Rámcového vzdělávacího programu. RVP ukládá školám další rozpracování metod vyučování klíčových kompetencí do ŠVP. Pro podporu rozvoje klíčových kompetencí lze využít řady publikací a metodických materiálů, které jsou určeny všem učitelům, kteří chtějí rozvíjet klíčové kompetence svých žáků. Mezi klíčové kompetence patří také podpora podnikavosti ve školách. Metody výchovy k podnikání na úrovni základních a středních škol jsou v současné době postaveny na metodách projektového vyučování. Badatelsky orientované vyučování je vyučovací metoda, která staví na přirozené zvědavosti žáků a vede žáky k aktivitě. Žáci, kteří projdou badatelstvím, rozvíjejí řadu dovedností. V podmínkách České republiky je výchova k podnikavosti zaměřena hlavně na založení podnikatelského subjektu, což je na úrovni škol rozvíjeno prostřednictvím realizace fiktivních firem.

3 Obecná část analýzy

Obecná část analýzy se zabývá specifickými daty pro Královéhradecký kraj. Řeší především oblast vzdělávání v Královéhradeckém kraji a další oblasti se vzděláváním souvisejícími a vzdělávací strukturu ovlivňujícími.

3.1 Základní údaje o Královéhradeckém kraji

Královéhradecký kraj leží ve východních Čechách. Jeho rozloha je 4 757,8 km², což představuje necelých 6 % území České republiky. Královéhradecký kraj se tímto staví na 9. místo v pořadí podle velikosti krajů ČR. Hranici Královéhradeckého kraje tvoří státní hranice s Polskem v délce 208 km, dále na severozápadě sousedí s krajem Libereckým, západní hranice dělí Královéhradecký kraj od kraje Středočeského a na východě sousedí s krajem Pardubickým. K 31. 12. 2015 žilo v Královéhradeckém kraji 551 421 obyvatel s průměrným věkem 42,5. Královéhradecký kraj tak je krajem s nejstarším obyvatelstvem v České republice a průměrný věk v kraji stále stoupá. Hustota obyvatel kraje je 116 obyvatel/km², to řadí Královéhradecký kraj na 8. místo mezi kraji ČR, v porovnání s ČR je hustota obyvatel Královéhradeckého kraje pod průměrem.

Geograficky je Královéhradecký kraj velice členitý. Ráz krajiny se mění od roviny přes pahorkatiny až po podhůří a horské masivy Krkonoš a Orlických hor. Nadmořská výška v kraji se pohybuje od 202 m n. m., což odpovídá hladině Cidliny v okrese Hradec Králové, až po 1 603 m n. m. Tento výškový bod je zároveň nejvyšším bodem České republiky – Sněžka. Zemědělská půda zaujímá 58 % území kraje, 31 % plochy kraje je zalesněné. Na 5 % území kraje se rozprostírá Krkonošský národní park.

Po vstupu ČR do EU byly pro statistické účely Eurostatu vytvořeny regiony soudržnosti (NUTS II). Královéhradecký kraj společně s krajem Pardubickým a Libereckým tvoří NUTS II Severovýchod.

Administrativně je Královéhradecký kraj rozdělen do 5 okresů. Jedná se o okres Hradec Králové (HK), ve kterém leží zároveň krajské i okresní město Hradec Králové, okres Jičín (JC), okres Náchod (NA), okres Rychnov nad Kněžnou (RK) a okres Trutnov (TU). Rozlohou je největší okres Trutnov, počtem obyvatel a hustotou je největší okres Hradec Králové. Okres Hradec Králové je také okresem kraje s nejvyšším věkovým průměrem obyvatel. V kraji se nachází mnoho obcí o počtu obyvatel do 500. Tyto obce tvoří 61 % všech obcí kraje a žije v nich 13 % obyvatel kraje. Obcí s počtem obyvatel nad 3000 je pouze 6 % ze všech obcí a žije v nich 61 % obyvatel kraje. Městské obyvatelstvo představuje 67 % obyvatelstva kraje (v kraji je 48 měst, ale 40 % měst má méně než 3000 obyvatel). Z toho nejvíce procent městského obyvatelstva žije v okrese Hradec Králové (v 6 městech žije 71,37% obyvatel) a nejméně v okrese Rychnov nad Kněžnou.

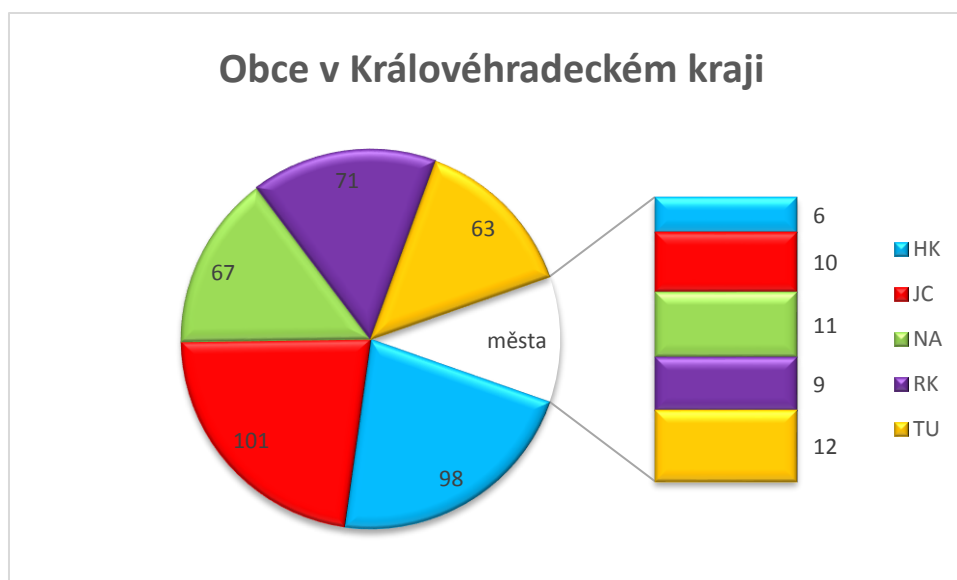
Všechna tato data shrnuje Tabulka 1 Královéhradecký kraj – rozloha a obce a Tabulka 2 Královéhradecký kraj – obyvatelstvo. V tabulkách je uvedeno srovnání velikostí obcí, jejich počtu a počtu obyvatel v nich podle rozložení v okresech kraje, rozloha okresů, průměrný věk obyvatel v jednotlivých okresech. Data, ze kterých je čerpáno, jsou aktuální k 31. 12. 2015. Graf 1 Počet obcí dle okresů představuje počet obcí v kraji a jejich rozložení podle okresů kraje. Zároveň je z grafu patrné, kolik je v kraji měst a v jakých okresech se nacházejí. Graf 2 Počet obyvatel dle okresů zobrazuje počet obyvatel kraje rozdělených podle okresů. Graf také znázorňuje, kolik obyvatel z celkové populace Královéhradeckého kraje patří mezi městské obyvatelstvo. I toto je rozděleno podle okresů.

Tabulka 1 Královéhradecký kraj – rozloha a obce

	Rozloha (km ²)	Počet obcí celkem	Průměrná rozloha obce (km ² /obec)	Počet měst	Obce s počtem obyvatel 0 – 500	Obce s počtem obyvatel 501 – 3000	Obce s počtem obyvatel 3001 +
KHK	4 758	448	10,6	48	273	147	28
HK	892	104	8,4	6	70	30	4
JC	887	111	8	10	83	24	4
NA	851	78	11	11	41	29	8
RK	982	80	12,5	9	44	30	6
TU	1 147	75	15,3	12	35	34	6

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Graf 1 Počet obcí dle okresů

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

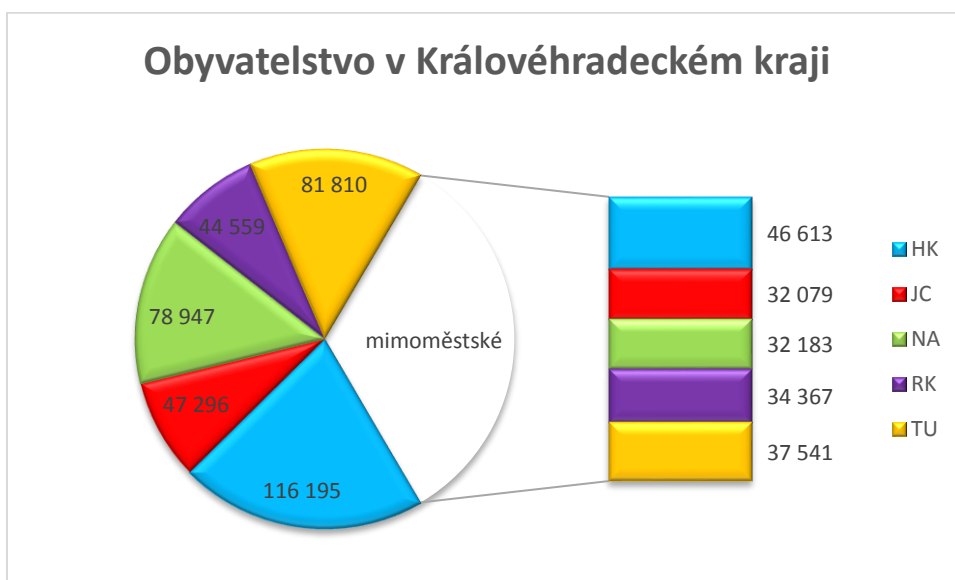
Tabulka 2 Královéhradecký kraj – obyvatelstvo

	Počet obyvatel	Hustota obyvatel (obyvatel/km ²)	Průměrný věk	Počet obyvatel žijících ve městě	Ob. žijící v obcích s počtem obyvatel 0 - 500	Ob. žijící v obcích s počtem obyvatel 501 - 3000	Ob. žijící v obcích s počtem obyvatel 3001 +
KHK	551 421	116	42,5	367 970	69 022	148 987	333 412
HK	163 159	183	42,8	116 195	19 611	32 395	111 153
JC	79 190	89	42,4	47 286	17 514	24 063	37 913

NA	110 869	130	42,4	78 481	11 882	25 381	73 666
RK	78 861	80	41,9	44 438	10 780	30 018	38 063
TU	119 042	104	42,5	81 449	9 295	37 130	72 617

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Graf 2 Počet obyvatel dle okresů

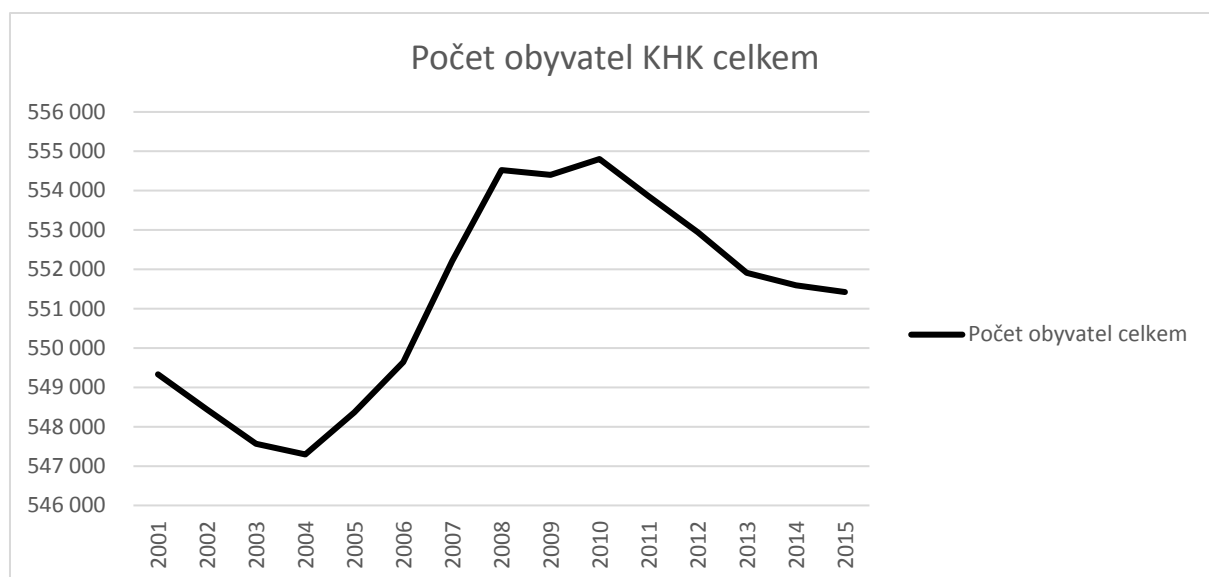
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Na počtu měst v ČR se Královéhradecký kraj podílí 7 %, stejně tak na počtu všech obcí. Podíl obyvatel žijících v malých obcích do 500 obyvatel v Královéhradeckém kraji je téměř dvojnásobný oproti celorepublikovému průměru. Počet obyvatel Královéhradeckého kraje představuje 5 % populace České republiky a je tak desátým nejlidnatějším krajem republiky.

3.2 Obyvatelstvo

Vývoj obyvatelstva v Královéhradeckém kraji je pro účely analýzy sledován za období 15 let, od roku 2001 do roku 2015. Počet obyvatelstva Královéhradeckého kraje je v průběhu sledovaného období stabilní. Dlouhodobý počet obyvatel se pohybuje okolo průměru 551 tisíc obyvatel, odchylka od průměru ve sledovaném období je +/- 0,5 % obyvatel. Tento vývoj zobrazuje Graf 3 Vývoj počtu obyvatel v Královéhradeckém kraji. Na počátku sledovaného období počet obyvatel v kraji klesá, od roku 2004 se směr vývoje mění a počet obyvatel začíná stoupat. Tento trend končí rokem 2008 a od 2010 opět klesá.

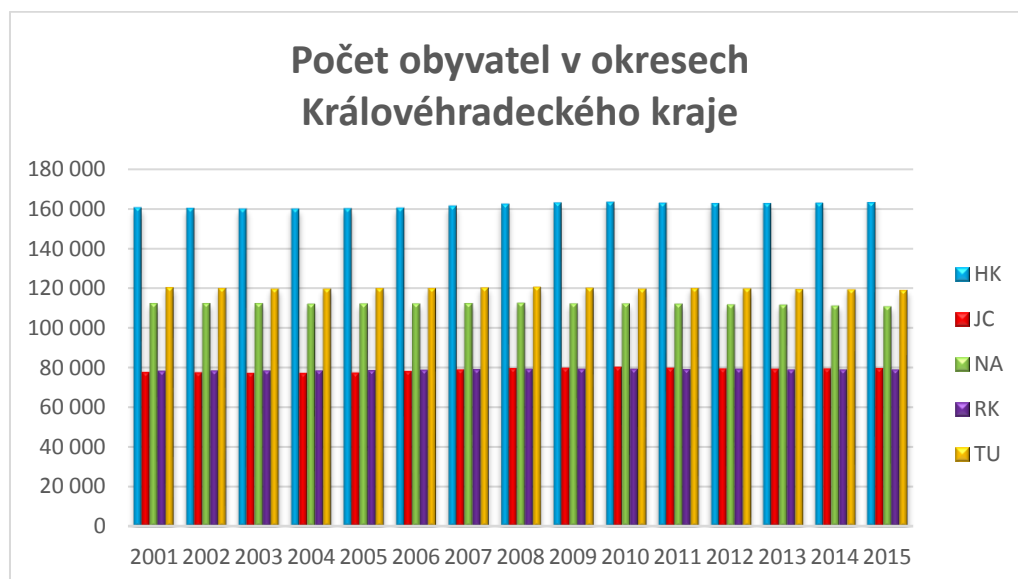
Graf 3 Vývoj počtu obyvatel v Královéhradeckém kraji

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Stabilní počet obyvatel kraje zobrazuje Graf 4 Vývoj počtu obyvatel v okresech Královéhradeckého kraje. Zde je znázorněn vývoj počtu obyvatel v kraji podle jednotlivých okresů. Zatímco křivky vývoje počtu obyvatel v okresech Hradec Králové, Jičín a Rychnov nad Kněžnou v podstatě kopírují křivku vývoje počtu obyvatel v kraji, v okrese Náchod je dlouhodobě počet obyvatel na zhruba stejném čísle, až od roku 2008 zaznamenává pokles počtu obyvatel. Trutnovský okres zaznamenává v počtu obyvatel za sledované období největší výkyvy.

Graf 4 Vývoj počtu obyvatel v okresech Královéhradeckého kraje

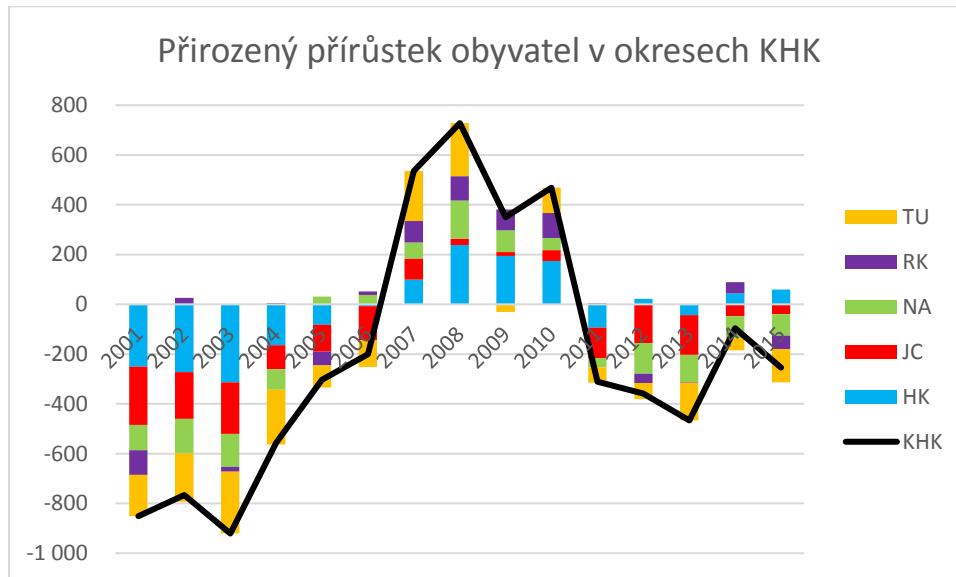
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Mezi počátkem a koncem sledovaného období počet obyvatel v kraji vzrostl. Stejně je tomu i v okresech Hradec Králové, Jičín a Rychnov nad Kněžnou. Naopak pokles počtu obyvatel zaznamenal okres Náchod a Trutnov.

3.2.1 Přírůstek obyvatel

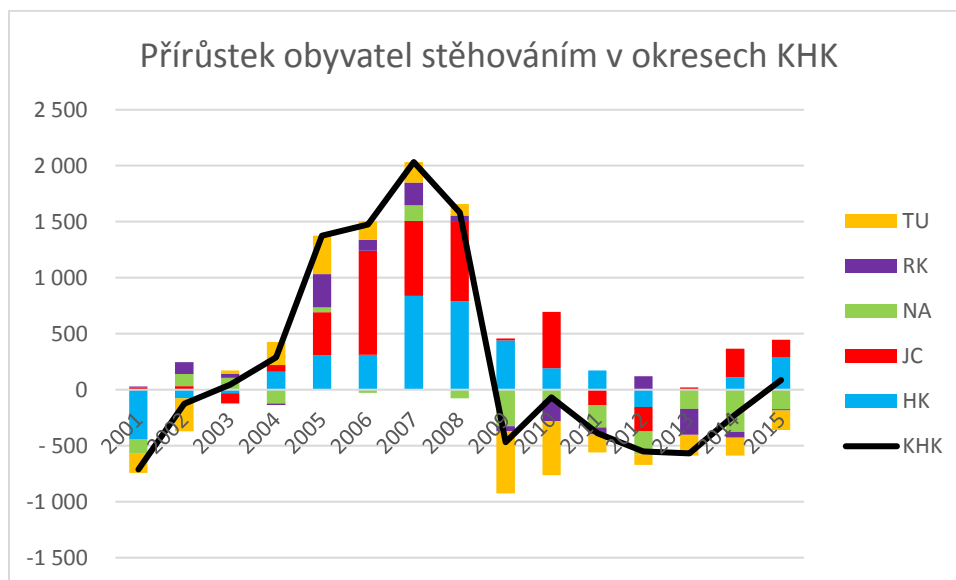
Změna počtu obyvatel se odvíjí od dvou ukazatelů – přirozeného přírůstku a přírůstku migrací (stěhováním). Přírůstek přirozený představuje rozdíl mezi živě narozenými a zemřelými v daném roce, přírůstek migrací je rozdílem přistěhovalých a vystěhovalých v daném roce. Přirozený přírůstek i přírůstek migrací zachycuje Graf 5 Přírůstek stěhováním a Graf 6 Přirozený přírůstek.

Graf 5 Přírůstek stěhováním

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Graf 6 Přirozený přírůstek

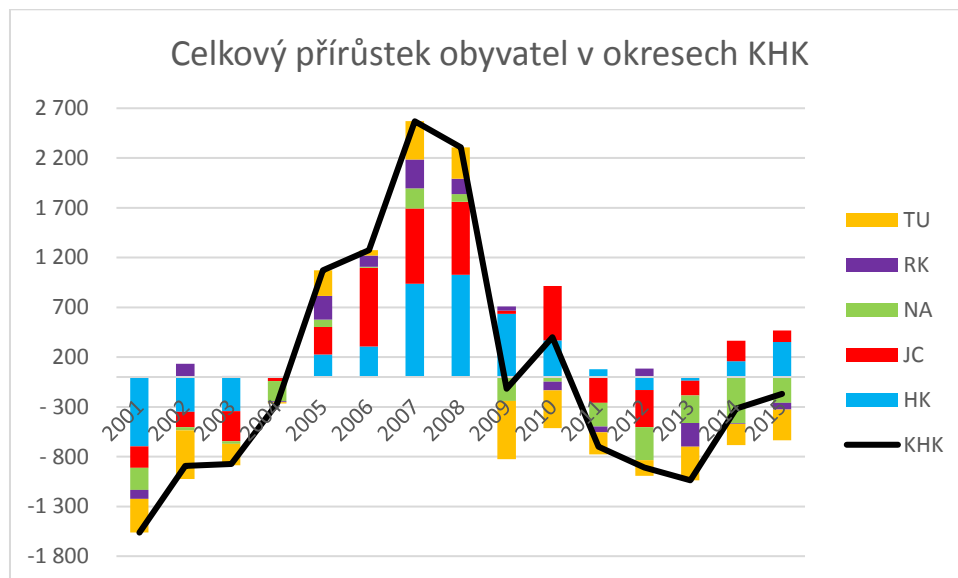
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Přírůstek migrací se na změně počtu obyvatel podílí vyšší mírou než přirozený přírůstek. Porovnáním obou grafů je viditelný rozdíl mezi přírůstkem přirozeným a přírůstkem migrací. Zatímco přírůstek přirozený nepředstavuje zásadní výkyvy, u přírůstku migrací se jedná o několikanásobně větší změnu. Zároveň z grafů vyplývá, že v období, kdy je přírůstek záporný, se jedná u přirozeného přírůstku o větší saldo než u přírůstku migrací. Zatímco přirozený přírůstek je ve většině sledovaného období záporný, přírůstek stěhováním vykazuje záporné saldo zhruba v polovině sledovaného období. Přírůstek migrací

představuje ve sledovaném období celkově kladné saldo a pro kraj znamená nárůst obyvatel, oproti přírůstku přirozenému, který celkově ve sledovaném období má saldo záporné.

Celkový přírůstek obyvatel je souhrnem obou přírůstků (přirozeného i migrací). Ve sledovaném období převažují roky se záporným saldem, v celku je saldo kladné.

Graf 7 Celkový přírůstek obyvatel

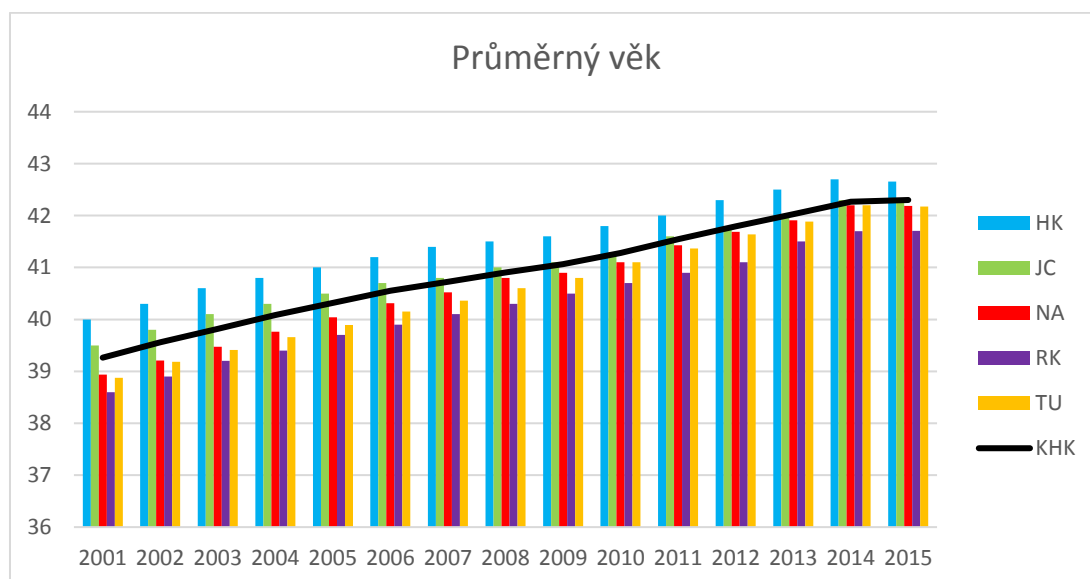

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

3.2.2 Věkové složení obyvatel KHK

Královéhradecký kraj je krajem, ve kterém je obyvatelstvo s nejvyšším věkovým průměrem v republice. Vývoj průměrného věku má po celé sledované období rostoucí tendenci. Souhrnem za kraj je tato tendence lineární, s nárůstem o 0,22 let průměrného věku za každý rok.

Graf 8 Průměrný věk

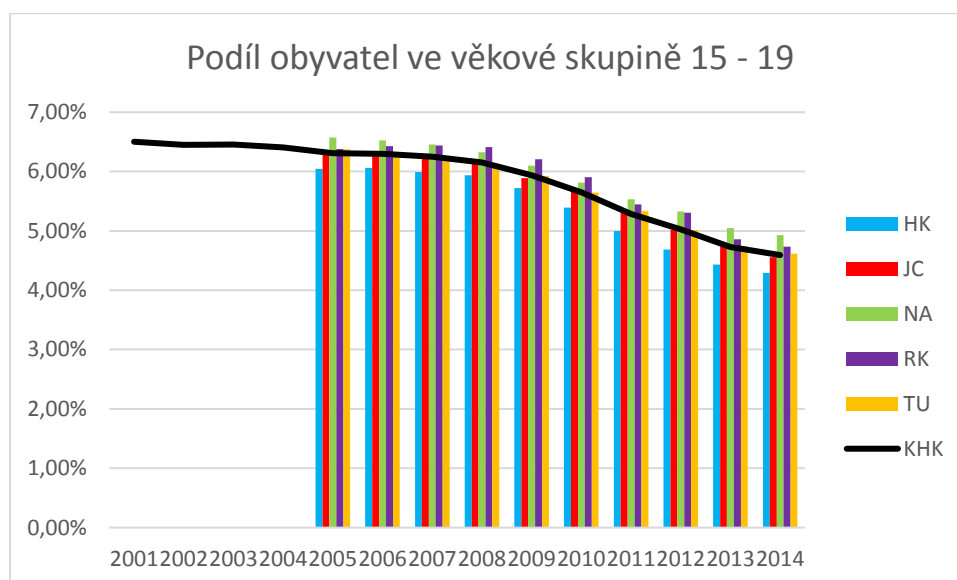

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Graf 8 Průměrný věk ukazuje, že nárůst průměrného věku zaznamenávají všechny okresy kraje. V okrese Hradec Králové žijí lidé s nejvyšším věkovým průměrem v kraji, na druhém místě je okres Náchod. Naopak nejmladším okresem kraje, co se věkového průměru týče, je Rychnov nad Kněžnou. Nejrychlejší nárůst věkového průměru ve sledovaném období zaznamenal okres Trutnov.

S věkovým průměrem souvisí vývoj počtu obyvatel v jednotlivých věkových skupinách. Pro účely KAP se více zaměříme na věkovou skupinu 15–19 let. Tato věková skupina orientačně odpovídá skupině středoškolských žáků čtyřletých oborů.

Graf 9 Podíl obyvatel ve věkové skupině 15–19 let

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Jak znázorňuje Graf 9 Podíl obyvatel ve věkové skupině 15–19 let, procentuální podíl obyvatel v této skupině se snižuje. Souvislost s touto skutečností ukazuje i předchozí Graf 8 Průměrný věk. S rostoucím průměrným věkem dochází k nárůstu většiny věkových skupin nad 20 let. Vývoj počtu obyvatel nad 20 let má po celou dobu rostoucí tendenci. Ve sledovaných letech došlo k navýšení počtu obyvatel nad 20 let téměř o 20 tisíc. Tento nárůst je sice mírný, vzhledem k velikosti skupiny obyvatel nad 20 let, která představuje okolo 80 % populace kraje, je pro obyvatele věkové skupiny 15 – 19 let zásadní. Počet obyvatel do 14 let je stabilní, změna vývoje počtu obyvatel od 2001 do 2014 představuje přibližně 1 % celkového počtu obyvatel kraje. Věková skupina 0 – 14 je jedinou věkovou skupinou, která nemá jednotný směr vývojové tendence. Na počátku sledovaného období procento této věkové skupiny klesá, od roku 2007 se směr vývoje mění a procento věkové skupiny 0 – 14 začíná narůstat. Tato skutečnost je ovlivněna zvýšením porodnosti v roce 2007. Ve věkové skupině 15 – 19 se změna začne projevovat po roce 2019.

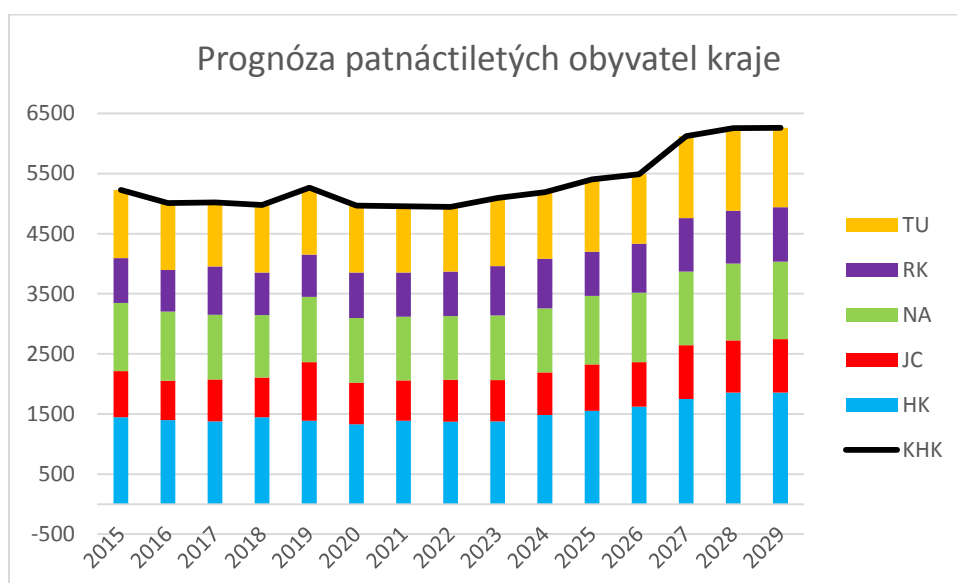
Prognózu věkové skupiny 15 – 19 let lze určit s odchylkou 0,5 % z počtu živě narozených dětí v rozmezí 5 let před 15 – 19 lety. Graf 10 Prognóza počtu obyvatel věkové skupiny 15–19 zobrazuje prognózu relativního počtu obyvatel ve věkové skupině 15 – 19 za celý Královéhradecký kraj. Graf 10 Prognóza počtu obyvatel věkové skupiny 15–19 potvrzuje výše zmíněnou změnu vývoje počtu obyvatel ve sledované věkové skupině. Po roce 2019 se směr křivky mění z klesající na rostoucí. Vrcholu ve sledovaném období dosáhne v roce 2026, což odpovídá vrcholu křivky porodnosti 15 let zpětně. Obdobný vývoj zaznamenává Graf 11 Prognóza patnáctiletých obyvatel kraje, zde se také změna směru křivky projeví v roce 2019. Prognózu počtu patnáctiletých obyvatel je možné využít jako podklad pro počet žáků vstupujících do prvních ročníků středních škol.

Graf 10 Prognóza počtu obyvatel věkové skupiny 15–19

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Graf 11 Prognóza patnáctiletých obyvatel kraje

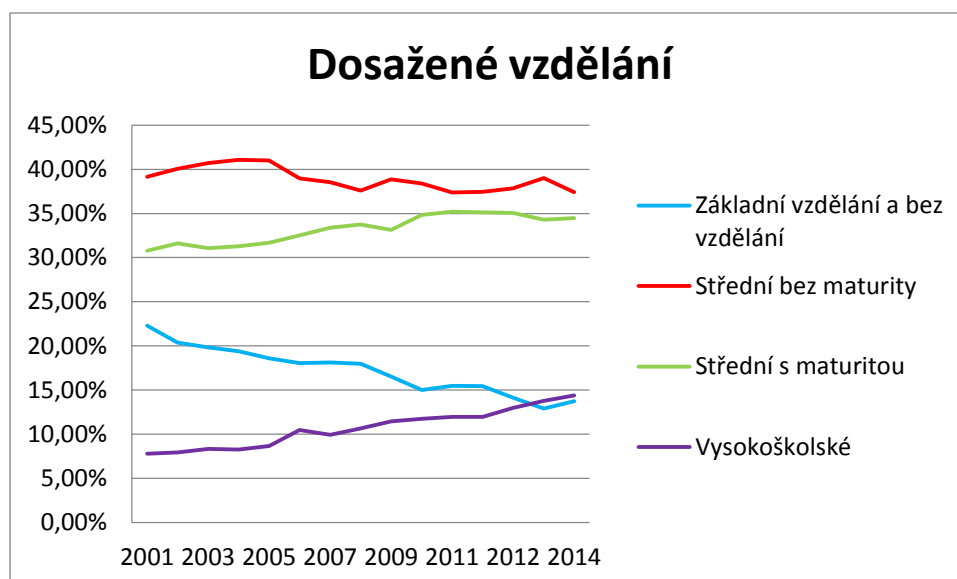

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

3.2.3 Vzdělanostní struktura obyvatel KHK

Další Graf 12 Počet obyvatel podle dosaženého vzdělání zobrazuje vývoj relativního počtu obyvatel Královéhradeckého kraje ve věku 15 a více let podle dosaženého vzdělání. Z grafu je patrné, že počet obyvatel s dosaženým základním vzděláním a bez vzdělání klesá, naopak počet vysokoškoláků roste. Rostoucí tendenci vykazuje i počet obyvatel se středoškolským vzděláním s maturitou, tento růst je oproti nárůstu vysokoškoláků mírnější. Nárůst vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva narostl na dvojnásobek, na polovinu klesl počet obyvatel se základním vzděláním, v roce 2013 poprvé početně převýšila skupina vysokoškoláků skupinu obyvatel se základním vzděláním nebo bez vzdělání.

Graf 12 Počet obyvatel podle dosaženého vzdělání

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Graf 12 Počet obyvatel podle dosaženého vzdělání ukazuje, že největší zastoupení v Královéhradeckém kraji mají obyvatelé se středním vzděláním bez maturity. Střední vzdělání s maturitou dosáhlo nyní přibližně 35 % obyvatel kraje starších 15 let. Tyto dvě skupiny představují 70 % starších 15 let v kraji, 60 % celkového obyvatelstva kraje.

3.3 Školství a vzdělávání

Královéhradecký kraj poskytuje vzdělávání v celém systému vzdělávání. V kraji se nachází mimo formálních vzdělávacích institucí také množství institucí poskytujících neformální vzdělávání. Vzdělávací instituce jsou rozmístěny dle demografických potřeb po celém kraji, s demografickým vývojem souvisí i naplněnost jednotlivých institucí.

3.3.1 Předškolní vzdělávání

K 1. 9. 2016 působí v Královéhradeckém kraji 155 mateřských škol, 155 školských zařízení, které v sobě zahrnují jak mateřskou tak základní školu a 108 základních škol. Celkem je v kraji 310 mateřských a 264 základních škol. Rozložení počtu mateřských škol v jednotlivých okresech kraje odpovídá demografickému vývoji jednotlivých okresů. Mateřské i základní školy jsou provozovány různými zřizovateli. Jejich počet v jednotlivých okresech uvádí Tabulka 3 Počet mateřských škol a Tabulka 4 Počet základních škol. Více než 90 % mateřských škol a 86 % základních škol je zřizováno obcemi. V případě mateřských a základních škol zřizovaných krajem se téměř výhradně jedná o školy speciální.

Tabulka 3 Počet mateřských škol

okres/zřizovatel	Obec	Kraj	Církev	Soukromá	celkem
HK	67	3	2	4	76
JC	51	0	1	1	53
NA	61	1	0	3	65
RK	55	0	0	1	56
TU	54	4	0	2	60
celkem	288	8	3	11	310

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat poskytnutých Odborem školství KHK

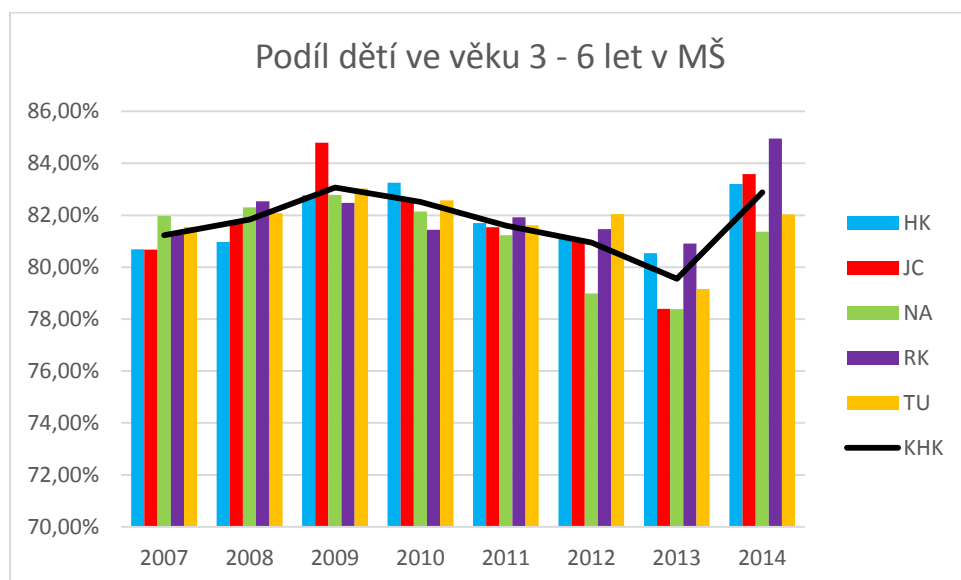
Tabulka 4 Počet základních škol

okres/zřizovatel	Obec	Kraj	Církev	Soukromá	celkem
HK	48	5	2	3	58
JC	36	2	1	1	40
NA	50	6	0	1	57
RK	45	3	1	3	52
TU	49	8	0	0	57
celkem	228	24	4	8	264

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat poskytnutých Odborem školství KHK

Absolutní počet dětí v mateřských školách kraje za posledních osm let stále roste. Podíl dětí z věkové skupiny 3–6 let navštěvujících mateřskou školu zobrazuje Graf 13 Podíl dětí ve věku 3–6 let v MŠ. Podíl dětí ve věkové skupině 3–6 let navštěvujících MŠ je stabilní, pohybuje se nad hranicí 80 %, s výjimkou roku 2013. V tomto roce byl absolutní počet dětí ve věkové skupině 3–6 let nejvyšší ve sledovaném období, což odráží celkový demografický vývoj kraje – především porodnosti, která začala od roku 2007 narůstat.

Graf 13 Podíl dětí ve věku 3–6 let v MŠ

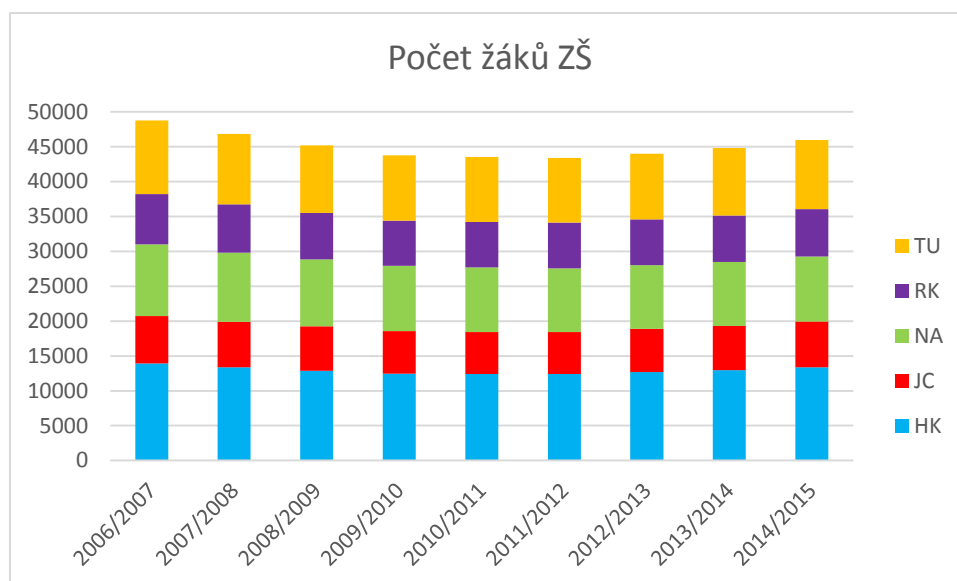

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

3.3.2 Základní školy

Počet žáků ZŠ do roku 2012 klesal, od roku 2013 začíná narůstat. Počet žáků ZŠ stejně jako MŠ odráží celkový demografický vývoj kraje. V roce 2013 začali nastupovat do ZŠ žáci narození v roce 2007. Tímto rokem začala růst porodnost. Vývoj počtu žáků ZŠ zachycuje Graf 14 Počet žáků ZŠ v Královéhradeckém kraji.

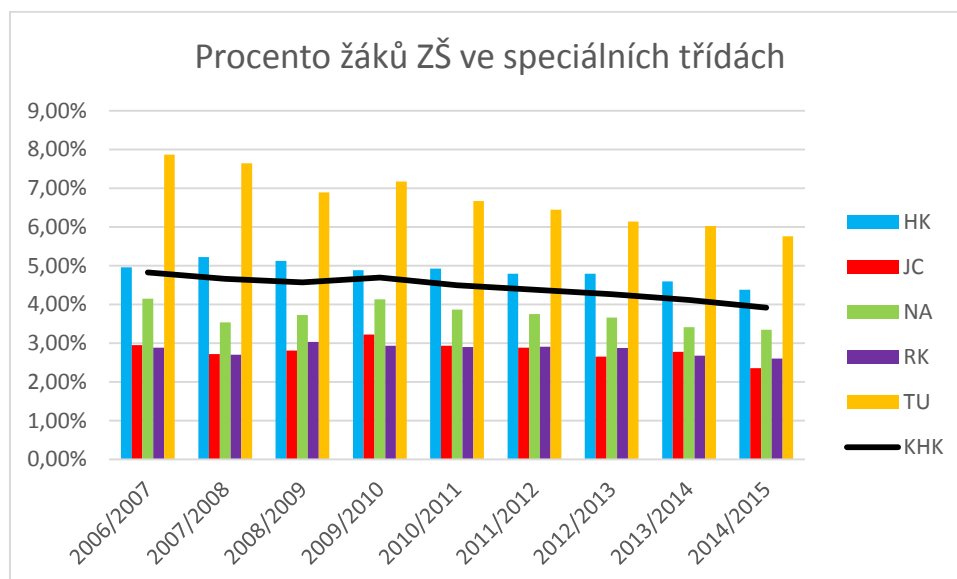
Graf 14 Počet žáků ZŠ v Královéhradeckém kraji

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Absolutní počet žáků ZŠ ve speciálních třídách po celé sledované období klesá, klesá i podíl žáků ve speciálních třídách na všech žácích ZŠ. Tento vývoj zobrazuje Graf 15 Procento žáků ZŠ ve speciálních třídách. Z grafu je patrné, že podíl žáků ZŠ zařazených do speciálních tříd v okrese Trutnov převyšuje jak podíl žáků ve speciálních třídách v ostatních okresech kraje, tak celokrajový průměr. Počet žáků ZŠ ve speciálních třídách v okrese Trutnov představuje v průměru třetinu všech žáků ZŠ ve speciálních třídách v celém Královéhradeckém kraji.

Graf 15 Procento žáků ZŠ ve speciálních třídách v jednotlivých okresech

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

3.3.3 Střední a vyšší odborné školy

V Královéhradeckém kraji jsou zejména střední školy zřizované krajem. Vedle nich jsou SŠ zřizované jinou fyzickou nebo právnickou osobou (soukromé), obcí nebo sdružením obcí (obecní), církví nebo náboženským uskupením (církevní) a Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy (státní).

Tabulka 5 Rozdělení středních škol podle zřizovatele

Zřizovatel školy	Počet SŠ v KHK
kraj	63
soukromé	13
církevní	4
státní	2
obecní	1
Celkem	83 škol

Zdroj: Rejstřík škol a školských zařízení

Počet středních škol jednotlivých okresů se liší a souvisí s počtem obyvatel v jednotlivých okresech (Tabulka 6 Rozdělení středních škol podle okresů).

Tabulka 6 Rozdělení středních škol podle okresů

Okres	počet SŠ	počet obyvatel okresu (stav k 1. 1. 2016)	počet SŠ na 10 000 obyvatel
Hradec Králové	27	163 159	1,59
Jičín	14	79 490	1,76
Náchod	15	110 869	1,44
Rychnov nad Kněžnou	8	78 861	1,01
Trutnov	19	119 042	1,76
Celkem	83	551 421	1,54

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 7 Vývoj počtu žáků středních škol podle zřizovatelů

Zřizovatel	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016
kraj	26901	26884	26669	26333	25309	23860	22536	21460	21047	20275
obec	0	0	0	0	0	235	212	191	179	182
privátní sektor	3137	3412	3621	3657	3506	3046	2701	2383	2303	2308
církev	715	748	783	820	792	772	804	894	984	1012
Celkem	30753	31044	31073	30810	29607	27913	26253	24928	24513	23777
% změna	-0,17%	0,94%	0,09%	-0,85%	-4,06%	-6,07%	-6,32%	-5,32%	-1,69%	-3,10%

Zdroj: MŠMT

V důsledku různého zájmu žáků vycházejících ze základních škol a v důsledku již provedených optimalizačních kroků kraje působí v KHK střední školy s velmi rozdílnými počty žáků. Nejmenší počty jsou převážně na školách určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, čtyři školy s největším počtem žáků (nad 600 žáků) jsou v Hradci Králové a jedna v Náchodě.

Tabulka 8 Rozdělení středních škol podle počtu žáků

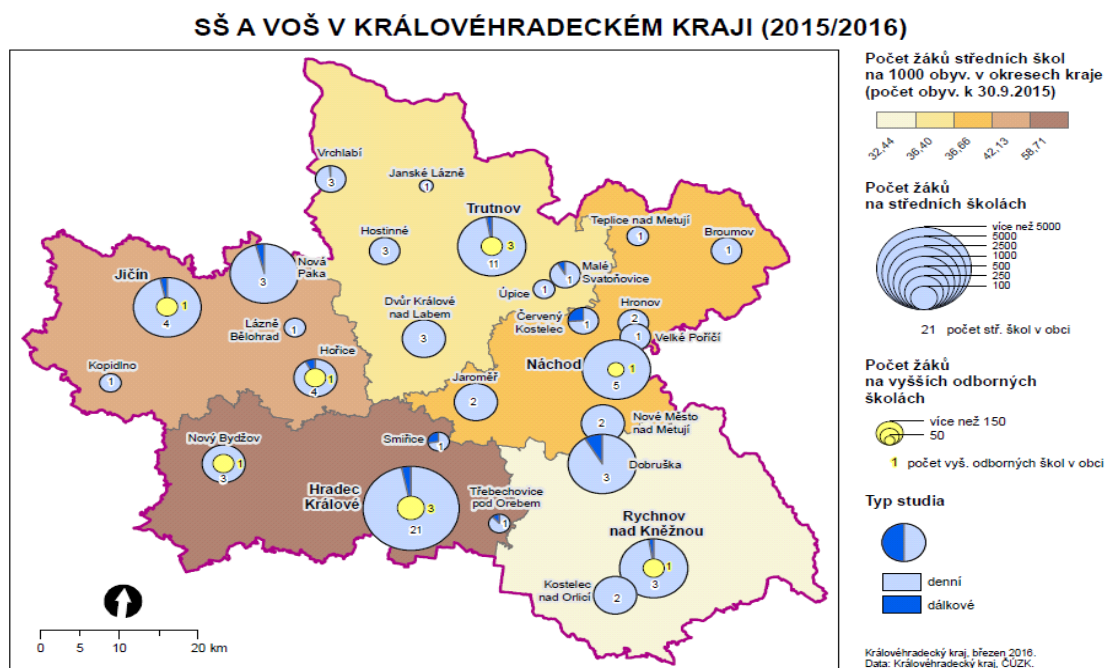
Počet žáků	Počet SŠ
0-49	9
50-99	2
100-149	7
150-199	10
200-249	9

250-299	8
300-349	11
350-399	3
400-449	4
450-499	4
500-549	4
550-599	4
600-649	2
650-699	1
700-949	0
950-999	1
1000-1049	0
1050-1099	1
	80

Zdroj: MŠMT

Největšími středními školami v kraji jsou Střední průmyslová škola, Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Hradec Králové (1078 žáků), Střední škola služeb, obchodu a gastronomie, Hradec Králové, Velká 3 (950 žáků) a Jiráskovo gymnázium, Náchod, Řezníčkova 451 (697 žáků), všechny tři zřizované krajem. Největší počet žáků ve středních školách jiných zřizovatelů má Biskupské gymnázium Bohuslava Balbína a Základní škola a mateřská škola Jana Pavla II. Hradec Králové (612 žáků) a Střední škola – Podorlické vzdělávací centrum, Dobruška (365 žáků).

Obrazek 1 Rozložení středních a vyšších odborných škol v KHK

Zdroj: KÚ KHK

Přehled žáků v oborech vzdělání

Tabulka 9 Rozdělení žáků podle zřizovatele střední školy

Zřizovatel školy	Celkový počet žáků
Kraj	20 275
Církevní	1 012
Soukromé	2 308
Obecní	182
Celkem	23 777

Zdroj: MŠMT

Do tabulky byli zahrnuti všichni žáci ve všech druzích a formách vzdělávání. Více než 85 % žáků navštěvuje krajské střední školy, kterých je ale jen 74,7 % ze všech středních škol v kraji.

Tabulka 10 Rozdělení žáků podle druhu vzdělávání

Druh vzdělávání	počet žáků	% z celku
Střední vzdělávání (bez maturity i bez výučního listu)	127	0,5 %
Střední vzdělávání s výučním listem	5 221	22,0 %
Zkrácené vzdělávání k získání středního vzdělání s výučním listem	34	0,1 %
Střední vzdělávání s maturitní zkouškou	17 297	72,7 %
Zkrácené vzdělávání k získání středního vzdělání s maturitní zkouškou	107	0,5 %
Nástavbové studium (pro absolventy středního vzdělání s výučním listem v příbuzném oboru vzdělání)	991	4,2 %
	23 777	

Zdroj: MŠMT

Ke zkrácenému studiu pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou se mohou hlásit uchazeči, kteří získali střední vzdělání s maturitní zkouškou v jiném oboru vzdělání. Všechny 107 žáků tohoto druhu studia se vzdělává v některém oboru z kategorie dosaženého vzdělání M a žádný žák v kategoriích L nebo K.

Přehled oborů vzdělání středních škol

V souladu s nařízením vlády č. 211/2012 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, je možné rozdělit obory podle kategorie dosaženého vzdělání dle následující tabulky.

Tabulka 11 Rozdělení oborů vzdělávání podle kategorie dosaženého vzdělání

Označení kategorie	Popis	Počet žáků
C	Obory poskytující střední vzdělání (praktická škola)	127
E	Dvouleté a tříleté obory vzdělání poskytující střední vzdělání s výučním listem (určené hlavně pro žáky se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním; jsou koncipovány s nižšími nároky v oblasti všeobecného i obecně odborného vzdělání; absolventi jsou připraveni pro výkon jednoduchých prací v rámci dělnických povolání)	791
H	Obory vzdělání poskytující střední vzdělání s výučním listem	4 464

K	Obory vzdělání poskytující střední vzdělání s maturitní zkouškou (gymnázia)	6 604
L	Obory vzdělání poskytující střední vzdělání s maturitní zkouškou, u kterých je součástí vzdělávání i odborný výcvik nebo obory vzdělání nástavbového studia poskytující střední vzdělání s maturitní zkouškou	2 043
M	Obory vzdělání poskytující střední vzdělání s maturitní zkouškou	9 748
Celkem		23 777

Zdroj: MŠMT

Celkový počet žáků v kategorii vzdělání L se skládá z 991 žáků nástavbového studia (L/5) a 1052 žáků standardního středního vzdělávání s maturitní zkouškou (L/0).

První dvojčíslí kódu každého oboru vzdělání značí skupinu oborů. Podle tohoto klíče lze jednotlivým skupinám přiřadit počty žáků.

Tabulka 12 Žáci podle skupin oborů vzdělávání

Kód	Název skupiny oborů (počet SŠ s obory)	Počet žáků	% z celku
79	Obecná příprava (21)	6 604	27,8%
23	Strojírenství a strojírenská výroba (15)	2 007	8,4%
65	Gastronomie, hotelnictví a turismus (17)	1 749	7,4%
63	Ekonomika a administrativa (12)	1 415	6,0%
18	Informatické obory (11)	1 266	5,3%
26	Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (11)	1 249	5,3%
41	Zemědělství a lesnictví (10)	1 092	4,6%
78	Obecně odborná příprava (21)	1 065	4,5%
75	Pedagogika, učitelství a sociální péče (11)	904	3,8%
36	Stavebnictví, geodézie a kartografie (10)	855	3,6%
82	Umění a užité umění (8)	802	3,4%
64	Podnikání v oborech, odvětví (15)	738	3,1%
68	Právo, právní a veřejnosprávní činnost (5)	665	2,6%
69	Osobní a provozní služby (9)	595	2,7%
53	Zdravotnictví (3)	516	2,2%
29	Potravinářství a potravinářská chemie (8)	436	1,8%
43	Veterinářství a veterinární prevence (1)	388	1,6%
66	Obchod (7)	264	1,1%
33	Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů (10)	253	1,1%
34	Polygrafie, zpracování papíru, filmu a fotografie (4)	236	1,0%
37	Doprava a spoje (2)	149	0,6%
39	Speciální a interdisciplinární obory (2)	143	0,6%
16	Ekologie a ochrana životního prostředí (3)	141	0,6%
21	Hornictví a hornická geologie, hutnictví a slévárenství (1)	72	0,3%
72	Publicistika, knihovnictví a informatika (1)	66	0,3%
28	Technická chemie a chemie silikátů (1)	63	0,3%
31	Textilní výroba a oděvnictví (2)	39	0,2%
32	Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů (1)	5	0,0%
	Celkem	23 777	

Zdroj: MŠMT

Do skupiny oborů 39 – Speciální a interdisciplinární obory patří obory vzdělání autotronik, mechanik instalatérských a elektrotechnických zařízení, požární ochrana a malíř a lakýrník, do skupiny 78 – Obecně odborná příprava obory lyceální a do skupiny oborů 79 – Obecná příprava patří gymnaziální obory vzdělání. Velké procento žáků v této skupině je ovlivněno tím, že jsou zde započítáni žáci všech ročníků osmiletých a šestiletých gymnázií.

Na žádné střední škole v kraji se nevyučuje alespoň jeden obor ze skupin 61 – Filozofie, teologie, 74 – Tělesná kultura, tělovýchova a sport a 91 – Teorie vojenského umění.

Tabulka 13 Rozdělení nově přijatých žáků podle skupiny oboru vzdělávání v roce 2015/2016

Kód	Název skupiny oborů (počet SŠ s obory)	Nově přijatí do 1. ročníku	% z celku
79	Obecná příprava (21)	1 231	19,6%
23	Strojírenství a strojírenská výroba (15)	604	9,6%
65	Gastronomie, hotelnictví a turismus (17)	532	8,5%
63	Ekonomika a administrativa (12)	394	6,3%
64	Podnikání v oborech, odvětví (15)	372	5,9%
26	Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (11)	365	5,8%
41	Zemědělství a lesnictví (10)	333	5,3%
18	Informatické obory (11)	319	5,1%
78	Obecně odborná příprava (21)	278	4,4%
75	Pedagogika, učitelství a sociální péče (11)	240	3,8%
82	Umění a užité umění (8)	232	3,7%
68	Právo, právní a veřejnosprávní činnost (5)	222	3,5%
36	Stavebnictví, geodézie a kartografie (10)	204	3,2%
69	Osobní a provozní služby (9)	174	2,8%
29	Potravinářství a potravinářská chemie (8)	155	2,5%
53	Zdravotnictví (3)	129	2,1%
43	Veterinářství a veterinární prevence (1)	118	1,9%
66	Obchod (7)	83	1,3%
34	Polygrafie, zpracování papíru, filmu a fotografie (4)	74	1,2%
33	Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů (10)	74	1,2%
16	Ekologie a ochrana životního prostředí (3)	35	0,6%
39	Speciální a interdisciplinární obory (2)	33	0,5%
21	Hornictví a hornická geologie, hutnictví a slévárenství (1)	24	0,4%
37	Doprava a spoje (2)	23	0,4%
31	Textilní výroba a oděvnictví (2)	17	0,3%
28	Technická chemie a chemie silikátů (1)	13	0,2%
72	Publicistika, knihovnictví a informatika (1)	12	0,2%
32	Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů (1)	2	0,0%
Celkem		6 292	

Zdroj: MŠMT

Zájem uchazečů o jednotlivé obory vzdělání se vyvíjí v čase a závisí na velkém množství faktorů. Do mnoha oborů vzdělání, které byly ještě v nedávné době v KHK dominantní se dnes hlásí pouze malé množství žáků. Nejen v KHK je v posledních letech největší zájem o obory všeobecně vzdělávací, strojírenské a obory zaměřené na služby.

Tabulka 14 Vývoj počtu nově přijatých žáků podle skupin oborů vzdělání

Název skupiny oborů	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	/ 2007	/ 2008	/ 2009	/ 2010	/ 2011	/ 2012	/ 2013	/ 2014	/ 2015	/ 2016
Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů	7	0	0	7	0	0	6	0	0	2
Hornictví a hornická geologie, hutnictví a slévárenství	0	11	6	6	7	9	2	5	5	24
Podnikání v oborech, odvětví	341	431	489	428	426	377	239	213	220	372
Veterinářství a veterinární prevence	91	123	94	94	90	111	91	90	91	118
Právo, právní a veřejnosprávní činnost	141	157	141	200	176	149	128	138	181	222
Pedagogika, učitelství a sociální péče	168	189	181	171	188	200	197	235	213	240
Zemědělství a lesnictví	491	464	353	409	393	371	294	339	303	333
Speciální a interdisciplinární obory	61	83	80	61	73	60	46	45	32	33
Ekonomika a administrativa	573	575	543	580	466	426	403	393	387	394
Umění a užité umění	203	233	244	285	217	209	242	200	229	232
Polygrafie, zpracování papíru, filmu a fotografie	73	72	77	69	66	76	84	58	75	74
Obecná příprava	136 4	139 5	135 6	133 3	124 6	121 4	120 3	121 3	124 8	123 1
Informatické obory	0	0	39	226	378	434	365	369	325	319
Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	823	893	872	632	334	372	337	326	377	365
Zdravotnictví	151	118	129	121	124	130	136	128	134	129
Gastronomie, hotelnictví a turismus	871	840	806	854	705	706	662	599	554	532
Obchod	284	183	203	184	126	104	93	86	87	83
Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů	145	232	135	174	131	152	85	127	78	74
Obecně odborná příprava	451	525	461	446	337	290	313	280	295	278
Strojírenství a strojírenská výroba	796	729	754	675	537	555	587	642	668	604
Textilní výroba a oděvnictví	65	42	21	22	5	5	3	4	19	17
Ekologie a ochrana životního prostředí	0	25	48	51	50	55	40	51	40	35
Potravinářství a potravinářská chemie	189	165	135	156	157	163	186	154	178	155
Technická chemie a chemie silikátů	27	29	32	19	17	16	16	19	15	13
Osobní a provozní služby	341	286	302	299	248	230	210	207	205	174
Stavebnictví, geodézie a kartografie	307	347	305	334	332	321	280	286	258	204
Doprava a spoje	100	72	103	82	79	59	53	48	45	23
Publicistika, knihovnictví a informatika	29	60	59	52	18	18	20	22	25	12
Celkem do denní formy vzdělávání	8092	8279	7968	7970	6926	6812	6321	6277	6287	6292

Zdroj: MŠMT

Graf 16 Obory vzdělání podle počtu nově přijatých žáků zobrazuje data, která ukazuje Tabulka 14 Vývoj počtu nově přijatých žáků podle skupin oborů vzdělání pro rok 2015/2016.

Graf 16 Obory vzdělání podle počtu nově přijatých žáků

Zdroj: Vlastní zpracování (Tabulka 14 Vývoj počtu nově přijatých žáků podle skupin oborů vzdělání)

Tabulka 15 Obory vzdělání, do kterých bylo nově přijato nejvíce žáků

Kód oboru	Název oboru (počet škol, které přijaly žáky do 1. ročníku)	Nově přijatí do oboru
79-41-K/41	Gymnázium – čtyřleté (18)	624
79-41-K/81	Gymnázium – osmileté (12)	394
64-41-L/51	Podnikání (15)	372
18-20-M/01	Informační technologie (11)	319
63-41-M/02	Obchodní akademie (8)	265
65-51-H/01	Kuchař - číšník (12)	260
79-41-K/61	Gymnázium – šestileté (5)	213
23-41-M/01	Strojírenství (6)	166
64-41-L/51	Podnikání (7)	164
68-42-M/01	Bezpečnostně právní činnost (2)	140
69-51-H/01	Kadeřník (5)	130
63-41-M/01	Ekonomika a podnikání (5)	129
43-41-M/01	Veterinářství (1)	118
65-42-M/01	Hotelnictví (5)	116
23-68-H/01	Mechanik opravář motorových vozidel (4)	111
75-41-M/01	Sociální činnost (4)	111
75-31-M/01	Předškolní a mimoškolní pedagogika (4)	110
26-41-M/01	Elektrotechnika (6)	109

Zdroj: MŠMT

Do ostatních oborů vzdělání bylo nově přijato méně než 100 žáků.

Tabulka 16 Vzdělávací nabídka v Královéhradeckém kraji

Kategorie dosaženého vzdělání	Označení	Počet možných oborů vzdělání dle NV 211/2010 Sb.	Počet realizovaných oborů vzdělání na školách v KHK	Počet škol, které realizují alespoň jeden z těchto oborů
Obory vzdělání poskytující střední vzdělání	C	2	2	10
Obory vzdělání poskytující střední vzdělání	J	5	0	0
Obory vzdělání poskytující střední vzdělání s výučním listem	E	36	17	7
	H	84	38	29
Obory vzdělání poskytující střední vzdělání s maturitní zkouškou	K	7	3	21
	L/0	29	13	12
	M	87	44	49
Nástavbové studium	L/5	36	10	24

Zdroj: Rejstřík škol a školských zařízení, OŠ KÚ KHK

V následující tabulce je přehled všech oborů vzdělání středních škol v KHK. V pravém sloupci je uveden celkový počet žáků v daném oboru vzdělání. Při porovnávání těchto čísel je potřeba brát v úvahu, že různé obory vzdělání mají různou délku vzdělávání a z toho vyplývající různý celkový počet žáků. Většinou platí, že obory mající v kódu písmeno M a L/0 jsou čtyřleté, obory s písmenem H a E jsou tříleté, L/5 v denní formě dvouleté a v ostatních formách tříleté. U oborů gymnázií je délka vzdělávání uvedena u názvu.

Tabulka 17 Obory vzdělávání realizované na středních školách v KHK

Obory vzdělání zapsané v rejstříku škol a školských zařízení podle stavu k 31. 9. 2015		Počet škol s oborem vzdělání		Počet žáků v oboru vzdělání		
Kód oboru	Název oboru	zapsaným v rejstříku	kde vzdělávají žáky	v denní formě	v ostatních formách	Celkem žáků
79-41-K/41	Gymnázium (čtyřleté)	21	18	2 490		2 490
64-41-L/51	Podnikání	16	15	373	365	738
65-51-H/01	Kuchař - číšník	13	12	786		786
79-41-K/81	Gymnázium (osmileté)	12	12	2 968		2 968
18-20-M/01	Informační technologie	11	11	1 266		1 266
63-41-M/02	Obchodní akademie	10	8	1 050	4	1 054
78-62-C/02	Praktická škola dvouletá	10	7	91		91
63-41-M/01	Ekonomika a podnikání	9	5	361	0	361
23-41-M/01	Strojírenství	7	6	596		596
23-56-H/01	Obráběč kovů	7	5	122		122
29-54-H/01	Cukrář	7	6	253		253
33-56-H/01	Truhlář	7	7	178		178
66-51-H/01	Prodavač	7	4	91		91
78-62-C/01	Praktická škola jednoletá	7	6	36		36
23-51-H/01	Strojní mechanik	6	5	113	6	119
23-52-H/01	Nástrojař	6	5	211		211
26-41-M/01	Elektrotechnika	6	6	394		394
65-42-M/01	Hotelnictví	6	5	466		466

23-43-L/51	Provozní technika	5	2	30	40	70
23-55-H/02	Karosář	5	5	122		122
26-51-H/02	Elektrikář - silnoproud	5	5	187		187
69-51-H/01	Kadeřník	5	5	382		382
69-54-E/01	Provozní služby	5	4	52		52
79-41-K/61	Gymnázium (šestileté)	5	5	1 146		1 146
23-44-L/01	Mechanik strojů a zařízení	4	3	54		54
23-68-H/01	Mechanik opravář motorových vozidel	4	4	356		356
26-41-L/01	Mechanik elektrotechnik	4	3	188		188
26-51-H/01	Elektrikář	4	4	184	77	261
29-53-H/01	Pekař	4	3	62		62
36-64-H/01	Tesař	4	4	87		87
36-67-H/01	Zedník	4	4	66		66
65-51-E/01	Stravovací a ubytovací služby	4	4	154		154
66-41-L/01	Obchodník	4	1	27		27
68-43-M/01	Veřejnosprávní činnost	4	3	260		260
75-31-M/01	Předškolní a mimoškolní pedagogika	4	4	340	95	435
75-41-M/01	Sociální činnost	4	4	401	2	403
78-42-M/01	Technické lyceum	4	3	163		163
78-42-M/02	Ekonomické lyceum	4	4	334		334
23-45-L/01	Mechanik seřizovač	3	2	123		123
23-45-M/01	Dopravní prostředky	3	2	79		79
23-55-H/01	Klempíř	3	3	43		43
26-41-L/52	Provozní elektrotechnika	3	1	31	14	45
26-52-H/01	Elektromechanik pro zařízení a přístroje	3	2	73		73
26-57-H/01	Autoelektrikář	3	3	92		92
29-51-E/01	Potravinářská výroba	3	3	70		70
33-56-E/01	Truhlářská a čalounická výroba	3	3	34		34
36-67-E/01	Zednické práce	3	3	91		91
41-55-H/01	Opravář zemědělských strojů	3	3	269		269
65-41-L/01	Gastronomie	3	2	74		74
65-42-M/02	Cestovní ruch	3	2	210		210
75-41-E/01	Pečovatelské služby	3	3	66		66
16-01-M/01	Ekologie a životní prostředí	2	2	75		75
23-51-E/01	Strojírenské práce	2	2	48		48
23-61-H/01	Autolakýrník	2	2	64		64
31-58-H/01	Krejčí	2	1	12		12
33-42-L/51	Nábytkářská a dřevařská výroba	2	1	14		14
33-57-E/01	Dřevařská výroba	2	2	16		16
34-53-L/01	Reprodukční grafik pro média	2	2	67		67
36-47-M/01	Stavebnictví	2	2	407		407
36-52-H/01	Instalatér	2	2	79		79
39-41-L/01	Autotronik	2	2	121		121
41-41-M/01	Agropodnikání	2	2	206		206
41-44-L/51	Zahradnictví	2	1	12		12
41-44-M/01	Zahradnictví	2	2	69		69
41-51-E/01	Zemědělské práce	2	2	52		52

41-51-H/01	Zemědělec - farmář	2	2	11		11
41-52-E/01	Zahradnické práce	2	2	29		29
41-52-H/01	Zahradník	2	2	92		92
53-41-M/01	Zdravotnický asistent	2	2	340	34	374
65-41-L/51	Gastronomie	2	2	49	10	59
66-51-E/01	Prodavačské práce	2	2	77		77
66-52-H/01	Aranžér	2	2	69		69
68-42-L/51	Bezpečnostní služby	2	2	0	44	44
68-42-M/01	Bezpečnostně právní činnost	2	2	361		361
69-41-L/01	Kosmetické služby	2	2	161		161
78-42-M/04	Zdravotnické lyceum	2	2	360		360
78-42-M/05	Přírodovědné lyceum	2	1	33		33
82-41-M/05	Grafický design	2	2	319		319
82-51-H/01	Umělecký kovář a zámečník, pasíř	2	2	52		52
82-51-H/02	Umělecký truhlář a řezbář	2	1	19		19
16-02-M/01	Průmyslová ekologie (1)	1	1	66		66
21-42-M/01	Geotechnika (1)	1	1	14	58	72
26-41-L/51	Mechanik elektrotechnik (1)	1	1	9		9
28-44-M/01	Aplikovaná chemie (1)	1	1	63		63
29-51-E/02	Potravinářské práce (1)	1	1	26		26
29-56-H/01	Řezník - uzenář (1)	1	1	25		25
31-57-H/01	Výrobce textilií (1)	1	1	27		27
32-41-E/01	Kožedělná výroba (1)	1	1	5		5
33-42-M/01	Nábytkářská a dřevařská výroba (1)	1	1	11		11
34-52-H/01	Tiskař na polygrafických strojích (1)	1	1	47		47
34-52-L/01	Tiskař na polygrafických strojích (1)	1	1	11		11
34-53-H/01	Reprodukční grafik (1)	1	1	9		9
34-56-L/01	Fotograf (1)	1	1	91		91
34-57-E/01	Knihářské práce (1)	1	1	11		11
36-44-L/51	Stavební provoz (1)	1	1	0		0
36-45-M/01	Technická zařízení budov (1)	1	1	65		65
36-56-H/01	Kominík (1)	1	1	18		18
36-57-E/01	Malířské a natěračské práce (1)	1	1	14		14
36-64-E/01	Tesařské práce (1)	1	1	28		28
37-41-M/01	Provoz a ekonomika dopravy (1)	1	1	71		71
37-42-M/01	Logistické a finanční služby (1)	1	1	70		70
37-51-H/01	Manipulant poštovního provozu a přepravy (1)	1	1	8		8
39-41-L/02	Mechanik instalatérských a elektrotechnických zařízení (1)	1	1	22		22
39-41-L/51	Autotronik (1)	1	1	0		0
41-43-M/01	Rybářství (1)	1	1	7		7
41-45-M/01	Mechanizace a služby (1)	1	1	37		37
41-46-M/01	Lesnictví (1)	1	1	141	12	153
41-54-H/01	Podkovář a zemědělský kovář (1)	1	1	35		35

41-55-E/01	Opravařské práce (1)	1	1	18		18
41-56-H/01	Lesní mechanizátor (1)	1	1	102		102
43-41-M/01	Veterinářství (1)	1	1	388		388
53-41-H/01	Ošetřovatel (1)	1	1	27		27
53-43-M/01	Laboratorní asistent (1)	1	1	58		58
53-44-M/03	Asistent zubního technika (1)	1	1	57		57
72-41-M/01	Informační služby (1)	1	1	66		66
78-42-M/03	Pedagogické lyceum (1)	1	1	48		48
82-41-M/01	Užitá malba (1)	1	1	37		37
82-41-M/04	Průmyslový design (1)	1	1	50		50
82-41-M/07	Modelářství a návrhářství oděvů (1)	1	1	43		43
82-41-M/11	Design interiéru (1)	1	1	43		43
82-41-M/16	Kamenosochařství (1)	1	1	15		15
82-41-M/17	Multimediální tvorba (1)	1	1	88		88
82-42-M/01	Konzervátorství a restaurátorství (1)	1	1	15		15
82-51-H/04	Umělecký keramik (1)	1	1	8		8
82-51-L/02	Uměleckořemeslné zpracování dřeva (1)	1	1	85		85
82-51-L/06	Uměleckořemeslná stavba hudebních nástrojů (1)	1	1	28		28
Celkem		397	348	23 016	761	23 777

Zdroj: Rejstřík škol a školských zařízení, OŠ KÚ KHK

Tabulka 18 Přehled nejčastěji vyučovaných oborů vzdělávání v jednotlivých kategoriích dosaženého vzdělání

Označení kategorie	Popis	Obor vzdělání	Kód oboru	Počet škol s oborem	
				dle RŠŠZ	dle výkazů
C	střední vzdělání	Praktická škola dvouletá	78-62-C/02	10	7
		Praktická škola jednoletá	78-62-C/01	7	5
E	střední vzdělání s výučním listem	Provozní služby	69-54-E/01	5	4
		Stravovací a ubytovací služby	65-51-E/01	4	4
		Zednické práce	36-67-E/01	3	3
		Pečovatelské služby	75-41-E/01	3	3
		Potravinářská výroba	29-51-E/01	3	3
		Truhlářská a čalounická výroba	33-56-E/01	3	3
H	střední vzdělání s výučním listem	Kuchař - číšník	65-51-H/01	13	12
		Truhlář	33-56-H/01	7	7
		Cukrář	29-54-H/01	7	6
		Obráběč kovů	23-56-H/01	7	5
		Prodavač	66-51-H/01	7	4
		Nástrojař	23-52-H/01	6	5
		Strojní mechanik	23-51-H/01	6	5
		Kadeřník	69-51-H/01	5	5
		Elektrikář - silnoproud	26-51-H/02	5	5
		Karosář	23-55-H/02	5	5
K	střední vzdělání s maturitní zkouškou	Gymnázium (čtyřleté)	79-41-K/41	21	18
		Gymnázium (osmileté)	79-41-K/81	12	12

		Gymnázium (šestileté)	79-41-K/61	5	5
L/0	střední vzdělání s maturitní zkouškou	Mechanik elektrotechnik	26-41-L/01	4	3
		Mechanik strojů a zařízení	23-44-L/01	4	3
		Obchodník	66-41-L/01	4	1
L/5	střední vzdělání s maturitní zkouškou – nástavbové studium	Podnikání	64-41-L/51	16	15
		Provozní technika	23-43-L/51	5	2
		Provozní elektrotechnika	26-41-L/52	3	1
M	střední vzdělání s maturitní zkouškou	Informační technologie	18-20-M/01	11	11
		Obchodní akademie	63-41-M/02	10	8
		Ekonomika a podnikání	63-41-M/01	9	5
		Strojírenství	23-41-M/01	7	6
		Elektrotechnika	26-41-M/01	6	6
		Hotelnictví	65-42-M/01	6	5

Zdroj: Rejstřík škol a školských zařízení, OŠ KÚ KHK

Na základě usnesení Rady Královéhradeckého kraje je od školního roku 2008/2009 vyplácena žákům vybraných strojírenských, elektrotechnických a stavebních oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem v průběhu jejich profesní přípravy finanční podpora z rozpočtu Královéhradeckého kraje.

Tabulka 19 Podpora oborů ve školním roce 2015/2016

Obory vzdělání kategorie H	Obory vzdělání kategorie E
23-51-H/01 Strojní mechanik	23-51-E/01 Strojírenské práce
23-52-H/01 Nástrojař	36-57-E/01 Malířské a natěračské práce
23-55-H/01 Klempíř	36-64-E/01 Tesařské práce
23-56-H/01 Obráběč kovů	36-67-E/01 Zednické práce
26-51-H/01 Elektrikář	41-51-E/01 Zemědělské práce
26-51-H/02 Elektrikář – silnoproud	41-52-E/01 Zahradnické práce
26-52-H/01 Elektromechanik pro zařízení a přístroje	
29-56-H/01 Řezník – uzenář	
36-52-H/01 Instalatér	
36-56-H/01 Kominík	
36-64-H/01 Tesař	
36-67-H/01 Zedník	
36-69-H/01 Pokrývač	
39-41-H/01 Malíř a lakýrník	
41-51-H/01 Zemědělec – farmář	
41-52-H/01 Zahradník	

Zdroj: OŠ KÚ KHK

Od školního roku 2016/2017 se finanční podpora rozšíří o dva obory vzdělání 41-56-H/01 Lesní mechanizátor a 31-58-H/01 Krejčí. Dosud nebylo rozhodnuto o podpoře oboru vzdělání 28-52-H/01 Chemik.

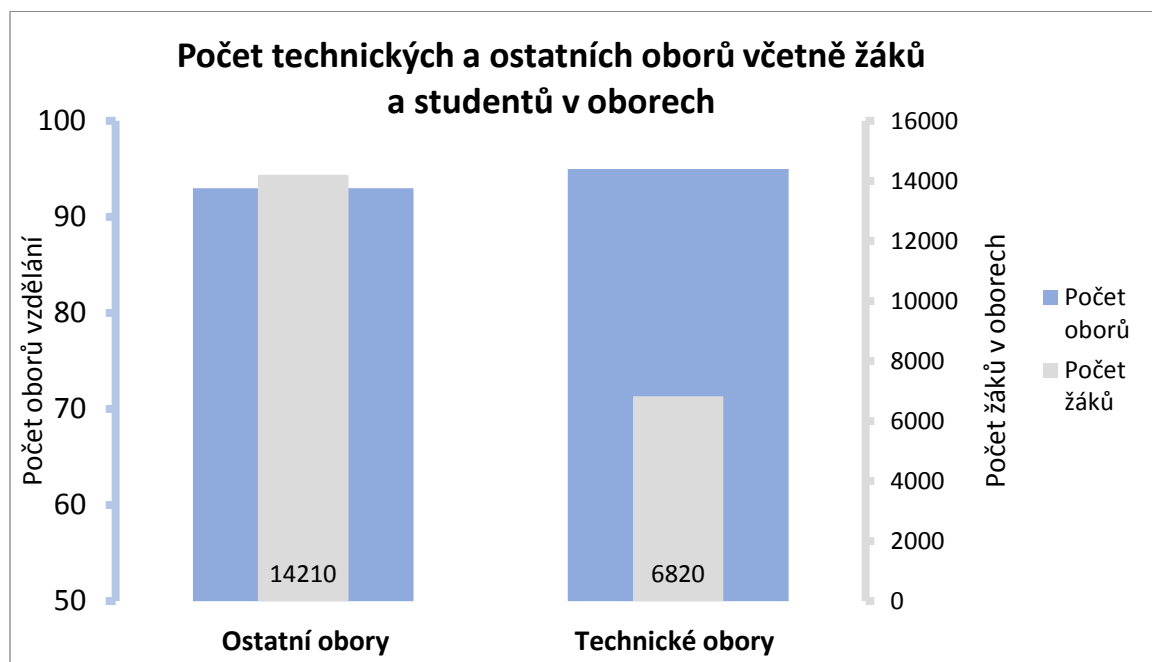
Střední a vyšší odborné školy v Královéhradeckém kraji v posledních deseti letech poskytovaly vzdělávání celkem ve 188 oborech vzdělání. Z toho 95 oborů vzdělání bylo MŠMT definováno jako technické obory vzdělání.¹ Poměr počtu žáků a studentů vzdělávajících se nebo studujících v technických oborech

¹ Identifikace oborů SŠ a VOŠ

a v ostatních oborech zobrazuje Graf 17 Počet technických a ostatních oborů včetně počtu žáků a studentů v oborech a Graf 18 Vývoj relativního počtu žáků a studentů v technických a ostatních oborech vzdělání.

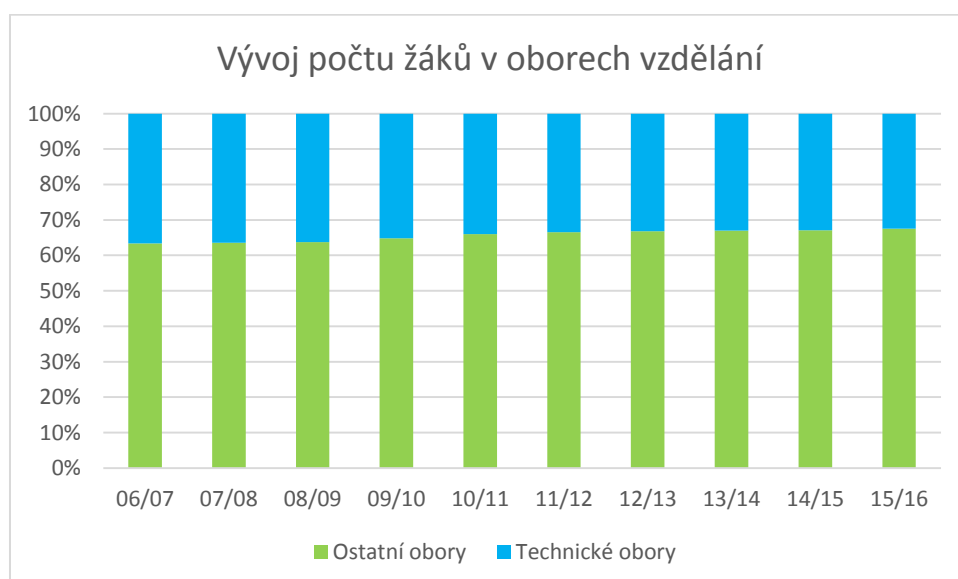
Podíl počtu žáků v ostatních oborech je přibližně dvojnásobný oproti podílu žáků v oborech technických, rozdíl mezi počtem žáků technických a ostatních oborů se stále zvětšuje.

Graf 17 Počet technických a ostatních oborů včetně počtu žáků a studentů v oborech ve školním roce 2015/16

Zdroj: Vlastní zpracování dle OŠ KÚ KHK

Graf 18 Vývoj relativního počtu žáků a studentů v technických a ostatních oborech vzdělání

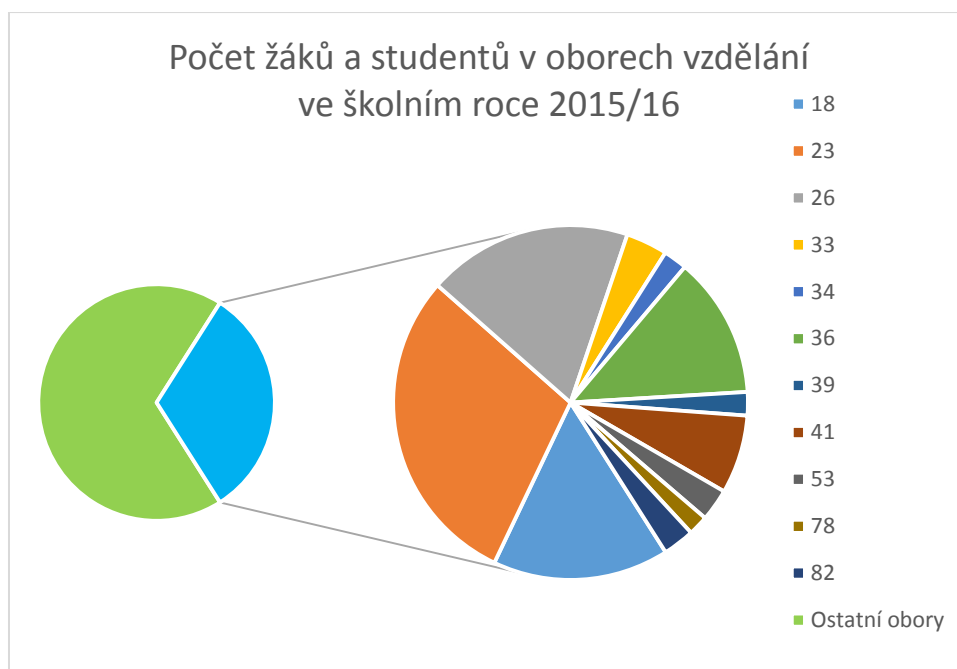

Zdroj: Vlastní zpracování dle OŠ KÚ KHK

Rozdělení relativního počtu žáků do jednotlivých skupin oborů vzdělání zobrazuje Graf 19 Relativní počet žáků a studentů v technických a ostatních oborech vzdělání ve školním roce 2015/16. Téměř

třetina technických oborů není v grafu uvedena, relativní četnost žáků v těchto oborech zaujímá méně než 1 % všech žáků a studentů technických oborů.

Graf 19 Relativní počet žáků a studentů v technických a ostatních oborech vzdělání ve školním roce 2015/16

Zdroj: Vlastní zpracování dle OŠ KÚ KHK

3.4 Dojíždka do škol

Dojíždka a vyjíždka se statisticky sleduje při Sčítání lidu, domů a bytů, které se koná v desetiletých intervalech. Data potřebná k analýze dojíždky a vyjíždky do škol byla čerpána z Českého statistického úřadu, a to na základě informací získaných ze sčítání k 1. 3. 2001 a 26. 3. 2011.

Vyjíždka a dojíždka jsou dva pojmy, které popisují krátkodobý pohyb za prací (nebo do škol) určený směrem. Vyjíždějící jsou osoby směřující ven z určitého územního celku, dojíždějící jsou osoby směřující dovnitř celku. Osoby vyjíždějící do zaměstnání nebo školy jsou všechny osoby, jejichž místo pracoviště je na jiné adrese, než jejich místo obvyklého pobytu. Ve sčítání v roce 2001 byla dojíždka (vyjíždka) zjišťována z místa trvalého pobytu. Porovnání údajů o dojíždce (vyjíždce) mezi sčítáními 2001 a 2011 není z tohoto důvodu metodicky srovnatelné.

Při sčítání v roce 2011 otázky týkající se dojíždky do zaměstnání vyplňovaly pouze osoby zaměstnané a žáci, studenti a učni. Studenti, žáci a učni, kteří zároveň studovali/vzdělávali se i pracovali, uváděli pouze dojíždku do školy.

3.4.1 Vývoj počtu vyjíždějících do škol

Tabulka 20 Vývoj počtu vyjíždějících žáků, učňů a studentů do škol

	2001			2011		
	Počet obyvatel – studentů, žáků, učňů	Počet vyjíždějících do škol	% z počtu studentů, žáků, učňů	Počet obyvatel - studentů, žáků, učňů	Počet vyjíždějících do škol	% z počtu studentů, žáků, učňů
Královéhradecký kraj	94 773	39 425	41,60 %	78 415	25 109	32,02 %

Hradec Králové	27 134	8 956	33,01 %	22 894	6 605	28,85 %
Jičín	13 394	6 483	48,40 %	11 026	3 938	35,72 %
Náchod	19 749	8 812	44,62 %	16 358	5 437	33,24 %
Rychnov nad Kněžnou	13 985	6 962	49,78 %	11 647	4 119	35,37 %
Trutnov	20 511	8 212	40,04 %	16 490	5 010	30,38 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Dle zjištěných dat o vyjíždě do škol v Královéhradeckém kraji (Tabulka 20 Vývoj počtu vyjíždějících žáků, učňů a studentů do škol) vyjíždělo do škol v roce 2001 39 425 osob, v roce 2011 to bylo 25 109 osob. V obou případech je počet vyjíždějících do škol závislý na počtu studentů, žáků a učňů v jednotlivých okresech, nejvíce osob vyjíždělo v okrese s největším počtem studentů, žáků a učňů – tedy okresu Hradec Králové, následoval Trutnov a Náchod.

Při porovnání procentního podílu vyjíždějících do škol na počtu žáků, studentů a učňů v roce 2001 nejvíce vyjíždělo v okrese Rychnov nad Kněžnou (49,78 %), dále v okrese Jičín (48,40 %), Náchod (44,62 %), Trutnov (40,04 %) a nejméně v okrese Hradec Králové (33,01 %).

V roce 2011 vyjížděl největší podíl žáků, studentů a učňů v okrese Jičín (35,72 %), dále v okrese Rychnov nad Kněžnou (35,37 %), Náchod (35,37 %), Trutnov (30,38 %) a nejmenší opět v okrese Hradec Králové (28,85 %).

Větší vypovídající schopnost má saldo (Tabulka 21 Saldo dojížděky do škol).

Tabulka 21 Saldo dojížděky do škol

	2001			2011		
	Vyjíždějící z obce	Dojíždějící do obce	Saldo dojížděky	Vyjíždějící z obce	Dojíždějící do obce	Saldo dojížděky
Královéhradecký kraj	39 425	37 174	-2 251	25 109	22 467	-2 642
Hradec Králové	8 956	14 047	5 091	6 605	11 209	4 604
Jičín	6 483	5 543	-940	3 938	2 871	-1 067
Náchod	8 812	7 255	-1 557	5 437	3 260	-2 177
Rychnov nad Kněžnou	6 962	4 616	-2 346	4 119	2 246	-1 873
Trutnov	8 212	5 713	-2 499	5 010	2 881	-2 129

Zdroj: vlastní zpracování dle data ČSÚ

V letech 2001 i 2011 bylo v rámci celého kraje saldo dojížděky do škol záporné (vyjíždějících bylo více než dojíždějících). Rozdíly jsou mezi jednotlivými okresy. V okrese Hradec Králové bylo v roce 2001 saldo ve prospěch dojížděky (5 091), v ostatních okresech ve prospěch vyjížděky – Jičín 940, Náchod 1 557, Rychnov nad Kněžnou 2 346, Trutnov 2 499.

V roce 2011 je to podobné. Okres Hradec Králové má kladné saldo dojížděky 4 604. Ostatní okresy mají saldo dojížděky záporné – Jičín 1 067, Rychnov nad Kněžnou 1 873, Trutnov 2 129, Náchod 2 177.

Tabulka 22 Základní údaje vyjížděky do škol v letech 2001 a 2011 porovnává základní údaje vyjížděky, co se týká vyjíždění v rámci okresu, mimo okres a mimo kraj včetně zahraničí. V roce 2001 56,6 % vyjíždějících v Královéhradeckém kraji vyjíždělo do jiné obce okresu, 15,7 % do jiného okresu kraje a 27,6 %

do jiného kraje a do zahraničí. V roce 2011 se snížil podíl vyjíždějících v rámci okresů na 45,3 %, zvýšil se podíl vyjíždějících do jiného okresu kraje na 17,8 % a také do jiného kraje a do zahraničí na 37,0 %.

Tabulka 22 Základní údaje vyjížděky do škol v letech 2001 a 2011

	2001				2011			
	celkem	v tom (%)			celkem	v tom (%)		
		do jiné obce okresu	do jiného okresu kraje	do jiného kraje a do zahraničí		do jiné obce okresu	do jiného okresu kraje	do jiného kraje a do zahraničí
Královéhradecký kraj	39 425	56,6	15,7	27,6	25 109	45,3	17,8	37,0
Hradec Králové	8 956	59,5	8,6	31,9	6 605	51,4	6,6	42,0
Jičín	6 483	27,0	14,2	28,8	3 938	45,0	17,0	38,0
Náchod	8 812	61,9	16,3	21,8	5 437	44,7	22,0	33,3
Rychnov nad Kněžnou	6 962	50,9	20,6	28,5	4 119	40,7	24,6	34,7
Trutnov	8 212	52,5	20,0	27,5	5 010	41,9	22,9	35,2

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

3.4.2 Dojížděková centra v rámci kraje

Největší centra dojížděky v Královéhradeckém kraji jsou totožná s největšími městy kraje (Tabulka 23 Dojížděka do škol podle typu v roce 2011 a Tabulka 24 Dojížděka do škol v roce 2011 dle ORP). Nejvyšší počet dojíždějících do škol (téměř polovina) je do krajského města Hradce Králové. Další dojíždějící do škol stahuje Náchod, Trutnov a Jičín, z okresních měst nejméně Rychnov nad Kněžnou.

Tabulka 23 Dojížděka do škol podle typu v roce 2011

Okres	Dojíždějící do obce			
	celkem	v tom (%)		
		z jiné obce okresu	z jiného okresu kraje	z jiného kraje
Královéhradecký kraj	22 467	50,6	19,8	29,5
Hradec Králové	11 209	30,3	22,1	47,6
Náchod	3 260	74,5	22,6	2,9
Trutnov	2 881	72,9	15,3	11,8
Jičín	2 871	61,8	16,8	21,5
Rychnov nad Kněžnou	2 246	74,6	14,0	11,4

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Tabulka 24 Dojíždka do škol v roce 2011 dle ORP

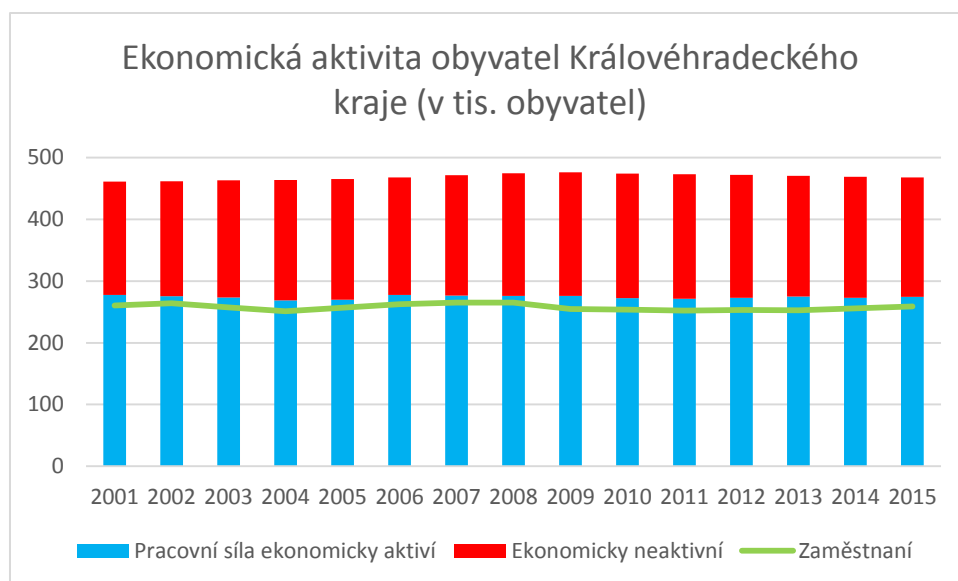
	Dojíždějící do škol celkem	Podíl dojíždějících v ORP na celkovém počtu
Hradec Králové	10 357	46,60 %
Náchod	1 890	8,50 %
Trutnov	1 676	7,54 %
Jičín	1 463	6,58 %
Rychnov nad Kněžnou	852	3,83 %
Hořice	804	3,62 %
Dobruška	744	3,35 %
Nový Bydžov	735	3,31 %
Dvůr Králové nad Labem	683	3,07 %
Kostelec nad Orlicí	633	2,85 %
Nová Paka	563	2,53 %
Nové Město nad Metují	525	2,36 %
Vrchlabí	502	2,26 %
Jaroměř	472	2,12 %
Broumov	328	1,48 %

Zdroj: Úplná aktualizace územně analytických podkladů Královéhradeckého kraje (r. 2015)

3.5 Trh práce

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo představuje část obyvatel nad 15 let, která může vykonávat práci. Ekonomicky aktivní se dále dělí na zaměstnané a nezaměstnané. Procento ekonomicky aktivního obyvatelstva v porovnání s obyvatelstvem nad 15 let v Královéhradeckém kraji ve sledovaném období 2001 – 2015 nejprve mírně klesá, ale celkově je stabilní. Míra ekonomické aktivity obyvatel Královéhradeckého kraje se pohybuje v rozsahu od 57,4 % do 59,3 %, v porovnání s ČR je pod celorepublikovým průměrem, který představuje dlouhodobě cca 59 %. Obecná míra zaměstnanosti, která představuje procentuální výši počtu zaměstnaných na počtu všech obyvatel nad 15 let, se v Královéhradeckém kraji pohybuje okolo 54 %, což je také ve srovnání s celou ČR pod průměrem. Celorepublikově činí míra zaměstnanosti 59 %.

Graf 20 Vývoj počtu ekonomicky aktivních obyvatel v Královéhradeckém kraji

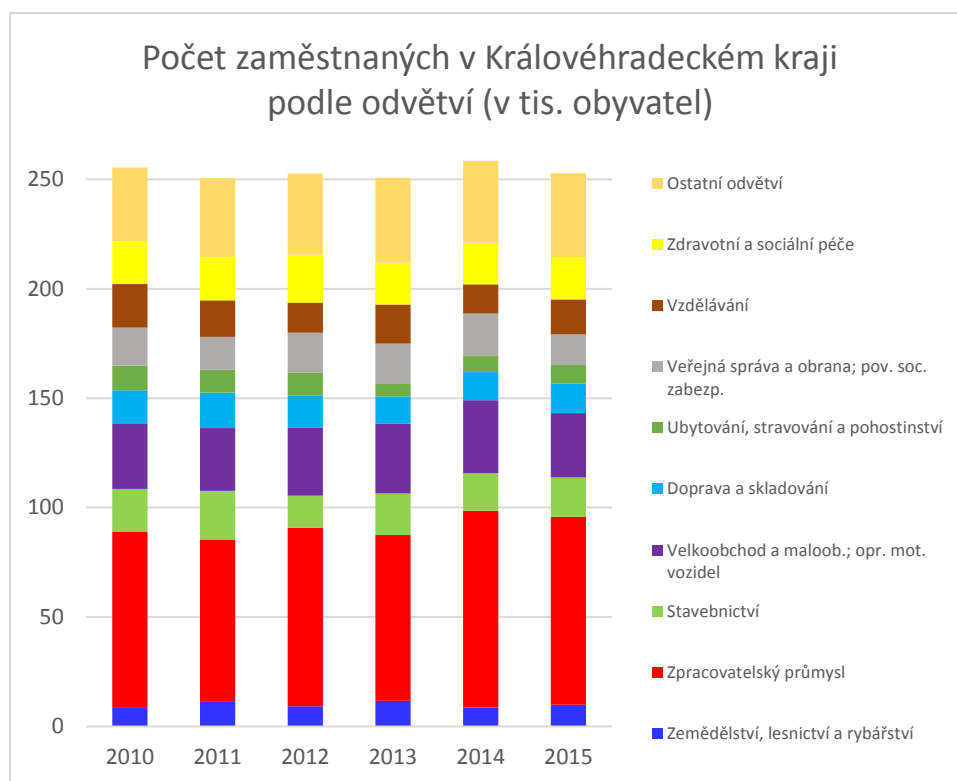
Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Vývoj počtu ekonomicky aktivního a ekonomicky neaktivního obyvatelstva v Královéhradeckém kraji zachycuje Graf 20 Vývoj počtu ekonomicky aktivních obyvatel v Královéhradeckém kraji. Z grafu je patrné, že za posledních 15 let nedošlo k žádné prudké změně, podíl ekonomicky aktivních a neaktivních obyvatel je dlouhodobě stabilní bez zásadní klesající nebo rostoucí tendence. Graf také zobrazuje počet zaměstnaných.

3.5.1 Struktura zaměstnaných podle odvětví

Strukturu zaměstnaných obyvatel v Královéhradeckém kraji podle odvětví, ve kterém jsou zaměstnáni, zobrazuje Graf 21 Počet zaměstnaných v Královéhradeckém kraji podle odvětví (NACE) a Tabulka 25 Relativní četnost počtu zaměstnaných v Královéhradeckém kraji v jednotlivých odvětvích. Graf i tabulka znázorňují počet zaměstnaných v jednotlivých odvětvích ekonomické činnosti podle klasifikace CZ-NACE, prostřednictvím které je každý obor podnikání zařazen do sekcí a oddílů a slouží pro mezinárodní srovnávání.

Graf 21 Počet zaměstnaných v Královéhradeckém kraji podle odvětví (NACE)

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Tabulka 25 Relativní četnost počtu zaměstnaných v Královéhradeckém kraji v jednotlivých odvětvích

Sekce/Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
C Zpracovatelský průmysl	31,54%	29,45%	32,36%	30,20%	34,84%	33,96%
G Velkoobchod a maloob.; opr. mot. vozidel	11,76%	11,43%	12,27%	12,73%	12,88%	11,65%
Q Zdravotní a sociální péče	7,60%	7,80%	8,67%	7,62%	7,38%	7,49%
F Stavebnictví	7,63%	8,92%	5,76%	7,61%	6,64%	7,15%
O Veřejná správa a obrana; pov. soc. zabezp.	6,83%	5,98%	7,25%	7,21%	7,51%	5,56%
P Vzdělávání	7,79%	6,65%	5,45%	7,12%	5,15%	6,30%
H Doprava a skladování	5,89%	6,47%	5,86%	4,92%	4,97%	5,33%
A Zemědělství, lesnictví a rybářství	3,32%	4,60%	3,61%	4,66%	3,31%	3,91%
I Ubytování, stravování a pohostinství	4,41%	4,19%	4,12%	2,43%	2,86%	3,36%
M Profesionální, vědecké a technické činnosti	3,34%	3,37%	3,54%	3,34%	3,32%	3,92%
J Informační a komunikační činnosti	1,97%	2,25%	2,14%	1,46%	2,11%	1,80%
K Peněžnictví a pojišťovnictví	1,45%	1,61%	1,82%	2,88%	2,36%	1,34%
R Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	1,61%	1,58%	1,41%	1,99%	1,24%	1,68%
N Administrativní a podpůrné činnosti	1,04%	1,15%	1,18%	1,43%	1,80%	2,34%
E Zásob. vodou; činnosti souvis. s odpady	1,19%	1,58%	0,72%	1,46%	1,47%	0,96%
S Ostatní činnosti	1,35%	1,34%	1,25%	0,90%	1,11%	1,28%
D Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla	0,80%	0,84%	1,14%	1,05%	0,66%	1,20%
L Činnosti v oblasti nemovitostí	0,49%	0,80%	0,91%	0,52%	0,40%	0,78%
B Těžba a dobývání	-	-	0,55%	0,47%	-	-

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

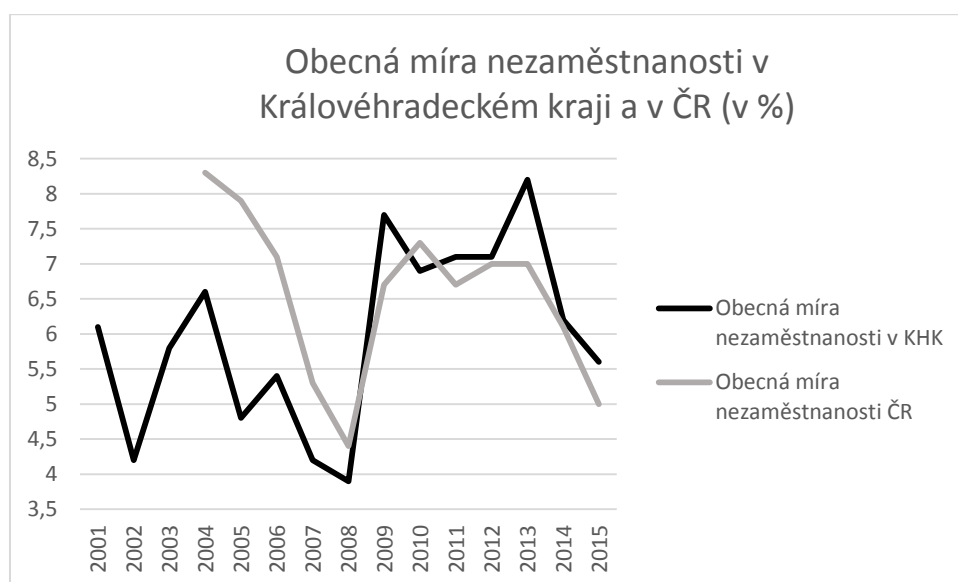
Více než 30 % zaměstnaných obyvatel kraje pracuje v odvětví zpracovatelského průmyslu. V prvních třech zaměstnanecky nejjobsazenějších odvětvích je zaměstnáno více než polovina všech zaměstnaných. Mezi deset odvětví, ve kterých je zaměstnáno v kraji nejvíce obyvatel, patří sekce zpracovatelský průmysl, velkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidel, zdravotní a sociální péče, stavebnictví, veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení, vzdělávání, doprava a skladování, zemědělství, lesnictví a rybářství, ubytování, stravování a pohostinství, profesní, vědecké a technické činnosti.

Naopak mezi nejméně obsazené odvětví se řadí sekce těžba a dobývání, ve které v některých letech nebyl zaměstnán žádný člověk z Královéhradeckého kraje, následuje sekce činnosti v oblasti nemovitostí a výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla. Nejstabilnějším odvětvím co do procentuálního počtu zaměstnaných je sekce profesní, vědecké a technické činnosti. Největší nárůst relativního počtu zaměstnaných za posledních 6 let zaznamenaly sekce zpracovatelský průmysl a administrativní a podpůrné činnosti. Sekce zpracovatelský průmysl patří společně se sektory stavebnictví a vzdělávání k odvětvím s největšími výkyvy co do relativního počtu zaměstnaných v průběhu posledních šesti let.

3.5.2 Nezaměstnanost

Obecná míra nezaměstnanosti, která představuje podíl nezaměstnaných vůči ekonomicky aktivním, má v Královéhradeckém kraji aktuálně klesající tendenci. Ve srovnání s ČR byla obecná míra nezaměstnanosti v Královéhradeckém kraji výrazně vyšší pouze v roce 2009 a 2013, v ostatních letech se pohybuje pod celorepublikovým průměrem. Vývoj obecné míry nezaměstnanosti představuje Graf 22 Obecná míra nezaměstnanosti. V grafu je viditelný nárůst obecné míry nezaměstnanosti mezi roky 2008 a 2010, poté se vývoj ustálil a od roku 2013 opět obecná míra nezaměstnanosti v kraji klesá. Trend vývoje obecné míry nezaměstnanosti v Královéhradeckém kraji kopíruje s drobnými odchylkami trend celorepublikový.

Graf 22 Obecná míra nezaměstnanosti

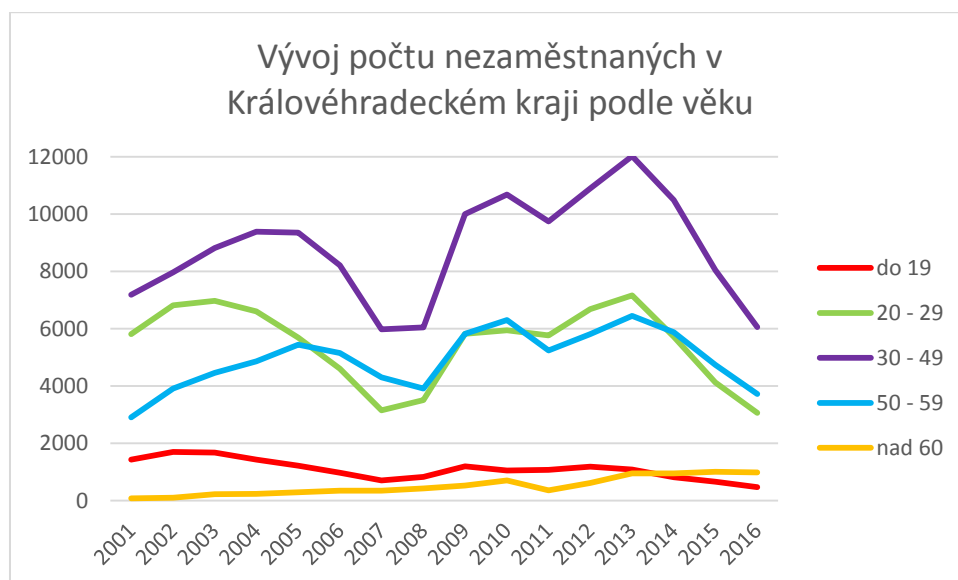
Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Po celé období 2001 – 2015 je nad průměrem Královéhradeckého kraje obecná míra nezaměstnanosti v okresech Trutnov a Jičín. V okrese Trutnov je obecná míra nezaměstnanosti nejvyšší z celého kraje. Následuje okres Jičín. Obecná míra nezaměstnanosti v okrese Náchod se téměř shoduje s obecnou mírou nezaměstnanosti celého kraje. Nejnižší míra nezaměstnanosti je v okrese Rychnov nad Kněžnou, následuje jej okres Hradec Králové. Pro oba tyto okresy platí, že hodnota obecné míry nezaměstnanosti je nižší než hodnota v Královéhradeckém kraji.

Struktura nezaměstnaných podle věku, dosaženého vzdělání a klasifikace zaměstnání je zpracována za období od roku 2001 do roku 2016, kde pro rok 2016 jsou platná data k 30. 6. 2016. Data pro počet nezaměstnaných a jejich rozdělení do skupin jsou převzata z integrovaného portálu MPSV a jedná se o osoby zařazené do evidence uchazečů o zaměstnání. Všechna čísla představují absolutní hodnoty.

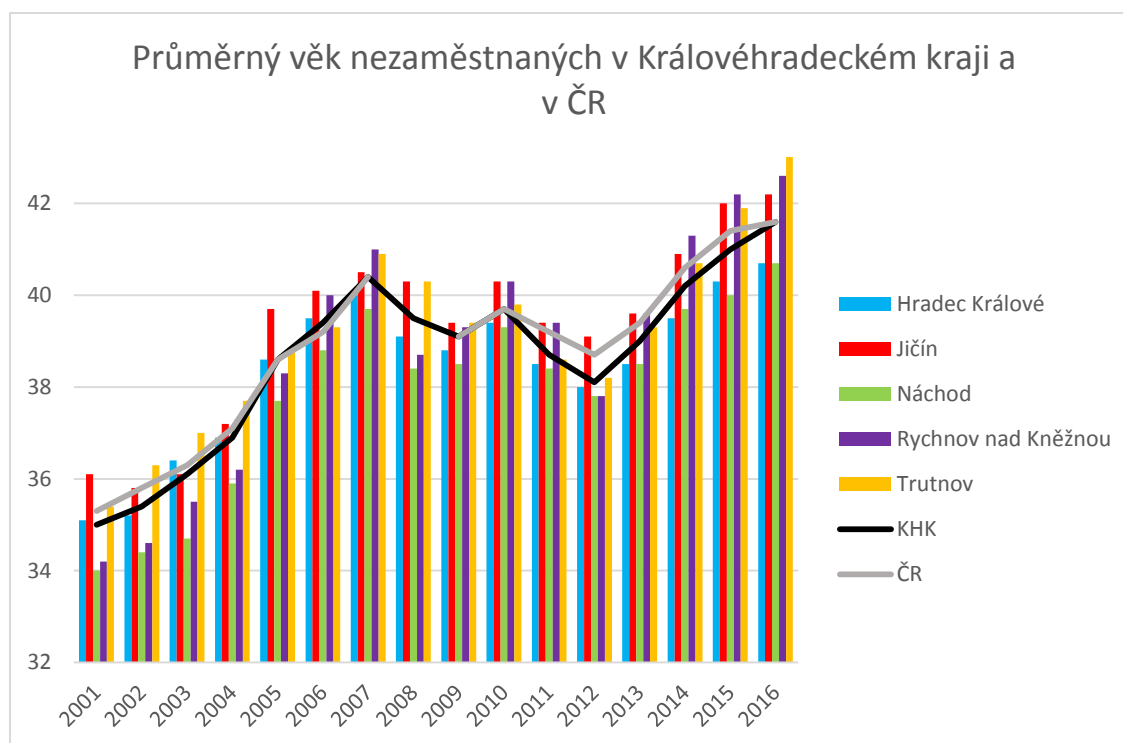
Strukturu nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji podle věku uvádí Graf 23 Vývoj počtu nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji podle věku a Graf 25 Vývoj počtu nezaměstnaných v okresech Královéhradeckého kraje podle věku. Graf 23 Vývoj počtu nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji podle věku znázorňuje absolutní počty nezaměstnaných v jednotlivých věkových skupinách a tendenci jednotlivých skupin. Z obrázku je patrné, že sice mírně, ale po celou dobu narůstá skupina nezaměstnaných ve věku nad 60 let. Tento vývoj odpovídá růstu průměrného věku obyvatel v kraji (Graf 8 Průměrný věk), potažmo demografickému vývoji nejen v kraji, ale v celé republice, který vykazuje stárnutí obyvatelstva a s tím související nárůst starých lidí převyšující růst ekonomicky aktivních. S tím souvisí také rostoucí průměrný věk nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji, jehož vývoj zachycuje Graf 24 Průměrný věk nezaměstnaných. Z uvedených skutečností lze usuzovat, že počet nezaměstnaných v této věkové skupině bude růst i nadále. Naopak klesá počet nezaměstnaných ve věku do 19 let. Nejvyšší počet nezaměstnaných je ve věkové skupině od 30 do 49 let. Hodnoty uvedené v grafu jsou absolutními čísly, cca 50 % všech ekonomicky aktivních lidí je ve věkové skupině 30 – 49 let, je tedy pochopitelné, že absolutní počet nezaměstnaných z této věkové skupiny bude vyšší než absolutní počet nezaměstnaných z ostatních věkových skupin.

Graf 23 Vývoj počtu nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji podle věku

Zdroj: Vlastní zpracování dle MPSV

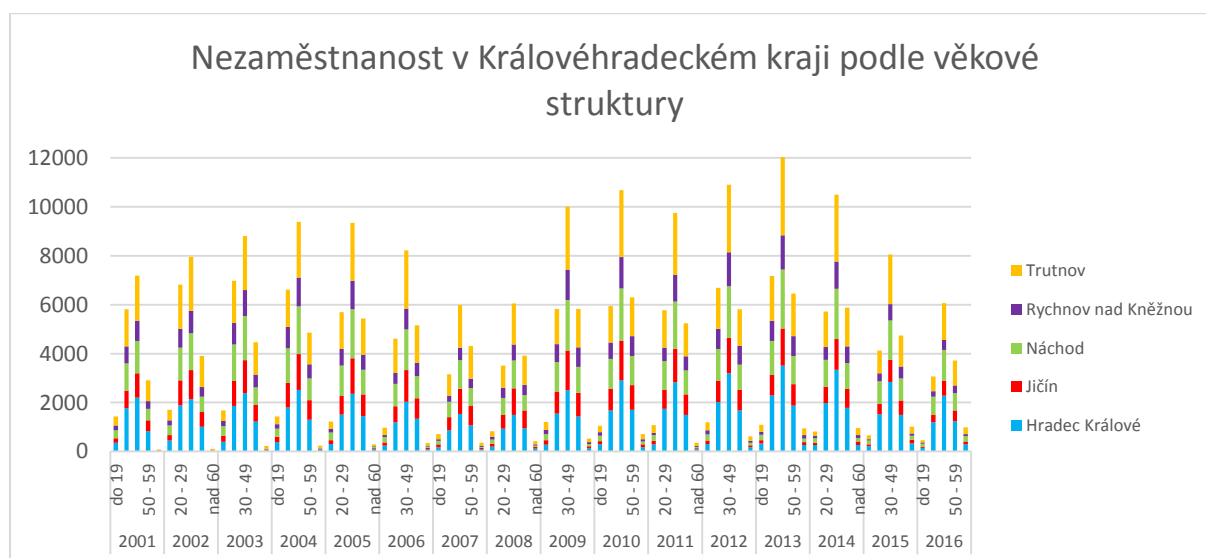
Graf 24 Průměrný věk nezaměstnaných

Zdroj: Vlastní zpracování dle MPSV

Graf 25 Vývoj počtu nezaměstnaných v okresech Královéhradeckého kraje podle věku zobrazuje počet nezaměstnaných v jednotlivých věkových skupinách s ohledem na zastoupení v okresech kraje.

Graf 25 Vývoj počtu nezaměstnaných v okresech Královéhradeckého kraje podle věku

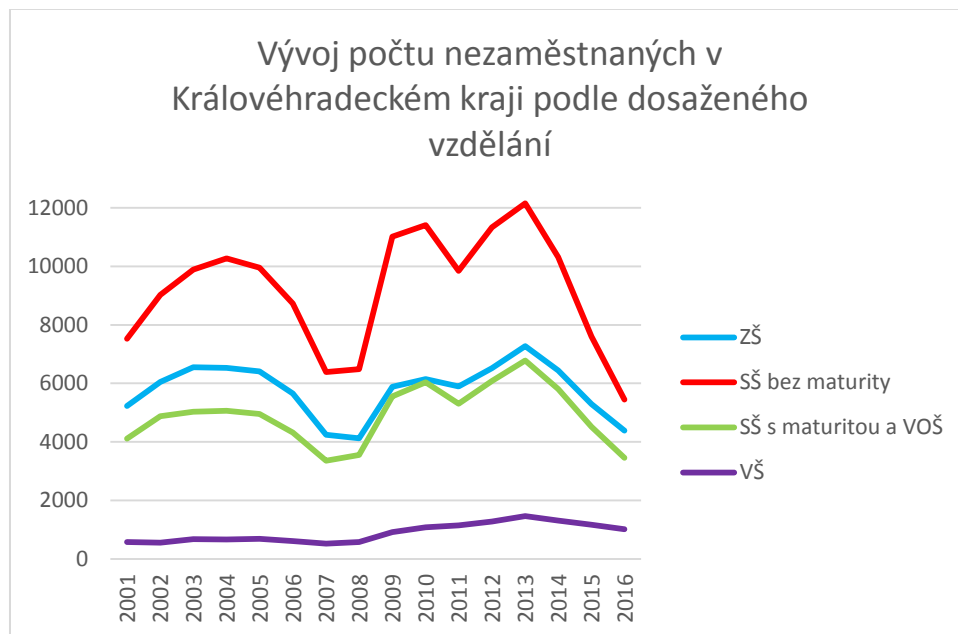
Zdroj: Vlastní zpracování dle MPSV

Skupiny dosaženého vzdělání jsou pro snazší přehlednost pouze čtyři. Do skupiny ZŠ patří dle kategorizace MPSV osoby bez vzdělání, s neúplným základním vzděláním a s ukončeným základním vzděláním. Skupina SŠ bez maturity zahrnuje nižší střední vzdělání, nižší střední odborné vzdělání, střední odborné vzdělání s výučním listem a střední a střední odborné bez maturity a výučního listu. Do skupiny SŠ s maturitou a VOŠ bylo započítáno úplné střední vzdělání, úplné střední odborné vzdělání s výučním listem a maturitou, úplné střední odborné vzdělání s maturitou bez výučního listu

a vyšší odborné vzdělání. VŠ se skládá z bakalářského vzdělání, magisterského vzdělání a doktorského vzdělání.

Od roku 2008 je evidován nárůst počtu nezaměstnaných s vysokoškolským vzděláním. Naopak největší pokles nezaměstnaných je ve skupině se středním vzděláním bez maturity. Kolem 90 % osob v této skupině uvádí jako nejvyšší dosažené vzdělání střední odborné vzdělání s výučním listem. Počet uchazečů s dosaženým základním vzděláním a se středním vzděláním a vyšším odborným vzděláním je obdobný se shodným vývojovým trendem. Vývoj absolutního počtu nezaměstnaných představuje Graf 26 Vývoj počtu nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji podle dosaženého vzdělání.

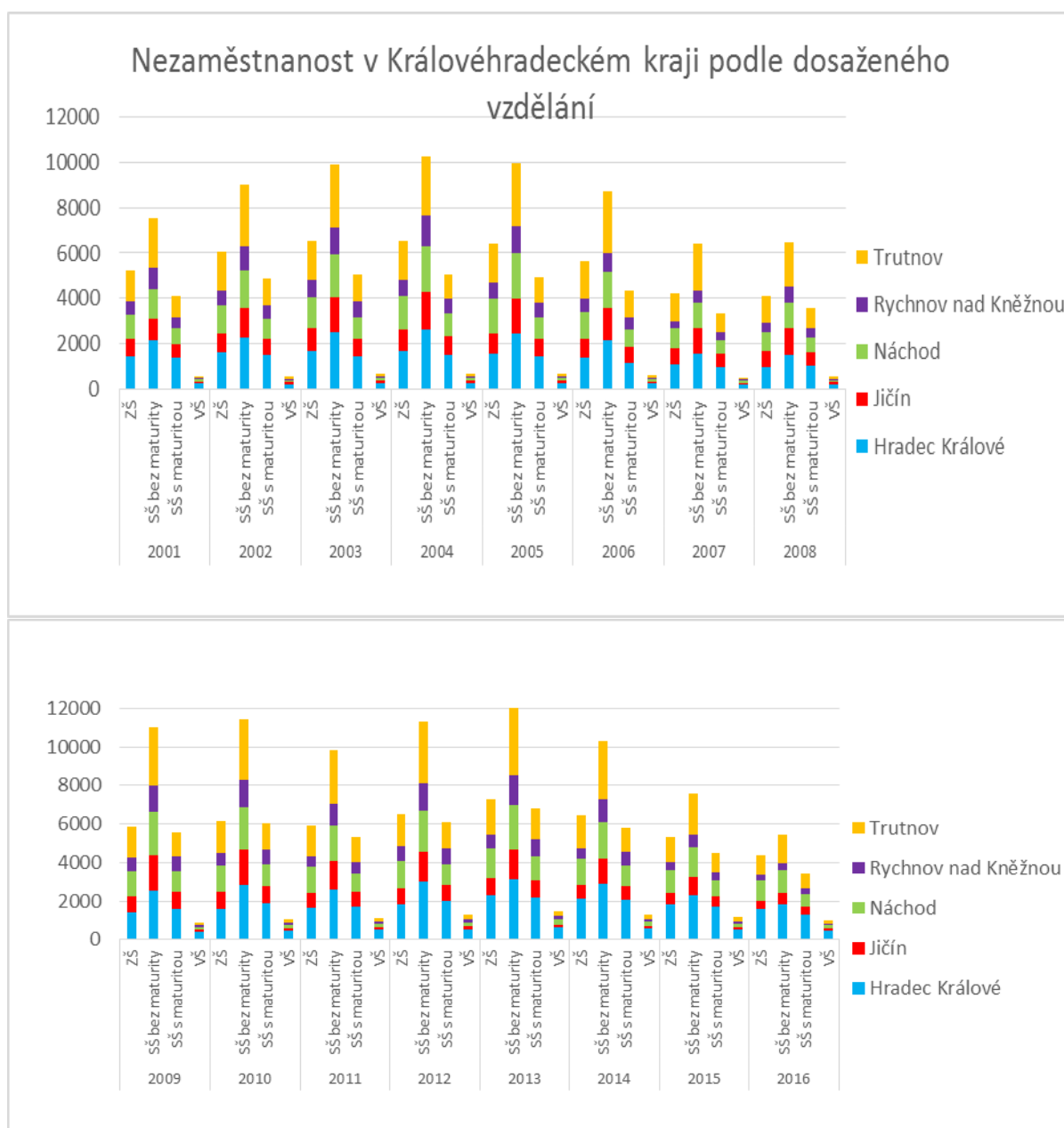
Graf 26 Vývoj počtu nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji podle dosaženého vzdělání

Zdroj: Vlastní zpracování dle MPSV

Graf 27 Vývoj počtu nezaměstnaných v okresech Královéhradeckého kraje podle dosaženého vzdělání zobrazuje počet nezaměstnaných v jednotlivých skupinách podle dosaženého vzdělání s ohledem na zastoupení v okresech kraje.

Graf 27 Vývoj počtu nezaměstnaných v okresech Královéhradeckého kraje podle dosaženého vzdělání

Zdroj: Vlastní zpracování dle MPSV

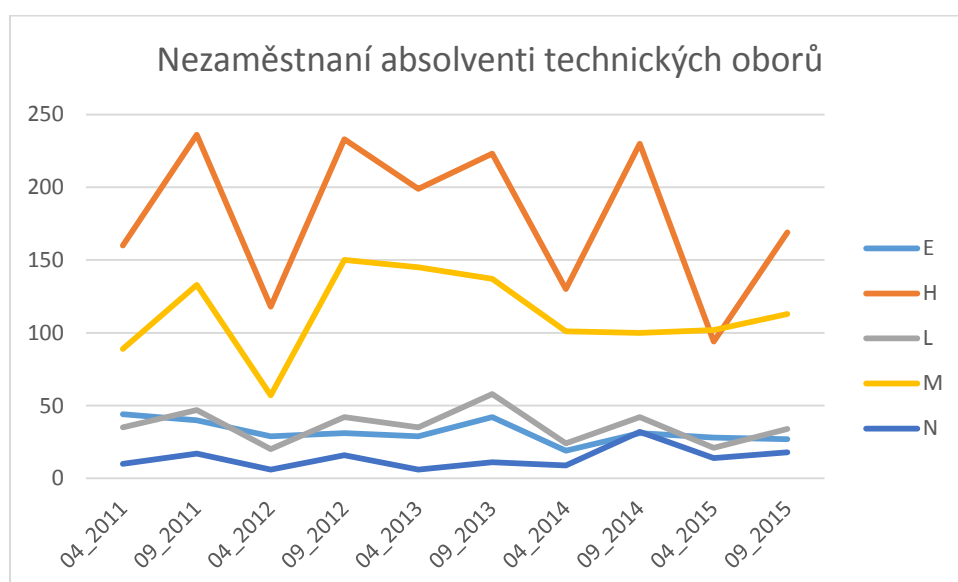
Integrovaný portál MPSV definuje absolventa pro potřeby statistického sledování jako uchazeče o zaměstnání evidovaného na ÚP podle místa jeho trvalého bydliště k určitému datu (30. 4. nebo 30. 9. daného roku), u kterého doba od úspěšného ukončení jeho vzdělávání nepřekročila 2 roky.

Přibližně 15 % všech nezaměstnaných absolventů se vzdělávalo v oboru gastronomie, hotelnictví a turismu, na dalších pozicích s podílem kolem 8 % jsou nezaměstnaní absolventi z oborů strojírenství a strojírenská výroba, elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika a ekonomika a administrativa. Pro relevantnost údajů je nutné zohlednění podílu absolventů v oborech vzdělávání a podílu nezaměstnaných absolventů podle oboru vzdělávání. Procento absolventů v oborech strojírenství a strojírenská výroba, elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika a ekonomika a administrativa odpovídá i procentu nezaměstnaných absolventů. V oboru gastronomie, hotelnictví a turismu je podíl nezaměstnaných absolventů dvojnásobným oproti podílu absolventů oboru.

MŠMT vytvořilo přehled o oborech vzdělávání a specifikovalo kódy oborů vzdělávání podle zaměření. Definice pro technické obory podle přehledu MŠMT zní: „nejčastěji je v současnosti technika považována za souhrn všech prostředků a způsobů, které slouží člověku k usnadňování jeho činností, k rozšiřování přirozených lidských schopností a k rozvoji společnosti jako celku. Technické vzdělávání je nejčastěji spojováno s pojmem průmysl. Jako průmysl jsou označovány všechny výrobní činnosti, při kterých se pomocí technologií, tedy výrobních prostředků a výrobních postupů, získávají a zpracovávají suroviny na konečné výrobky. Pro účely identifikace technických oborů vzdělání se pojímá průmysl sloužící k výrobě“.

Podle definice MŠMT je přibližně stejný počet technických a netechnických oborů. Poměr nezaměstnaných absolventů z technických oborů a absolventů z ostatních oborů je přibližně 1:2. Graf 28 Nezaměstnaní absolventi technických oborů podle kategorie vzdělání znázorňuje počet nezaměstnaných absolventů technických oborů podle kategorie vzdělání. Nejvíce nezaměstnaných absolventů v technických oborech dosáhlo středního odborného vzdělání s výučním listem. Absolventi kategorie H představují téměř polovinu všech nezaměstnaných absolventů technických oborů.

Graf 28 Nezaměstnaní absolventi technických oborů podle kategorie vzdělání

Zdroj: Vlastní zpracování dle MPSV

3.5.3 Struktura uchazečů o zaměstnání

Strukturu uchazečů o zaměstnání v Královéhradeckém kraji podle odvětví, ve kterém poptávají práci, kategorizuje MPSV podle standardní národní statistické klasifikace zaměstnání KZAM používané do roku 2010 a od 2011 bylo KZAM nahrazeno CZ-ISCO. Číselné kódy s odpovídajícími kategoriemi zaměstnání uvádí Tabulka 26 Klasifikace KZAM/CZ-ISCO.

Tabulka 26 Klasifikace KZAM/CZ-ISCO

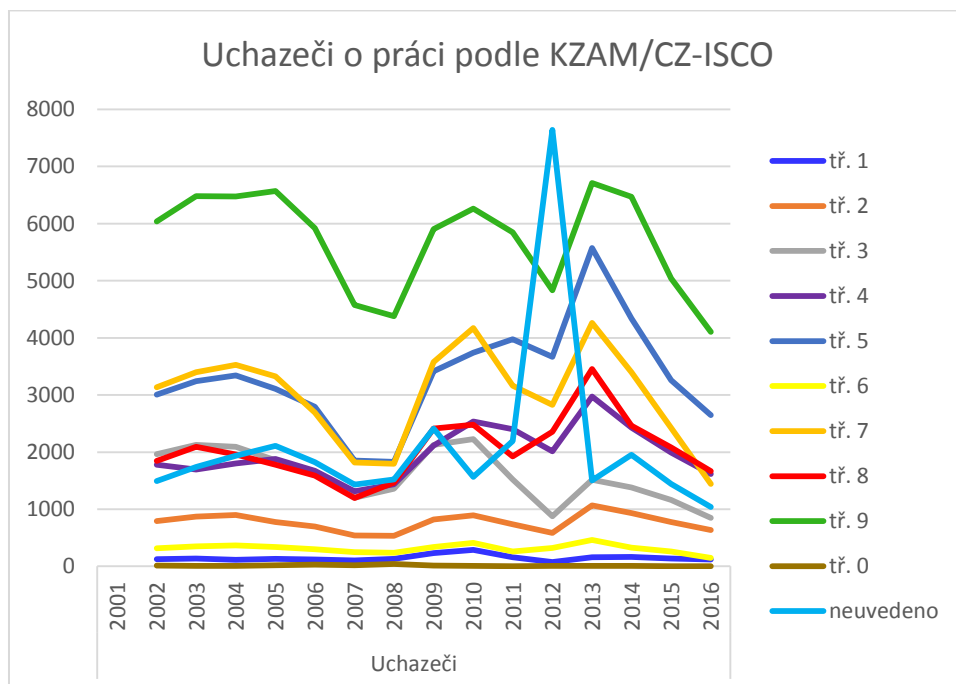
Klasifikace KZAM/CZ-ISCO	
1	Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci/Zákonodárci a řídicí pracovníci
2	Vědečtí a odborní duševní pracovníci/Specialisté
3	Techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech/Techničtí a odborní pracovníci
4	Nižší administrativní pracovníci (úředníci)

5	Provozní pracovníci ve službách a obchod/Pracovníci ve službách a prodeji
6	Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a v příbuzných oborech (kromě obsluhy strojů a zařízení/Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství
7	Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři (kromě obsluhy strojů a zařízení/Řemeslníci a opraváři
8	Obsluha strojů a zařízení/Obsluha strojů a zařízení, montéři
9	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci/Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci
0	Příslušníci armád/Zaměstnanci v ozbrojených silách

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

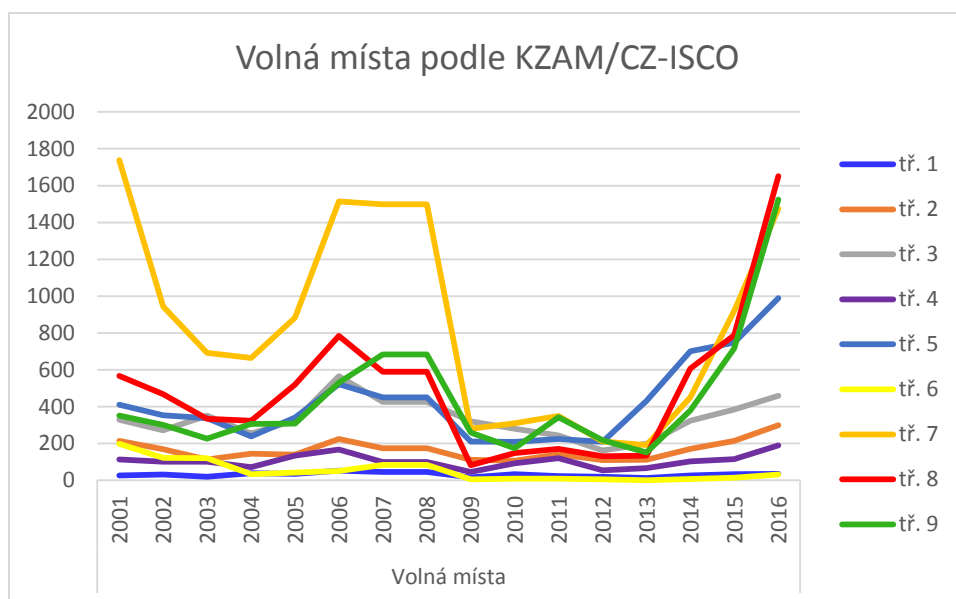
Nejvíce uchazečů o zaměstnání poptává práci v kategorii 9, tedy Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci. Tato kategorie zároveň patří k odvětvím s jednou z nejvyšších nabídek volných míst, nabídka volných míst v této kategorii roste. Poptávka po práci ale nabídku práce v kategorii 9 převyšuje téměř desetinásobně. Mezi další kategorie, ve kterých je nejvyšší poptávka po práci, patří pracovníci ve službách a prodeji a řemeslníci a opraváři. Řemeslníci a opraváři jsou nejvíce požadovaným odvětvím ze strany zaměstnavatelů, pracovníci ve službách také patří mezi obory s nejčteněji nabízenými volnými místy. Naopak třída 1 zákonodárci a řídicí pracovníci a třída 6 kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybářství jsou nejméně poptávanými obory jak ze strany uchazečů o práci, tak ze strany zaměstnavatelů. Graf 29 Uchazeči o práci podle KZAM/CZ-ISCO a Graf 30 Volná místa podle KZAM/CZ-ISCO představují také počet poptávaných a nabízených pracovních pozic v dalších odvětvích.

Graf 29 Uchazeči o práci podle KZAM/CZ-ISCO

Zdroj: Vlastní zpracování dle MPSV

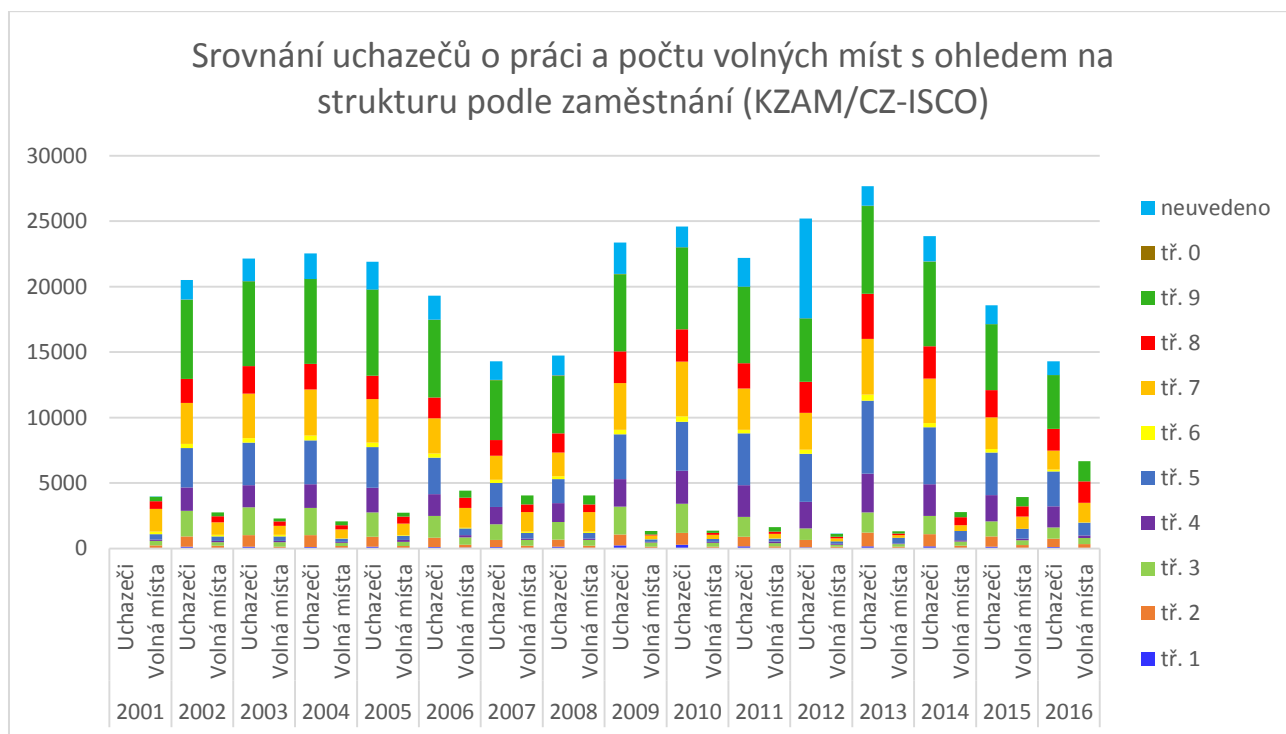
Graf 30 Volná místa podle KZAM/CZ-ISCO

Zdroj: Vlastní zpracování dle MPSV

Graf 31 Srovnání nabídky a poptávky práce podle KZAM/CZ-ISCO porovnává poptávku po práci s nabídkou práce podle jednotlivých kategorií.

Graf 31 Srovnání nabídky a poptávky práce podle KZAM/CZ-ISCO

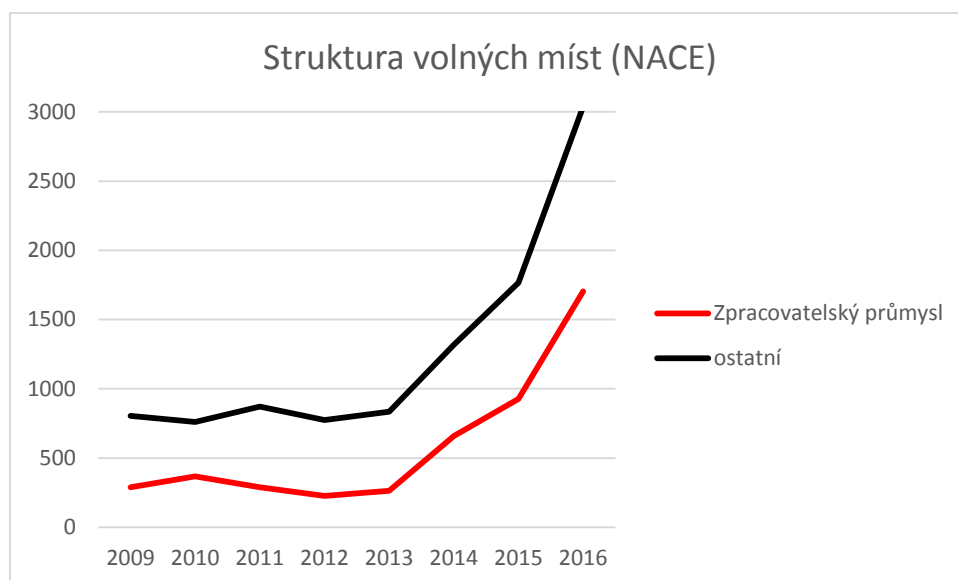

Zdroj: Vlastní zpracování dle MPSV

Od roku 2009 sleduje MPSV strukturu volných míst také dle klasifikace NACE. Nejvíce nabízeným odvětvím ze strany zaměstnavatelů je zpracovatelský průmysl. Nabídka volných míst v odvětví zpracovatelský průmysl v Královéhradeckém kraji činí po celé sledované období okolo 30 % veškeré nabídky

a v posledních letech roste, během tří let vzrostla nabídka šestinásobně. Vývoj nabídky odvětví zpracovatelský průmysl a souhrn všech ostatních zachycuje Graf 32 Struktura volných míst (NACE). Nejprudší nárůst byl zaznamenán v okrese Rychnov nad Kněžnou. Trend vývoje nabídky volných míst ve zpracovatelském průmyslu je po celé sledované období ve všech okresech kraje obdobný, s výjimkou okresu Trutnov. Trutnov v roce 2015 zaznamenal v nabídce zaměstnání ve zpracovatelském průmyslu pokles, v roce 2014 tvořila nabídka volných míst ve zpracovatelském průmyslu v okrese Trutnov 50 % nabídky v tomto odvětví v celém kraji.

Graf 32 Struktura volných míst (NACE)

Zdroj: Vlastní zpracování dle MPSV

Druhým odvětvím s nejvíce nabízenými volnými místy je velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel. Nabídka volných míst v tomto odvětví v posledních čtyřech letech vzrostla na šestinásobek. Na třetí pozici v četnosti nabízených volných míst je odvětví ubytování, stravování a pohostinství, nabídka v tomto odvětví je výrazně vyšší na Trutnovsku – nabídka v okrese Trutnov představuje 60 % nabídky v odvětví celého kraje. Mezi odvětví s největším nárůstem nabídky patří také stavebnictví, administrativní a podpůrné činnosti a doprava a skladování. Největší nárůst nabídky volných míst ve stavebnictví je v okrese Hradec Králové.

3.6 Ekonomika

Královéhradecký kraj lze charakterizovat jako zemědělsko-průmyslový s bohatě rozvinutým cestovním ruchem. Průmysl je soustředěn do velkých měst, intenzivní zemědělství do oblasti Polabí. Největší koncentrací cestovního ruchu v České republice se vyznačují Krkonoše.²

3.6.1 HDP

Na tvorbě HDP České republiky se Královéhradecký kraj podílí dlouhodobě v průměru 4,5 %. Je tak ve srovnání se všemi kraji ČR ve výkonnosti ekonomiky na 10. příčce. Královéhradecký kraj dosahuje v roce 2014 téměř 88 % HDP na 1 obyvatele v průměru ČR, což představuje ve srovnání s dalšími kraji ČR 5. nejvyšší HPD na 1 obyvatele. Vývoj HDP v Královéhradeckém kraji je zaznamenává Tabulka 27 HDP v Královéhradeckém kraji.

² Komplexní studie progresivních odvětví Královéhradeckého kraje v oblasti výzkumu, vývoje a inovací PŘÍLOHA Č.1 – ČÁST B: ANALÝZY 6 PROGRESIVNÍCH ODVĚTVÍ

Tabulka 27 HDP v Královéhradeckém kraji

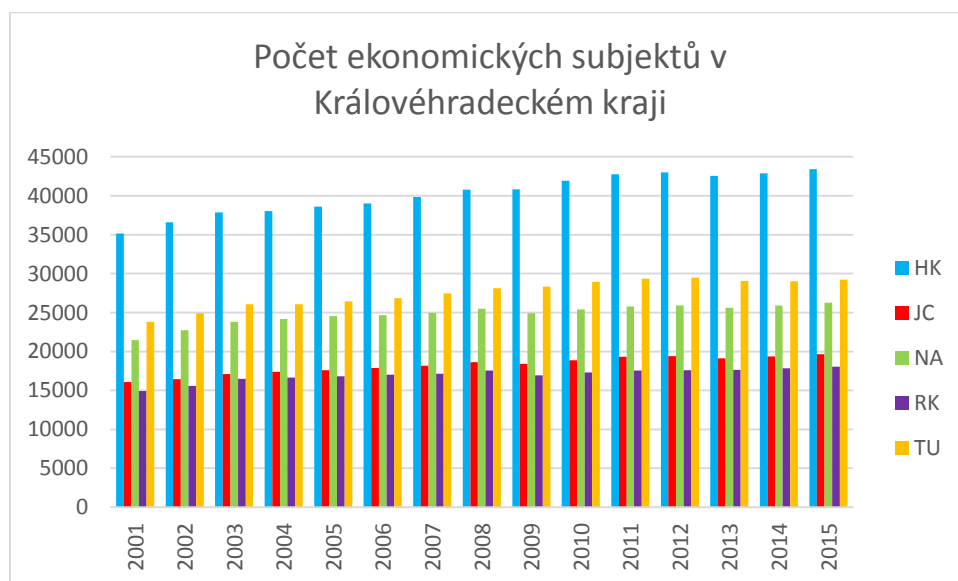
Ukazatel/Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Podíl Královéhradeckého kraje na HDP ČR v %	4,5	4,4	4,6	4,6	4,5	4,5	4,5	4,6
HDP na 1 obyvatele v tis. Kč	291,4	295,8	311,3	315,4	315,3	331,9	333,7	356
HDP na 1 obyvatele průměr ČR v %	85,1	83,6	86,9	87,4	86,2	86,3	86	87,9

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

3.6.2 Ekonomické subjekty v KHK

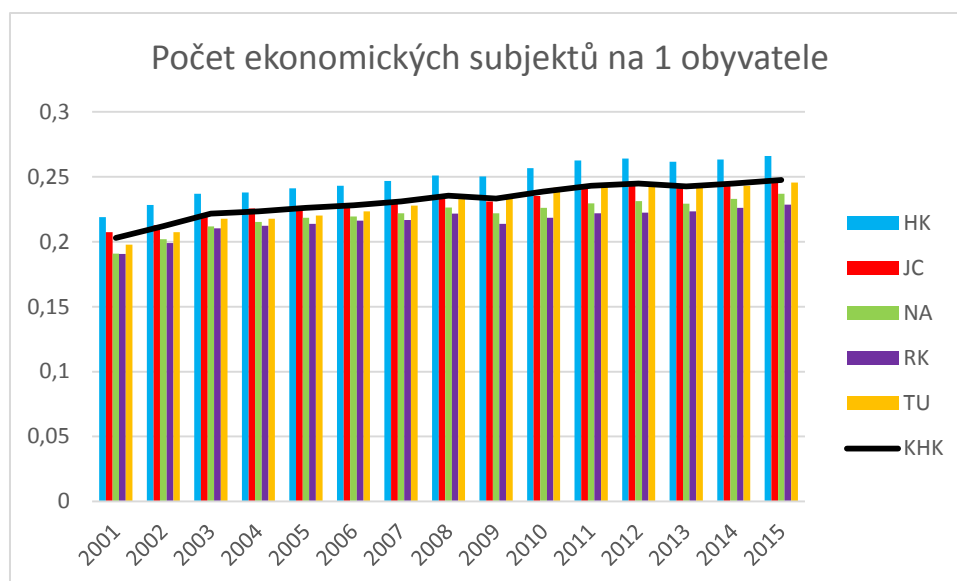
Počet ekonomických subjektů v Královéhradeckém kraji má v průběhu posledních patnácti let rostoucí tendenci. Nejvíce ekonomických subjektů působí v okrese Hradec Králové, podíl ekonomických subjektů v okrese Hradec Králové představuje 31 % všech ekonomických subjektů v kraji. V okrese Hradec Králové je i největší podíl ekonomických subjektů na jednoho obyvatele. Nejnižší zastoupení ekonomických subjektů je v okrese Rychnov nad Kněžnou, v tomto okrese je i nejnižší počet ekonomických subjektů na jednoho obyvatele. Vývoj počtu ekonomických subjektů zobrazuje Graf 33 Počet ekonomických subjektů v Královéhradeckém kraji a Graf 34 Počet ekonomických subjektů na 1 obyvatele. Při porovnání obou grafů je patrné zohlednění počtu obyvatel v jednotlivých okresech. Okres Jičín je okremem s druhým nejnižším celkovým počtem ekonomických subjektů v kraji, počet ekonomických subjektů na jednoho obyvatele v okrese Jičín je druhý nejvyšší v kraji.

Graf 33 Počet ekonomických subjektů v Královéhradeckém kraji

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Graf 34 Počet ekonomických subjektů na 1 obyvatele

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Ekonomické subjekty jsou rozděleny na fyzické osoby, které jsou zastoupeny soukromými podnikateli a zemědělskými podnikateli a na právnické osoby, jejichž právními formami mohou být obchodní společnosti (společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti), společenství vlastníků jednotek, družstva, příspěvkové organizace, zahraniční osoby a ostatní. Počet ekonomických subjektů podle právních forem uvádí Tabulka 28 Právní forma ekonomických subjektů.

Tabulka 28 Právní forma ekonomických subjektů

Právní forma/Rok		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Fyzické osoby	Soukromí podnikatelé	102 403	104 254	101 779	103 556	105 179	105 335	105 622	106 382
	Zemědělské podnikatelé	1 978	2 073	2 329	2 403	2 479	2 526	2 454	2 504
Právnické osoby	Společnosti s ručením omezeným	9 365	9 776	10 906	10 417	10 723	10 973	11 189	11 511
	Akciové společnosti	756	797	793	792	795	788	763	766
	Společenství vlastníků jednotek	-	-	-	2 440	2 595	2 739	2 828	2 903
	Družstva	594	598	588	576	559	549	535	518
	Příspěvkové organizace	-	-	-	691	684	677	677	671
	Zahraníční osoby	2 871	3 090	3 493	4 012	3 965	3 885	1 832	1 490
	Ostatní	8 588	9 956	9 511	7 536	7 710	7 900	8 070	8 274

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Přibližně 80 % ekonomických subjektů Královéhradeckého kraje provozuje ekonomickou činnost jako soukromý podnikatel. Podíl soukromých podnikatelů mezi právními formami ekonomických subjektů mírně ale každoročně klesá. 95 % soukromých podnikatelů nemá žádné zaměstnance a žádný soukromý podnikatel nezaměstnává nad 250 zaměstnanců. V kategorii bez zaměstnanců představují sou-

kromí podnikatelé 83 %. 95 % obchodních společností tvoří společnosti s ručením omezeným. Společnosti s ručením omezeným představují druhou nejčetnější právní formu ekonomických subjektů, v průměru se jedná o 8 % všech ekonomických subjektů, jejich četnost mírně stoupá. Obchodní společnosti jsou největšími zaměstnavateli, představují 75 % zaměstnavatelů s počtem zaměstnanců nad 250. Pokles počtu zaznamenala kategorie zahraniční osoby, ve všech dalších právních formách je počet ekonomických subjektů stabilní nebo vykazuje růst.

Ekonomické subjekty dle počtu zaměstnanců jsou rozděleny do kategorií bez zaměstnanců, s počtem zaměstnanců 1 – 49, 50 – 249 a Více než 249. Vývoj počtu ekonomických subjektů v jednotlivých kategoriích popisuje Tabulka 29 Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců.

Tabulka 29 Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců

Počet zaměstnanců/Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bez zaměstnanců	113 187	116 229	115 544	118 949	121 568	122 482	121 335	122 487
1 – 49	13 685	13 609	13 201	12 797	12 464	12 300	12 055	11 952
50 – 249	619	623	573	599	574	515	508	508
Více než 249	82	83	81	78	83	75	72	72

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Bez zaměstnanců je 90 % všech ekonomických subjektů v Královéhradeckém kraji. Ekonomické subjekty s počtem zaměstnanců do 49 tvoří 10 % všech subjektů, 70 % z nich má do 5 zaměstnanců. Podíl ekonomických subjektů s počtem zaměstnanců do 49 klesá. Počet ekonomických subjektů v ostatních kategoriích podle počtu zaměstnanců jsou dlouhodobě stabilní. Ekonomické subjekty, které v kraji zaměstnávají více než 1 000 lidí, se pohybuje okolo 17. 50 % z nich působí v okrese Hradec Králové. Ekonomické subjekty zaměstnávající více než 249 lidí vykazují z 60 % svou hlavní činnost v odvětví průmyslu (B – E). 12 % největších zaměstnavatelů v kraji působí v odvětví zdravotní a sociální péče. Přibližně 80 % zaměstnavatelů s více než 249 zaměstnanci mají právní formu obchodní společnosti. Ekonomické subjekty bez zaměstnanců se nejčastěji věnují odvětví velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel tvoří jednu čtvrtinu kategorie bez zaměstnanců.

Vývoj počtu ekonomických subjektů podle odvětví, ve kterém působí, zaznamenává Tabulka 30 Počet ekonomických subjektů podle odvětví. Nejvíce ekonomických subjektů v Královéhradeckém kraji vykazuje ekonomickou činnost v odvětví velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel, jedná se o 25 % všech ekonomických subjektů v kraji. Počet ekonomických subjektů v odvětví velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel zaznamenal mezi roky 2012 a 2013 pokles o 3 tisíce subjektů. Ve stejném období vzrostl počet ekonomických subjektů zabývajících se činností v odvětví peněžnictví a pojišťovnictví na dva a půl násobek. Vývoj počtu ekonomických subjektů v tomto odvětví je nejméně stabilní. Odvětvím s druhým nejvyšším počtem ekonomických subjektů je průmysl, na třetím místě je odvětví stavebnictví. Naopak nejméně ekonomických subjektů působí v odvětví veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení, následují odvětví administrativní a podpůrné činnosti, zdravotní a sociální péče a vzdělávání. Největší zaměstnavatelé jsou v odvětví průmysl a zdravotní a sociální péče. Žádný zaměstnavatel s více než 249 zaměstnanci nepůsobí v odvětvích informační a komunikační činnost, peněžnictví a pojišťovnictví, činnosti v oblasti nemovitostí a profesní, vědecké a technické činnosti.

Tabulka 30 Počet ekonomických subjektů podle odvětví

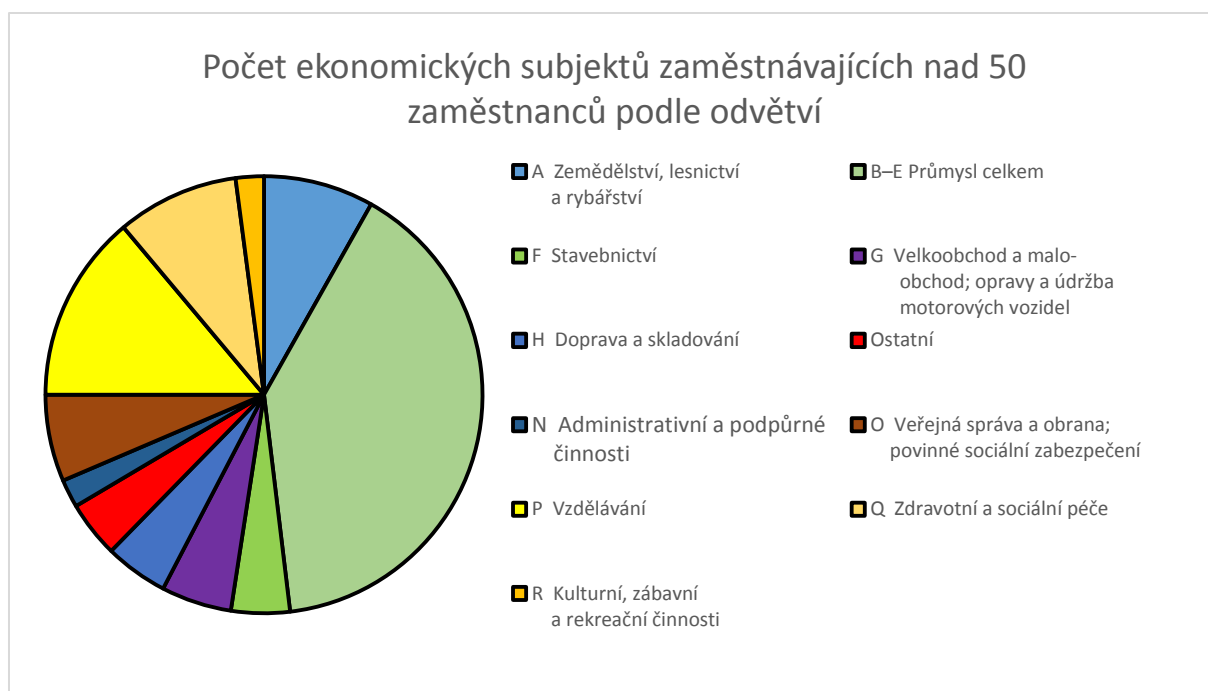
Odvětví/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zemědělství, lesnictví a rybníkářství	10 578	5 818	6 323	6 739	6 977	6 778	7 002

Průmysl celkem	18 005	18 362	18 718	18 861	18 499	18 185	18 489
Stavebnictví	16 234	16 985	17 502	17 615	17 666	16 786	16 979
Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	32 879	32 991	33 232	33 057	32 817	29 777	30 181
Doprava a skladování	3 259	3 378	3 417	3 399	3 337	3 134	3 085
Ubytování, stravování a pohostinství	8 033	8 525	8 730	8 949	8 914	8 563	8 632
Informační a komunikační činnosti	1 856	2 065	2 259	2 121	1 951	1 801	1 751
Peněžnictví a pojiš- tovnictví	3 484	2 740	1 495	2 034	2 476	6 736	5 893
Činnosti v oblasti ne- movitostí	4 546	4 814	5 031	5 132	5 217	5 126	5 152
Profesní, vědecké a technické činnosti	12 554	12 721	13 489	13 455	13 298	12 743	12 857
Administrativní a podpůrné činnosti	1 620	1 601	1 592	1 649	1 651	1 494	1 560
Veřejná správa a ob- rana; povinné sociální zabezpečení	1 129	1 132	1 136	1 160	1 162	1 158	1 159
Vzdělávání	2 002	2 037	2 018	2 015	2 010	1 964	1 985
Zdravotní a sociální péče	1 788	1 793	1 776	1 762	1 766	1 750	1 719
Kulturní, zábavní a re- kreační činnosti	2 987	3 063	3 158	3 210	3 244	3 208	3 231
Ostatní činnosti	9 000	9 571	10 100	10 480	10 837	10 886	11 290
Bez uvedení činnosti	590	1 803	2 447	3 051	3 550	3 881	4 054

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

S ohledem na poptávku po zaměstnancích v jednotlivých oborech zahrnuje Graf 35 Počet ekonomických subjektů zaměstnávajících nad 50 zaměstnanců podle odvětví pouze ekonomické subjekty, které mají zaměstnance ve vyšším počtu než 50. Z grafu je jednoznačně patrné, že nejvíce zaměstnanců je ve firmách zabývajících se průmyslovou výrobou, a představují 40 % všech odvětví. Na druhém místě je odvětví vzdělávání, třetím nejvíce zaměstnávajícím odvětvím je odvětví zdravotní a sociální péče. V grafu jsou data platná pro rok 2014.

Graf 35 Počet ekonomických subjektů zaměstnávajících nad 50 zaměstnanců podle odvětví

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

3.7 Rozvojové priority kraje v oblasti vzdělávání

Kraj specifikuje své priority v dostupných regionálních strategických dokumentech. Zařazení klíčového tématu do regionálních strategických dokumentů, četnost zmínek o tématu a uvedení mezi jeden nebo více cílů svědčí o prioritizaci tohoto tématu krajem. Témata významná pro kraj, která jsou řešena v dokumentu KAP, se zaměřují na oblast středních a vyšších odborných škol v Královéhradeckém kraji a míru jejich zpracování ve strategických dokumentech kraje.

Strategických krajských dokumentů, které se zabývají mimo jiné také otázkou vzdělávání, je mnoho. V této kapitole jsou uvedeny podstatné dokumenty včetně průmětu klíčových témat Krajského akčního plánu do dokumentu. Pro většinu z uvedených dokumentů platí, že se specifikují pouze na jednu nebo několik konkrétních oblastí vzdělávání.

Tabulka 31 Průmět strategických dokumentů do klíčových témat KAPu

Klíčová témata KAP	Správná volba povolání		Vzdělávání pro život				Vzdělávání pro všechny	Vzdělávání pro rozvoj osobnosti		
	Rozvoj kariérového poradenství	Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě	Podpora polytechnického vzdělávání (přírodovědné, technické a environmentální)	Podpora dalšího profesního vzdělávání	Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů	Rozvoj infrastruktury a investic	Podpora inkluze	Rozvoj čtenářské gramotnosti	Rozvoj matematické gramotnosti	Rozvoj klíčových kompetencí žáků
Strategické dokumenty										
Dlouhodobý záměr rozvoje vzdělávací soustavy KHK	xx	-	xx	xx	xx		x	x	x	x
Regionální akční plán KHK	xx		xx	xx	xx	xx	xx			xx
Výstupy z dotazníkového šetření	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx	-
ITI Hradecko-pardubické aglomerace	xx	xx	xx	xx	xx		xx	x	x	xx
Regionální sektorová dohoda ve strojírenství	xx	-	-	x	xxx	-	-	-	-	-
Regionální sektorová dohoda zaměřená na rozvoj textilního a oděvního průmyslu	xx	-	x	x	xxx	-	-	-	-	-

Klíčová témata KAP	Správná volba povolání		Vzdělávání pro život				Vzdělávání pro všechny	Vzdělávání pro rozvoj osobnosti		
	Rozvoj kariérového poradenství	Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě	Podpora polytechnického vzdělávání (přírodovědné, technické a environmentální)	Podpora dalšího profesního vzdělávání	Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů	Rozvoj infrastruktury a investic	Podpora inkluze	Rozvoj čtenářské gramotnosti	Rozvoj matematické gramotnosti	Rozvoj klíčových kompetencí žáků
Strategické dokumenty										
Krajská příloha k Národní RIS3 Královéhradeckého kraje	xx	x	x	-	xx	x	-	-	-	-
Komplexní studie progresivních odvětví Královéhradeckého kraje v oblasti výzkumu, vývoje a inovací	xx	x	x	x	x	x	x	-	-	-
Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2014-2020	-	-	-	x	x	x	x	-	-	-
Program rozvoje Královéhradeckého kraje 2014-2020	xx	x	xx	xx	xx	x	x	-	-	xx

4 Specifická část analýzy

Specifická část analýzy detailně řeší témata ve vztahu k povinným oblastem KAP. Všechna témata řešená v KAP jsou pro kraj zásadní, což dokazuje nejen zahrnutí nutnosti řešit uvedené oblasti v regionálních dokumentech, ale také objektivní výsledky žáků a studentů středních a vyšších odborných škol v kraji a celkový hospodářský vývoj kraje. Podrobněji jsou popsána jednotlivá témata i odůvodnění nutnosti se jimi zabývat v následujících kapitolách.

4.1 Podpora kariérového poradenství

4.1.1 Definice pojmu

Kariérové poradenství představuje systém poradenských služeb, jejichž cílem je pomáhat jednotlivcům při rozhodování o profesní a vzdělávací orientaci v kterékoliv fázi jejich života. Jsou to mj. aktivity realizované ve školách, které mají pomoci žákům ujasnit si vlastní kariérní cíle a porozumět světu práce. Pod kariérové poradenství zahrnujeme i individuální nebo skupinové poradenství zaměřené na volbu vzdělávací a profesní dráhy, volbu prvního zaměstnání, změnu zaměstnání a návrat do pracovního procesu. Fakticky v sobě kariérové poradenství zahrnuje rozsáhlou škálu informačních, poradenských, diagnostických, motivačních a vzdělávacích činností k pomoci při rozhodování o další vzdělávací a profesní dráze.

4.1.2 Národní/krajské koncepce

Evropská komise vydala dne 3. 3. 2010 SDĚLENÍ KOMISE EVROPA **2020 Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění** (Strategie Evropa 2020)

Strategie Evropa 2020 předkládá 3 vzájemně se posilující priority:

- Inteligentní růst: rozvíjet ekonomiku založenou na znalostech a inovacích.
- Udržitelný růst: podporovat konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiku méně náročnou na zdroje.
- Růst podporující začlenění: podporovat ekonomiku s vysokou zaměstnaností, jež se bude vyznačovat sociální a územní soudržností.

Komise předkládá sedm stěžejních iniciativ, které by se měly stát katalyzátorem pokroku v každém z prioritních témat.

V prioritě Inteligentní růst, v rámci stěžejní iniciativy Mládež v pohybu, musí Evropa jednat také v oblasti vzdělávání, odborné přípravy a celoživotního učení. Na vnitrostátní úrovni budou muset členské státy:

„- zajistit účinné investice do systémů vzdělávání a odborné přípravy na všech úrovních (od předškolní po vysokoškolskou);

- pomocí integrovaného přístupu zahrnujícího nejdůležitější dovednosti a zaměřeného na snížení počtu předčasných odchodů ze škol zlepšit výsledky vzdělávání všech složek (předškolního, základního, středního, odborného a terciárního vzdělávání);
- zvýšit otevřenost a význam vzdělávacích systémů pomocí vytvoření národních rámců kvalifikací a lepšího zacílení výsledků vzdělávání na potřeby pracovního trhu;

- zlepšit vstup mladých lidí na trh práce prostřednictvím integrované činnosti zahrnující mimo jiné poskytování informací a poradenství a odborné vzdělávání.“³

Klíčovým dokumentem v oblasti vzdělávání je **Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020** (Strategie ČR 2020), která byla schválena usnesením vlády 9. července 2014.

K oblasti kariérového poradenství se zde uvádí:

„V následujícím období bude důraz primárně kladen na rozvoj oblasti kariérového poradenství v celoživotní perspektivě. Kariérové poradenství je často vykonáváno pedagogy bez potřebné kvalifikace a nezřídka i bez adekvátního ohodnocení. V následujících letech budou rozvíjena opatření s cílem, mj.: „Zlepšovat dostupnost a kvalitu kariérového poradenství zaměřeného na rozvoj dovedností potřebných pro řízení vlastní profesní dráhy.“⁴

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015–2020 (DZ ČR), který je jedním z implementačních dokumentů Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, definuje současný stav takto: „Kariérové poradenství je součástí systému poskytovaných kariérových služeb na úrovni školských poradenských zařízení a škol, kde je součástí úkolů výchovných poradců,“ a konstatuje, že v daném období bude v oblasti kariérového poradenství podpora směřovat do těchto oblastí:

„rozdílení informačního systému na podporu kvalifikovaného rozhodování o volbě profese; podpora metodického vedení školských a školních poradenských služeb včetně vytvoření metodického portálu pro poradenské pracovníky škol a školských poradenských zařízení; zajištění lepší dostupnosti vzdělávání v oblasti kariérového poradenství pro stávající pracovníky; provázání kariérového poradenství s potřebami trhu práce (např. zajištění vzdělávání kariérových poradců 2. stupně Základních škol (ZŠ) a Středních škol (SŠ) ke znalostem reálného pracovního prostředí; propojování a posilování spolupráce a koordinace poskytovatelů kariérového poradenství z různých sektorů a oblastí kariérového poradenství.“⁵

Rovněž z doporučení **Národního poradenského fóra**⁶, jakožto poradního orgánu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Ministerstva práce a sociálních věcí ČR pro oblast kariérového poradenství v celoživotní perspektivě vyplývá, že je třeba zajistit místní, časovou i finanční dostupnost služeb kariérového poradenství pro všechny občany v každé fázi jejich vzdělávací a profesní dráhy; nastavit podmínky pro efektivní spolupráci subjektů služeb kariérového poradenství v resortu školství a zaměstnanosti na národní, regionální a lokální úrovni; vytvořit potřebné kvalifikační předpoklady pro kariérové poradce; posílit personální kapacity v oblasti kariérového poradenství; zvýšit efektivitu kariérového poradenství. „Kariérové poradenství by mělo být explicitně zaměřeno na rozvoj dovedností pro řízení vlastní profesní a vzdělávací dráhy.“⁷

³ SDĚLENÍ KOMISE EVROPA 2020 Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/index_cs.htm

⁴ Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020. Dostupné z: http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/strategie-2020_web.pdf

⁵ Čerpáno z: http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/strategie/dz-rgs-2015-2020.pdf

⁶ Zdroj: <http://www.narodniporadenskeforum.cz/cz/>

⁷ Srov. Doporučení Národního poradenského fóra ministromi školství, mládeže a tělovýchovy ČR a ministryni práce a sociálních věcí ČR pro dosahování priorit v oblasti vzdělávání a sociální politiky. Dostupné z: <http://www.narodniporadenskeforum.cz/uploads/activity/doporučení-npf-pro-dosahování-priorit-v-oblasti-vzdelavani-a-socialni-politiky-24.pdf>

V **Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje 2016–2020** (DZ KHK), vypracovaném podle požadavku školského zákona, je zvýšení úrovně kariérového poradenství uvedeno jako opatření pro zlepšení situace nezaměstnanosti absolventů, „aby se v konkrétním oboru vzdělávali vždy jedinci s odpovídajícími schopnostmi, předpoklady a zájmy.“⁸

K hlavním regionálním cílům v této oblasti patří:

Rozvoj stávajícího informačního systému (ŠIPu – Školský informační portál Královéhradeckého kraje); prohlubování spolupráce mezi úřadem práce a školským sektorem (školy, pedagogicko-psychologická poradna); provázání kariérového poradenství s potřebami trhu práce s důrazem na přírodovědné a technické vzdělávání.

4.1.3 Způsob financování dané oblasti

Národní ústav pro vzdělávání byl od 1. 5. 2010 do 30. 6. 2015 řešitelem národního projektu „**VIP Kariéra II – Kariérové poradenství v podmínkách kurikulární reformy**“, jehož příjemcem bylo MŠMT (rozpočet 57 717 813,00 Kč, Evropský sociální fond, „ESF“ z toho 49 060 141,00 Kč). Cílem projektu bylo dosáhnout lepší provázanosti mezi různými poradenskými subjekty a vytvořit systém poradenských služeb pro pomoc jednotlivcům ve vzdělávání a kariérovém rozhodování. Byl zaměřen nejen na školy, ale na rozvíjení celého systému kariérového poradenství pro žáky ZŠ, SŠ a VOŠ, včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků ohrožených předčasným odchodem ze vzdělávání. V projektu probíhala šetření a sběr dat ve školách a relevantních subjektech v ČR pro dobrou monitoring potřeb trhu práce. Základním výstupem projektu byl interaktivní informační systém ISA+ o uplatnění absolventů škol na trhu práce.⁹

Královéhradecký kraj byl poskytovatelem dotace z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK) např. těchto projektů:

CZ.1.07/1.1.20/02.0004 „Správnou volbou oboru a podporou k dosažení zlepšených studijních výsledků k lepšímu startu do profesního života“, příjemce Střední škola technická a řemeslná, Nový Bydžov, Dr. M. Tyrše 112, termín realizace 1. 1. 2013 – 28. 2. 2015, rozpočet 4 856 300,01 Kč (ESF z toho 4 127 855,00 Kč).

Cílem projektu bylo vybavit žáky 7. – 9. tříd ZŠ v dostatečném předstihu komplexními informacemi, které jim pomohou při volbě oboru vzdělávání na SŠ. Aktivitami projektu umožnily žákům nejen získat informace o daném oboru, ale především vyzkoušet si své manuální zručnosti při kontaktu s reálnými výrobními a technologickými procesy. Projekt byl realizován bez partnera.

CZ.1.07/1.1.20/01.0035 „Praktické dovednosti - klíč ke konkurenceschopnosti“, příjemce Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola, Jičín, Pod Koželuhy 100, termín realizace 1. 2. 2012 – 30. 9. 2013, rozpočet 4 298 983,38 Kč (ESF z toho 3 654 135,85 Kč).

Smyslem projektu bylo vytvořit podmínky pro implementování nejnovějších poznatků do výuky strojírenských a elektrotechnických oborů, zvláštní pozornost byla věnována návaznosti na praxi. Projekt vytvořil dobrý základ pro přechod absolventů přímo na trh práce nebo na vysokou školu (VŠ) technického zaměření.

⁸ *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje 2016–2020*. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/skolstvi/vyrocnizpravy/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-kralovehradeckeho-kraje-2016-2020-88100/>

⁹ *NUV, ukončené národní projekty* – viz: <http://www.nuv.cz/projekty/karierove-poradenstvi>. Čerpáno z <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi?Stranka=10.0.14>

Partnery projektu byly A. P. O. ELMOS v.o.s., která vyvíjí a realizuje dodávky měřicí a regulační techniky a zároveň poskytuje poradenský a montážní servis a SWELL, a.s., který je předním poskytovatelem vývojových služeb pro automobilový průmysl.

CZ.1.07/1.1.05/03.0042 „Zvyšování kompetencí žáků zdravotnických oborů zařazením

mezipředmětového celku Vykazování a vyúčtování zdravotní péče“, příjemce Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední zdravotnická škola, Hradec Králové, Komenského 234, termín realizace 1. 1. 2011–30. 4. 2012, rozpočet 1 591 014,57 Kč (ESF z toho 1 352 362,35Kč).

Cílem projektu bylo usnadnit absolventům rychlejší a plynulejší přechod do zaměstnání. Svým záměrem projekt reagoval na skutečnost a potřebu trhu a svým konkrétním obsahem – zvládnout práci s náročným programem Vykazování a vyúčtování zdravotnické péče zvýšil úspěšnost žáků při vyhledávání zaměstnání a uplatnění na trhu práce. Projekt byl realizován bez partnera.

CZ.1.07/1.1.20/01.0004 „Naše budoucnost“, příjemce Střední škola řemeslná, Jaroměř, Studničkova 260, termín realizace 1. 1. 2012–30. 6. 2014, rozpočet 3 904 065,45 Kč (ESF z toho 3 318 455,59 Kč).

Hlavní cílovou skupinou projektu byli žáci ZŠ, před kterými stojí volba povolání. Formou technických kroužků a stáží na střední škole příjemce a exkurzemi v projektu zapojených firmách byli žáci motivováni pro obory, které jsou potřebné na trhu práce.

Partnerem projektu byly REKONSTAV HB, s. r. o., KASPER KOVO s. r. o., HŘEBČÍN JENÍKOV veřejná obchodní společnost, Farmet a. s. a Českomoravská vzdělávací, s. r. o.

CZ.1.07/1.1.20/01.0005 „Technika a řemeslo“, příjemce Střední průmyslová škola, Trutnov, Školní 101, termín realizace 1. 1. 2012–31. 12. 2014, rozpočet 4 538 273,10 Kč (z toho ESF 3 857 532,10 Kč).

Projekt umožnil zvýšit kvalitu vzdělávání žáků příjemce v odborných předmětech technicky zaměřených oborů v souladu s potřebami zaměstnavatelů. Škola dlouhodobě úzce spolupracuje s významnými zaměstnavateli v regionu, je členem Krajské hospodářské komory Královéhradeckého kraje, orientuje se v používaných technologiích a zná požadavky zaměstnavatelů na absolventy školy. Dlouhodobě se v regionu projevuje nedostatek technicky vzdělaných pracovníků. Z hlediska uplatnění se jedná o absolventy školy zejména v oblastech strojírenství a elektrotechniky a automatizace. Hlavním požadavkem jsou znalosti nových technologií jako základního prostředku inovačních strategií, praktické návyky a manuální zručnost. Projekt rovněž umožnil zvýšení motivace žáků ZŠ ke vzdělávání v technicky zaměřených oborech a zvýšení motivace žáků při volbě povolání v souladu s dlouhodobým záměrem Královéhradeckého kraje v oblasti podpory těchto oborů. Zájem žáků ZŠ byl podchycen i formou volnočasových aktivit prostřednictvím nabízených kroužků robotiky.

CZ.1.07/1.1.05/01.0003 „Řemeslo má zlaté dno a čisté ruce“, příjemce PoVI, s. r. o. (Podorlický vzdělávací institut), termín realizace 1. 1. 2009–31. 12. 2011, rozpočet 9 451 269,71 Kč (ESF z toho 8 033 579,20 Kč).

Cílem projektu bylo zkvalitnit kariérové poradenství v Královéhradeckém kraji, zefektivnit volbu vzdělávací cesty a přispět k prevenci předčasných odchodů žáků ze škol. Projekt se zaměřil zejména na řemeslné profese s cílem zvýšit zájem žáků o tyto obory. V projektu vznikl systém metodiky kariérového poradenství k podpoře činnosti v projektovém vyučování. Partnery projektu byly Univerzita Hradec Králové a spolek Tvořivá škola.

CZ.1.1.07/1.1.05/02.0005 „Motivace žáků základních škol pro přípravu na budoucí povolání“, příjemce Podnikatelský klub Broumovska, termín realizace 1. 8. 2009–31. 1. 2012, rozpočet 3 445 527,13 Kč (z toho ESF 2 928 698,02 Kč).

Projekt aktivitami doplnil vyučovací předmět 2. stupně Člověk a svět práce o zkušenosti z prostředí převážně výrobních podniků, a tím umožnil žákům uvědomit si závažnost výběru budoucího povolání,

byly podpořeny aktivity základních škol v kraji v oblasti kariérového poradenství obohacením práce o poznatky z praxe, o zkušenosti z reálného světa práce. Partneři projektu byly základní školy královéhradeckého kraje.

Zdroje: IS Monit7+

4.1.4 Současná praxe

Volba oboru školy, a v podstatě budoucího profesního zaměření, představuje zásadní kariérové rozhodnutí. Představa žáků o tom, jakému oboru by se měli věnovat, vzniká zpravidla postupně a je ovlivňována celou řadou faktorů, jak na straně samotného žáka, tak i trhu práce nebo školského systému a jeho vzdělávací nabídky. Určitou roli v rozhodování žáků hrají přirozeně i rodiče nebo širší sociální okolí, škola, poradenské instituce a další.

Volba povolání nebyla na základních školách v ČR nikdy vyučována jako samostatný povinný předmět. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání vymezuje závazný rámec pro základní vzdělávání. Je rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí. Přípravě žáků na volbu povolání se věnuje v oblasti Člověk a svět práce. V tematickém okruhu Svět práce se žáci učí správně a samostatně rozhodovat o volbě budoucího profesního zaměření a o výběru vhodného povolání a jsou připravováni na přechod ze základní školy na školu střední a do zaměstnání.¹⁰

Rovněž tak v RVP pro gymnázia je Vzdělávací oblast Člověk a svět práce nepostradatelnou součástí systému všeobecného vzdělávání žáka a jeho přípravy na další vzdělávání a vstup do profesních vztahů. Vzdělávání v oblasti světa práce má žáka uvést do plnohodnotného profesního i ekonomického občanského života.¹¹

RVP pro střední odborné vzdělávání stanovují tzv. průřezová témata (např. Člověk a svět práce), která plní zejména výchovnou a motivační funkci.

K aktérům kariérového poradenství pro žáky a studenty patří:

- **Školy**

Poradenské služby v oblasti kariérového poradenství jsou dostupné pro všechny žáky a studenty, kvalita je však (především ve školách) různá.

Ve většině základních a středních škol se minimálně jeden odborný pedagogický pracovník zabývá kariérovým poradenstvím. Jedná se o poradce, který je někde označován jako výchovný, jinde kariérový nebo i výchovně – kariérový. Jak u základních, tak u středních škol jsou jako nejčastější nositelé kariérového poradenství výchovní – kariéroví poradci, dále jsou to učitelé, bývá zapojen i speciální pedagog a školní psycholog.

Výchovný poradce má ve svém legislativním popisu určité činnosti kariérového poradenství. Především poskytuje žákům pouze „základní kariérové poradenství“, tedy informace o možnostech vzdělávání nebo studia navazujícího na směr a stupeň vzdělávání a informují je o přibližných šancích na přijetí.¹²

¹⁰ Čerpáno z: <http://www.vychova-vzdelavani.cz/kurikulum/>

¹¹ Rámcový vzdělávací program pro gymnázia ke stažení na: <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-gymnazia>

¹² Kolektiv autorů pod vedením Jiřího Strádala. *Návrh koncepce integrovaného systému kariérového poradenství*. Národní ústav pro vzdělávání. Praha 2013. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/vystupy/navrh-koncepce-integrovaného-systemu-karieroveho-poradenství>;

PhDr. Petra Drahoňovská, Ivana Eliášková. *Analýza práce a potřeb poradců v oblasti kariérového poradenství na školách*. Národní ústav pro vzdělávání. Praha 2011. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/vystupy/prace-poradcu-na-skolach>;

- **Školská poradenská zařízení**

Školská poradenská zařízení poskytují mj. i informační a poradenské činnosti, které napomáhají při volbě vhodného vzdělávání žáků a studentů a přípravě na budoucí povolání. Právně zakotveno ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

„Služby specializovaných školských poradenských zařízení navazují na služby poskytované na úrovni školy. Jedná se především o odborné služby poskytované pedagogicko-psychologickými poradnami, speciálně pedagogickými centry a středisky výchovné péče. Hlavním posláním těchto služeb je řešení případů vyžadujících v souvislosti s kariérovým rozhodováním specializovanou péči psychologickou, pedagogicko-psychologickou, resp. speciálně pedagogickou péči, kterou nelze zabezpečit na úrovni školního kariérového poradenství.“¹³

Královéhradecký kraj má zřízenou Pedagogicko-psychologickou poradnu (PPP) s pěti hlavními a dvěma detašovanými pracovišti.¹⁴ Ve školním roce 2015/2016 poskytla poradna kariérové poradenství 202 žákům.

Středisek výchovné péče (SVP) je v Královéhradeckém kraji několik, např. SVP Domino a SVP Návrat v Hradci Králové, SVP Kompas v Náchodě či SVP Varianta v Trutnově.¹⁵

NUV provedl v roce 2015 šetření a analýzy týkající se uplatnitelnosti absolventů škol na trhu práce. Získané poznatky, tedy nejdůležitější údaje a zjištění, uveřejnil v publikaci Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2015. „Pokud jde o zapojení poradenských subjektů, žáci nejčastěji uváděli, že na výběr oboru měli vliv poradci ve škole (8,7 %, resp. 7,4 %) nebo jiní učitelé (8 %), méně často pak poradci v pedagogicko-psychologické poradně (5,05 %, resp. 5,2 %). Přímý vliv poradenských institucí a pracovníků na rozhodování o volbě oboru se tedy jeví jako poměrně nízký, ovšem řada žáků při svém rozhodování bere v úvahu informace, které jim pedagogičtí nebo poradenští pracovníci zprostředkovávají. Až následně se pak na základě těchto informací a doporučení rozhodují samostatně nebo s pomocí rodičů.“¹⁶

- **Informační a poradenská střediska při Úřadech práce**

Informační a poradenská střediska při úřadech práce (IPS) poskytují bezplatné poradenské služby, individuální či skupinové, žákům, studentům a absolventům, rodičovské veřejnosti, školským zařízením a dalším zájemcům, související s volbou povolání a jejich následným uplatněním v praxi. Informační a poradenské středisko pro volbu povolání se nachází na každém úřadu práce. Poradenské činnosti jsou mj. zaměřeny na oblasti:

- poradenství k volbě povolání a oboru vzdělávání

Mgr. Pavlína Šťastnová, PhDr. Petra Drahoňovská. *Jak žáci základních a středních škol vybírají svou další vzdělávací nebo pracovní kariéru*. Národní ústav pro vzdělávání. Praha 2012. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/vystupy/jak-zaci-zakladnich-a-strednich-skol-vybiraji-svou-dalsi>

¹³ Zdroj: *Širší společenské souvislosti kariérového poradenství*. E-learningový studijní modul vytvořený v rámci IPn projektu Kariérové poradenství v podmínkách kurikulární reformy (VIP Kariéra II – KP), řešitel NUV od 05/2010 do 06/2015.

¹⁴ Pedagogicko-psychologická poradna Královéhradeckého kraje – Přehled pracovišť. Dostupné z: <http://www.pppkhk.cz/>

¹⁵ Střediska výchovné péče – Seznam zařízení. Dostupný na: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/strediska-vychovne-pece>

¹⁶ Doležalová G., Paterová P., Trhlíková J., Úlovec M., Vojtěch J., Koucký J. a další. *Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2015*, NUV, Praha 2016. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-129>

- poradenství ke změně nebo rozšíření kvalifikace prostřednictvím rekvalifikace
- diagnostika profesního potenciálu, bilanční diagnostika.

IPS poskytují také aktuální informace o středních a vysokých školách, studijních a učebních oborech v regionech a celé ČR, nárocích a požadavcích na jednotlivá povolání, možnostech uplatnění absolventů jednotlivých oborů v praxi, situaci na trhu práce v regionu a celé ČR.¹⁷

Pro příklad: V roce 2014 „v rámci aktivit Informačního poradenského střediska probíhalo poradenství pro volbu povolání a poradenství pro mladistvé a absolventy škol, ale i poradenství pro uchazeče a zájemce o zaměstnání. Volba povolání byla zaměřena na žáky, kteří končí povinnou školní docházku (206 besed/4278 žáků) a na budoucí absolventy střední škol a učilišť (123 besed/3322 studentů). Žáci a studenti buď navštívili ÚP, nebo je navštívila poradkyně v jejich škole. Proběhly besedy s výchovnými poradci základních škol o situaci na trhu práce a možnostech studia žáků vycházejících ročníků základních škol.“¹⁸

V roce 2015 zrealizovala krajská pobočka Úřadu práce ČR v Hradci Králové v rámci aktivit IPS poradenství pro volbu povolání pro 4 002 žáků ZŠ (170 besed) a pro 3 301 žáků a studentů SŠ, VOŠ a VŠ (142 besed).¹⁹

- **Další subjekty poskytující kariérové poradenství**

Individuální kariérové poradenství jako pomoc jedincům při orientaci v oblasti volby povolání nabízejí a poskytují v rámci svých služeb také vzdělávací společnosti a personální agentury. Příkladem je Republikové centrum vzdělávání, s.r.o. (<http://www.rvc.cz/kontakt>).

Co se týče uplatnění absolventů na trhu práce, Úřad práce České republiky - Krajská pobočka v Hradci Králové ve své Zprávě o situaci na krajském trhu práce, o realizaci Aktivní politiky zaměstnanosti (APZ) v roce 2014 a strategie APZ pro rok 2015 uvádí (kráceno):

„Absolventi škol tvoří jednu z rizikových skupin nezaměstnaných uchazečů o zaměstnání. Jedním z hlavních nedostatků zaměstnanosti absolventů škol a mladistvých je malá nabídka míst, která by odpovídala jejich vzdělání. Část zaměstnavatelů nemá dostatek časového prostoru a pracovních sil k zaškolení absolventů, kterým je potřeba věnovat zvýšenou pozornost po delší časový úsek oproti lidem s praxí.

Absolventi však mohou nabídnout při hledání zaměstnání jazykové znalosti, počítačové dovednosti a v neposlední řadě i větší profesní flexibilitu.

Nejnižší míru nezaměstnanosti mají vysokoškoláci, dále lidé s maturitou a pak s vyučením.

Nejvyšší míra nezaměstnanosti je naopak u absolventů a mladistvých²⁰, kteří mají jen základní vzdělání.“²¹

¹⁷ Informační a poradenská střediska při úřadech práce (IPS). Čerpáno z: <http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/poradstrediska>

¹⁸ Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2014 a strategie APZ pro rok 2015.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/hkk/informace_z_useku_up/trh_prace/nezamestnanost_v_cislech/zpravy/hkkraj2014.pdf http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/hkk/informace_z_useku_up/trh_prace/nezamestnanost_v_cislech/zpravy/hkkraj2014.pdf

¹⁹ Čerpáno z: Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2015 a strategie APZ pro rok 2016. Zdroj: Úřad práce České republiky, Krajská pobočka v Hradci Králové.

²⁰ Za mladistvého zaměstnance je považována fyzická osoba, která dosáhne věku 15 let za podmínky ukončení povinné školní docházky.

²¹ Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2014 a strategie APZ pro rok 2015.

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/hkk/informace_z_useku_up/trh_prace/nezamestnanost_v_cislech/zpravy/hkkraj2014.pdf

V kapitole 3.5.2 tohoto dokumentu, zobrazuje Graf 23 Vývoj počtu nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji podle věku počtu nezaměstnaných absolventů a mladistvých v letech 2001 až 2016, Graf 25 Vývoj počtu nezaměstnaných v okresech Královéhradeckého kraje podle věku přehledně uvádí věkovou strukturu nezaměstnaných dle jednotlivých okresů kraje, Graf 26 Vývoj počtu nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji podle dosaženého vzdělání představuje vývoj absolutního počtu nezaměstnaných a Graf 27 Vývoj počtu nezaměstnaných v okresech Královéhradeckého kraje podle dosaženého vzdělání ukazuje vývoj opět dle jednotlivých okresů.

Kvalitní kariérové poradenství bude hrát hlavní roli v připravenosti absolventů na vstup do profesního života. Aplikace principů kariérového poradenství na školách pak může významným způsobem přispět k prevenci nezaměstnanosti absolventů škol.

Dotazníkové šetření NUV provedené v prosinci 2015, které mj. zjišťovalo, na jakých činnostech se střední školy v kraji v rámci rozvoje kariérového poradenství aktivně podílejí, na jaké při realizaci činností v rámci rozvoje kariérového poradenství narážejí překážky, či jaká opatření by škola pomohla k dosažení zvoleného cíle²², bylo primárním zdrojem pro identifikaci problémů týkajících se správné volby povolání. Problémy identifikované v dotazníkovém šetření byly doplněny o problémy, které byly vysloveny a diskutovány na setkáních minitýmu a platformě.

Byla provedena SWOT analýza dané oblasti, sestaven tzv. Strom problémů a nakonec zpracovaná tabulka s problémy, příčinami, cílem (žádoucí změnou) a opatřeními, jak dosáhnout cílů.

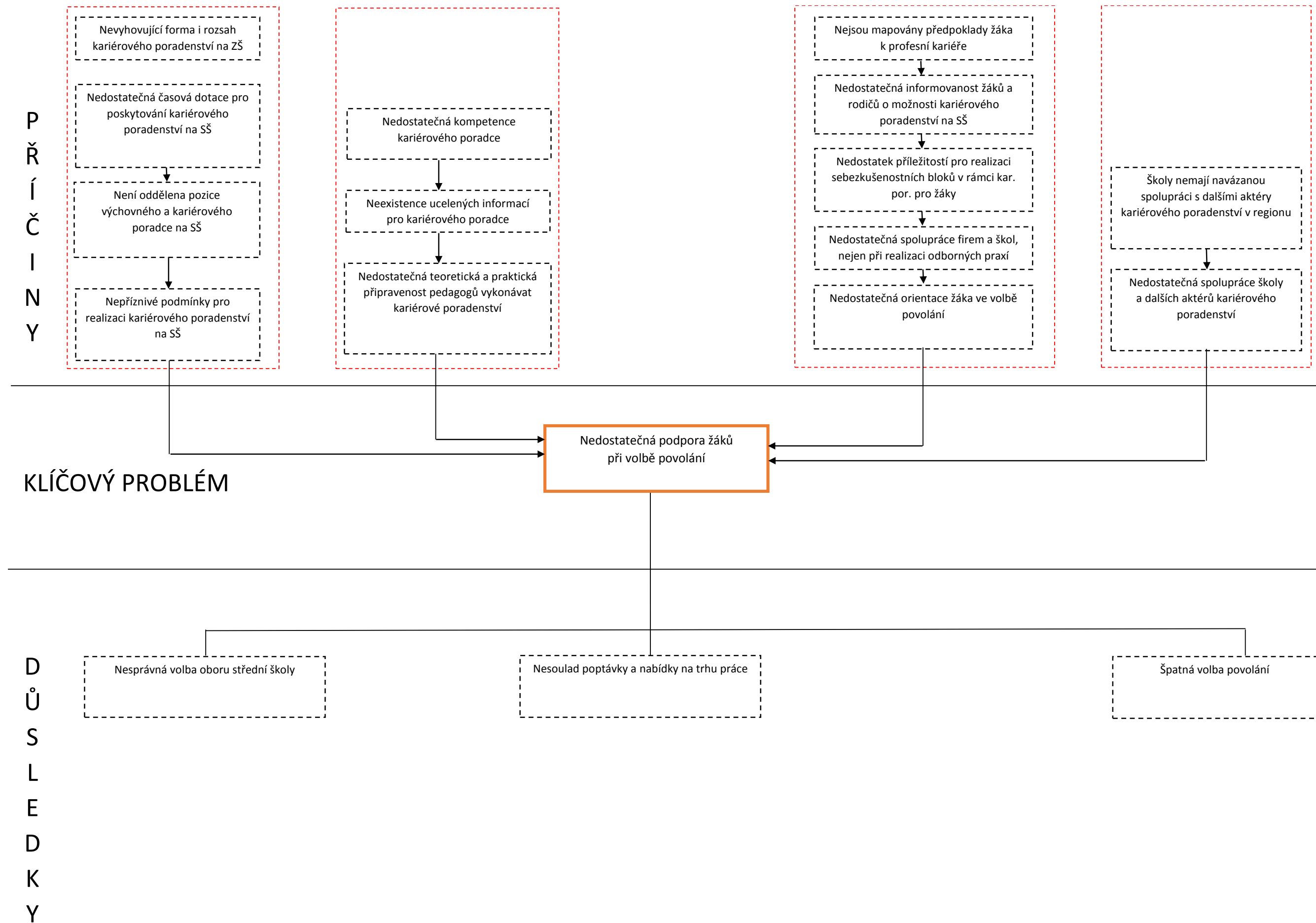
4.1.5 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Existující síť školských poradenských zařízení na území kraje - Informační a poradenská střediska (IPS) na úřadech práce - Prezentace škol (výstavy škol, dny otevřených dveří, při soutěžích apod.) - Fungující praxe ve firmách - Školské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Královéhradeckého kraje 	<ul style="list-style-type: none"> - Nízká časová dotace poradce pro kariéru ve škole, nízké finanční ohodnocení poradce - Neexistence samostatné pozice kariérového poradce ve škole - Sloučené funkce kariérového a výchovného poradce - Chybějící příprava pracovníků škol v oblasti kariérového poradenství - Nedostatečné technické a materiálové zabezpečení kariérového poradce, nedostatek financí pro jeho nákup - Nezáměr žáků (motivace ke vzdělávání) - Špatná informovanost žáků - Nedostatečná motivace některých absolventů k zapojení na pracovní trh - Nedostatek kvalifikovaných zaměstnanců v technických a řemeslných profesích - Učitelé nemají možnost zvyšovat svou odbornou kvalifikaci, navíc v reálném pracovním prostředí - Neexistence návaznosti kariérového poradenství ze ZŠ na SŠ - Nedostatečný počet odborných pracovníků ve školských poradenských zařízeních na území kraje

²² Viz Analýza potřeb na školách.

	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatečná způsobilost absolventů pedagogických fakult poskytovat po ukončení studia na PdF žákům kariérové poradenství - Nedostatek hodin na pracovní vyučování na ZŠ
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> - Větší spolupráce žáků, rodičů, škol a firem v rámci kariérového poradenství pro správnou volbu profese - Spolupráce SŠ se ZŠ týkající se návaznosti agendy kariérového poradenství žáka - Podpora kroužků pro žáky ze základních škol prostřednictvím spolupráce se SŠ - Umožnit žákům rozvoj a splnění jejich zájmu - Zpětná vazba žákům od absolventů (úspěšných i neúspěšných) - Systematická příprava pedagogů k problematice kariérového poradenství, kvalitní a dostupná se zajištěním financování - Získávání aktuálních informací o současném trhu práce - Získání finančních prostředků na pořízení pomůcek a vybavení pro kariérové poradce - Zájem zaměstnavatelů na zkvalitnění vzdělávání žáků z hlediska jejich lepšího uplatnění na trhu práce - Metodická podpora pro kariérové poradenství v regionu - Posílení prestiže školy - Vytváření funkčního partnerství v území (subjektů s vlivem na problematiku zaměstnanosti v regionu) 	<ul style="list-style-type: none"> - Neochota spolupráce některých rodičů a žáků se školou - Legislativní změna fungování vzdělávacího systému - Politická vůle (nevhodná optimalizace škol) - Konkurence mezi školami stejného typu - Vysoká nezaměstnanost absolventů určitých oborů vzdělání - Vlivem demografického vývoje snižování počtu žáků a studentů a následné snižování budoucích zaměstnanců

Obrázek 2 Strom problémů – Podpora kariérového poradenství

4.2 Podpora rozvoje kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě

4.2.1 Definice pojmu

Podnikavost nemá pevně danou definici, lze ji chápat v řadě úrovní. Dá se definovat soubor kompetencí a vlastností, zahrnující tvořivost, invenci a schopnost realizovat své nápady, tedy nacházet, vytvářet a využívat příležitosti pro zabezpečení prosperity podnikatelského subjektu (jednotlivce či kolektivu).

Tvoří základní předpoklad pro zahájení podnikatelského procesu a jeho následný rozvoj.

Podnikání je proces, podnikavost charakterová vlastnost/kompetence. Součástí kompetencí pro podnikavost je kreativita, iniciativa pak popud k činnosti např. podnikavosti.

Jak uvádí PhDr. Jana Vongreyová, „Kreativita je také součástí kompetencí pro podnikavost. Pojem, který v našem prostředí není zatím velmi zažitý, se často zaměňuje s pojmem podnikání. Zatímco ale podnikání je soustavná samostatná činnost jedince za účelem dosažení zisku, podnikavost je vnímána jako kompetence velice důležitá pro podnikání. Je zřejmé, že kreativitu a podnikavost je nutno chápat v širších společenských souvislostech, jako důležité kompetence pro úspěšný přechod na trh práce a také jako dovednosti pro řízení vlastní kariéry.“²³

4.2.2 Národní/krajské koncepce

Evropský parlament a Rada Evropské unie vydaly dne 18. prosince 2006 DOPORUČENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o klíčových schopnostech pro celoživotní učení (2006/962/ES), ve kterém doporučují členským státům rozvíjet klíčové schopnosti u všech osob v rámci strategií celoživotního učení, včetně strategií pro dosažení všeobecné gramotnosti, a využívat dokument **Klíčové schopnosti pro celoživotní učení – evropský referenční rámec**, s cílem mj. zajistit, aby počáteční vzdělávání a odborná příprava nabízely všem mladým lidem způsoby, jak rozvíjet klíčové schopnosti na úroveň, která je připraví na dospělost a která bude základem pro další vzdělávání a pracovní život.

„Schopnosti jsou zde definovány jako kombinace znalostí, dovedností a postojů odpovídajících určitému kontextu. Klíčovými schopnostmi jsou schopnosti, jež všichni potřebují ke svému osobnímu naplnění a rozvoji, aktivnímu občanství, sociálnímu začlenění a pro pracovní život. Referenční rámec zahrnuje osm klíčových schopností.“ Jednou z nich je Smysl pro iniciativu a podnikavost.²⁴

Evropská komise vydala dne 3. 3. 2010 SDĚLENÍ KOMISE **EVROPA 2020 Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění** (Strategie Evropa 2020).

Ve stěžejní iniciativě **Inovace v Unii** uvádí, že na vnitrostátní úrovni budou členské státy mj. muset:

Zajistit dostatečný počet absolventů vědeckého, matematického a technického vzdělávání a zaměřit školní vzdělávací programy na kreativitu, inovace a podnikání.²⁵

Koncepce podpory mládeže na období 2014 - 2020 České republiky (Koncepce 2020) je základním strategickým dokumentem ČR pro realizaci státní politiky mládeže. Byla schválena usnesením vlády č. 342 dne 12. května 2014.

²³ Vongreyová, Jana. *Kreativita a podnikavost ve vzdělávání z pohledu kariérového poradenství*. NUV, Praha 2013. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/vystupy/kreativa-a-podnikavost>

²⁴ DOPORUČENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY ze dne 18. prosince 2006 o klíčových schopnostech pro celoživotní učení (2006/962/ES). Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006H0962&from=CS>

²⁵ SDĚLENÍ KOMISE EVROPA 2020 Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Zalezitosti_EU/Evropa_2020.pdf a <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:CS:PDF>

Cílovou skupinou Koncepce 2020 jsou mladí lidé do 30 let.

Jedním ze strategických cílů Koncepce 2020 je Zlepšovat podmínky pro zaměstnanost a zaměstnatelnost mládeže. Jako jedny z opatření k dílčímu cíli Usnadňovat mladým lidem přechod mezi školním a pracovním prostředím a vytvářet podmínky k jejich plynulému zapojení do pracovního procesu pak uvádí:

„Podporovat motivaci mladých lidí k aktivnímu vytváření podnikatelského prostředí, k vlastnímu podnikání a přeměnu jejich kreativních a inovativních nápadů do podnikatelských záměrů.“²⁶

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015-2020 (DZ ČR)

DZ ČR přejímá základní opatření uvedená ve Strategii 2020. K opatření Strategie 2020 – Posilovat společný základ v oborech středního vzdělání, středního vzdělání s výučním listem a středního vzdělání s maturitní zkouškou, zaměřený především na rozvoj základních znalostí, dovedností, schopností a postojů, a to v zájmu dlouhodobé uplatnitelnosti absolventů na pracovním trhu a vyšší úspěšnosti v dalším vzdělávání i v osobním životě uvádí jako konkrétní opatření DZ ČR: „Při revizi RVP posílit společný obecně odborný základ učiva v oblastech přenositelných kompetencí uplatnitelných zejména na trhu práce; všeobecný základ posilovat změnou jeho obsahu a relevance, nikoliv změnou rozsahu.“²⁷

Národní konvent o Evropské unii, který je místem k setkávání představitelů státní správy se zástupci odborné veřejnosti, sociálních partnerů či institucí EU nad důležitými tématy, jež se řeší na evropské úrovni, doporučuje po kulatém stole, s názvem Podnikavost a její podpora ve vzdělávání, vládě, jak podpořit podnikavost ve vzdělávání. Odborné jednání se uskutečnilo 30. října 2015.²⁸

4.2.3 Způsob financování dané oblasti

CENTRES (Creative Entrepreneurship in Schools – Kreativní podnikání ve školách) byl mezinárodní projekt financovaný Evropskou komisí, Britskou radou a osmi organizacemi po celé Evropě.²⁹ Projekt CENTRES probíhal v České republice, Dánsku, Estonsku, Litvě, Finsku, Polsku, Slovinsku a Spojeném království. Projekt vytvářel evropské fórum pro záležitosti týkající se výuky podnikání specifické pro kreativní odvětví a pro sdílení inovací a osvědčených postupů v této oblasti.³⁰

KHK byl poskytovatelem dotace z OP VK např. těchto projektů:

CZ.1.07/1.1.05/03.0016 „Dnes fiktivně, zítra reálně“, příjemce **Obchodní akademie, Náchod, Denisovo nábřeží 673**, termín realizace 1. 9. 2010–29. 2. 2012, rozpočet 3 019 143,58 Kč (ESF z toho 2 566 272,- Kč).

Cílem projektu bylo poznat reálné fungování firem. V rámci projektu byl zpracován tréninkový program pro přímé provázání vzdělávání s praxí. Žáci 3. a 4. ročníků byly rozvíjeny samostatné činnosti v oblasti podnikání, kdy si za použití teoretických znalostí ověřily vlastní schopnosti na různých pozicích ve firmě. Aktivity projektu umožnily žákům rozvíjet odbornou komunikaci v cizím jazyce, spolupracovat s obchodními partnery, úřady a bankou (partnerem projektu bylo mj. Finanční ředitelství v Hradci Králové

²⁶ *Koncepce podpory mládeže na období 2014–2020 České republiky*. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/narodni-strategie-pro-mladez>

²⁷ *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015-2020*. Dostupné z: http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/strategie/dz-rgs-2015-2020.pdf

²⁸ *Doporučení Národního konventu o Evropské unii na základě kulatého stolu s názvem Podnikavost a její podpora ve vzdělávání*. Dostupné z: <http://www.narodnikonvent.eu/1404/doporučení-9/>

²⁹ CENTRES – webové stránky projektu: www.centres-eu.org.

³⁰ Zdroj: <http://www.nuv.cz/projekty/c3?highlightWords=kreativn%C3%AD>

a Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky). Vyvrcholením aktivit projektu byla organizace a účast žáků na veletrhu fiktivních firem.

CZ.1.07/1.1.05/04.0006 „Fiktivní firma prostředník mezi teorií a praxí“, příjemce Střední škola oděvní, služeb a ekonomiky, Červený Kostelec, 17. listopadu 1197, termín realizace 1. 9. 2011–31. 8. 2012, rozpočet 572 874,94 Kč (ESF z toho 486 943,68 Kč)

Projekt umožnil žákům SŠ pracovat v období reálné firmy a seznamovat se s procesy běžnými pro podnikatelské subjekty. Zařazení fiktivní firmy do výuky mělo pozitivní vliv na rozhodnutí absolventů ekonomického oboru provozovat vlastní podnikatelskou činnost. Projekt byl realizován bez partnera.

CZ.1.07/1.1.20/02.0016 „Fungování fiktivní firmy jako obchodní společnosti“, příjemce Střední škola oděvní, služeb a ekonomiky, Červený Kostelec, 17. listopadu 1197, termín realizace 1. 1. 2013–28. 2. 2014, rozpočet 897 642,74 Kč (ESF z toho 762 996,32 Kč).

Cílem navazujícího projektu bylo maximální propojení a systematická aplikace získaných teoretických znalostí odborných ekonomických předmětů na škole s praktickými podnikatelskými a administrativními činnostmi v prostředí fiktivní firmy. V projektu vznikla skripta pro výuku předmětu Praxe formou fiktivní firmy, která byla výukou ověřena, bylo pořízeno vybavení fiktivní firmy, žáci se účastnili veletrhů fiktivních firem, byl inovován ŠVP. Tento projekt byl realizován už bez partnera. Kvalitní výuka žáků probíhá i v rámci udržitelnosti projektu. Žáci dosahují dobrých výsledků na veletrzích a dalších veřejných akcích. Obsazení 3. místa na jubilejním 50. Mezinárodním veletrhu fiktivních firem v prosinci 2014 v Essenu je prestižní akcí a dokazuje úspěšnost projektu.

CZ.1.07/1.1.20/02.0011 „Podnikavá hlava – podpora firemní a finanční gramotnosti“, příjemce Střední škola řemeslná, Jaroměř, Studničkova 260, rozpočet 1 300 748,36 Kč (ESF z toho 1 105 636,07 Kč).

Projekt podpořil žáky SŠ v orientaci na trhu práce, a to formou jednotlivých modulů zaměřených na rozvoj podnikatelských dovedností a podporu finanční gramotnosti. Žáci prezentovali v rámci aktivit projektu fiktivní firmy v jednotlivých oborech vzdělávání příjemce, organizovali jarmarky a tržiště nápadů. Upravené moduly speciálně pro žáky základních škol umožnily podpořit i tuto cílovou skupinu. Partnerem projektu byla Českomoravská vzdělávací, s. r. o.

V rámci individuálních projektů ostatních byla vyhlášena výzva č. 54, která obsahovala aktivity: Realizace praktického vyučování a Studentské minipodniky na ZŠ a SŠ. V této výzvě bylo zapojeno celkem 7 základních a středních škol Královéhradeckého kraje do jednotlivých projektů jako partnerů.

Zdroje: IS Monit7+

4.2.4 Současná praxe

Vzdělávání v oblasti podnikání je z vyjádření Evropské komise průřezovou kompetencí. Důraz by měl být kladen na podnikatelské dovednosti získávané prostřednictvím nových a kreativních způsobů vyučování a učení se od základní školy, ve spojení s reálným světem zkušeností a přímou vazbou s podniky.

Výchova k podnikavosti v ČR je zakotvena v rámcových vzdělávacích programech základních škol, gymnázií i středních odborných škol.

V RVP pro gymnázia (na čtyřletých gymnáziích a na vyšším stupni víceletých gymnázií) by si žák měl osvojit kompetenci k podnikavosti, kdy uplatňuje proaktivní přístup, vlastní iniciativu a tvořivost, vítá a podporuje inovace; chápe podstatu a principy podnikání, zvažuje jeho možná rizika, vyhledává a kriticky posuzuje příležitosti k uskutečnění podnikatelského záměru s ohledem na své předpoklady, realitu tržního prostředí a další faktory.³¹

³¹ Čerpáno z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-gymnazia>

RVP pro střední odborné vzdělávání v části věnované kompetencím ve všeobecně vzdělávací složce s pojmy tvořivost/kreativita a podnikavost téměř nepracují.³² Dle PhDr. Jany Vongreyové „tvořivost a podnikavost však můžeme najít v popisu kompetencí k řešení problému a kompetencí k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám (u kategorie H, M, LO a nástavbového studia a konzervatoří) a kompetencí k pracovnímu uplatnění (u kategorie J a E). Poslední jmenované kategorie vzdělávání už z pracovních kompetencí vypustily i základní informace o podstatě a principech. V odborném vzdělávání tudíž chybí pojetí kompetencí pro podnikavost v takovém znění, jak jsou popsány v RVP gymnaziálního vzdělávání i navzdory tomu, že tyto kompetence patří do skupiny klíčových kompetencí daných Doporučením Evropského parlamentu a Rady Evropské Unie.“³³

V České republice se věnují výchově k podnikavosti jen některé střední školy. Bohužel většina středních škol do ŠVP předměty pro výchovu k podnikavosti téměř vůbec nezahrnuje, a to ani tehdy, pokud pro absolventy těchto škol, zejména řemeslnických oborů, bude vlastní podnikání téměř nutností.³⁴

Aktivity výchovy k podnikavosti v ČR:

- **Projektová výuka**

Metody výchovy k podnikání na úrovni základních a středních škol jsou v současné době postaveny na metodách projektového vyučování. „Projektová výuka je považována za velmi efektivní v souvislosti s naplňováním klíčových kompetencí vymezených v RVP, neboť při výuce pomocí této metody dochází k osvojení a upevnění nových vědomostí i dovedností a rozvoji formativních stránek osobnosti (odpovědnost, vytrvalost, tolerance, spolupráce, komunikační schopnosti, sebekritičnost, aktivita, samostatnost a tvořivost). Projektová výuka také napomáhá k začleňování mezipředmětových vazeb a průřezových témat do výuky.“³⁵

- **Badatelské vyučování**

Badatelsky orientované vyučování neboli BOV je vyučovací metoda, která staví na přirozené zvědavosti žáků a vede žáky k aktivitě. Žáci, kteří projdou badatelstvím, rozvíjejí řadu dovedností.

„BOV podporuje konstruktivistický, nikoliv jen transmisivní styl výuky. Využívá aktivizující metody (heuristickou metodu, kritické myšlení, problémové vyučování, zkušenostní učení, projektovou výuku a učení v životních situacích).“³⁶

- **Fiktivní firma**

V podmínkách České republiky je výchova k podnikavosti zaměřena hlavně na založení podnikatelského subjektu.

³² Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/ramcove-vzdelavaci-programy-podle-kategorii-oboru-vzdelani>

³³ Vongreyová, Jana. *Kreativita a podnikavost ve vzdělávání z pohledu kariérového poradenství*. NUV, Praha 2013. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/vystupy/kreativa-a-podnikavost>.

³⁴ Marešová, Hana, Rudolf, Jiří, Hladík, Tomáš. *Výchova k podnikavosti*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4436-9. Skripta ke stažení na: http://ropodov.upol.cz/images/SKRIPTA_ROPODOV_WEB.pdf

³⁵ Zormanová, Lucie. *Projektová výuka*. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/S/14983/PROJEKTOVA-VY-UKA.html/>

³⁶ Vzdělávací centrum TEREZA *Badatelsky orientované vzdělávání*. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/20573/BADATELSKY-ORIENTOVARNE-VYUCOVANI-S-PROJEKTEM-BADATELECZ.html/>

„Fiktivní firma je nástrojem pro rozvoj podnikatelských kompetencí žáků středních a vyšších odborných škol. Poskytuje jim možnost aktivně rozvíjet své obchodní dovednosti a znalosti. Jedná se o virtuální společnost, která je vedena, jako by skutečně existovala. Simuluje reálné procesy, produkty a služby.³⁷

Jak uvádí Lukáš Hula z NUV, „koordinaci sítě českých fiktivních firem zajišťuje Centrum fiktivních firem (CEFIF), které rovněž poskytuje metodickou podporu pro učitele i žáky. CEFIF eviduje téměř 380 fiktivních firem na 109 školách. CEFIF je součástí Národního ústavu pro vzdělávání.³⁸

- **Junior Achievement (JA)**

Junior Achievement je vzdělávací organizace, jejímž posláním je poskytovat mladým lidem praktické ekonomické vzdělávání, rozvíjet jejich znalosti, dovednosti, inspirovat je a podporovat je v aktivním přístupu v životě aby se dovedli prosadit a úspěšně prosadit a byli dobře připraveni na vstup na trh práce.

Českou kancelář JA založil v roce 1992 pan Tomáš J. Baťa. Vzdělávací programy JA v ČR od té doby absolvovalo více než 300 tisíc dětí a studentů. Organizace JA je akreditována Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Učitelům, kteří programy JA Czech vyučují, organizace zajistí kromě metodických a výukových materiálů i odborné proškolení. JA je členem Odborné skupiny pro podporu osvojování podnikatelských kompetencí, kterou řídí Národní ústav odborného vzdělávání a Pracovní skupiny pro finanční vzdělávání řízené Ministerstvem financí ČR. Základem vzdělávacího systému je spolupráce s firmami. Manažeři přednášejí studentům a podílejí se na výuce kurzů i na vedení organizace.³⁹

- **Odborné vzdělávání a příprava, zajišťování odborné praxe, účast odborníků z na pravidelné výuce a sekundárně i účast pedagogů na dalším odborném vzdělávání v podnicích**

Vzdělávání a profesní příprava podporují tvořivost. Při zajišťování odborné praxe, tedy umístování žáků do reálného pracovního prostředí, jsou rozvíjeny jejich odborné a často i klíčové kompetence, rovněž tak „při účasti odborníka z praxe na výuce ve škole, je odborník z organizace vnímán jako významný činitel formování odborných a pracovních kompetencí žáků; výhodou je vzájemné obohacení učitele a odborníka z praxe, možnost představit učivo i osvojované kompetence v kontextu reálného příběhu člověka z praxe.“⁴⁰

Mladí lidé musejí být připraveni na svět, který se rychle mění. Mnoho pracovních míst a profesí, které jednou budou vykonávat, ještě neexistuje. Dá se také předpokládat, že během svého života budou mít několik zaměstnání. Proto musejí mít takové dovednosti a postoje, aby se dokázali vyrovnat se změnami, nepředvídatelnou budoucností, možnými úspěchy či neúspěchy či zklamáními pozitivním způsobem. A aby byli připraveni neustále se učit a pracovat na svém seberozvoji.

Evropa potřebuje lidi, kteří jsou podnikaví bez ohledu na jejich zvolenou profesní dráhu. Mladé lidi, kteří jsou připraveni na vstup do světa práce, vybavení potřebnými znalostmi, dovednostmi, zkušenostmi. Podnikavost, podnikavé myšlení a postoj je potřeba rozvíjet od nejútlejšího věku. Děti mají

³⁷ Co je to fiktivní firma? Čerpáno z: <http://www.nuv.cz/p/centrum-fiktivnich-firem/co-je-to-fiktivni-firma>

³⁸ Hula, Lukáš. *Výchova k podnikavosti v Evropě a ČR*. Zpravodaj Oborové skupiny, číslo 11/zima 2015. Dostupné z: https://www.nuv.cz/uploads/Oborove_skupiny_a_NSK/ZPRAVODAJ_OS_11_final.pdf

³⁹ Zdroj: <http://www.jacr.cz/>

⁴⁰ *Kráčíme pospolu k efektivnější spolupráci škol a firem*. Publikace vydána v projektu Pospolu – Podpora spolupráce škol a firem, NUV, Praha 2015. Publikace ke stažení na: <http://pospolu.rvp.cz/detail-materialu?id=41>

přirozenou schopnost být podnikaví, je důležité v nich tuto schopnost pěstovat po celou dobu jejich vzdělávání.⁴¹

Dotazníkové šetření NUV provedené v prosinci 2015, které mj. zjišťovalo, na jakých činnostech se střední školy v kraji v rámci rozvoje kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě podílejí, na jaké při realizaci činností v rámci rozvoje výše uvedených kompetencí narážejí překážky, či jaká opatření by škole pomohla k dosažení zvoleného cíle⁴², bylo primárním zdrojem pro identifikaci problémů týkajících se správné volby povolání. Problémy identifikované v dotazníkovém šetření byly doplněny o problémy, které byly vysloveny a diskutovány na setkáních minitýmu a platformě.

Byla provedena SWOT analýza dané oblasti, sestaven tzv. Strom problémů a nakonec zpracovaná tabulka s problémy, příčinami, cílem (žádoucí změnou) a opatřeními, jak dosáhnout cílů.

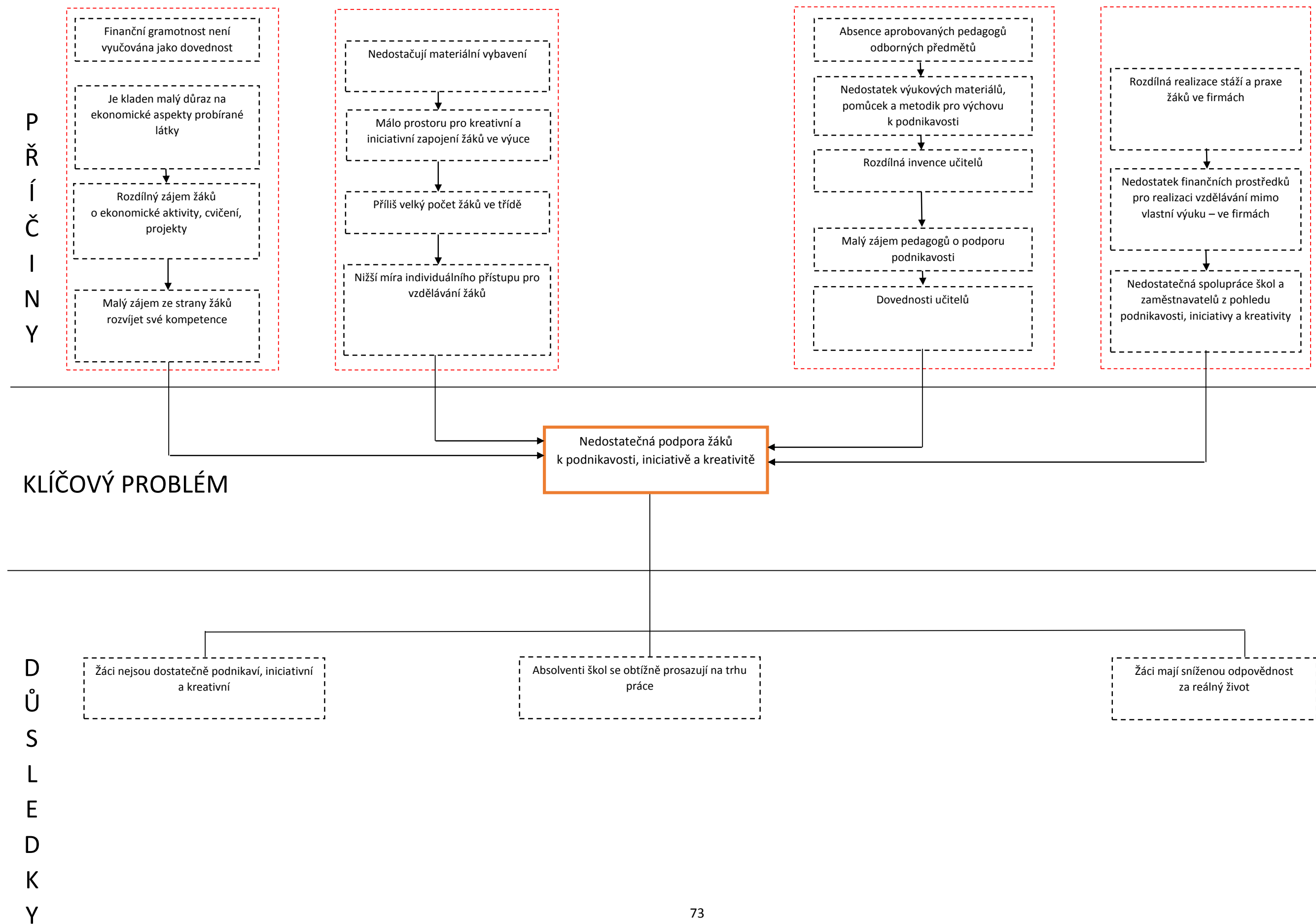
4.2.5 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Zkušenosti s projekty OP VK (grantové, individuální, šablony) - Fungující praxe ve firmách - Početné zastoupení strojírenských oborů v kraji (více viz Obecná část analýzy) - Vysoká výkonnost ekonomiky Královéhradeckého kraje - Fungující školy, které se věnují výchově k podnikavosti 	<ul style="list-style-type: none"> - Nezájem žáků rozvíjet své kompetence - Rozdílný zájem žáků o ekonomické aktivity, cvičení, projekty - Absolventi nemají rozvinuté kompetence pro podnikání - Rozdílná invence učitelů - Malý zájem pedagogů o podporu podnikavosti
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> - Rozšíření projektového vyučování - Podpora žákovských projektů a badatelského vzdělávání - Podpora výuky fiktivních firem s praktickým otestováním pozic ve firmě, na co se žák hodí - Podpora a rozvoj dalšího vzdělávání pedagogů - Podpora tvorby vlastních metodických materiálů a pomůcek - Podpora organizace odborných soutěží a výstav praktických výrobků žáků - Získání finančních prostředků na vybavení škol technikou a pomůckami - Spolupráce s firmami a podnikateli pro rozvoj podnikavosti, iniciativy a kreativity - Restrukturalizace nabídky oborů vzdělání a typů škol v kraji na základě potřeb regionálního trhu práce - Podpora výuky finanční gramotnosti jako dovednosti (propojení s tématem matematické gramotnosti) 	<ul style="list-style-type: none"> - Strukturální problémy v klíčových průmyslových odvětvích - Růst oborů s nízkou přidanou hodnotou (nenáročných na znalosti a dovednosti) - Legislativní změna fungování vzdělávacího systému - Politická vůle (nevhodná optimalizace škol) - Konkurence mezi školami stejného typu - Nedostatečná podpora podnikání ze strany státu - Nedostatek pedagogů odborných předmětů

⁴¹ Čerpáno z: <https://www.zkola.cz/sofia/pedagogove/prurezovatemata/vychova-k-podnikavosti/Stranky/Vychova-k-podnikavosti-.aspx>

⁴² Viz Analýza potřeb na školách.

Obrázek 3 Strom problémů – Podpora rozvoje kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativě

4.3 Podpora polytechnického vzdělávání

4.3.1 Definice pojmu

Polytechnické a odborné vzdělávání připravuje žáky na výkon odborné profese s využitím technických znalostí, dovedností, principů a moderních technologií. Toto vzdělávání v sobě zahrnuje jak teoretickou přípravu, tak i praktickou v těsném sepjetí s technologickým vývojem a vědou. Je zaměřeno na obory technické a řemeslné, dále pak přírodovědné, environmentální a matematické.

Polytechnické vzdělávání je definováno jako vzdělávání poskytující vědomosti o vědeckých principech a odvětvích výroby, znalosti z technických a jiných oborů a všeobecně technické dovednosti. Přispívá nejen k rozšiřování poznatků, ale především k vytváření pracovních dovedností a návyků, které jsou využívány v běžném a později i pracovním životě. To je vázáno na technické myšlení jako souhrn vědomostí, dovedností a zkušeností ve členění na praktické, vizuální, intuitivní a koncepční myšlení. Cílem polytechnické výchovy/vzdělávání je rozvíjet znalosti o technickém prostředí a pomáhat vytvářet a fixovat správné pracovní postupy a návyky, rozvoj spolupráce, vzájemnou komunikaci a volní vlastnosti a podporovat touhu tvořit a práci zdárně dokončit. Polytechnické vzdělávání má posilovat zájem nejen o technické obory (přírodovědné, environmentální).⁴³

Polytechnické vzdělávání je v tomto dokumentu posuzováno v těsné spojitosti s odborným vzděláváním, se kterým je nedílně provázáno. Polytechnické předměty tvoří základ pro odborné vzdělávání.

4.3.2 Národní/krajské koncepce

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015–2020 klade mimo jiné důraz na podporu polytechnického vzdělávání včetně manuální zručnosti, dále pak přírodovědného, environmentálního, matematického, jazykového a občanského vzdělávání, vzdělávání v informačních technologiích apod. již v mateřských a především základních školách. V rámci celorepublikového dlouhodobého záměru středního vzdělávání stanovuje nutnost v nabídce oborů šířeji zohlednit uplatnitelnost absolventů na trhu práce v souvislosti s predikcí trhu práce a úpravou financování středního vzdělávání. Zároveň se soustředí na možné úpravy a modifikace rámcového vzdělávacího programu, a to s ohledem na potřeby zaměstnavatelů a celé společnosti, technologický vývoj a inovační trendy. Významnou roli v tomto ohledu hraje důraz na větší podíl praktického vyučování, který u žáků přispěje ke snadnějšímu a efektivnějšímu osvojení si optimálního množství profesních vědomostí a dovedností.

Mezi základní regionální dokumenty, které řeší polytechnické vzdělávání, patří **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje 2016-2020**. V rámci tohoto regionálního dokumentu se Královéhradecký kraj zavázal připravovat vzdělávací programy na podporu manuální zručnosti a polytechnické výchovy v mateřských školách a podporovat polytechnické vzdělávání ve středních školách finančními prostředky z rozpočtu kraje, a to ve formě příspěvků na polytechnické stavebnice, speciální učební pomůcky, vzdělávání pedagogů apod.

Další dokument regionálního charakteru **Regionální inovační strategie Královéhradeckého kraje (RIS3)** uvádí, že nejžádanějšími obory na trhu práce jsou obory technické a absolventi těchto oborů jsou firmami nejvíce poptáváni. Tento dokument zdůrazňuje podstatu větší a účelnější spolupráce škol a zaměstnavatelů, klade důraz na podporu technických oborů a předmětů nejen v rámci středního, ale i vysokoškolského vzdělávání.

⁴³ Definice NÚV: <http://www.nuv.cz/>

Další regionální dokumenty zabývající se problematikou polytechnického vzdělávání jsou např. **Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Královéhradeckém kraji za školní rok 2014/2015, Strategie inteligentní specializace Královéhradeckého kraje, Akční plán Strategie inteligentní specializace Královéhradeckého kraje, Strategie rozvoje kraje 2014 -2020** a další jednotlivé dílčí dokumenty.

4.3.3 Způsob financování dané oblasti

V rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost bylo v Královéhradeckém kraji realizováno výrazné množství projektů na podporu polytechnického vzdělávání. V programovém období 2007–2013 byly čerpány finanční prostředky z Evropského sociálního fondu (ESF).

Na KHK byly realizovány projekty z OP VK, např.:

CZ.1.07/1.1.05/02.0007 „ICT a nové technologie ve výuce“, příjemce Střední průmyslová škola, Trutnov, Školní 101, termín realizace 1. 11. 2009–31. 1. 2012, rozpočet 8 917 721,58 Kč (z toho ESF 7 580 063,29 Kč).

Hlavním cílem projektu bylo podpořit zájem žáků SŠ o odborné vzdělávání. V projektu byly vytvořeny a zavedeny do výuky vzdělávací moduly moderních technologií v oblasti elektrotechniky, strojírenství a ICT a vybudovány nebo inovovány laboratoře a odborné učebny. Partnerem projektu Tyco Electronics EC Trutnov s.r.o. byla zajištěna vazba na praxi a propagace technického vzdělávání s důrazem na využívání moderních technologií s podporou ICT.

CZ.1.07/1.1.05/02.0012 „Inovativní formy výuky s podporou ICT“, příjemce Střední průmyslová škola elektrotechniky a informačních technologií, Dobruška, Čs. odboje 670, termín realizace 1. 9. 2009–30. 12. 2011, rozpočet 3 635 961,79 Kč (z toho ESF 3 090 567,49 Kč).

Projekt měl za cíl zavést novou metodu zvyšující podíl ICT ve výuce a ověřit její dopad na kvalitu výuky. Realizace měla dopad na zvýšení kompetencí učitelů i žáků. Projekt umožnil nakoupit notebooky pro učitele i žáky. Partnerem projektu bylo Gymnázium, Dobruška, Pulická 779.

CZ.1.07/1.1.20/01.0003 „Technický labyrint“, příjemce Základní škola a Mateřská škola, Nechanice, okres Hradec Králové, termín realizace 1. 3. 2012–30. 11. 2014, rozpočet 3 687 803,12 Kč (z toho ESF 3 134 632,60 Kč).

Cílem projektu bylo motivovat žáky ke vzdělávání v přírodovědných a technických oborech, konkrétně zlepšit podmínky a možnosti manuální zručnosti žáků, při kterých je rozvíjeno technické myšlení a tvořivost. Byly vytvořeny metodické listy a pracovní postupy pro laboratorní cvičení a pro práci s nakoupenými stavebnicemi, mikroskopy, stolní okružní pilou, vrtačkou a dalšími pomůckami. Ke zvýšení zájmu o povolání technického směru, praktické poznávání oborů lidské činnosti i pracovního prostředí byly zařazeny exkurze a programy v různých řemeslných dílnách. Projekt byl realizován bez partnera.

CZ.1.07/1.1.20/01.0030 „Zlepšování podmínek výuky na SPŠ stavební pro zvyšování zájmu o stavební“, příjemce Střední průmyslová škola stavební, Hradec Králové, Pospíšilova tř. 787, termín realizace 1. 1. 2012–31. 7. 2014, rozpočet 6 099 793,07 Kč (ESF z toho 5 184 824,06 Kč).

Cílem projektu bylo zlepšit podmínky pro výuku na škole příjemce a zvýšit motivaci žáků základních škol o vzdělávání v technických oborech. Byli proškoleni i učitelé odborných předmětů, kteří při delším působení v oblasti školství často ztrácejí kontakt s novými technologiemi a trendy v praxi. Žáci SŠ doznali zlepšení odborného portfolia. Nákup nového vybavení a zařízení činil téměř 40 % rozpočtu. Projekt byl realizován bez partnera.

CZ.1.07/1.1.00/44.0001 „Podpora přírodovědného a technického vzdělávání v Královéhradeckém kraji“, příjemce Královéhradecký kraj, termín realizace 26. 8. 2013–30. 6. 2015, rozpočet 102 444 630,38 Kč.

Cílem projektu bylo zkvalitnit a zmodernizovat výuku přírodovědných a technických oborů na školách v Královéhradeckém kraji a tím zvýšit motivaci žáků SŠ i ZŠ ke vzdělávání se v těchto oborech. Pro realizaci moderního vyučování byly vybaveny nové učebny, laboratoře a pracoviště, žáci SŠ i ZŠ byli seznamováni s jednotlivými technickými a přírodovědnými obory formou sdílení laboratoří, zájmových kroužků nebo programy vzájemného učení. Do projektu bylo zapojeno celkem 27 středních škol, jejichž zřizovatelem je Královéhradecký kraj.

Zdroje: IS Monit7+

4.3.4 Současná praxe

Královéhradecký kraj má dostatečný počet středních a vyšších odborných škol poskytujících střední vzdělání všeobecného i odborného zaměření, přičemž na všech těchto školách je kladen vzrůstající důraz na polytechnické vzdělávání.

Polytechnické a odborné vzdělávání se v posledních letech stává prioritou ve vzdělávání, přesto jeho atraktivita stoupá velmi pomalu, neboť vzdělávání v technických a přírodovědných předmětech je považováno z pohledu žáků, studentů i rodičů za náročnější oproti vzdělávání v humanitních předmětech, což je samozřejmě jedním z důvodů nadměrného počtu zájemců jednak o všeobecné vzdělávání a jednak o odborné vzdělávání především netechnických směrů. Odliv nejschopnějších žáků mimo oblast polytechnickou vede k nižším požadavkům na znalosti a schopnosti žáků či studentů, kteří se rozhodli pro polytechnické vzdělávání. Je třeba si uvědomit, že polytechnické, potažmo i odborné vzdělávání technického směru, je ve všech ohledech náročnější, neboť vývoj technologií a postupů se dynamicky rozvíjí a školy musí být schopny adekvátně reagovat na technologický vývoj, modernizaci a novodobé trendy především s cílem produkovat kvalitní a flexibilní absolventy uplatnitelné na trhu práce. Mnohdy se rovněž stává, že se absolventi poptávaní na trhu práce potýkají s problematickou uplatnitelností, z důvodu nedostatečné připravenosti k výkonu své profese, což je dáno nejen sníženými nároky na předpoklady ke vzdělávání, ale i nedisciplinovaností žáků, vědomostní, morální a sociální nevyzrálostí, nízkou mírou zručnosti žáků či neschopností pracovat v týmu a především „pracovat a myslet zároveň“ – tento problém však souvisí s pojetím vzdělávání celé společnosti, má své kořeny již v raném dětství, rodinné výchově a souvisí především s málo rozvíjenými klíčovými kompetencemi a gramotnostmi v průběhu vzdělávání.

Polytechnické vzdělávání je součástí jak všeobecného, tak i odborného vzdělávání a je důležité pro všechny druhy a typy škol, které podporují rozvoj osobnosti žáka v obecné i specifické rovině. Polytechnické vzdělávání rozvíjí logické myšlení a tvoří nepostradatelný základ pro odborné vzdělávání jak ve středních a vyšších odborných školách, tak i vysokých školách.

Polytechnické vzdělávání je na školách rozvíjeno v rámci standardní výuky (dle ŠVP) i mimo ni. Na školách je převážně realizováno např. formou pravidelného či nepravidelného rozšíření výuky nad rámec povinného rozsahu, přípravou na budoucí profesi v rámci odborných bloků a specializací, formou zájmových kroužků, projektových či exkurzních dní, náborových akcí, dnů otevřených dveří, soutěží, olympiád, výstav a veletrhů, víkendových akcí či letních táborů apod. Ze strany škol je rovněž kladen důraz na tuzemské i zahraniční stáže, výměnné či tematicky zaměřené pobyty jak žáků, tak i pedagogů. Mnohé školy rovněž upozorňují na důležitost tvorby, aktualizace a modernizace výukových materiálů a pomůcek, propojení teoretické a praktické výuky s důrazem na logické myšlení a představitost, přechod od instruktivních ke konstruktivním metodám způsobu výuky. Za tím vším samozřejmě neodmyslitelně stojí spolupráce se zaměstnavateli, specializovanými, výzkumnými a badatelskými pracovišti,

neboť jsou to právě odborníci a specialisté z praxe, kteří významně přispívají ke zlepšení a zefektivnění polytechnické a odborné výuky ve školách.

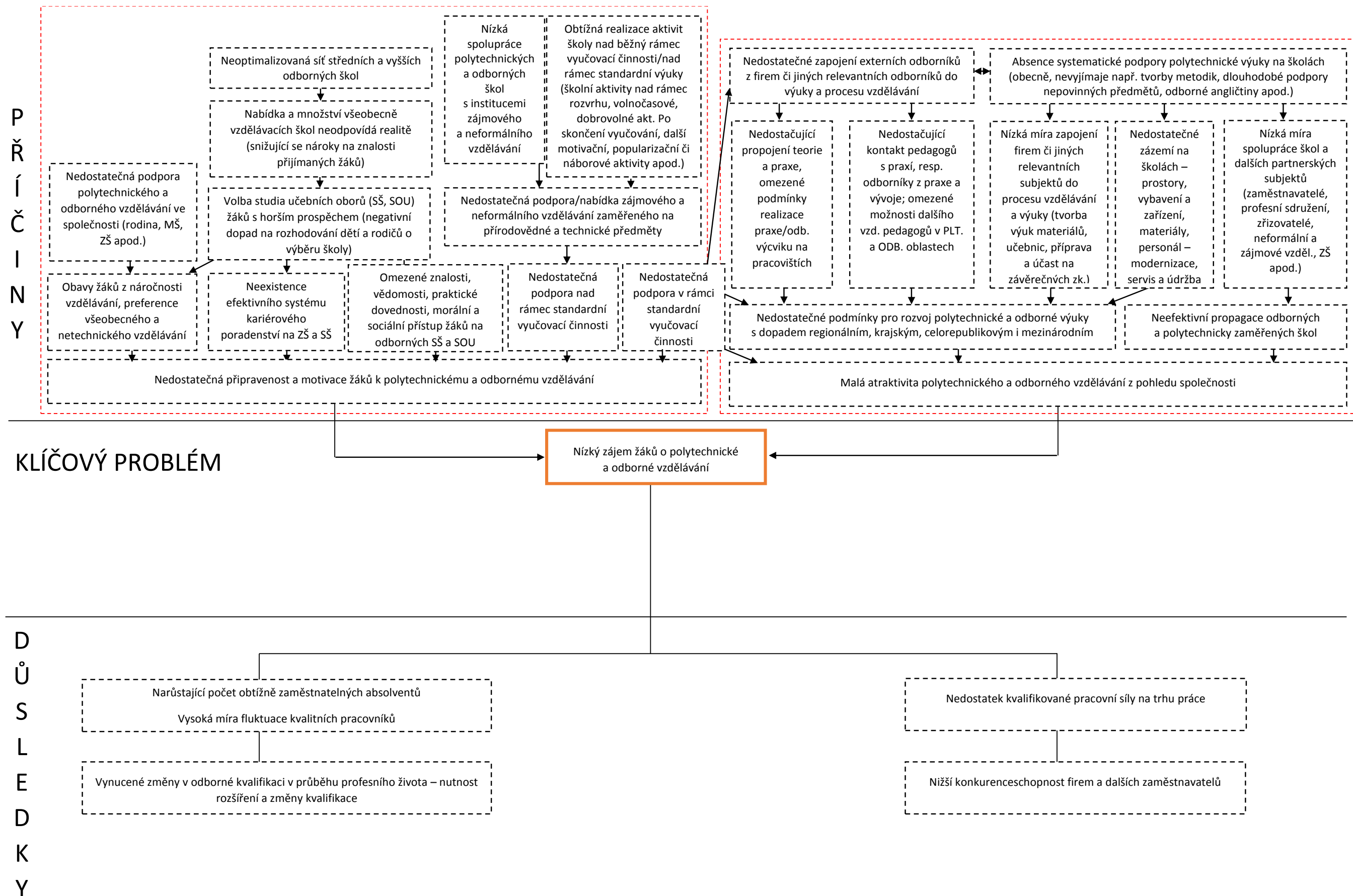
Neméně důležitým faktorem ovlivňujícím polytechnické vzdělávání je snaha o propagaci a popularizaci (nejlépe systematickou) ve společnosti, neboť veřejnost, představovaná potencionálními uchazeči o polytechnické vzdělávání, tj. potencionálními žáky, a jejich rodiči, se k tomuto typu vzdělávání stále staví poměrně negativisticky především v důsledku obav z jeho náročnosti a jistých předsudků.

4.3.5 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Dostatečná nabídka a potenciál terciálního/vysokoškolského studia (předměty v rámci polytechnického vzdělávání jako např. fyzika, chemie, biologie, matematika apod. a IT oblasti) - Dostačující počet a skladba středních a vyšších odborných škol - Rozvíjející se spolupráce hlavních aktérů v území: Královéhradecký kraj, Krajská hospodářská komora Královéhradeckého kraje, Úřad práce ČR, subjekty činné v oblasti školství a vzdělávání (školy a školská zařízení, realizační projektové týmy – MAP, KAP apod.) - Rozvíjející se spolupráce mezi školami a zaměstnavateli, specializovanými, odbornými, výzkumnými a vědeckými pracovišti apod. - Podpora polytechnického vzdělávání ze strany kraje (např. soutěže) - Potencionální zájem o spolupráci ze strany zaměstnavatelů, odborných či vědecko-výzkumných pracovišť a center, apod. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nesoulad v rámci oborového vzdělávání a požadovaných pozic na trhu práce - Struktura nabídky, naplněnost (resp. nenaplněnost) na trhu požadovaných oborů vs. pozice požadované na trhu práce - Rozdílné cíle a záměry na straně škol vs. zaměstnavatelů, odborných, výzkumných či vědeckých pracovišť, případně dalších relevantních subjektů - Nedostatečná provázanost v oblasti vzdělávání a podnikatelské či výzkumné/badatelské činnosti - Obtížná a pomalá reakce vzdělávání na rychlý technologický vývoj - Nedostatečné a rychle zastarávající vybavení a zázemí škol - Nedostatečný počet a omezené možnosti zapojení specialistů a odborníků z praxe v rámci polytechnického a odborného vzdělávání - Obtížná adaptabilita vzdělávacích programů - Nedostatečný zájem a motivace k polytechnickému a odbornému vzdělávání - Nahodilé způsoby propagace - Nízká míra podpory od raného věku - Nepřípravenost žáků k polytechnickému a odbornému vzdělávání a k výkonu profese - Nízká motivovanost pedagogů (nedostatek pedagogů polytechnického a odborného vzdělávání, nízké finanční ohodnocení, nutnost neustále se vzdělávat ve svém oboru, časová náročnost) - Omezené možnosti v rámci provázanosti a návaznosti teorie a praxe, resp. souvztažnosti teoretické a praktické výuky - Nedostatečná podpora škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
Příležitosti	Hrozby

<ul style="list-style-type: none"> - Změny v legislativě - Zapojení pedagogů, specialistů a odborníků z praxe do reálného procesu výuky - Zvýšení zájmu a motivace pedagogů a dalších odborníků či specialistů podílejících se na zkvalitnění výukového procesu (finanční motivace, profesní apod.) - Zvyšování odbornosti pedagogů - Podpora (finanční, materiální, personální apod.) ze strany státu, kraje, regionu, obce, zaměstnavatelů a dalších relevantních subjektů v rámci souladu potřeb všech zúčastněných - Spolupráce mezi školami a zaměstnavateli či dalšími relevantními subjekty (příp. také s důrazem také na další vzdělávání v rámci polytechnického a odborného vzdělávání) - Zapojení klastrů, profesních sdružení a oborových svazů či jiných subjektů - Zvýšení podpory polytechnického myšlení a zručnosti v MŠ a ZŠ - Sdílení zkušeností, příklady dobré praxe, pilotní či jiné projekty, stáže, exkurze apod. (tuzemsko i zahraničí) - Zavedení pozice koordinátora polytechnického a odborného vzdělávání vč. spolupráce se zaměstnavateli, vědecko-výzkumnými pracovišti a dalšími relevantními subjekty - Podpora provazby MŠ-ZŠ-SŠ-VOŠ/VŠ 	<ul style="list-style-type: none"> - Legislativní omezení (smlouvy – např. nevy-mahatelnost vyplývajících nároků, veřejné zakázky apod.) - Nemožnost pružných úprav RVP a následně ŠVP - Limity (finanční, kapacitní apod.) omezující školy v reakci na rychlý technologický vývoj a nové trendy - Dlouhodobý nedostatek kvalitní odborné pracovní síly - Malá součinnost rodičů - Nízká připravenost žáků ke vzdělávání (nedostatečné sociální, morální, praktické a znalostní dovednosti) - Nízká vnitřní motivovanost žáků - Omezený potenciál škol (např. prostorové, časové, personální, strojové, laboratorní, materiální podmínky apod.) - Konkurence vysokoškolského studia vs. studia na vyšších odborných školách - Obtížná změna ve vnímání polytechnického a odborného vzdělávání společností - Nedostatečná podpora ze strany státu, kraje, regionů, obcí a dalších relevantních subjektů, ministerstev, EU... - Nedostatečná podpora škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami - Nedostatek finančních zdrojů
--	--

Obrázek 4 Strom problémů – Polytechnické vzdělávání

4.4 Rozvoj škol jako center celoživotního učení (další vzdělávání)

4.4.1 Definice pojmu

V souladu se Strategií celoživotního učení ČR není celoživotní učení ve svém pojetí jasně a konkrétně specifikováno, neboť jeho procesy nelze pevně a neměnně stanovit. S rozvojem celoživotního učení je neodmyslitelně spjata vytvoření pozitivního motivačního a právně-ekonomického prostředí. Současný koncept celoživotního učení má své základy v 90. letech 20. století a preferuje návaznost na programy celoživotního učení zaměřené na rozvoj lidských zdrojů se zacílením na problematiku odborného vzdělávání a přípravy a na uplatnění v pracovním životě. Strategie celoživotního učení ČR vytvořená ve spolupráci s Národním ústavem odborného vzdělávání je elementárním dokumentem a představuje ucelený koncept celoživotního učení, který vychází z analýzy základních strategických dokumentů České republiky a Evropské unie (např. koncept „permanentního vzdělávání“ Rady Evropy zdůrazňující především podporu rovnosti; zpráva o stavu realizace pracovního programu „Vzdělávání a odborná příprava 2010“, práce UNESCO „Learning to be“, koncept „periodického vzdělávání“ OECD říkající, že „periodické vzdělávání je komplexní vzdělávací strategie pro veškeré vzdělávání navazující na povinné, resp. základní vzdělávání, přičemž jeho základním rysem je rozložení vzdělávání do celého času života jednotlivce periodickým způsobem....“)⁴⁴.

Struktura celoživotního učení

1. **Počáteční vzdělávání**
2. **Další vzdělávání dospělých**
 - Profesní
 - kvalifikační
 - rekvalifikační
 - proces uznávání
 - další
 - rozšiřující (CJ profesní, nové kompetence: ICT...)
 - prohlubující
 - aktualizující
 - Občanské
 - digitální gramotnost
 - CJ
 - environmentální, finanční, právní a politická gramotnost, civilní ochrana,...
 - Zájmové
 - oblasti: vědeckotechnické, regionální, historie, přírodní, umělecké,...
3. **Vzdělávání seniorů**
 - Občanské
 - příprava na stárnutí (oblast psychická, fyzická, sociální, duchovní)
 - gramotnosti: digitální, finanční, politická a právní (volby, zákony, normy a postupy), CJ, zdravý životní styl
 - Zájmové

V několika posledních letech je v rámci dalšího vzdělávání poměrně intenzivně řešeno profesní vzdělávání. Profesní vzdělávání je pojímáno jako vzdělávání, které se přímo vztahuje k pracovní pozici či pracovnímu zařazení, anebo na výkon takovéto pozice či zařazení připravuje; může se tedy jednat o získání nové kvalifikace či zvýšení současné kvalifikace jejím rozšířením, prohloubením, doplněním či obnove-

⁴⁴ Strategie celoživotního učení ČR vytvořené ve spolupráci s Národním ústavem odborného vzdělávání

ním s cílem získat nebo si udržet zaměstnání. Další vzdělávání může být zaměřeno na různorodé spektrum vědomostí, dovedností a kompetencí důležitých pro uplatnění v pracovním, občanském i osobním životě.

„Rozšiřování nabídky středních škol a VOŠ v oblasti dalšího vzdělávání a v poskytování procesů uznávání: tvorba programů DV bez standardů NSK a podle standardů NSK; specifika vzdělávání dospělých, využití znalostí a lektorských dovedností v oblasti vzdělávání dospělých získaných v předešlých projektech; podpora procesů uznávání výsledků předchozího učení, tvorba konkrétních zadání; metodická podpora při pedagogickém projektování ve školách, které je součástí tvorby metodiky plánování a postupu učení tvorby plánování; síťování škol (networking), postupy utváření sítí, metodická podpora členů sítí, způsob organizace a sdílení; utváření optimální infrastruktury SŠ a VOŠ v oblasti poskytování DV.“⁴⁵

4.4.2 Národní/krajské koncepce

Hlavní myšlenkou **Bílé knihy (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice)** v oblasti středního vzdělávání je zavedení modulového systému organizace vzdělávacích programů středního odborného vzdělávání v návaznosti na všeobecný hlavní střední vzdělávací proud, snadnější vertikální i horizontální propustnost a návaznost na další vzdělávání.

V pojetí **Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020** další vzdělávání výrazně formuje osobnostní rozvoj jedince a především podporuje jeho uplatnitelnost na trhu práce. Vzhledem k nezadržitelnému vývoji jednotlivých oborů a oblastí, především co do technologií a vývojových postupů, je zcela nevyhnutelná podpora vývoje a flexibility profesní stránky (dovedností, znalostí, schopností) jednotlivce. Strategie dalšího vzdělávání je zaměřena na podporu dostupnosti a kvality dalšího vzdělávání, čehož lze dosáhnout níže uvedenými opatřeními:

- „vytvářet podmínky pro rozvoj dostatečně pestré nabídky dalšího vzdělávání,
- vytvářet informované prostředí stimulující poptávku po dalším vzdělávání především s ohledem na nízko kvalifikované a sociálně znevýhodněné občany,
- podporovat a rozvíjet práci škol, školských zařízení a knihoven jako center celoživotního učení, která poskytují nejen počáteční vzdělávání pro žáky a studenty, ale i širokou nabídku dalšího vzdělávání (profesního, zájmového, občanského, rekvalifikací) zaměřeného na dospělou populaci, včetně seniorů, a podílejí se na systému uznávání založeném na Národní soustavě kvalifikací pro nejrůznější skupiny dospělých,
- prostřednictvím Národní soustavy kvalifikací usměrňovat rozvoj nabídky dalšího vzdělávání úzce provázaného s potřebami trhu práce a umožňovat její propojování s nástroji aktivní politiky zaměstnanosti (např. rekvalifikace).“

V souladu s uvedenou strategií školy vyvíjejí snahu o přerod středních škol v centra celoživotního učení a poskytují další vzdělávání v různých formách. V současné době je v rámci dalšího vzdělávání řešena také otázka zkvalitnění nabídky dalšího vzdělávání, zvýšení informovanosti a poptávky po dalším vzdělávání.

Přijetím zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, došlo k akceptaci systému uznávání výsledků předchozího učení dle Národní soustavy kvalifikací.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015–2020 zdůrazňuje sladění struktury oborů vzdělání s potřebami zaměstnavatelů s dopadem také na zařazování nových oborů či úpravy kapacit a dále pak na regulaci povolování zvyšování kapacit v oborech vzdělání (navýšení kapacit pouze u oborů přírodovědného a technického zaměření); to vše se následně nepřímou odrazí v rámci realizace dalšího vzdělávání na školách. V rámci dlouhodobého záměru je nově

⁴⁵ Definice dle NÚV: <http://www.nuv.cz/>

zařazena tzv. „mistrovská zkouška“ pro absolventy oborů vzdělání s výučním listem. Tato zkouška si klade za cíl uznání řemeslného mistrovství jako vyšší úrovně zvládnutí oboru.

V rámci opatření je kladen důraz na podporu systému uznávání vzdělávání, založeného na Národní soustavě kvalifikací, a jeho propojení na další kvalifikační systémy a rámcové vzdělávací programy s cílem zajistit širší uplatnitelnost, podporu rozvoje občanského vzdělávání a rozvoje klíčových kompetencí dospělých; podporu kvality dalšího vzdělávání například formou implementace hodnocení vzdělávacích institucí; podporu informovaného prostředí stimuluje poptávku po dalším vzdělávání a propagace dalšího vzdělávání, podporu a rozvoj škol a knihoven jako center celoživotního učení; podporu implementace a udržitelného rozvoje systému uznávání založeném na Národní soustavě kvalifikací, přípravu, nastavení a zajištění realizace mistrovských zkoušek.

Česká republika přijala strategický rámec „Vzdělávání a odborná příprava 2020 (ET 2020)“ a přihlásila se tak k dosažení evropské referenční úrovně, a to 15 % dospělých, kteří se mají v roce 2020 účastnit dalšího vzdělávání.

Strategie celoživotního učení ČR vymezuje pojem „celoživotní učení“ a vývoj koncepce, analyzuje současnou situaci a definuje vizi pro celoživotní učení v ČR. Další vzdělávání pojímá jako vzdělávání po dosažení určitého stupně vzdělání, resp. po prvním vstupu vzdělávajícího se na trh práce. V širší rovině je pojímáno jako celoživotní učení, které zahrnuje formální vzdělávání zpravidla realizované ve vzdělávacích institucích a školách a vede k získávání stupňů vzdělání, neformální vzdělávání zpravidla zvyšující společenské a pracovní uplatnění (např. volnočasové aktivity) a informální učení zpravidla představované každodenním přirozeným procesem učení a sebevzděláváním.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje 2016-2020 zahrnuje v rámci dalšího vzdělávání podporu činnosti center odborného vzdělávání, která jsou zaměřena na strojírenství a obnovitelné zdroje energie, automobilový průmysl a dopravu, stavebnictví, lesnictví, nejmodernější technologie obrábění dřeva a elektrotechnický a strojírenský průmysl; jedná se především o zajištění odborného zázemí. V rámci dalšího vzdělávání jsou podporovány četné vzdělávací aktivity posilující úlohu středních škol jako celoživotního učení.

Podpora dalšího vzdělávání a programů dalšího odborného vzdělávání učitelů odborných předmětů jsou uvedeny také v **Sektorové dohodě pro obor strojírenství v Královéhradeckém kraji a Regionální sektorové dohodě v oblasti textilního a oděvního průmyslu**.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Královéhradeckém kraji za školní rok 2014/2015 udává jako prioritu Královéhradeckého kraje podporu práce center odborného vzdělávání.

Dalšími regionálními dokumenty zabývajícími se problematikou dalšího profesního vzdělávání jsou např. **Strategie inteligentní specializace Královéhradeckého kraje, Akční plán Strategie inteligentní specializace Královéhradeckého kraje, Strategie rozvoje kraje 2014–2020**.

4.4.3 Způsob financování dané oblasti

V rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost bylo v Královéhradeckém kraji realizováno výrazné množství projektů na podporu dalšího profesního vzdělávání. V programovém období 2007–2013 byly čerpány finanční prostředky z Evropského sociálního fondu (ESF). Operační program byl prioritně zaměřen na vzdělávání zacílené na komplexní systém celoživotního učení, spolupráci a vytváření podmínek pro rozvoj výzkumu, vývoje a inovací.

CZ.1.07/3.2.10/04.0024 „HIGH TECHNOLOGY - další vzdělávání v 3D technologii“, příjemce Střední průmyslová škola kamenická a sochařská, Hořice, Husova 675, termín realizace 1. 1. 2013–31. 12. 2014, rozpočet 2 417 737,46 Kč (ESF z toho 2 055 076,80 Kč).

Příjemce se specializuje na dva základní směry vyučovaných oborů - umělecký a technický v oborech sochařství a kamenictví. Díky synergickému projektu z ROP SV získal high technology robotizované pracoviště 3D.

Projekt byl zaměřen na podporu profesního rozvoje pracovníků z oblasti projektantů, technologů, výtvarníků, odborných pedagogů, designérů, výzkumných pracovníků, pracovníků státní správy apod. Škola vytvořila ve spolupráci s nejlepšími odborníky v oboru vzdělávací program, proškolení účastníci se stali nositeli nového know-how do praxe. Kraj získal jedinečný, velmi kvalitní, vzdělávací program, který zvyšuje konkurenceschopnost účastníků vzdělávání na trhu práce. Projekt byl realizován bez partnera.

CZ.1.07/3.2.10/03.0010 „Rozvoj dalšího vzdělávání v oblasti dílčích kvalifikací“, příjemce Odborné učiliště, Hradec Králové, 17. listopadu 1212, termín realizace 1. 4. 2012–30. 6. 2014, rozpočet 2 619 696,53 Kč (ESF z toho 2 226 742,02 Kč).

Hlavním cílem projektu bylo rozšíření nabídky dalšího vzdělávání na škole příjemce prostřednictvím vytvoření nových vzdělávacích programů, směřujících k úspěšnému absolvování zkoušek dílčí kvalifikace a získání dílčí kvalifikace ve smyslu zák. č. 179/2006 Sb., o uznání výsledků dalšího vzdělávání.

V projektu bylo vytvořeno 9 nových vzdělávacích programů, které byly pilotně ověřeny v praxi. Účastníky pilotního ověření byly osoby s nízkou úrovní kvalifikace, které získaly dílčí kvalifikaci ve vybraném oboru. Podpořeni byli i lektori účastníků dalšího vzdělávání, přímo zapojení do projektu, kteří se v rámci jedné z aktivit zúčastnili vzdělávání zaměřeného na oblast rozvoje specifických metod pro vzdělávání dospělých. Projekt byl realizován bez partnera.

CZ1.07/3.2.10/03.0012 „Modulový vzdělávací program Kuchař-číšník podle NSK“, příjemce Střední škola potravinářská, Smiřice, Gen. Govorova 110, termín realizace 1. 4. 2012–30. 6. 2014, rozpočet 2 415 697,56 Kč (ESF z toho 2 053 342,92 Kč).

Kuchař-číšník je velmi žádanou úplnou kvalifikací v Královohradeckém kraji, přičemž pokrytí kurzy k této kvalifikaci není v kraji výrazné. V projektu proto byly v provázanosti dalšího a počátečního vzdělávání vytvořeny moduly a vzdělávací materiály na tuto úplnou kvalifikaci, které respektují jak Evropský rámec kvalifikací, tak Národní soustavu kvalifikací.

V projektu bylo vytvořeno 7 vzdělávacích modulů, pro každý byly vytvořeny potřebné materiály jako např. metodika pro lektory, vzdělávací materiály pro účastníky dalšího vzdělávání, vstupní testy atd. Partnerem projektu byla společnost ATTEST s.r.o.

Zdroje: IS Monit7+

4.4.4 Současná praxe

V rámci dalšího vzdělávání se očekává, že dojde k navýšení počtu kvalifikované síly z řad dospělých osob, které již ukončili soustavné vzdělávání a mají v úmyslu rozšířit si portfolio svých zkušeností a znalostí, a to formou rekvalifikace či jiné formy celoživotního vzdělávání.

Školy v současné době realizují kurzy dalšího vzdělávání především na základě požadavku zaměstnavatele, úřadu práce či s ohledem na zájem veřejnosti v dané lokalitě. Tato činnost se z jejich pohledu více či méně jeví jako doplňková, resp. podružná hlavní činnosti, kterou je poskytování středního, příp. i vyššího odborného vzdělávání a výchovy žáků, příp. studentů na školách. Školy se v tomto ohledu potýkají s vysokou mírou konkurence z řad vzdělávacích agentur či center a jistou mírou nedůvěry zaměstnavatelů v možnosti a kvalitu výuky dalšího vzdělávání co do splnění požadavků zaměstnavatelů. Neméně důležité jsou též finanční, časové, vzdělanostní a charakterové vlastnosti zájemců o další vzdělávání. Formy vzdělávání, které jsou školy schopny poskytovat, jsou sice variabilní, počínaje rekvalifikačními kurzy dle NSK (např. 18 – Informatické obory, 23 – Strojírenství a strojírenská výroba, 26 –

Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika), přes rekvalifikační kurzy bez návaznosti na NSK až po různé typy dalšího vzdělávání, kam patří např. jazykové či technické vzdělávání, řídičská oprávnění apod. Kurzy dle NSK mohou být realizovány jako kompletní (tj. škola je osobou oprávněnou, resp. autorizovanou realizovat kompletní kurz včetně zkoušek profesní kvalifikace), anebo jako částečné (tj. škola má oprávnění, resp. akreditaci pouze na realizaci kurzu a zkoušky profesní kvalifikace probíhají u partnerské autorizované osoby). Taktéž mohou školy, jako autorizované osoby, zajišťovat pouze zkoušky profesní kvalifikace a vlastní výuka probíhá u jiných vzdělávacích institucí.

Školy mohou rovněž nabízet a realizovat další vzdělávání vedoucí k přípravě k vykonání zkoušek ze všech předmětů nebo ucelených částí učiva a k následné možnosti získání stupně vzdělání po úspěšném vykonání závěrečné nebo maturitní zkoušky, tj. získání výučního listu či maturity - § 113 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V rámci celoživotního profesního vzdělávání se školy tedy zaměřují zejména na programy dalšího vzdělávání v souladu se standardy NSK, čisté rekvalifikace, realizaci kurzů dle požadavků zaměstnavatelů a kurzy vedoucí k přípravě na vykonání zkoušek a následně získání stupně vzdělání. Mnohé z těchto záměrů jsou iniciovány nejen v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Královéhradeckém kraji 2016–2020, ale i sektorových dohodách.

Školy nepodceňují ani další vzdělávání pedagogů, resp. učitelů odborných předmětů, neboť další oborové vzdělávání pedagogů je přímo spjato jednak s oborovým vzděláváním dle specializací a jednak s pedagogickou činností, resp. výukou dospělých. Pedagogové se z časových a finančních důvodů vzdělávají především sami na základě dostupných informací, případně rovněž při kontrolách žáků na praxích či v rámci smluvních odborných výcviků. Nicméně tyto podoby vzdělávání jsou naprosto nedostačující. Jen velmi málo pedagogů si může dovolit účast na exkurzích do provozů, cyklických konzultací, stáží či spoluúčast na sympóziích, seminářích apod. Pedagogové, resp. učitelé odborných předmětů i zaměstnavatelé volají po praktických stážích učitelů odborných předmětů přímo ve firmách a zavedení různých forem podpory a spolupráce s odborníky z praxe, v čemž vidí pozitivní dopad na obsah i strukturu výuky v rámci dalšího vzdělávání i na vyšší míru adaptability dalšího vzdělávání na potřeby trhu práce. V této souvislosti je třeba zmínit, že se školy potýkají především s problémy co do materiálního vybavení a zařízení, které většinou neodpovídá reálným, většinou již modernizovaným provozům; jedná se však o problém nadregionálního charakteru, který lze optimálně vyřešit jen stěží.

Téměř všechny střední školy z Královéhradeckého kraje realizují nějaké formy dalšího vzdělávání. Formy, rozsah i obsah dalšího vzdělávání se však liší. Další vzdělávání bylo a v rámci udržitelnosti je realizováno prostřednictvím projektů UNIV 2 KRAJE a UNIV 3, i mimo ně (spolupráce s úřady práce a zaměstnavateli, poskytování stupně vzdělání dle školského zákona apod.).

UNIV 2 KRAJE – Proměna škol v centra celoživotního učení: cílem tohoto projektu byla proměna středních škol z institucí poskytujících počáteční vzdělávání v centra naplňující koncept celoživotního učení

UNIV 3 – Podpora procesů uznávání: cílem tohoto projektu bylo zkvalitnění systému rekvalifikací, po jejichž absolvování účastníci složí zkoušky, na jejichž základě pak získají novou profesní kvalifikaci. Zároveň se ověřoval tzv. „proces uznávání“, v němž jsou uznávány dovednosti a znalosti, které se zájemci o novou profesní kvalifikaci naučili během života. Zkouška probíhá podle hodnoticích standardů Národní soustavy kvalifikací, díky tomu je získaná profesní kvalifikace uznávána zaměstnavateli v celé České republice.

Graf 36 Struktura programů DV nabízených na SŠ a VOŠ v Královéhradeckém kraji pro školní rok 2015-16

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Odboru školství KÚ HKK

Graf 36 Struktura programů DV nabízených na SŠ a VOŠ v Královéhradeckém kraji pro školní rok 2015-16 zobrazuje strukturu programů dalšího vzdělávání, které byly nabízeny pro školní rok 2015-16. Celkem bylo nabízeno více než 700 kurzů v programech DV. Struktura nabízených programů DV je ve třídění uvedeném v úvodu kapitoly Rozvoj škol jako center ČŽU. Počty realizovaných kurzů nebo počty účastníků kurzů nejsou sledovány a údaje v tomto grafu je nutno brát pouze jako orientační informaci o připravenosti SŠ a VOŠ zajišťovat výuku v oblasti celoživotního učení. Největší podíl zaujímá nabídka profesního kvalifikačního vzdělávání (procesy uznávání dle NSK, čisté rekvalifikace, příprava ke zkouškám dle školského zákona) a profesního dalšího vzdělávání (rozšiřující a prohlubující vzdělávání v již získaných kvalifikacích).

Tabulka 32 Počty autorizací a autorizovaných osob k 31. 8. 2016

	Celkem	SŠ a VOŠ
Celkem autorizací	187	108
Počet autorizovaných osob v Královéhradeckém kraji	50	17
Počet profesních kvalifikací autorizovaných v HKK	116	71

Zdroj: NÚV

Tabulka 33 Seznam profesních kvalifikací a počty jejich autorizací na SŠ a VOŠ v Královéhradeckém kraji k 31. 8. 2016

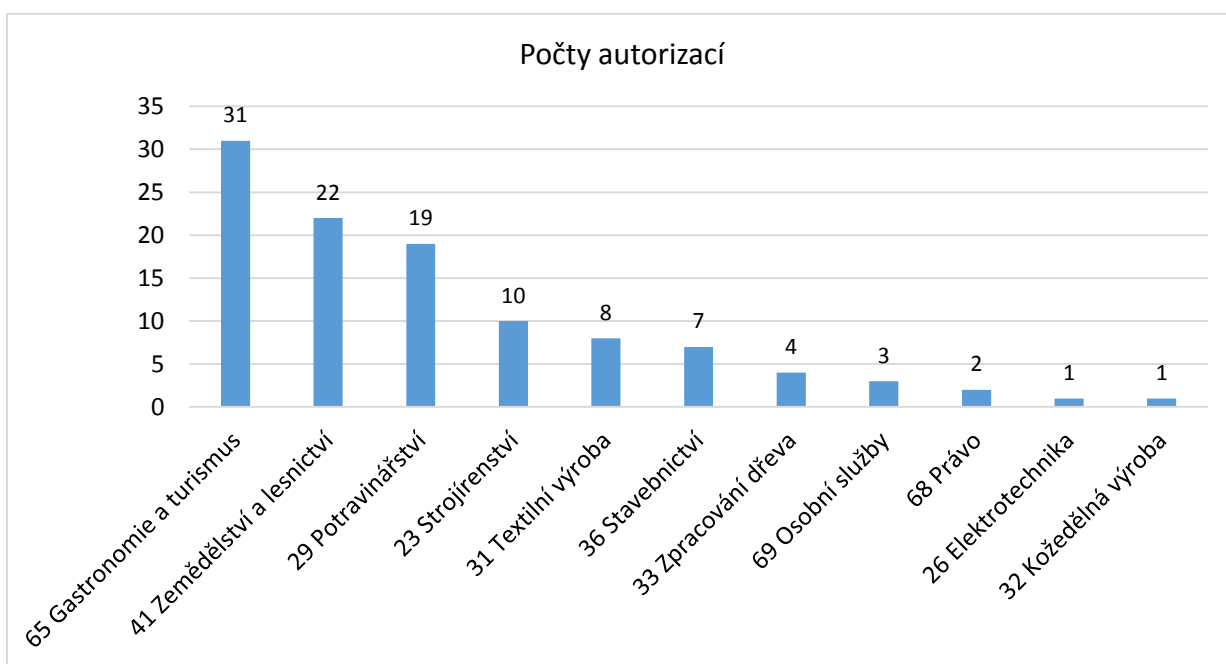
Profesní kvalifikace	Počet autorizací
23-001-H Opravář strojů a zařízení	1
23-002-H Montér ocelových konstrukcí	1
23-003-H Zámečnick	1
23-018-H Autolakýrník - přípravář	1
23-019-H Autolakýrník - finální povrchová úprava	1
23-022-H Soustružení kovových materiálů	1
23-023-H Frézování kovových materiálů	1
23-024-H Broušení kovových materiálů	1
23-025-H Vrtání kovových materiálů	1

23-026-H Obsluha CNC obráběcích strojů	1
26-014-H Elektromontér fotovoltaických systémů	1
29-001-H Výroba chleba a běžného pečiva	3
29-002-H Výroba jemného pečiva	3
29-007-H Výroba zákusků a dortů	3
29-008-H Výroba a zpracování modelovací a marcipánové hmoty	1
29-012-H Výroba restauračních moučníků	3
29-042-H Řemeslná výroba perníků	2
29-043-H Výroba perníků	2
29-044-H Výroba trvanlivého pečiva	2
31-001-H Zhotovování sukni, halenek a šatů	1
31-005-H Zhotovování dámských kostýmů a plášťů	1
31-009-H Úpravy a opravy oděvů	1
31-018-H Pracovník provozu prádelny	1
31-019-H Pracovník provozu chemické čistírny a provozu mokrého čištění	1
31-029-H Šička interiérového vybavení	2
31-034-E Šička oděvních výrobků	1
32-001-H Brašnář	1
33-001-H Truhlář nábytkář	2
33-002-H Stavební truhlář	2
36-003-H Montér vnitřního rozvodu vody a kanalizace	1
36-004-H Topenář	1
36-020-H Zedník	1
36-022-H Montér zateplovacích systémů	1
36-051-H Tesař	1
36-053-H Klempíř stavební	1
36-059-H Stavební zámečnick	1
41-004-E Ruční práce v produkčním zahradnictví	2
41-005-H Ovocnář	1
41-006-H Školkař	1
41-007-H Sadovník	1
41-008-H Florista	3
41-009-H Zelinář	1
41-030-H Zemědělský kovář	1
41-031-H Europodkovář	1
41-032-E Vazačské práce	3
41-033-E Údržba veřejné zeleně	2
41-037-H Květinář	1
41-038-H Krajinář	2
41-039-E Pomocník podkováře	1
41-043-H Pěstitel základních plodin	1
41-044-H Chovatel a ošetřovatel skotu	1
65-001-H Příprava teplých pokrmů	4
65-002-H Příprava pokrmů studené kuchyně	4
65-003-E Příprava pokrmů pro rychlé občerstvení	2
65-004-H Příprava minutek	4
65-005-E Výpomoc při přípravě pokrmů	2
65-006-E Výroba příloh	1
65-007-H Jednoduchá obsluha hostů	1
65-008-H Složitá obsluha hostů	3

65-009-H Barman	1
65-011-E Kuchař expedient	2
65-012-E Výpomoc při obsluze hostů	2
65-013-E Výroba knedlíků	1
65-014-E Práce v ubytovacím zařízení	1
65-015-E Úklidové práce v ubytovacím zařízení - pokojská	2
65-016-H Ubytování v soukromí	1
68-008-E Strážný	1
68-009-M Detektiv koncipient	1
69-017-M Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky	1
69-018-M Chůva pro dětské koutky	1
69-037-M Sportovní masáž	1

Zdroj: NÚV

Graf 37 Počty autorizací ve třídění dle oborových skupin - SŠ a VOŠ v Královéhradeckém kraji

Zdroj: NÚV

Dle analýzy zpracované při Univerzitě Hradec Králové, Krajské hospodářské komory v Hradci Králové a Národního vzdělávacího fondu nabízí služby v oblasti dalšího profesního vzdělávání v Královéhradeckém kraji přibližně 160 subjektů. Mnoho větších zaměstnavatelů v kraji si školí své vlastní zaměstnance vlastními silami či ve vlastní režii.

Komplexní a ucelené informace o nabídce a poptávce po dalším vzdělávání a v časové ose není možné získat. Jakákoliv statistika či souhrn dat informující o poskytovaném dalším vzdělávání by byla zcela neobjektivní.

Jediným pracovištěm, které je jakýmsi zastřešujícím orgánem v oblasti rekvalifikací, je Úřad práce České republiky, respektive pro Královéhradecký kraj krajská pobočka v Hradci Králové. Bohužel ani zde není možné bezproblémově získat informace o jednotlivých poskytnutých rekvalifikacích a jejich oborové struktuře. Přechodem na modernější informační systém úřadů práce je možné získávat tyto informace v čase pouze ručním přepočítáváním.

Dle materiálu Úřadu práce České republiky – Krajské pobočky v Hradci Králové⁴⁶ bylo v Královéhradeckém kraji celkem za rok 2015 do rekvalifikace zařazeno 566 uchazečů a zájemců o zaměstnání, do poradenských aktivit s externími dodavateli 1023 uchazečů a zájemců. Přehled viz tabulka níže. Zvolených rekvalifikací bylo ve srovnání s rekvalifikacemi zabezpečovanými úřadem práce ze strany uchazečů využíváno méně.

Tabulka 34 Rekvalifikace a poradenství ÚP

	okres	Rekvalifikace	Zvolené re- kvalifikace	Poradenské činnosti
Počet zařazených účastníků za rok 2013	Hradec Králové	281	79	107
	Trutnov	262	166	131
	Náchod	211	87	108
	Jičín	119	69	547
	Rychnov n. Kn.	144	30	183
celkem za rok 2013		1 017	431	1 076
Počet zařazených účastníků za rok 2014	Hradec Králové	263	87	91
	Trutnov	229	181	167
	Náchod	159	116	227
	Jičín	137	61	435
	Rychnov n. Kn.	149	34	168
celkem za rok 2014		937	479	1 088
Počet zařazených účastníků za rok 2015	Hradec Králové	168	147	175
	Trutnov	147	170	265
	Náchod	94	106	237
	Jičín	55	66	210
	Rychnov n. Kn.	91	27	136
celkem za rok 2015		566	528	1 023

Zdroj: Úřad práce České republiky

Tabulka 35 Přehled podílu zvolené a běžné rekvalifikace

	Počet uchazečů zařazených do rekvalifikace vč. zvolené rekvalifikace za rok 2014	Z toho uchazeči zařazení do rekvalifikace zabezpečované ÚP	Z toho zařazení (na vlastní žádost) do zvolené rekvalifikace
Absolutní počty 2012	468	389	79
Procenta 2012	100 %	83 %	17 %
Absolutní počty 2013	1 448	1 017	431
Procenta 2013	100 %	70 %	30 %
Absolutní počty 2014	1 416	937	479
Procenta 2014	100 %	66 %	33 %
Absolutní počty 2015	1 094	566	528
Procenta 2015	100 %	52 %	48 %

Zdroj: Úřad práce České republiky

⁴⁶ Úřad práce České republiky, Krajská pobočka v Hradci Králové: Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2015 a strategie APZ pro rok 2016

Konkrétní rekvalifikační kurzy byly realizovány na základě motivovanosti žadatelů, jejich praxe, vzdělání, s ohledem na jejich zdravotní stav a reálnou možnost plnohodnotného uplatnění na trhu práce. Mezi cílovými skupinami žadatelů nacházíme jak osoby s dlouhodobou, tak s krátkodobou evidencí na ÚP, osoby se zdravotním postižením, osoby nad 50 let, matky po mateřské dovolené, osoby bez základní kvalifikace a mnohé další.

Výběr probíhal na základě poptávky potenciálních účastníků. Jednotlivé požadavky posuzovala komise pro rekvalifikace s ohledem na uplatnění účastníků po absolvování konkrétního rekvalifikačního kurzu a v souladu s potřebami a vývojem trhu práce v regionu.

Nejčastěji pořádané kurzy v roce **2012**:

svářečské kurzy, obsluha VZV, obsluha a programování CNC strojů, vyhláška 50 (elektro), pracovník v sociálních službách, kurzy z oblasti gastronomie, ŘP skupiny T, C, D, E + profesní průkaz, obsluha PC, kurzy zaměřené na služby péče o tělo, finanční a mzdové účetnictví atd.

Nejčastěji pořádané kurzy v roce **2013**:

svářečské kurzy, obsluha VZV, obsluha a programování CNC strojů, vyhláška 50 (elektro), pracovník v sociálních službách, kurzy z oblasti gastronomie, ŘP skupiny T, C, D, E + profesní průkaz, obsluha PC, kurzy zaměřené na služby péče o tělo, finanční a mzdové účetnictví atd.

Nejčastěji pořádané kurzy v roce **2014**:

svářečské kurzy, obsluha VZV, obsluha a programování CNC strojů, vyhláška 50 (elektro), pracovník v sociálních službách, kurzy z oblasti gastronomie, ŘP skupiny T, C, D, E + profesní průkaz, obsluha PC, kurzy zaměřené na služby péče o tělo, finanční a mzdové účetnictví atd.

Nejčastěji pořádané kurzy v roce **2015**:

rekvalifikace zaměřené na zvýšení nebo rozšíření řidičského oprávnění - průkazy skupin C, D, E, T + profesní průkaz, profesní kvalifikace Strážný, kurzy zaměřené na práci s PC a kurzy z oblasti účetnictví.

Z předcházejících údajů úřadů práce za předchozí roky⁴⁷ je zřejmé, že zaměření a relativní podíl oborového zaměření jednotlivých rekvalifikací se v období 2012-2015 příliš nemění.

4.4.5 SWOT analýza

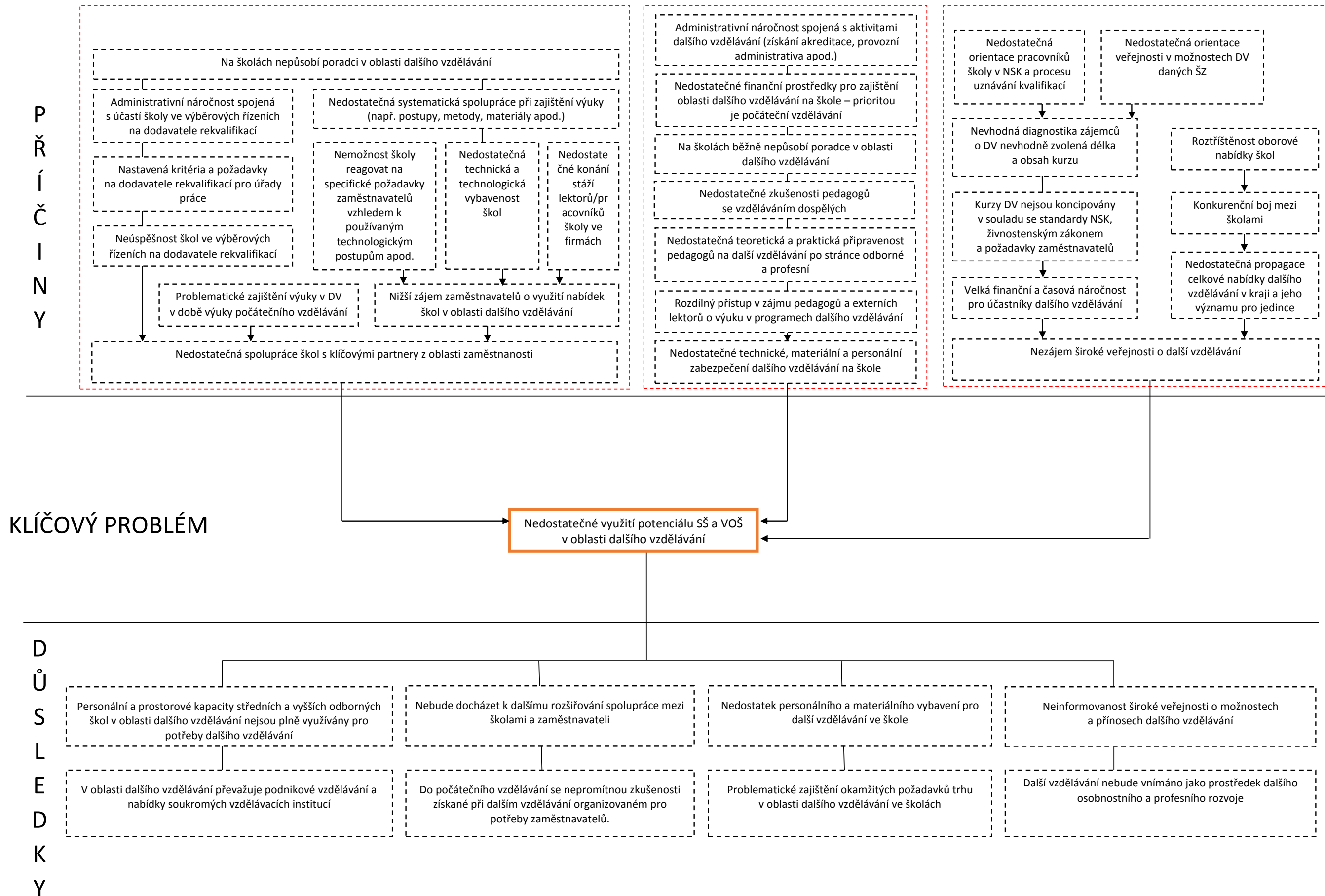
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Postupný růst zaměstnanosti; nižší míra nezaměstnanosti v rámci ČR - Narůstající stabilita menšího a středního podnikání - Široké teritoriální pokrytí vzdělávacími institucemi všech stupňů a typů - Dostatečná oborová struktura dostupného dalšího profesního vzdělávání - Zvýšení materiální a technická připravenosti SŠ a VOŠ k poskytování dalšího vzdělávání - Zkušenosti škol s realizací dalšího vzdělávání - Rozvíjející se spolupráce hlavních aktérů v území: Královéhradecký kraj, Krajská hospodářská komora Královéhradeckého kraje, 	<ul style="list-style-type: none"> - Malý zájem o další vzdělávání ze strany veřejnosti (časová a finanční náročnost, neznalost možností) - Nedostatečná propagace a reklama dalšího vzdělávání - Minimální spolupráce mezi školami a vzdělávacími institucemi (vysoká míra konkurence) - Ve školách není většinou ustaven konkrétní pracovník odpovídající za úsek dalšího vzdělávání - Nemožnost uspokojit poptávku po dalším vzdělávání v dopoledních hodinách, kdy probíhá výuka v počátečním vzdělávání (nedostatek prostorových a personálních kapacit)

⁴⁷ Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/hkk/informace_z_useku_up/trh_prace/nezamestnanost_v_cislech/zpravy/

<p>Úřad práce ČR a další subjekty činné v oblasti vzdělávání a zaměstnanosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozvíjející se spolupráce mezi školami a zaměstnavateli - Ochota středních a vyšších odborných škol realizovat další vzdělávání 	<ul style="list-style-type: none"> - Výběrová řízení na dodavatele rekvalifikační orientovaná téměř výhradně na cenu a nemožnost nastavit kritéria kvality rekvalifikačního vzdělávání - Mnohdy nebývá stanoven postup dalšího vzdělávání na škole a jeho cílový stav (absence plánování) - Obavy a nedůvěra v další vzdělávání na školách ze strany zaměstnavatelů - Nízká motivovanost pedagogů (nízké finanční ohodnocení, nutnost neustále se vzdělávat ve svém oboru a pracovat s dospělými, úzce spolupracovat se zaměstnavateli, časová náročnost – převážně odpolední a večerní hodiny) - Absence andragogického vzdělávání u pedagogů - Nízká ochota pedagogů se dále vzdělávat v lektorských dovednostech - Nedostatečně využívané kapacity škol pro další vzdělávání (prostory, vybavení, personál apod.) - Nedostatečné vybavení a zázemí škol; rychle zastarávající vybavení - Náročnost realizace dalšího vzdělávání pro školy (např. administrativní, legislativní, finanční) - Ne vždy odpovídající úroveň kariérového poradenství (různé varianty vzdělávání/kvalifikací) - Negativní vnímání a vztah řady dospělých ke školám a školským zařízením (negativní vnímání škol zejména u osob s nižším vzděláním) - Negativní vnímání a vztah ze strany některých zaměstnavatelů
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> - Rozšíření nabídky vzdělávání pro dospělé - Užší spolupráce všech zainteresovaných aktérů (školy, zaměstnavatelé, úřady práce, soukromé vzdělávací instituce) - Přenos zkušeností z dalšího vzdělávání do počátečního vzdělávání - Rozvoj systému poradenství, především kariérového v celoživotní perspektivě - Rozvíjející se podnikatelská činnost a nutnost měnit kvalifikaci v průběhu profesního života - Možná podpora (finanční, materiální, personální apod.) ze strany státu, kraje, regionu, obce, zaměstnavatelů a dalších relevantních subjektů v rámci podpory dalšího vzdělávání 	<ul style="list-style-type: none"> - Nepříznivý demografický vývoj – pokles žáků v počátečním vzdělávání může způsobit snížení výkonů, a tím se sníží možnosti škol - Nedostatek financí na další vzdělávání pedagogických pracovníků ve školách (např. lektorské, andragogiky apod.) - Legislativní omezení (smlouvy – např. nevy-mahatelnost vyplývajících nároků, veřejné zakázky apod.) - Limity (finanční, kapacitní apod.) omezující školy v reakci na rychlý technologický vývoj - Stárnoucí vybavení škol a nemožnost pružně reagovat na požadavky zaměstnavatelů

<ul style="list-style-type: none">- Snaha o zvýšení zájmu a motivace pedagogů a dalších odborníků či specialistů podílejících se na zkvalitnění výukového procesu (finanční motivace, profesní apod.)- Systematická podpora a propagace dalšího vzdělávání (sdílení zkušeností, příklady dobré praxe, pilotní či jiné projekty apod.)- Podpora dalšího vzdělávání pro osoby se speciálními vzdělávacími potřebami	
---	--

Obrázek 5 Strom problémů – Rozvoj škol jako center celoživotního učení

4.5 Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce zaměstnavatelů a škol

4.5.1 Definice pojmu

Odborné vzdělávání připravuje žáky na výkon odborné profese. V mnoha ohledech je spjato s využitím odborných (především technických) znalostí, dovedností, principů a moderních technologií. Toto vzdělávání lze pojmut jako souhrn teoretické a praktické přípravy realizované v návaznosti na technologický vývoj a vědecký výzkum. Nedílnou součástí odborného vzdělávání je spolupráce se zaměstnavateli, výzkumnými či badatelskými pracovišti a dalšími relevantními subjekty s důrazem na propojení školní výuky s reálnou praxí.

Odborné vzdělávání zahrnuje obory vzdělání členěné do skupin oborů a kategorií vzdělání. Soustava oborů vzdělání je stanovena nařízením vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání v platném znění. Prioritu v rámci odborného vzdělávání v kraji představují obory technické a řemeslné. Důležitým aspektem odborného vzdělávání na středních i vyšších odborných školách je odborná praxe a odborný výcvik žáků, který je v souladu s RVP a následně i ŠVP realizován v reálných provozech zaměstnavatelů, dále pak na specializovaných, výzkumných, badatelských, případně jiných relevantních pracovištích a vysokých školách. Mnoho škol jedná se zaměstnavateli a rozvíjí smluvně podloženou spolupráci s cílem: a) zajistit efektivní průběh odborné přípravy a výuky, tj. odborných praxí či odborných výcviků žáků v reálných pracovištích včetně přípravy na vstup do pracovního procesu, b) zajistit optimální odbornou výuku a výcvik přímo na školách např. ve školních dílnách, specializovaných či odborných učebnách, laboratořích apod. Přirozený proces propojení školní výuky s reálnou „praxí“ na pracovištích zaměstnavatelů či jiných relevantních subjektů tak podporuje připravenost žáků k výkonu zvolené profese a usnadňuje vstup do pracovního procesu po stránce pracovní, sociální i morální. Mnoho spolupracujících zaměstnavatelů navíc podporuje školy v rámci odborné přípravy a výuky také dodávkami spotřebního materiálu, pomůcek či potřebného ručního i strojového vybavení (např. formou zvýhodněných cen, darů apod.).

Odborné vzdělávání je v tomto dokumentu posuzováno v těsné spojitosti s polytechnickým vzděláváním, se kterým je nedílně provázáno. Polytechnické předměty tvoří základ pro odborné vzdělávání. Spolupráce škol se zaměstnavateli, výzkumnými a badatelskými pracovišti či dalšími relevantními subjekty by tak měla být rozvíjena nejen v rámci odborného vzdělávání, ale i polytechnického.

4.5.2 Národní/krajské koncepce

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 zdůrazňuje záměr vytvářet podmínky pro snazší přechod absolventů na trh práce, a to formou níže uvedených opatření:

- „modernizovat systém odborného středního vzdělávání tak, aby směřovalo k intenzivnějšímu a efektivnějšímu rozvoji přenositelných znalostí, dovedností a schopností, ale zároveň aby v závěrečných fázích studia zahrnovalo větší podíl praktické výuky v zájmu dostatečného osvojení profesních dovedností,
- zohlednit popisy profesních kvalifikací obsažené v Národní soustavě kvalifikací při aktualizaci rámcových vzdělávacích programů pro střední odborné vzdělávání,
- motivovat vysoké školy ke zvyšování podílu studentů v profesně orientovaných studijních programech a oborech a k rozšiřování nabídky profesně zaměřených kurzů celoživotního vzdělávání; posílit podíl výuky založené na přímé praktické zkušenosti v profesně orientovaných studijních programech vysokých škol,
- vytvářet podmínky pro systematické využívání vzdělávacího potenciálu veřejných výzkumných institucí, například Akademie věd České republiky,
- podporovat systémové využívání stáží ve firmách jako efektivního nástroje podpory zaměstnatelnosti,

- podporovat rozvoj sociálního partnerství škol a zaměstnavatelů s cílem usnadnit přechod absolventů škol do praxe.“

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015–2020

staví do popředí následující aktivity:

- „Podporovat spolupráci ZŠ se SŠ a zaměstnavateli při realizaci praktické výuky ve vzdělávací oblasti Člověk a svět práce,
- podporovat spolupráci škol a školských zařízení pro zájmové vzdělávání a dalších mimoškolních organizací při výuce a rozvoji nadání včetně nabídky vzdělávacích služeb školám, programů, soutěží a stimulačních mimoškolních aktivit (odborná soustředění, přípravné kurzy, on-line vzdělávání, zájmová činnost aj.). Zvyšovat přístupnost zájmového a neformálního vzdělávání žákům s potřebou podpůrných opatření,
- prohlubovat spolupráci se zaměstnavateli a pobočkami Úřadu práce, lépe plánovat a vyhodnocovat spolupráci při výuce žáků v reálném pracovním prostředí na pracovištích zaměstnavatelů, a to nejen v případech škol, jejichž vybavení neodpovídá aktuálním oborovým a technologickým trendům. Očekává se, že praktické vyučování v oborech odborného vzdělávání budou školy zajišťovat v rámci možností v příslušných regionech více na pracovištích zaměstnavatelů,
- v novém systému financování regionálního školství podpořit výuku v těch oborech středního vzdělání, u jejichž absolventů je předpoklad dlouhodobého uplatnění na trhu práce a které vyžaduje předpokládaná budoucí struktura zaměstnanosti,
- připravit ve spolupráci s příslušnými resorty a zástupci zaměstnavatelů postup zavedení mistrovských zkoušek v oborech vzdělání s výučním listem do praxe,
- praktické vyučování v oborech odborného vzdělávání zajišťovat v rámci možností v příslušných regionech na pracovištích zaměstnavatelů a dalších zařízeních (např. Centra odborného vzdělávání v zemědělství),
- podporovat využití nástrojů pro zajištění kvality odborného vzdělávání v reálném pracovním prostředí (např. daňové odpisy),
- úkolem je podpořit střední odborné vzdělávání a sociální partnerství škol a zaměstnavatelů a zároveň zvýšit podíl praktické výuky v zájmu lepšího osvojení profesních dovedností, a to s důrazem na inovaci přijímacího řízení na střední školy, maturitní zkoušku a zavedení mistrovské zkoušky.“

Příručka **Krácíme pospolu k efektivnější spolupráci škol a firem** byla vytvořena a vydána v rámci projektu Pospolu – Podpora spolupráce škol a firem. „Její hlavním smyslem je usnadnění a případné zkvalitnění aktivní koexistence škol a zaměstnavatelů v procesech odborného vzdělávání tam, kde je tato spolupráce již určitým způsobem navázána, zároveň přináší potenciální metodické návody a postupy v oblasti spolupráce pro subjekty, které se k navázání spolupráce teprve připravují nebo o ní uvažují.“

Podporu odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů řeší na krajské úrovni různé dílčí dokumenty.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje 2016–2020 zdůrazňuje:

- spolupráci Královéhradeckého kraje a jednotlivých středních škol se zaměstnavateli, úřady práce a dalšími sociálními partnery ovlivňujícími trh práce,
- podporu spolupráce škol se zaměstnavateli (např. realizací odborného výcviku na pracovištích podniků a firem, exkurzemi a stážemi pro pedagogy i žáky aj.) z důvodu lepší uplatnitelnosti absolventů škol v reálné praxi,
- podporu spolupráce škol se zaměstnavateli (např. částečný přesun výuky do prostor podniků a firem, exkurze a stáže pro pedagogy i žáky) z důvodu přiblížení odborného vzdělávání žáků reálné praxi,

- zvýšení motivovanosti zaměstnavatelů ke spolupráci se školami včetně realizace praktického vyučování přímo na pracovištích zaměstnavatelů s cílem zajistit lepší uplatnitelnosti absolventů odborných škol na trhu práce.

Regionální sektorová dohoda pro Královéhradecký kraj v oblasti textilního a oděvního průmyslu či **Sektorová dohoda pro obor strojírenství v Královéhradeckém kraji** si kladou za cíl nejen podpořit spolupráci škol, zaměstnavatelů a dalších relevantních subjektů, ale i zlepšit podmínky výuky technických oborů a podpořit zájem žáků o vzdělávání v těchto oborech.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Královéhradeckém kraji za školní rok 2014/2015 také mimo jiné zmiňuje podporu odborného vzdělávání, spolupráce škol a zaměstnavatelů a činnosti center odborného vzdělávání.

Obdobné cíle sleduje **Strategie inteligentní specializace Královéhradeckého kraje** – jedná se především o podporu oborů vzdělání, jejichž absolventi chybí na trhu práce, a rovněž o podporu spolupráce škol a zaměstnavatelů s důrazem na přiblížení výuky reálné praxi.

Regionální inovační strategie Královéhradeckého kraje se obdobně jako výše uvedené dokumenty věnuje zatraktivnění řemeslných a odborných profesí, dále pak i větší systémové podpoře propojení školských institucí a podnikatelských subjektů při hledání nových inovačních příležitostí.

K dalším dokumentům regionálního charakteru, jenž se zabývá problematikou odborného vzdělávání a spolupráce škol a zaměstnavatelů je např. **Strategie rozvoje kraje 2014–2020**.

4.5.3 Způsob financování dané oblasti

V rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost bylo v Královéhradeckém kraji realizováno výrazné množství projektů na podporu odborného vzdělávání a spolupráci škol a zaměstnavatelů. V programovém období 2007–2013 byly čerpány finanční prostředky z Evropského sociálního fondu (ESF).

CZ.1.07/1.1.20/01.0030 „Zlepšování podmínek výuky na SPŠ stavební pro zvyšování zájmu o stavařinu“, příjemce Střední průmyslová škola stavební, Hradec Králové, Pospíšilova tř. 787, termín realizace 1. 1. 2012–31. 7. 2014, rozpočet 6 099 793,07 Kč (ESF z toho 5 184 824,06 Kč).

Cílem projektu bylo zlepšit podmínky pro výuku na škole příjemce a zvýšit motivaci žáků základních škol o vzdělávání v technických oborech. Byli proškoleni i učitelé odborných předmětů, kteří při delším působení v oblasti školství často ztrácejí kontakt s novými technologiemi a trendy v praxi. Žáci SŠ doznali zlepšení odborného portfolia. Nákup nového vybavení a zařízení činil téměř 40 % rozpočtu. Projekt byl realizován bez partnera.

CZ.1.07/1.1.00/44.0001 „Podpora přírodovědného a technického vzdělávání v Královéhradeckém kraji“, příjemce Královéhradecký kraj, termín realizace 26. 8. 2013–30. 6. 2015, rozpočet 102 444 630,38 Kč.

Cílem projektu bylo zkvalitnit a zmodernizovat výuku přírodovědných a technických oborů na školách v Královéhradeckém kraji a tím zvýšit motivaci žáků SŠ i ZŠ ke vzdělávání se v těchto oborech. Pro realizaci moderního vyučování byly vybaveny nové učebny, laboratoře a pracoviště, žáci SŠ i ZŠ byli seznamováni s jednotlivými technickými a přírodovědnými obory formou sdílení laboratoří, zájmových kroužků nebo programy vzájemného učení.

Do projektu bylo zapojeno celkem 27 středních škol, jejichž zřizovatelem je Královéhradecký kraj.

CZ.1.07/1.1.05/01.0004 „Volba povolání se zaměřením na zvyšování podílu technických profesí na trhu práce“, příjemce Krajská hospodářská komora Královéhradeckého kraje, termín realizace 1. 11. 2008–31. 10. 2011, rozpočet 14 052 114,11 Kč (ESF z toho 11 944 296,92 Kč).

Cílem projektu bylo posílit zájem a motivaci žáků a studentů o technicky orientované obory a zvýšit uplatnitelnost na trhu práce. V rámci projektu byly pro žáky ZŠ a SŠ v klíčové aktivitě Spolupráce institucí s aktéry na trhu práce organizovány exkurze do výrobních podniků. Vznikla publikace Profesní poradce regionu určená pro volbu povolání a vydán Katalog firem Královéhradeckého kraje sloužící jako vodítko pro výchovné poradce a pracovníky působící v oblast poradenství při volbě povolání.

Partnerem projektu byla Střední škola informatiky a služeb, Dvůr Králové nad Labem, Elišky Krásnohorské 2069. Tento partner připravil v jiném projektu Školský informační a poradenský systém KHK kraje. Spolupráce v projektu Volba povolání spočívala v shromažďování informací o firmách v regionu aktualizací webových stránek Školského informačního a poradenského systému. Aktivity, především exkurze žáků do firem a jejich provozů za odborného výkladu, probíhají i v době udržitelnosti projektu.

CZ.1.07/1.1.05/02.0032 „Deset lekcí techniky“, příjemce Krajská hospodářská komora Královéhradeckého kraje, termín realizace 1. 8. 2009–31. 1. 2012, rozpočet 4 990 873,68 Kč (z toho ESF 4 242 242,58 Kč).

Cílem projektu bylo zlepšit podmínky pro výuku technických oborů, včetně zvýšení motivace žáků ke vzdělávání v těchto oborech, rozvoje počátečního vzdělávání na regionální úrovni s aktéry trhu práce a podnikatelských znalostí a dovedností žáků formou přivedení žáků ZŠ do školních dílen středních škol. Byly realizovány exkurze a praxe u zaměstnavatelů, došlo i k popularizaci technických oborů formou výstav a besed.

Zdroje: IS Monit7+

Odborné vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů je rovněž podporováno ze strany Královéhradeckého kraje např. v rámci sektorových dohod (Sektorová dohoda pro obor strojírenství v Královéhradeckém kraji, Regionální sektorová dohoda pro Královéhradecký kraj v oblasti textilního a oděvního průmyslu), finanční podpory žákům vybraných oborů středního vzdělání s výučním listem, motivačního příspěvku pro učitele odborných předmětů, praktického vyučování a odborného výcviku, krajských dotačních programů na polytechnické vybavení či ze strany Ministerstva zemědělství v rámci podpory „center odborné přípravy“.

4.5.4 Současná praxe

Královéhradecký kraj má dostatečný počet středních škol a vyšších odborných škol poskytujících střední vzdělání všeobecného i odborného zaměření.

Klíčovými obory v regionu, které zažívají rozvoj, jsou: strojírenství, elektrotechnika a zdravotnictví; v současné době roste podpora také gumárensko-plastikářského průmyslu a textilní výroby. Z informací zástupců škol i firem vyplývá, že úspěšní a perspektivní absolventi především strojírenských a elektrotechnických oborů vzdělávání nacházejí uplatnění bezprostředně po ukončení vzdělávání ve středních školách.

Spolupráce škol a zaměstnavatelů je realizována v různé míře na většině škol. Podoby této spolupráce se liší v závislosti na zaměření školy, vyučovaných oborech, počtu žáků, velikosti školy, lokalitě, ve které má většinový dosah a samozřejmě v proaktivním přístupu zaměstnanců a spolupracujících aktérů školy. Školy mohou realizovat různé formy spolupráce, např. v podobě výhodné koupě spotřebního materiálu, strojového vybavení přes základní úroveň spolupráce v rámci krátkodobých praxí několika málo žáků na pracovišti až po lety vypilovanou spolupráci v širším rozsahu v rámci praxí a komplexního odborného výcviku včetně následného potenciálu nabídky zaměstnání.

Aktuálně má spolupráce škol a zaměstnavatelů velké množství forem a podob, od poskytnutí vybavení pomůckami a materiálem, přes ad hoc exkurze, přednášky, až po realizaci odborného výcviku na pracovištích, stáží učitelů, aktivní participaci na přípravě a realizaci závěrečných zkoušek, náborových a propagačních aktivit apod. Spolupráce mezi školami a zaměstnavateli v mnoha ohledech již úspěšně probíhá na různých úrovních, podstatnou roli zde hraje více či méně otevřený přístup konkrétní školy či firmy v dané lokalitě. Dobrá spolupráce spočívá např. v ochotě přijímat žáky na jednorázové 14denní praxe, krátkodobé či dlouhodobé odborné výcviky, věnovat čas a podporovat vzdělávání nejen žáků, ale i odborných pedagogů (např. formou shadowingu, guidingu i mentoringu apod.), poskytovat či prodávat za zvýhodněné ceny materiály, doplňky, vybavení i zařízení k využití při odborné / praktické výuce na školách.

Přesto mezi školami stále převažují nejen procesy testování reálných možností v rámci spolupráce se stávajícími partnery, ale i vyhledávání optimálních a lépe vyhovujících zaměstnavatelských partnerů ke spolupráci, neboť cíle a představy obou stran jsou rozdílné. Školy se snaží produkovat absolventy s obecnými znalostmi a dovednostmi v oboru, zaměstnavatelé naopak mnohdy očekávají absolventy s užší specializací v oborech poptávaných na trhu práce, případně maximálně flexibilní jedince s obecnou kvalifikací, kteří jsou schopni velmi rychlé adaptace na pracovišti.

Zaměstnavatelé spolu se školami rovněž řeší poměrně zásadní otázku nedostatečné připravenosti po stránce vědomostní, morální, sociální i praktické, což je zapříčiněno celkovým uvolněným přístupem a pojetím polytechnického a odborného vzdělávání v rámci naší společnosti. Z jednání s odborníky z praxe vyplývá, že mnozí absolventi oborů a profesí poptávaní na trhu práce nejsou dostatečně připraveni k výkonu své profese, což je dáno např. sníženými nároky na předpoklady ke vzdělávání, nedisciplinovaností žáků, vědomostní, morální a sociální nepřipraveností, nízkou mírou zručnosti žáků či neschopností „pracovat v týmu“ a především „pracovat a myslet zároveň“ – tento problém však souvisí s pojetím vzdělávání celé společnosti, má své kořeny již v raném dětství a souvisí především s málo rozvíjenými klíčovými kompetencemi a gramotnostmi v průběhu vzdělávání.

Zaměstnavatelé se mnohdy obávají spolupráce se školami kvůli prvotním negativním zkušenostem. Z dotazníkového průzkumu Krajské hospodářské komory, realizovaného v rámci projektu KAP, navíc vyplývá, že zaměstnavatelé využívají odpočtů na pořízení majetku zcela minimálně, neboť takovýto majetek pak musí být využíván především v rámci výuky; z téhož průzkumu rovněž vyplývá, že většina, resp. více jak polovina zaměstnavatelů odpočet na podporu výdajů vynaložených na žáka nebo studenta rovněž nevyužívá především z důvodu administrativní náročnosti či nedostatečné informovanosti k uplatnění odpočtů.

Školy a zaměstnavatelé se potýkají s finančními a časovými problémy spojenými se vstupními zdravotními prohlídkami, školením BOZP apod. Obě strany rovněž řeší problémy vyplývající ze smluvních ujednání mezi školou a partnerským „subjektem“ či mezi žákem/studentem a partnerským „subjektem“ (např. zmetkovost, úrazovost, finanční ohodnocení instruktora na pracovišti apod.).

Mnoho zaměstnavatelů také uvádí, že spolupráce se školami je velmi omezená, protože školy oborově neodpovídají poptávaným požadavkům zaměstnavatelů; mnohdy se však stává, že i oborově žadaní žáci či absolventi jsou v rámci spolupráce obtížně uplatnitelní, protože nejsou na pracovištích dostatečně disciplinovaní a nemají požadované morální a sociální návyky. Zaměstnavatelé se snaží v případě osvědčených spoluprací nabízet zaměstnání potencionálně perspektivním absolventům, kteří podávali dobré výkony v rámci odborného výcviku, příp. praxe. Nedostatek kvalifikované pracovní síly zaměstnavatele motivuje ke spolupráci se školami; v rámci spolupráce mohou najít potencionální a nadějně pracovníky. V některých případech vznikají na školách obory, které odpovídají potřebám spolupracujících subjektů; díky dlouhodobému procesu přípravy takového „absolventa na míru zaměstnavatele“ zde hrozí riziko, že poptávaný vyučovaný obor se stane nepotřebným již při vyřazení prvních absolventů např. v důsledku zmenšeného objemu zakázek ve firmě apod. V současné době mnohdy zaměstnavatelé uvažují o vzniku vlastního školicího střediska, které bude fungovat při zaměstnavateli a postará se tak o produkci kvalifikovaného personálu přesně odpovídajícího potřebám zaměstnavatele. Všechny zmiňované varianty však s sebou přinášejí svá rizika, která je třeba co nejvíce eliminovat.

Souhrn nejvíce zmiňovaných problémů v rámci spolupráce škol a zaměstnavatelů, které „oboustranně“ zazněly na setkání jednotlivých minitýmů:

- malý zájem o technické a odborné vzdělávání vycházející z malé prestiže a neschopnosti mladých jedinců hledat v technických oborech životní perspektivu;
- nesystematická podpora technického a odborného vzdělávání ze strany odpovědných subjektů;

- malé povědomí o polytechnickém a odborném vzdělávání ve společnosti;
- nedostatečná úroveň a kvalita znalostí, dovedností a pracovních návyků žáků a studentů;
- rostoucí problémy při začleňování do pracovního procesu a kolektivu (problémy s pracovní flexibilitou a kolektivní adaptabilitou);
- malá adaptabilita struktury oborů vzdělávání (resp. vzdělávacích programů) a vyučovacích předmětů včetně vyučovaného obsahu k reálnému stavu technického vývoje (vč. zastaralého vybavení odborných učeben, dílen apod.);
- omezené legislativní, personální a finanční možnosti přizpůsobit výuku potřebám zaměstnavatelů a naopak omezené možnosti zaměstnavatelů vycházet vstříc odborným školám v oblasti praktické výuky.

Jsou to právě především odborné střední školy, které se snaží navazovat systematickou spolupráci se zaměstnavateli či dalšími relevantními subjekty; způsoby a možnosti spolupráce však závisí např. nejen na počtu vyučovaných oborů a jejich naplněnosti, ale i provázanosti na regionální území a zaměření spolupracujících subjektů. Na území kraje jsou střední a vyšší odborné školy, které spolupracují se 100 až 150 zaměstnavateli, zcela běžně školy kooperují se 20 až 50 zaměstnavateli. Spolupráci rozvíjí i další školy s nižším počtem spolupracujících zaměstnavatelů či relevantních subjektů. V rámci spolupráce není vždy důležitá její kvantita, nýbrž kvalita, z čehož vyplývá, že spolupráce s nižším počtem zaměstnavatelů může mít mnoho příčin, neznamená to však, že by s sebou nutně přinášela nižší kvalitu; mnohdy má spolupráce s několika málo zaměstnavateli intenzivnější charakter; opět také v tomto případě záleží na charakteru, možnostech a ochotě zaměstnavatele ke spolupráci; navíc problémy, které jsou školy nuceny řešit, ve své podstatě nezávisí na počtu spolupracujících subjektů. Všechny školy se shodují na jednotném cíli, a to je systematicky prohlubovat, případně i nově navazovat efektivní spolupráci se zaměstnavateli a dalšími relevantními subjekty.

U našich okolních německy hovořících partnerů se dynamicky rozvíjí již několik let osvědčený duální princip vzdělávání, který je v kraji obhajován.⁴⁸ V ČR nejsou k tomuto modelu vytvořeny potřebné legislativní podmínky. Možné využití prvků duálního systému v rámci spolupráce škol a zaměstnavatelů řešil mj. projekt NÚV - Pospolu, do kterého byly v Královéhradeckém kraji zapojeny dva subjekty, a to Střední škola technická a řemeslná, Nový Bydžov, Dr. M. Tyrše 112 a Střední škola – Podorlické vzdělávací centrum, Dobruška.

Snaha Královéhradeckého kraje o systematickou podporu technického a odborného vzdělávání již probíhá několik posledních let. Dne 24. 6. 2016 byla podepsána "Sektorová dohoda pro obor strojírenství v Královéhradeckém kraji", jejímž cílem je zlepšit podmínky pro výuku technických oborů, zvyšovat motivaci žáků ke vzdělávání v těchto oborech, podpořit spolupráci středních škol jednak se základními školami a jednak se zaměstnavatelskou sférou a v neposlední řadě také posílit další vzdělávání ve strojírenských oborech. Právě dopady této dohody by měly pozitivně ovlivnit zvýšení zaměstnanosti v kraji a přispět k oborové optimalizaci středních škol, vyučovaných oborů i poměru oborů maturitních a oborů s výučním listem, čímž bude v důsledku zajištěn dostatečný přísun kvalifikovaných mladých absolventů odpovídajících požadavkům trhu práce.

⁴⁸ Duální systém vzdělávání v SRN (*Duales System*) = vzdělávání je poskytováno na dvou místech: ve firmách a v odborných školách. Profesionální příprava v rámci duálního systému obvykle trvá tři roky (příprava na některá povolání trvá pouze 2 roky, naopak v jiných až 3,5 roku; dále je zde možnost zkrátit období přípravy držitelům maturitních vysvědčení). Úkolem profesionální přípravy v duálním systému je poskytnout v dobře uspořádaném vzdělávacím programu široce založenou základní profesionální přípravu a kvalifikace a kompetence vyžadované k výkonu povolání v měnícím se světě práce.

(Srov. http://www.nuv.cz/uploads/POSPOLU/Studie_dualni_systemy_priloha_FIN.pdf)

Žákům vybraných oborů středního vzdělání s výučním listem je Královéhradeckým krajem poskytována finanční podpora. Tato podpora je žákům vyplácena při splnění podmínek dle směrnic jednotlivých škol, přičemž je zohledněn např. prospěch, odborný výcvik, docházka apod. V současné době jsou podporovány níže uvedené obory:

Tabulka 36 Seznam podporovaných oborů

23-51-H/01 Strojní mechanik
23-52-H/01 Nástrojař
23-55-H/01 Klempíř
23-56-H/01 Obráběč kovů
26-51-H/01 Elektrikář
26-51-H/02 Elektrikář – silnoproud
26-52-H/01 Elektromechanik pro zařízení a přístroje
28-52-H/01 Chemik
29-56-H/01 Řezník – uzenář
31-58-H/01 Krejčí
36-52-H/01 Instalatér
36-56-H/01 Kominík
36-64-H/01 Tesař
36-67-H/01 Zedník
36-69-H/01 Pokrývač
39-41-H/01 Malíř a lakýrník
41-51-H/01 Zemědělec – farmář
41-52-H/01 Zahradník
41-56-H/01 Lesní mechanizátor
23-51-E/01 Strojírenské práce
36-57-E/01 Malířské a natěračské práce
36-64-E/01 Tesařské práce
36-67-E/01 Zednické práce
41-51-E/01 Zemědělské práce
41-52-E/01 Zahradnické práce

Zdroj: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/kraj-volene-organy/tiskove-centrum/aktuality1/kraj-podpori-stipendiem-novy-ucnovsky-obor-chemik-93196/>

Dále byl v roce 2016 schválen motivační příspěvek pro učitele odborných předmětů, praktického vyučování a odborného výcviku, školám je poskytována podpora v rámci krajských dotačních programů na polytechnické vybavení (např. nákup stavebnic, vybavení laboratoří, odborných učeben apod.) a podporu technických a odborných předmětů ať již v rámci výuky, tak i mimo ni (kroužky – vybavení, provozní náklady, mzdy atd.).

Královéhradecký kraj ve spolupráci s Krajskou hospodářskou komorou Královéhradeckého kraje a zaměstnavateli podporuje např. realizaci prezentačních výstav a burz středních a vyšších škol, soutěží, kulatých stolů a seminářů s tematikou polytechnického a odborného vzdělávání apod.

Na podzim r. 2015 proběhl za podpory Královéhradeckého kraje a Krajské hospodářské komory Královéhradeckého kraje první ročník Presentace středních škol a zaměstnavatelů v pěti městech s rozšířenou působností: Jičíně, Náchodě, Rychnově nad Kněžnou, Trutnově a v Hradci Králové. Presentace byla završena předáním cen nejlépe spolupracujícím firmám a školám (FIRMA ŠKOLE a ŠKOLA FIRMĚ). Zástupci oceněných škol a firem byli obdarováni plastikou (v podobě dvou lidských rukou) sochaře Ladislava Jezbery, pedagoga Střední průmyslové školy kamenické a sochařské v Hořicích.

V roce 2016 proběhl další, v pořadí již druhý, ročník Presentace středních škol a zaměstnavatelů, přičemž novinkou tohoto ročníku byl doprovodný veletrh pracovních příležitostí, díky němuž mohou prezentující firmy přestavit budoucím absolventům volná pracovní místa. Cílem akce bylo prezentovat veřejnosti, především žákům a rodičům, možnosti pracovního uplatnění a formy spolupráce zaměstnavatelů a škol. Presentace středních škol a zaměstnavatelů probíhala opět v pěti městech, a to: 7.–8. října v Náchodě, 14.–15. října v Rychnově nad Kněžnou, 21.–22. října v Trutnově, 4.–5. listopadu v Jičíně a 11.–12. listopadu v Hradci Králové a obdobně jako v loňském roce byla ukončena předáním ocenění FIRMA ŠKOLE a ŠKOLA FIRMĚ 2016.

V letošním roce (2016) se Královéhradecký kraj zúčastnil nultého ročníku celorepublikového kola odborné soutěže TALENTY PRO FIRMY – „T-PROFI“, která se uskutečnila 28. 04. 2016 v Praze, přičemž tým Královéhradeckého kraje tvořený 3 žačkami ze základní školy (ZŠ a MŠ Štefcova, Hradec Králové), 3 žáky SPŠ, SOŠ a SOU Hradec Králové, 1 zástupce středoškolských pedagogů a 1 zástupce firmy Stueken s. r. o. získal nejvyšší ocenění a sestrojil tiskárnu z polytechnické stavebnice Merkur v nejrychlejší čase a v nejpreciznějším provedení. Realizace této soutěže byla plánována také na krajské úrovni, a to v listopadu taktéž tohoto roku 2016, kdy se v Hradci Králové uskuteční krajské kolo. Vítězný tým poté postupuje do celostátního kola.

Dne 14. září 2016 se v krajském městě pod záštitou Královéhradeckého kraje a Komise Rady Královéhradeckého kraje pro lidská práva uskutečnil Den řemesel, na kterém předvedli své znalosti a dovednosti žáci i učitelé ze 17 krajských odborných škol a učilišť. Tato akce přivítala širokou veřejnost a především žáky základních škol a výrazně přispěla k podpoře odborného vzdělávání v našem kraji.

Na podporu textilních, oděvních a kožedělných odvětví byla sepsána Regionální sektorová dohoda pro Královéhradecký kraj v oblasti textilního a oděvního průmyslu, a to dne 24. dubna 2015 v rámci realizace projektu „Sektorové dohody jako nástroj sociálního dialogu při řešení dlouhodobých problémů v oblasti rozvoje lidských zdrojů“. Dohoda by měla podpořit spolupráci mezi zaměstnavateli, vzdělavateli a dalšími partnery Regionální sektorové dohody a jejím cílem je řešit nedostatek kvalifikovaných pracovních sil a adaptabilitu na aktuální potřeby trhu práce z hlediska nových technologií a požadavků zaměstnavatelů na odbornou kvalifikaci povolání.

Textilní a oděvní obory mají v Královéhradeckém kraji sice dlouhou tradici, nicméně vzhledem k průmyslovému rozmachu levného dovozu textilií, textilních a oděvních výrobků především z Číny zaznamenal český textilní i oděvní průmysl a trh kolosální propad, který se projevil v nedostatku zakázek a vyšší míře nezaměstnanosti v těchto oborech. S velmi pomalu odeznívající krizí se situace lehce zlepšuje a jistý pokrok lze sledovat ve vývojových technologiích využitelných v textilním průmyslu, jedná se především o oblast nanotechnologických aplikací, technologického vývoje průmyslových textilií a textilních vláken, jejich vlastností, povrchových úprav a ošetřování. Vývoj textilního průmyslu je tedy neodmyslitelně nepřímo spjat se strojírenským průmyslem ve smyslu výroby a inovací strojního zařízení, dále pak případnou perspektivu lze spatřovat v netextilních odvětvích, skýtajících do jisté míry určité využití pro textilní a oděvní průmysl a propojení pro futuro, např. automobilový průmysl, chemický průmysl apod. (využití u požárních, vojenských, policejních oděvů apod., které mají svá specifika a musí splňovat vysoké nároky s ohledem na účel použití).

Královéhradecký kraj usiluje o podporu výuky žáků nejen v oborech vhodných pro textilní a oděvní průmysl, ale také pro příbuzná odvětví, jako je např. průmysl kožedělný.

V rámci podpory „center odborné přípravy“ (COP) byla v roce 2016 Ministerstvem zemědělství udělena finanční podpora těmto třem středním školám na území Královéhradeckého kraje: Česká lesnická akademie Trutnov – střední škola a vyšší odborná škola, Střední škola zemědělská a ekologická a střední

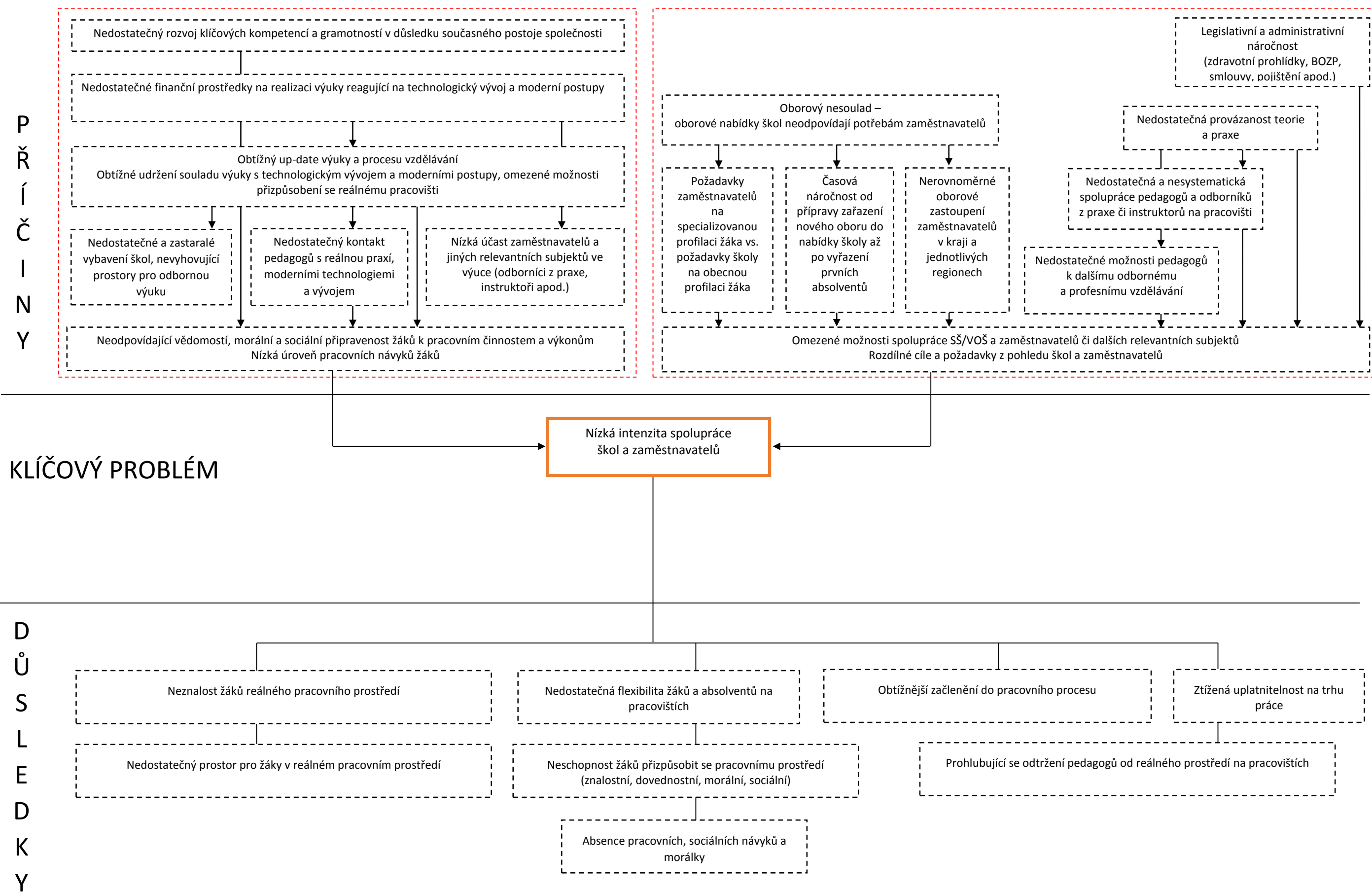
odborné učiliště chladicí a klimatizační techniky, Kostelec nad Orlicí a Střední odborná škola veterinární, Hradec Králové – Kukleny, Pražská 68. Tato podpora má vést ke zvýšení kvality odborného vzdělávání a klade si za cíl seznámit žáky SŠ a studenty VOŠ s rezortními obory vzdělání (např. zemědělství, lesnictví, zahradnictví, veterinářství, potravinářství, vinařství a rybářství) a nejnovějšími technologiemi a mechanizačními prostředky. Vybrané školy se z pohledu kraje i Ministerstva zemědělství jeví jako perspektivní, neboť poskytují provazbu na strategii rozvoje regionálního školství, mají absolventy žádané na trhu práce, disponují zázemím pro odborný výcvik, případně vyučují unikátní obor s nadregionálním přesahem a podílejí se na dalším vzdělávání.

V současné době je řešen Pakt zaměstnanosti Královéhradeckého kraje, jehož cílem je prosazovat evropskou strategii zaměstnanosti, podporovat propojení politik a strategických aktivit v oblasti trhu práce a zaměstnanosti v souladu s rozvojem ekonomiky a konkurenceschopnosti kraje. Partnerská dohoda byla uzavřena dne 24. 6. 2016 Královéhradeckým krajem, Úřadem práce ČR, Statutárním městem Hradec Králové, Krajskou hospodářskou komorou Královéhradeckého kraje, Regionální radou odborových svazů Českomoravské konfederace odborových svazů Královéhradeckého kraje, Svazem průmyslu a dopravy České republiky a Centrem investic, rozvoje a inovací. Účastníci dohody budou aktivně podporovat zaměstnanost v kraji, tj. vytvářet podmínky pro vznik pracovních příležitostí, pro odstraňování nerovností na trhu práce, případně se spolupodílet na vytváření dlouhodobé strategie zaměstnanosti. V tomto duchu je realizována příprava projektu „Zaměstnaný absolvent“ zacíleného na absolventy středních, případně vyšších odborných škol. Tento projekt poskytne možnost získat praxi ve svém oboru, neboť finančně podpoří zaměstnavatele v rámci náboru čerstvých absolventů.

4.5.5 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Dostačující počet a skladba středních a vyšších odborných škol - Rozvíjející se spolupráce hlavních aktérů v území: Královéhradecký kraj, Krajská hospodářská komora Královéhradeckého kraje, Úřad práce ČR, subjekty činné v oblasti školství a vzdělávání (školy a školská zařízení, realizační projektové týmy – MAP, KAP apod.) - Rozvíjející se spolupráce mezi školami a zaměstnavateli, specializovanými, odbornými, výzkumnými a vědeckými pracovišti apod. - Podpora odborného vzdělávání ze strany kraje (podpora vybraných oborů, sektorové dohody, pakt zaměstnanosti, výstavy škol a zaměstnavatelů, soutěže apod.) - Zájem o spolupráci ze strany zaměstnavatelů, odborných či vědecko-výzkumných pracovišť a center, apod. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nesoulad v rámci oborového vzdělávání a požadovaných pozic na trhu práce - Struktura nabídky, naplněnost (resp. nenaplněnost) na trhu požadovaných oborů vs. pozice požadované na trhu práce - Rozdílné cíle na straně škol vs. zaměstnavatelů, specializovaných, odborných, výzkumných či vědeckých pracovišť, případně dalších relevantních subjektů - Nedostatečná provázanost v oblasti vzdělávání a podnikatelské či výzkumné/badatelské činnosti - Obtížná a pomalá reakce vzdělávání na rychlý technologický vývoj - Nedostatečné a rychle zastarávající vybavení a zázemí škol - Nedostatečný počet a omezené možnosti zapojení specialistů a odborníků z praxe v rámci polytechnického a odborného vzdělávání - Obtížnost adaptability vzdělávacích programů - Nedostatečný zájem a motivace k polytechnickému a odbornému vzdělávání - Nízká míra podpory od raného věku - Nahodilé způsoby propagace - Nepřipravenost žáků k polytechnickému a odbornému vzdělávání a k výkonu profese

	<ul style="list-style-type: none"> - Nízká motivovanost pedagogů (nedostatek pedagogů polytechnického a odborného vzdělávání, nízké finanční ohodnocení, nutnost neustále se vzdělávat ve svém oboru, časová náročnost) - Omezené možnosti v rámci provázanosti a návaznosti, resp. souvztažnosti teoretické a praktické výuky - Nedostatečná podpora škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami - Vyšší finanční nároky vzdělávání na odborných školách
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> - Rozvíjející se podnikatelská činnost - Změny v legislativě - Zvýšení zájmu a motivace pedagogů a dalších odborníků či specialistů podílejících se na zkvalitnění výukového procesu (finanční motivace, profesní apod.) - Zvyšování odbornosti pedagogů - Podpora (finanční, materiální, personální apod.) ze strany státu, kraje, regionu, obce, zaměstnavatelů a dalších relevantních subjektů v rámci souladu potřeb všech zúčastněných - Spolupráce mezi školami a zaměstnavateli či dalšími relevantními subjekty (příp. také s důrazem také na další vzdělávání v rámci polytechnického a odborného vzdělávání) - Zapojení klastrů, profesních sdružení a oborových svazů či jiných subjektů - Zvýšení podpory odborného vzdělávání (celorepublikově, krajsky); cílená podpora málo obsazených oborů a specializací; podpora odborného vzdělávání a zručnosti v ZŠ apod. - Sdílení zkušeností, příklady dobré praxe, pilotní či jiné projekty, stáže, exkurze apod. (tuzemsko i zahraničí) - Zavedení pozice koordinátora odborného vzdělávání vč. spolupráce se zaměstnavateli, vědecko-výzkumnými pracovišti a dalšími relevantními subjekty - Podpora provazby ZŠ-SŠ-VOŠ/VŠ 	<ul style="list-style-type: none"> - Proměnlivý vývoj v podnikání a byznysu; současný politický vývoj s dopady na podnikání i vzdělávání - Legislativní omezení (smlouvy – např. nevy-mahatelnost vyplývajících nároků, veřejné zakázky apod.) - Nemožnost pružných úprav RVP a následně ŠVP - Limity (finanční, kapacitní apod.) omezující školy v reakci na rychlý technologický vývoj - Dlouhodobý nedostatek kvalitní odborné pracovní síly - Malá součinnost rodičů - Nízká vnitřní motivace žáků - Nízká připravenost žáků ke vzdělávání (nedostatečné sociální, morální, praktické a znalostní dovednosti) - Konkurence mezi školami v rámci oborů a regionů - Konkurence vysokoškolského studia vs. studia na vyšších odborných školách - Obtížná změna ve vnímání polytechnického a odborného vzdělávání společností - Omezený potenciál škol (např. prostorové, časové, personální, strojové, laboratorní, materiální podmínky apod.) - Nedostatek finančních zdrojů - Nedostatečná podpora ze strany státu, kraje, regionů, obcí a dalších relevantních subjektů, ministerstev, EU... - Nedostatečná podpora škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami - Nepříznivý demografický vývoj

4.6 Rozvoj infrastruktury středních škol a vyšších odborných škol

Podpora infrastruktury škol a školských zařízení pro střední a vyšší odborné vzdělávání v Královéhradeckém kraji bude podpořena nákupem investic, které mají vazbu na rozvoj tzv. klíčových kompetencí. Klíčovými kompetencemi žáků v tomto případě bude komunikace v cizích jazycích, přírodní vědy, technické a řemeslné obory a práce s digitálními technologiemi. Pro tento účel byl sestaven Souhrnný Rámec pro investice do infrastruktury (dále jen „Souhrnný Rámec“). Souhrnný Rámec představuje seznam prioritních investičních projektových záměrů středních a vyšších odborných škol působících na území Královéhradeckého kraje, které školy plánují financovat prostřednictvím dotačních prostředků Integrovaného regionálního operačního programu, specifického cíle 2.4, konkrétně v rámci výzev č. 32 a č. 33 (vyhlášeny řídicím orgánem IROP v květnu letošního roku). Výše zmíněné výzvy jsou zaměřeny na podporu infrastruktury škol a školských zařízení pro střední a vyšší odborné vzdělávání.

Projektové záměry mohou být zaměřeny také zároveň nebo výhradně na budování bezbariérovosti a dále na rozšiřování kapacit kmenových tříd (možné pouze pro žadatele z ORP se sociálně vyloučenou lokalitou). Realizace projektů předkládaných do výše uvedených výzev musí být ukončena nejpozději k 31. 12. 2018.

Návrh Souhrnného Rámce je složen z dílčích Rámců za jednotlivé zřizovatele:

- Rámec pro investice do infrastruktury za zřizovatele Královéhradecký kraj
- Rámec pro investice do infrastruktury za soukromé zřizovatele
- Rámec pro investice do infrastruktury za církevní zřizovatele

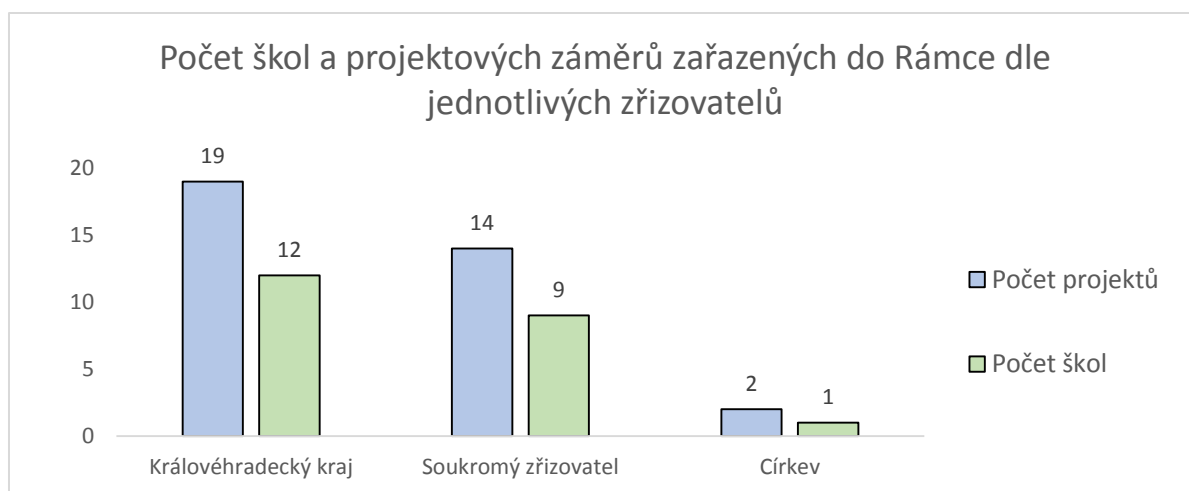
Zřizovatel kategorie „obec“ a zřizovatel MŠMT nepodali žádné projektové záměry.

Každý z dílčích Rámců obsahuje následující informace o projektovém záměru: identifikace nositele, stručný obsah projektového záměru, plánované výdaje, termín realizace a vazbu projektového záměru na klíčové kompetence žáků podporované výzvou.

Při přípravě dílčích Rámců vyzval realizační tým Krajského akčního plánu vzdělávání v Královéhradeckém kraji jednotlivé zřizovatele středních a vyšších odborných škol ke zpracování projektových záměrů do připravených projektových fiší. S ohledem na alokaci obou vyhlášených výzev IROP byli zřizovatelé instruováni, aby provedli prioritizaci všech zvažovaných záměrů a do Rámců zasílali pouze projektové záměry, které jsou v souladu s podmínkami stanovenými IROP, řeší naléhavou potřebu zřizovatele, je zde zajištěna dostatečná připravenost a finanční prostředky nutné k předfinancování a spolufinancování případného projektu. Královéhradecký kraj, který zřizuje 63 středních a vyšších odborných škol v Královéhradeckém kraji provedl prioritizaci projektů středních a vyšších odborných škol následovně: od listopadu 2014 proběhl na školách sběr projektových záměrů, kterých se sešlo 155. Poté byl sestaven prioritizační žebříček, podle kterého byly jednotlivé záměry hodnoceny. Mezi kritéria hodnocení patřilo například, zda škola zaujímá stabilní místo v síti středních škol v KHK, zda škola připravuje projekty zaměřené na přírodovědné a technické obory a předložené projektové fiše jsou komplexní z hlediska obsahu, přihlédnuto bylo i k oborům, které škola vyučuje s ohledem na uplatnitelnost jejich absolventů na trhu práce a další.

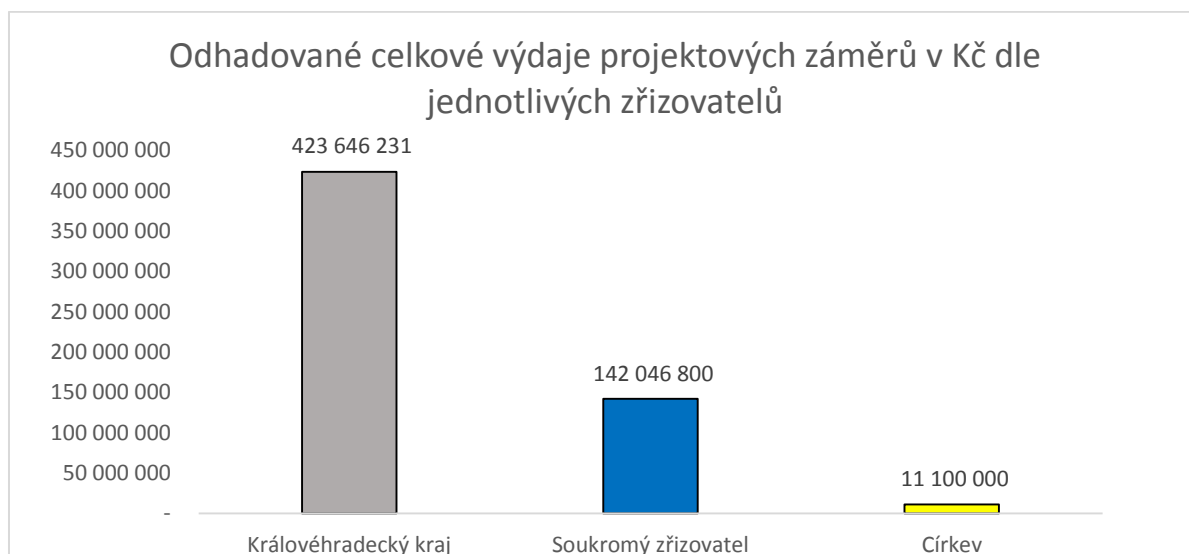
Po provedení prioritizací a sloučení jednotlivých Rámců do Souhrnného Rámce bylo k projednání a schválení zařazeno 35 projektových záměrů od 22 škol (Graf 38 Počet škol a projektových záměrů zařazených do Rámce dle jednotlivých zřizovatelů) v celkové alokaci necelých 600 milionů Kč (Graf 39 Odhadované výdaje projektových záměrů v Kč dle jednotlivých zřizovatelů). Podporované obory vzdělávání uvádí Graf 40 Podpora oborů vzdělávání prostřednictvím projektových záměrů zahrnutých do Rámce dle zřizovatelů.

Graf 38 Počet škol a projektových záměrů zařazených do Rámce dle jednotlivých zřizovatelů

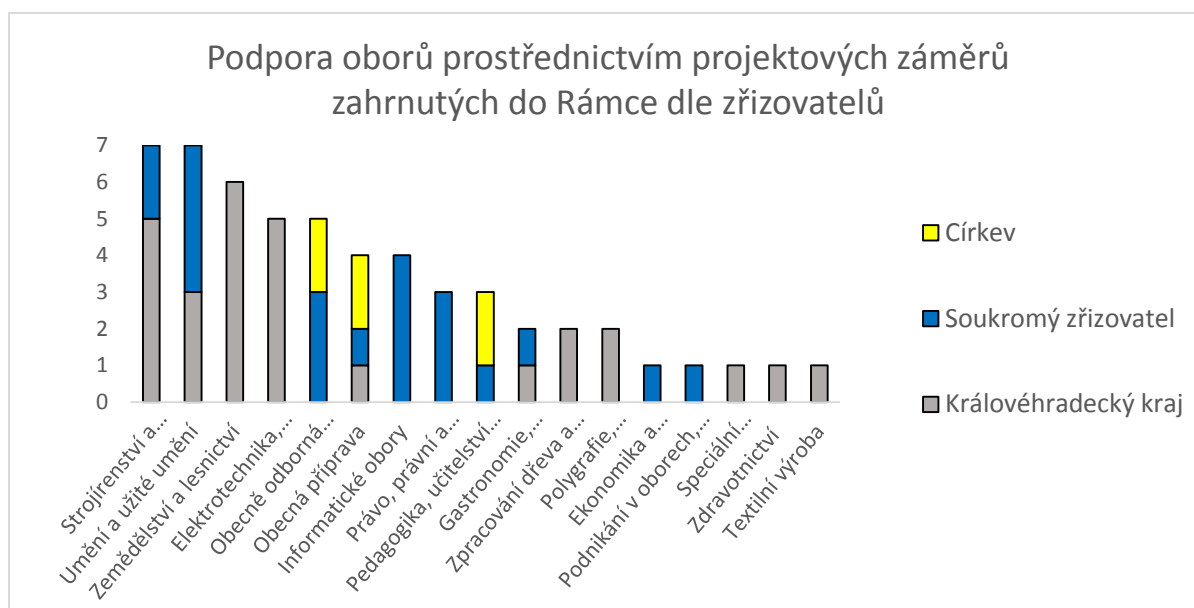
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 39 Odhadované výdaje projektových záměrů v Kč dle jednotlivých zřizovatelů

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 40 Podpora oborů vzdělávání prostřednictvím projektových záměrů zahrnutých do Rámce dle zřizovatelů

Zdroj: Vlastní zpracování

Rámce za jednotlivé zřizovatele projednal minitým Platformy Vzdělávání pro život, jehož členy jsou zástupci středních a vyšších odborných škol zřizovaných Královéhradeckým krajem i soukromými subjekty, Krajské hospodářské komory, Svazu průmyslu a dopravy ČR, zástupci Krajského úřadu Královéhradeckého kraje – odbor Školství a odbor Regionálního rozvoje, grantů a dotací.

Pracovní skupina vzdělávání projednala Rámce pro investice do infrastruktury a doporučila Regionální stálé konferenci Královéhradeckého kraje Souhrnný Rámec pro investice do infrastruktury jako přílohu dokumentu KAP ke schválení. Regionální stálá konference Královéhradeckého kraje Souhrnný Rámec schválila.

Souhrnný Rámec pro investice do infrastruktury je přílohou č. 1 dokumentu KAP.

4.7 Podpora společného vzdělávání

4.7.1 Definice pojmu

Inkluzivní vzdělávání neboli společné vzdělávání je založeno na přesvědčení, že všichni žáci mají právo být vzděláváni ve třídě se svými vrstevníky ve škole v místě bydliště. Žáci, učitelé, rodiče i další zainteresovaní spolupracují a měli by mít k dispozici všechny potřebné podpory. Dle autorů publikace zabývající se specifickými poruchami chování a učení, Grega Langa a Chris Berberichové, „jedním z nejdůležitějších principů inkluze a inkluzivního prostředí (školy) je poznání, že všechny děti mají nějaké dary nebo nadání, které mohou být přínosem pro ostatní a jejich odlišnost obohacuje učení a vyučování.“⁴⁹

Inkluze může být chápána jako změna. Jde o nekonečný proces zkvalitňování učení, je to ideál, o který škola může usilovat, ale kterého nikdy zcela nedosáhne. K inkluzi dochází ihned, jakmile je proces zvyšování míry zapojení žáka se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP)⁵⁰ do běžného života nastartován.

Mezi výhody inkluzivního vzdělávání žáků se SVP patří navazování kontaktu s jejich vrstevníky. Dochází k posilování demokratických hodnot, sociálnímu a kooperativnímu učení. Žák s handicapem se stává součástí třídy, školy a společnosti. Inkluze také ovlivňuje ostatní žáky třídy, odstraňuje předsudky a vytváří u žáků empatictější vztah k okolí. Jedná se o maximální rozvoj potenciálu každého jedince.

Nevýhodou inkluzivního vzdělávání je její finanční, personální a administrativní náročnost a větší zátěž pedagogů. Žák se SVP obvykle potřebuje různé speciální pomůcky, speciální přístup, který zabezpečuje osobní asistent či sám pedagog, na kterého jsou kladeny mnohem větší nároky, než při doposud rozšířené frontální výuce.⁵¹ Riziko představuje nezvládnutí inkluzivního vzdělávání v praxi škol a polovičatá realizace inkluze ve školách bez potřebných změn v legislativě, metodách výuky nebo změn v přípravě budoucích pedagogů na pedagogických fakultách. Zůstat v půli cesty by s velkou mírou pravděpodobnosti znamenalo zhoršení kvality škol a snižování nároků na žáky, tak aby je byli schopni splnit všichni ve třídě.

4.7.2 Národní/krajské koncepce

Rovný přístup ke vzdělání i znevýhodněným skupinám poznamenává dokument Klíčové schopnosti pro celoživotní učení – evropský referenční rámec, v DOPORUČENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o klíčových schopnostech pro celoživotní učení (2006/962/ES), vydaném 18. prosince 2006.

Evropská komise vydala dne 3. 3. 2010 SDĚLENÍ KOMISE **EVROPA 2020 Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění** (Strategie Evropa 2020).

Komise navrhuje pět měřitelných cílů EU na období do roku 2020, které tento proces povedou a které budou převedeny do vnitrostátních cílů v následujících oblastech: zaměstnanost, výzkum a inovace, změna klimatu a energie, vzdělávání a boj proti chudobě.

⁴⁹ LANG, G., BERBERICHOVÁ, CH. *Každé dítě potřebuje speciální přístup*. Praha: Portál, 1998.

⁵⁰ Zpracovatel tohoto dokumentu vnímá žáky se SVP v souladu s vyhláškou 27/2016 Sb. O vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Vyhláška 27/2016 Sb. upravuje pravidla vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami, vzdělávání žáků uvedených v § 16 odst. 9 zákona a vzdělávání žáků nadaných.

⁵¹ OBST, O., KALHOUS, Z. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002, PASCH, M. a kol. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál, 1998.

V rámci stěžejní iniciativy **Evropská platforma pro boj proti chudobě** bude Komise na úrovni EU pracovat mj. na záměru: „Navrhnout a provádět programy na podporu sociální inovace zaměřené na nejohroženější skupiny, nabízející znevýhodněným komunitám především inovační vzdělávání, odborné vzdělávání a pracovní příležitosti.“ (kráceno)⁵²

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, která vstoupila v České republice v platnost v roce 2009, má za účel podporovat, chránit a zajišťovat plné a rovné užívání všech lidských práv a základních svobod všemi osobami se zdravotním postižením a podporovat úctu k jejich přirozené důstojnosti. Oblasti vzdělávání osob se zdravotním postižením se týká článek 24 Úmluvy. Smluvní strany uznávají právo osob se zdravotním postižením na vzdělání s cílem realizovat toto právo bez diskriminace a na základě rovných příležitostí a mají zajistit, aby osoby se zdravotním postižením nebyly vyloučeny z důvodu svého postižení ze všeobecné vzdělávací soustavy a děti se zdravotním postižením nebyly z důvodu svého postižení vyloučeny z bezplatného a povinného základního vzdělávání nebo středního vzdělávání v místě, kde žijí. Zároveň se ČR podpisem této úmluvy zavázala poskytovat osobám se zdravotním postižením nezbytnou podporu umožňující jejich účinné vzdělávání.⁵³

Koncepce podpory mládeže na období 2014–2020 České republiky (Koncepce 2020) je základním strategickým dokumentem ČR pro realizaci státní politiky mládeže. Byla schválena usnesením vlády č. 342 dne 12. května 2014.

Koncepce 2020 mj. garantuje právo každého mladého člověka na respekt, pomoc ze strany státu a na rovné zacházení, poskytuje mladým lidem podporu na základě rovných příležitostí, aby měli zajištěny stejné šance v každodenním životě, bez ohledu na např. zdravotní postižení, reflektuje potřeby mládeže zejména v oblasti vzdělávání a mobility.⁵⁴

Podporu a rozvíjení nadání považuje MŠMT za jednu ze svých hlavních priorit. Poradou vedení v září 2009 byla schválena **Koncepce podpory rozvoje nadání a péče o nadané na období let 2014–2020**.⁵⁵

Vzdělávací potřeby nadaných a mimořádně nadaných jedinců se v různé míře a různým způsobem odlišují od vzdělávacích potřeb běžných dětí a žáků. Oblasti nadání a nadaných se také přímo věnuje jeden z hlavních cílů vládou schválené Koncepce podpory mládeže na období 2014-2020, jímž je přispívat k rozvoji talentu dětí a mládeže konkrétními opatřeními.

Klíčovým dokumentem v oblasti vzdělávání je **Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020** (Strategie ČR 2020), která byla schválena usnesením vlády 9. července 2014.

Tento dokument představuje obecný strategický rámec, **jemuž jsou podřízeny všechny dílčí koncepce, iniciativy a konkrétní opatření v oblasti vzdělávání**. Strategie rámcově vymezuje priority dalšího rozvoje vzdělávací soustavy; ty jsou dále podrobněji rozpracovány prostřednictvím prováděcích dokumentů na nižší úrovni (např. Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období let 2015–2020, Akční plán inkluzivního vzdělávání).

⁵² *SDĚLENÍ KOMISE EVROPA 2020 Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:CS:PDF>

⁵³ *Sdělení ministerstva zahraničních věcí ČR o sjednání Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením*. Sbírka mezinárodních smluv. Praha 2010, č. 10. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/vvzpo/dokumenty/Umluva-ve-sbirce.pdf>

⁵⁴ *Koncepce podpory mládeže na období 2014 – 2020 České republiky*. MŠMT. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/narodni-strategie-pro-mladez>

⁵⁵ Dokument *Koncepce podpory rozvoje nadání a péče o nadané na období let 2014-2020*. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/35232/>

Podle Strategie ČR 2020 směřuje vzdělávací politika ČR k rozvoji vzdělávacího systému, v němž jsou učitelé „dobře připraveni na výkon své profese, všestranně motivováni pomáhat dětem, žákům a studentům k dosažení maxima jejich možností a cíleně se rozvíjejí“.

Dále je upřesněno, že vzdělávací systém „musí být koncipován tak, aby škola maximálně rozvíjela potenciál všech dětí, žáků a studentů, tedy i těch s výukovými a sociokulturními problémy a samozřejmě rovněž mimořádně nadaných.“⁵⁶

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015–2020 (DZ ČR), který je jedním z implementačních dokumentů Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, uvádí, že druhý základní pilíř současných vzdělávacích strategií stanovuje pro následující období průřezovou prioritu v oblasti rovných příležitostí ve vzdělávání, mj. s tím, že: „Do budoucna bude vytvářen prostor pro inkluzivní, stimulační a motivující prostředí k učení v průběhu celého života a k tomu, aby si každý mohl kdykoliv v průběhu svého života vzdělání doplnit, zvýšit či rozšířit. Pro předcházení předčasným odchodům ze vzdělávání je nutné zajistit podporu dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami zejména v období přechodů stupňů vzdělávání“. Z dokumentu dále vyplývá, že podpora vzdělávání žáků se zdravotním a sociálním znevýhodněním, péče o nadané a prevence rizikového chování patří k důležitým oblastem, které bude MŠMT nadále podporovat vhodnými opatřeními.⁵⁷

Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2016–2018, je jedním z nástrojů, pomocí kterého mají být naplněny priority stanovené ve Strategii ČR 2020 a Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR.

V roce 2010 byl schválen Národní akční plán inkluzivního vzdělávání (NAPIV), v roce 2012 byl revidován a revidovaný přijat Výborem ministrů Rady Evropy. V návaznosti na dokument byla zahájena novelizace školské legislativy spolu s realizací podpůrných aktivit a projektů.

„Cílem Akčního plánu inkluzivního vzdělávání na období 2016–2018 je připravit a podpořit všechny složky systému tak, aby od 1. září 2016 bylo možné začít realizovat změny, které přinesla novela zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).“⁵⁸

V **Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje 2016–2020** (DZ KHK) je podpora integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do hlavního vzdělávacího proudu, v souladu s novelizovaným školským zákonem, uvedena jako opatření pro rozvoj oblasti základního vzdělávání; pro všechny stupně středního vzdělávání pak jako opatření „věnovat zvýšenou pozornost žákům se speciálními vzdělávacími potřebami a žákům mimořádně nadaným již od počátku vzdělávání ve středních školách a v rámci připravovaného systému podpůrných opatření umožnit těmto efektivní vzdělávání“.⁵⁹

4.7.3 Způsob financování dané oblasti

KHK byl v programovém období 2007–2013 poskytovatelem dotace v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost, oblasti podpory 1.2 Rovné příležitosti dětí a žáků včetně dětí

⁵⁶ *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020*. Čerpáno a dostupné z: http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/strategie-2020_web.pdf

⁵⁷ *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015 – 2020*. Dostupné z: http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/strategie/dz-rgs-2015-2020.pdf

⁵⁸ *Dokument Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2016 – 2018*. Dostupné z: http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/apiv_2016_2018.pdf

⁵⁹ *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje 2016 – 2020*. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/skolstvi/vyrocnizpravy/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-kralovehradeckeho-kraje-2016-2020-88100/>

a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami pro grantové projekty, které se zabývaly podporou inkluzivního vzdělávání žáků škol a školských zařízení. Byly to například projekty:

CZ.1.07/1.3.01/02.0010 „Vzdělávání pedagogů v metodě Feuersteinova instrumentálního obohacování“, příjemce Pedagogicko-psychologická poradna Královéhradeckého kraje, Hradec Králové, termín realizace 1. 9. 2009–31. 1. 2012, rozpočet 2 202 309,87 Kč (z toho ESF 1 871 963,25 Kč).

Projekt přispěl k inovaci pedagogických postupů uplatňovaných v procesu výchovy a vzdělávání. Pedagogům MŠ a ZŠ zprostředkoval třífázové vzdělávání v metodě Feuersteinova instrumentálního obohacování, která u dětí a žáků rozvíjí schopnost učit se, třídit informace a vytvářet strategie pomocí tzv. zprostředkovaného učení a která vede k viditelnému zlepšení motivace, prohlubuje schopnost dedukce a sekundárně posiluje rozvoj osobnosti v oblasti sebepoznání a sebedůvěry. Metoda je použitelná jak pro práci s běžnou populací, tak pro práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, jak pro práci skupinovou, tak pro práci individuální.

CZ.1.07/1.2.01/03.0009 „Nové metody a formy výuky podporující rovný přístup ke vzdělávání v Masarykově základní škole“, příjemce Masarykova základní škola, Broumov, Komenského 312, okres Náchod, termín realizace 1. 9. 2010–29. 2. 2012, rozpočet 3 382 011,01 Kč (z toho ESF 2 874 709,34 Kč).

ZŠ Masarykova je školou, ve které dochází k nárůstu počtu žáků ze sociálně znevýhodňujícího prostředí, kteří často vypadávají z hlavního vzdělávacího proudu a nejsou ke vzdělávání motivováni. Projekt byl určen zejména pro žáky ze sociálně znevýhodňujícího prostředí, pro jejich rodiny a pro pedagogy. Usiloval o narovnání příležitostí dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a zvýšení motivace rodičů dětí o školu a vzdělávání, rozvíjel individuální přístup ke vzdělávání. Projekt byl realizován s partnery projektu za podpory Agentury pro sociální začleňování.

CZ.1.07/1.2.21/01.0003 „Vzdělávací a podpůrné aktivity pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, jejich rodiče a pracovníky působící v oblasti pedagogických a asistenčních služeb“, příjemce Centrum Orion, z. s., Dlouhá ves 116, 516 01 Rychnov nad Kněžnou, termín realizace 1. 1. 2012–31. 12. 2013, rozpočet 4.838.729,91 Kč (z toho ESF 4 112 920,40 Kč).

Projekt byl zaměřen na narovnávání příležitostí při vzdělávání dětí se SVP a kladl si za cíl podpořit ve větší míře jejich sociální integraci. Umožnil vzdělávání dětí se SVP prostřednictvím zajištění osobní asistence a zaměřil se i na odpolední vzdělávací aktivity včetně potřebných opatření k jejich realizaci (PC pro děti, speciální kurzy pro starší děti, zajištění asistence i speciální dopravy), jejich rodičům byly nabídnuty odborné semináře zaměřené na oblast péče, výchovy i vzdělávání dětí se SVP a také dlouhodobá speciálně pedagogická a psychologická podpora. Projekt byl realizován s partnery, sdružením SPLAV, z. s. a VOŠ a SPŠ Rychnov nad Kněžnou.

CZ.1.07/1.2.21/02.0032 „Mozaika jako nástroj podpory sociální adaptace dětí a žáků v Královéhradeckém kraji, II.“, příjemce Základní škola SEVER, Hradec Králové, Lužická 1208, termín realizace 1. 1. 2013–31. 12. 2014, rozpočet 3.713.624,05 Kč (z toho ESF 3 156 580,41 Kč).

Hlavním cílem projektu bylo za pomoci DIAGNOSTICKO-INTERVENČNÍHO programu zvýšit poskytování včasné záchytné péče dětem a žákům se SVP předškolního a školního věku v Královéhradeckém kraji. Intervenční diagnostický program zahrnoval komplexní vzdělávání potřebné zejména v rozvoji a podpoře sociální adaptace dítěte v předškolním a školním věku s prioritou aspektu na terénní službu. Současně projekt svým charakterem podporoval vytváření inkluzivního prostředí. Jednotlivé definované cíle projektu se podařilo splnit komplexně. Podařilo se zvýšit a zkvalitnit úroveň poskytované sociální intervence jako specifického preventivního prvku sociální výchovy žáka/dítěte celkem na 24 ZŠ a 11 MŠ (včetně ZŠ a MŠ příjemce dotace) na území města Hradec Králové a jeho blízkém okolí.

V programovém období 2007–2013 byla v rámci OP VK problematika inkluzivního vzdělávání řešena také pomocí tzv. šablon.

Na základních školách v oblasti podpory 1.4 Zlepšení podmínek pro vzdělávání na základních školách (EU peníze školám) bylo téma inkluzivního vzdělávání řešeno v šablonách: Zapojení asistenta pedagoga do procesu inkluzivního vzdělávání žáků se SVP a Zapojení školního speciálního pedagoga nebo školního psychologa do procesu inkluzivního vzdělávání žáků se SVP. Každou šablonu realizovalo celkem 14 základních škol z Královéhradeckého kraje.

Na středních školách se v oblasti podpory 1.5 Zlepšení podmínek pro vzdělávání na středních školách jednalo o šablonu Zapojení školního speciálního pedagoga nebo školního psychologa do procesu inkluzivního vzdělávání žáků se SVP, kterou realizovala jedna střední škola Královéhradeckého kraje.

Zdroje: IS Monit7+

4.7.4 Současná praxe

Téma podpory společného vzdělávání je pro české školství změna významná, ale na řadě škol, ať už více či méně úspěšně, již léta probíhá.

Už znění školského zákona účinné od 1. ledna 2005, spolu s vyhláškou o vzdělávání dětí se SVP a dětí mimořádně nadaných, zakotvilo princip spádové školy, podle kterého měli žáci právo na přijetí v běžné škole a škola byla povinna žáky přijmout, za podmínky, že je schopna zajistit jim maximální podporu jejich vzdělávání (asistenta, speciální pomůcky apod.). V praxi pak nastávala situace, že školy žáky odmítaly s tím, že nejsou na vzdělávání vybaveny a připraveny.

Novela školského zákona obsahující pravidla inkluze vstoupila do praxe v platnost od 1. září 2016. Od 1. 9. 2016 se mění RVP⁶⁰ nejen pro předškolní a základní vzdělávání, ale i pro gymnázia⁶¹ a střední odborné vzdělávání⁶².

KHK je povinen v souladu s § 181 školského zákona zajistit podmínky pro vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP.

Za tímto účelem KHK zřizuje mateřské, základní a střední školy pro děti žáky a studenty s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem (§ 16 odst. 9 školského zákona). Do těchto škol jsou zařazeni ti, u nichž školské poradenské zařízení shledalo „že vzhledem k povaze speciálních vzdělávacích potřeb dítěte, žáka nebo studenta nebo k průběhu a výsledkům dosavadního poskytování podpůrných opatření by samotná podpůrná opatření podle odstavce 2 (§ 16 školského zákona) nepostačovala k naplňování jeho vzdělávacích možností a k uplatnění jeho práva na vzdělávání“.⁶³

Pro žáky se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami a s autismem zřizuje KHK školy speciální.

KHK je k 1. 9. 2016 zřizovatelem 25 příspěvkových organizací v oblasti školství, které vykonávají činnost mateřských, základních a středních škol určených pro děti a žáky uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona.

⁶⁰ Změny v RVP: pro předškolní, základní a střední vzdělávání. NUV.cz, aktuality. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/rvp-upravy?highlightWords=RVP>

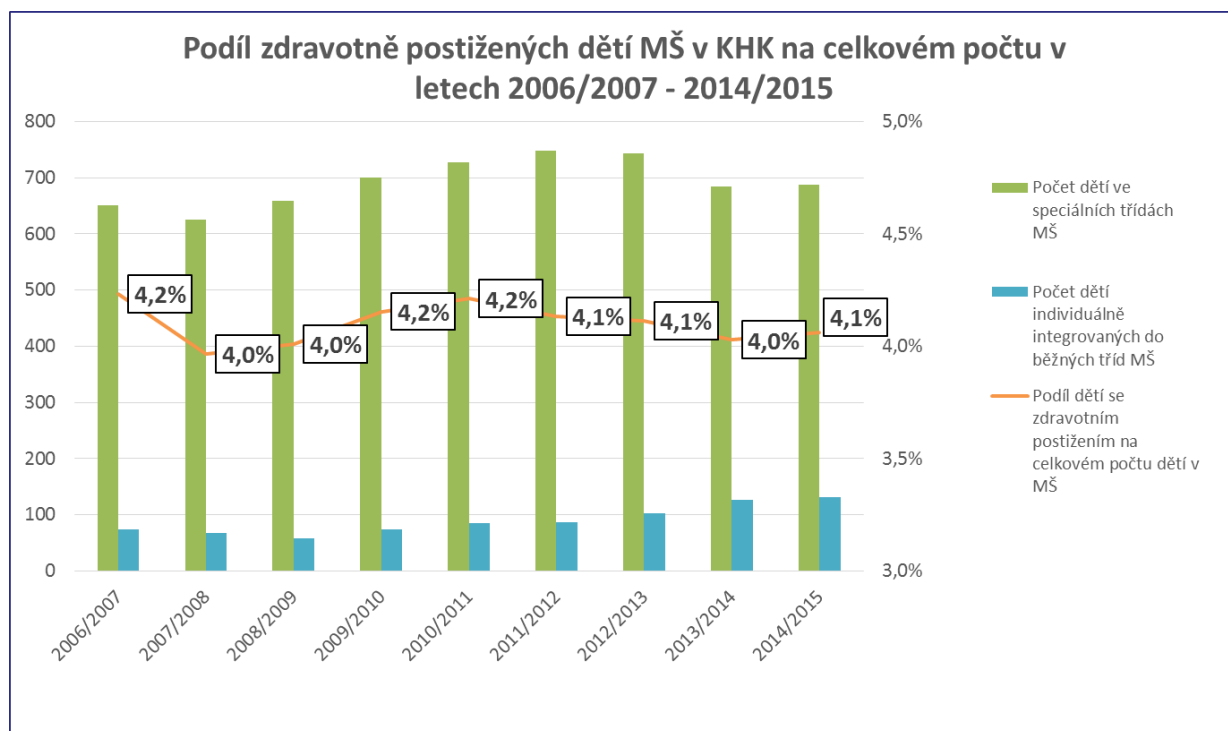
⁶¹ *Opatření ministryně školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se mění rámcový vzdělávací program pro gymnázia.* Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/684/>

⁶² *Opatření ministryně školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se mění rámcové vzdělávací programy středního odborného vzdělávání.* Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/682/>

⁶³ *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání, § 16, odst. 9.* Dostupné z: <http://www.msmt.cz/o-webu-msmt/1-pravni-predpisy-a-souvisejici-dokumenty?highlightWords=%C5%A1kolsk%C3%BD+z%C3%A1kon>

Výše uvedené mateřské školy jsou většinou odborně orientovány na děti s vadami řeči, děti s tělesným, zrakovým a sluchovým postižením, popřípadě s kombinovanými vadami.

Graf 41 Podíl zdravotně postižených dětí MŠ v KHK na celkovém počtu v letech 2006/2007 - 2014/2015

Zdroj: MŠMT

Základní školy určené pro žáky se SVP jsou zpravidla zaměřeny na žáky s mentálním postižením. Pro žáky se středně těžkým a těžkým mentálním postižením kraj zřizuje základní školy speciální, které jsou většinou součástí základních škol pro žáky s postižením lehkým. Následující tabulka ukazuje počet žáků ZŠ rozlišených podle postižení. Údaje jsou podle stavu k 30. 9. 2015. Celkový počet žáků ZŠ v KHK byl k tomuto datu 47 052.

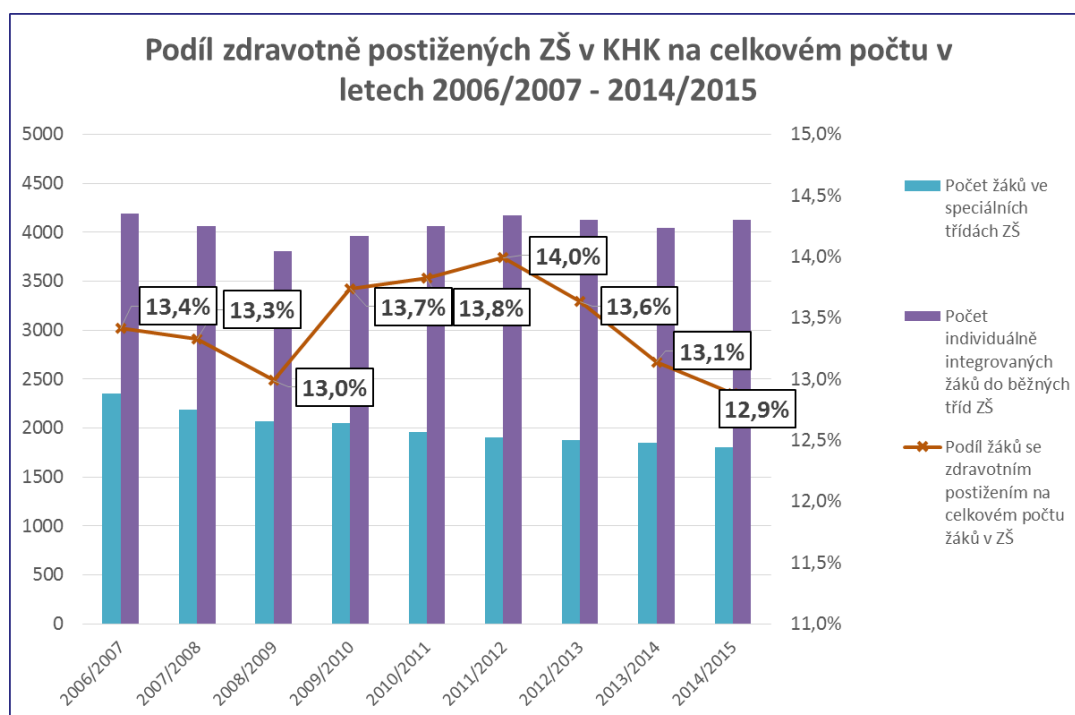
Tabulka 37 Žáci ZŠ v KHK podle postižení k 30. 9. 2015

		Žáci ve speciálních třídách	z toho v oboru 79-01-B/01	Žáci integrovaní v běžných třídách	z toho v oboru 79-01-B/01
Mentálně postižení		893	180	84	0
z toho	středně těžce postižení	165	155	5	0
	těžce postižení	24	24	0	0
	s hlubokým postižením	0	0	0	0
Sluchově postižení		29	0	31	0

	z toho těžce postižení	25	0	10	0
Zrakově postižení		19	0	60	0
	z toho těžce postižení	4	0	17	0
S vadami řeči		145	0	150	0
	z toho těžce postižení	112	0	70	0
Tělesně postižení		8	0	44	0
	z toho těžce postižení	6	0	25	0
S více vadami		193	104	20	1
	z toho hluchoslepí	5	0	0	0
S vývojovými poruchami učení		192	0	3 183	0
S vývojovými poruchami chování		48	0	311	0
Autisté		195	110	139	1
Celkem		1 722	394	4 022	2

Zdroj: Vlastní zpracování, Odbor školství KÚ KHK

Graf 42 Podíl zdravotně postižených ZŠ v KHK na celkovém počtu v letech 2006/2007 - 2014/2015

Zdroj: MŠMT

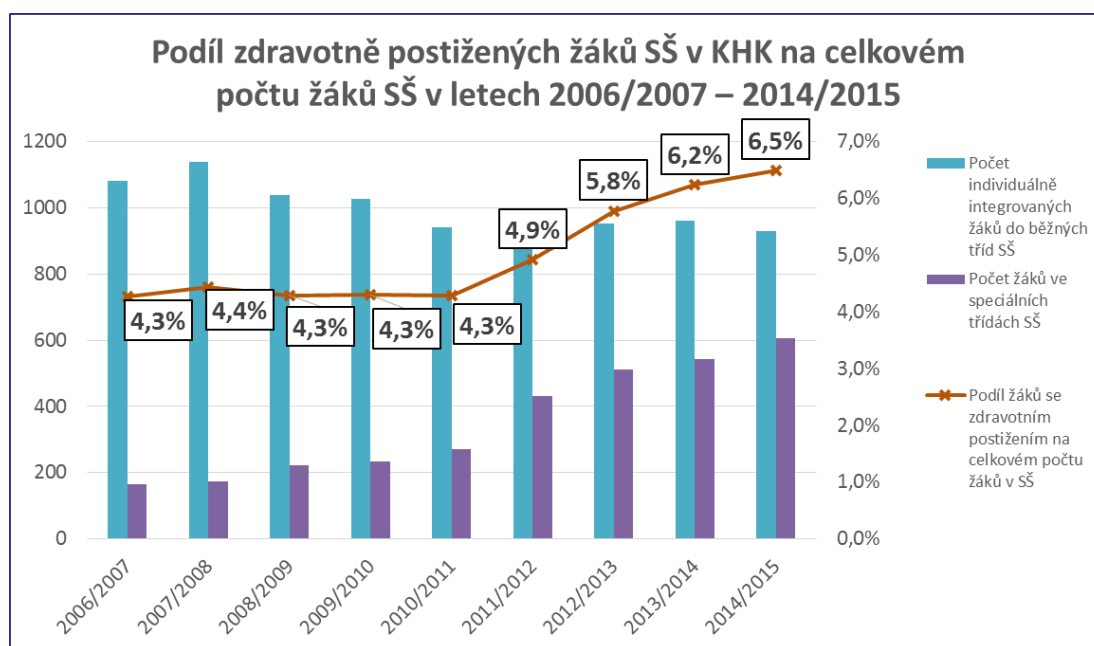
Střední školy pokrývají poměrně rovnoměrně území KHK, přestože jsou z příhraničních oblastí hůře dostupné. Tyto školy mají nezastupitelnou úlohu připravit pracovní síly, které jsou schopny i přes své postižení sociální adaptace a uplatnění na trhu práce. Následující tabulka ukazuje počet žáků SŠ rozlišených podle postižení. Údaje jsou podle stavu k 30. 9. 2015 a jako žáci SŠ jsou započítáni i žáci nižších stupňů víceletých gymnázií. V denní formě se k tomuto datu vzdělávalo 23 016 žáků a studentů.

Tabulka 38 Žáci SŠ v KHK podle postižení k 30. 9. 2015

		Žáci ve speciálních třídách	Žáci integrovaní v běžných třídách
Mentálně postižení		511	4
z toho	středně těžce postižení	70	1
	těžce postižení	7	0
Sluchově postižení		70	12
	z toho těžce postižení	66	3
Zrakově postižení		8	5
	z toho těžce postižení	5	1
S vadami řeči		6	2
	z toho těžce postižení	4	0
Tělesně postižení		2	14
	z toho těžce postižení	1	5
S více vadami		45	4
	z toho hluchoslepí	4	0
S vývojovými poruchami učení		145	581
S vývojovými poruchami chování		20	18
Autisté		28	12
Celkem		835	652

Zdroj: Vlastní zpracování, Odbor školství KHK

Graf 43 Podíl zdravotně postižených žáků SŠ v KHK na celkovém počtu žáků SŠ v letech 2006/2007–2014/2015

Zdroj: MŠMT

Vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP prochází v důsledku legislativních změn od roku 2015 zásadními změnami. I nadále bude nutné zajistit, za předpokladu dodržení všech podmínek daných § 16 školského zákona, odpovídající vzdělávací podmínky pro děti, žáky a studenty se SVP, kteří se nebudou moci zapojit do hlavního vzdělávacího proudu. K naplnění jejich vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání jejich práv na rovnoprávném základě s ostatními jim budou poskytována podpůrná opatření.

Náležitou péči a podporu je nutné v souladu s § 17 školského zákona věnovat také nadaným dětem, žákům a studentům. Podporovány budou jejich aktivní identifikace ve školách ve spolupráci se školskými poradenskými zařízeními, úpravy v jejich vzdělávání formou obohacení učiva, vyhlásování dotačních programů pro nadané a další aktivity vedoucí k rozvoji a uplatnění nadání, tvořivosti a využití jejich potenciálu již od předškolního věku. Velmi důležitá v této oblasti je metodická podpora, získávání odborných kompetencí pedagogických pracovníků a spolupráce všech aktérů podílejících se na rozvoji nadání a péči o nadané.⁶⁴

Mimořádně nadaní žáci a studenti mají možnost získat podpůrná opatření, kterými jsou např. přístupy do světových knihoven, laboratorní pomůcky, drahé učebnice a další speciální pomůcky. Kromě toho mají, stejně jako dosud, možnost přeskokovat ročníky, učit se podle individuálního vzdělávacího plánu či ve vyšších ročnících využívat různé stáže.

Školská poradenská zařízení musí nejpozději do dvou let od 1. září 2016 provést novou diagnostiku u všech dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a všechny zařadit do systému podpůrných opatření, která mohou využívat na všech školách bez ohledu na jejich zaměření.

Legislativní úprava zvyšuje kompetence školy v poskytování podpůrných opatření s nižší personální či organizační náročností (PO I. stupně), školská poradenská zařízení se podílejí na zajišťování podpůrných opatření od II. do V. stupně. Při navrhování podpůrných opatření se předpokládá velmi úzká spolupráce mezi školskými poradenskými zařízeními a školami s cílem nastavení reálných a speciálních

⁶⁴ Čerpáno z: *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje (2016 – 2020)*. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/skolstvi/vyrocní-zpravy/dlouhodobý-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-kralovehradeckeho-kraje-2016-2020-88100/>

vzdělávacím potřebám žáka odpovídajících podpor. Předpokládá se, že v daleko větší míře než tomu bylo doposud, budou školská poradenská zařízení zajišťovat intervenční péči klientům s potřebou vyšší míry podpory, očekáván je významný nárůst klientely ze strany dětí v předškolním vzdělávání a žáků středních škol. S novými možnostmi v oblasti poskytování podpůrných opatření se rozšiřuje klientela školských poradenských zařízení o děti, žáky a studenty vyrůstající v odlišném kulturním prostředí či v odlišných životních podmínkách. Po prvních zkušenostech (2 měsíce po nabytí účinnosti Zákona) je jasné, že se významně zvýší nároky na řádné administrování písemných výstupů z poskytnuté poradenské služby. Na druhou stranu došlo ke zkrácení lhůty pro poskytnutí a zdokumentování výsledků poradenské služby o 1 měsíc.

Pro zajištění dostatečné odborné podpory pro realizaci § 16 školského zákona vyhlásilo MŠMT Rozvojový program na navýšení kapacit ve školských poradenských zařízeních v roce 2016.⁶⁵ KHK podal ministerstvu žádost o poskytnutí dotace ve výši 4 529 465 Kč.

Posílení je zcela jistě vítaným přínosem, v současné době však prozatím nelze kvalifikovaně odhadnout, zda bude postačovat či nikoli. Do značné míry bude záležet i na tom, jak budou školy schopny přijmout a naplnit nově získanou kompetenci - poskytovat PO I. stupně bez nutné pomoci a podpory školskými poradenskými zařízeními (tj. zda dojde k naplnění očekávání, že děti, žáci a studenti s nižší mírou potřeby podpory již nebudou pro zajištění adekvátní podpory nuceni vyhledat odbornou pomoc ŠPZ).

Dne 3. srpna 2016 byly na webových stránkách MŠMT uveřejněny aktuální odhady, kolik žáků přejde ze základních škol praktických do běžných základních škol: „Revoluce se nekoná! Aktuální odhady MŠMT potvrzují střízlivá očekávání dopadů novely školského zákona na průběh inkluze ve vzdělávání. Začleňování dětí z takzvaných praktických do běžných základních škol se podle odhadů krajů ČR, které vycházejí z šetření na jednotlivých školách, dotkne přibližně 205 žáků. Celkový počet dětí v takzvaných praktických školách v celé České republice se přitom pohybuje kolem 18 tisíc“.⁶⁶

Dotazníkové šetření NÚV provedené v prosinci 2015, které mj. zjišťovalo, na jakých činnostech se střední školy v kraji v rámci inkluzivního vzdělávání aktivně podílejí, na jaké překážky při realizaci činností v rámci rozvoje inkluzivního vzdělávání narážejí, či jaká opatření by škole pomohla k dosažení zvoleného cíle v rozvoji inkluzivního vzdělávání⁶⁷, bylo primárním zdrojem pro identifikaci problémů týkajících se správné volby povolání. Problémy identifikované v dotazníkovém šetření byly doplněny o problémy, které byly vysloveny a diskutovány na setkáních minitýmu a platformě.

Z diskuse na setkáních minitýmu mimo jiné vyplynulo, že k problematice je třeba přistupovat citlivě, s ohledem na potřeby jednotlivých žáků.

Byla provedena SWOT analýza dané oblasti, sestaven tzv. Strom problémů a nakonec zpracovaná tabulka s problémy, příčinami, cílem (žádoucí změnou) a opatřeními, jak dosáhnout cílů.

4.7.5 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
- Existující školská poradenská zařízení na území kraje	- Absence psychologa či speciálního pedagoga přímo ve škole - Příliš velký počet žáků ve třídě, ve které je zařazen žák se SVP

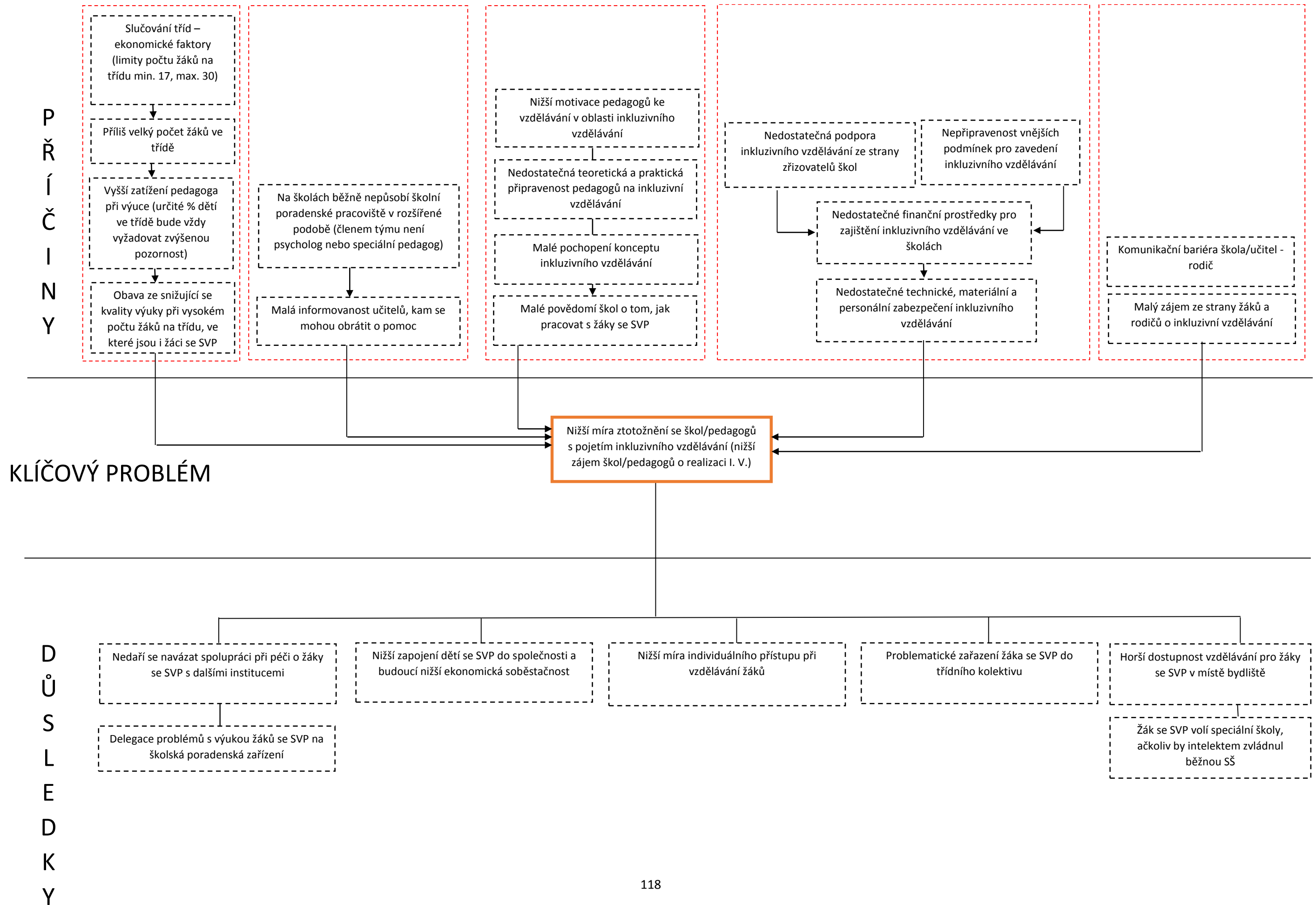
⁶⁵ Vyhlášení rozvojového programu na podporu navýšení kapacit ve školských poradenských zařízeních v roce 2016, č. j.: MŠMT-10938/2016 ze dne 29. března 2016. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/37295/>

⁶⁶ *Zhruba 200 žáků přejde z takzvaných praktických do běžných škol.* Tisková zpráva, MŠMT, Praha, 3. srpna 2016. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/zhruba-200-zaku-prejde-z-takzvaných-praktických-do-bežných?highlightWords=inkluze>

⁶⁷ Viz Analýza potřeb na školách.

<ul style="list-style-type: none"> - Fungující školské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Královéhradeckého kraje - Podpora individuální integrace dětí, žáků a studentů se SVP na úrovni kraje - Podpora speciálního vzdělávání dětí, žáků a studentů, kteří nemohou být vzděláváni v hlavním vzdělávacím proudu na úrovni kraje - Podpora zájmového vzdělávání a mimoškolních aktivit dětí, žáků a studentů se SVP na úrovni kraje - Existence krajských dotačních programů v oblasti vzdělávání a prevence rizikového chování 	<ul style="list-style-type: none"> - Nižší motivace pedagogů ke vzdělávání „inkluzivně“ - Malé povědomí pedagog. i nepedag. pracovníků o tom, jak pracovat s žáky se SVP - Nedostatek příležitostí pro vzdělávání pedagog. i nepedag. pracovníků v oblasti inkluzivního vzdělávání - Nedostatečné finanční prostředky pro zajištění inkluzivního vzdělávání ve školách - Nedostatečné technické a materiální zabezpečení pro inkluzivní vzdělávání - Nízká podpora inkluzivního vzdělávání ze strany zřizovatelů škol - Malý zájem o inkluzivní vzdělávání ze strany žáků a rodičů - Existující komunikační bariéry mezi učiteli (školou) a rodiči
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> - Užší spolupráce mezi ZŠ a SŠ a přenos informací o žákovi ze ZŠ - Vyšší kompetence pedagogů pro společné vzdělávání - Vhodné podmínky pro výuku (klidová místnost, uzpůsobené pracovní místo, bezbariérovost nejen ve škole, ale i v neučebních prostorech, např. v jídelně) - Odborníci působící přímo na škole (např. psycholog či speciální pedagog) - Vyšší dostupnost asistentů pedagoga pro školy - Dostatek kompenzačních pomůcek - Odborná podpora pedagogů v oblasti společného vzdělávání (interní, externí, mentoring a supervize, možnost konzultací s odborníky) - Rozvoj nadání žáků díky individuálnímu přístupu ve výuce - Vyšší podpora, spolupráce a komunikace mezi všemi zainteresovanými partnery v oblasti společného vzdělávání - Příprava vhodných podmínek pro uplatnění žáků se SVP na trhu práce - Podpora spolupráce mezi školami (běžné školy i speciální školy) a týmové spolupráce různých odborníků v rámci jedné školy - Zlepšení komunikace mezi rodinou a školou 	<ul style="list-style-type: none"> - Vznik obav ze snížení úrovně vzdělávání, in-taktní žáci budou hledat soukromé alternativní školy a odcházet z veřejných škol - Nedostupnost školy pro žáky se SVP v důsledku absence bezbariérové trasy a jiných překážek - Neochota spolupráce rodičů a žáků se školou v oblasti společného vzdělávání - Legislativní změna fungování vzdělávacího systému (návrat k předchozímu systému vzdělávání žáků se SVP ve speciálních školách) - Zvýšení nákladů školy (navýšení personálních nákladů, provoz a údržba bezbariérového zařízení, další vzdělávání pedagogů apod.) - Vysoká nezaměstnanost absolventů SŠ a VOŠ v důsledku nezvládnutého společného vzdělávání - Administrativní zátěž pracovníků škol a školských zařízení, nedostatek časového prostoru - Předčasné odchody sociokulturně znevýhodněných ze systému vzdělávání

Obrázek 7 Strom problémů – Společné vzdělávání

4.8 Čtenářská gramotnost

4.8.1 Definice pojmu

Pojem čtenářská gramotnost nemá jednotnou definici, která by byla obecně využívána. Definice se rychle a často mění podle vývoje změn ve společnosti, kultuře, ekonomice a stále větším požadavkům na schopnosti jednotlivce.

Čtenářská gramotnost na úplném začátku řešení tohoto tématu byla chápána jako prostá schopnost číst. Současné pojetí čtenářské gramotnosti v sobě zahrnuje schopnost porozumět mnoha různým typům textu vztahujícího se k nejrůznějším situacím ve škole i mimo školu, přemýšlet o jejich smyslu a umět jej vyložit.⁶⁸

První definice čtenářské gramotnosti vznikly jako podklad pro hodnocení mezinárodních srovnávacích výzkumů prováděných světovými organizacemi. Světové organizace zdůrazňují především funkční povahu čtení, což představuje proces, kdy čtenář pomocí nejrůznějších postupů, dovedností a strategií dojde k porozumění a navíc k jeho udržení a podpoře.⁶⁹ Definice však zachycují pouze některé složky čtenářství, a to především ty, které lze testovat.⁷⁰ Jedná se například o definici PIRLS⁷¹ pro účely výzkumu realizovaného organizací IEA⁷²: „Čtenářská gramotnost je chápána jako tvořivý a interaktivní proces, při kterém se klade důraz na funkční povahu čtení. Čtenáři by v tomto pojetí měli ovládat čtenářské strategie, při kterých uplatňují své znalosti a zkušenosti, přemýšlejí o tom, co si přečetli, vytvářejí si vlastní představy a identifikují podstatné informace a myšlenky.“⁷³ Další definice čtenářské gramotnosti podle nejrozsáhlejšího světového výzkumu PISA⁷⁴ realizovaného OECD⁷⁵, která zdůrazňuje schopnost čtenáře nejen textu porozumět, ale také o něm přemýšlet a uplatňovat své myšlenky a zkušenosti zní: „Čtenářská gramotnost znamená schopnost porozumět psanému textu, přemýšlet o něm

⁶⁸ Procházková, I.: *Co je čtenářská gramotnost, proč a jak ji rozvíjet?* [online]. Metodický portál: 2011 [cit. 18. 4. 2016]. Dostupný z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/446/CO-JE-CTENARSKA-GRAMOTNOST-PROC-A-JAK-JI-ROZVIJET.html>>

⁶⁹ Procházková, I.: *Co je čtenářská gramotnost, proč a jak ji rozvíjet?* [online]. Metodický portál: 2011 [cit. 18. 4. 2016]. Dostupný z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/446/CO-JE-CTENARSKA-GRAMOTNOST-PROC-A-JAK-JI-ROZVIJET.html>>

⁷⁰ Kolektiv autorů: *Čtenářská gramotnost ve výuce – Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. 65 s. ISBN: 978-80-87000-99-1

⁷¹ PIRLS je mezinárodní šetření, které je zaměřeno na testování čtenářské gramotnosti žáků 4. ročníku základních škol. Šetření PIRLS se snaží také zmapovat význam rodinného, školního a širšího prostředí žáků pro rozvoj čtenářské gramotnosti. ČŠI: PIRLS. [online]. 2016 [cit. 18. 4. 2016]. Dostupný z WWW: <http://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PIRLS>

⁷² IEA je nezávislé konsorcium národních výzkumných institucí a vládních výzkumných agentur z celého světa, které se zabývá vypracováváním mezinárodních výzkumných studií. MŠMT: Mezinárodní výzkumy IEA. [online]. 2013/2016 [cit. 18. 4. 2016]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/mezinarodni-pruzkumy-iea>>

⁷³ ČŠI: PISA. [online]. 2016 [cit. 18. 4. 2016]. Dostupný z WWW: <<http://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PISA>>

⁷⁴ PISA je projekt, který je považován za největší a nejdůležitější mezinárodní výzkum v oblasti měření výsledků vzdělávání, který v současné době ve světě probíhá. V současné době je do něj zapojeno 68 zemí včetně všech členských zemí OECD. ČŠI: PISA. [online]. 2016 [cit. 18. 4. 2016]. Dostupný z WWW: <<http://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PISA>>

⁷⁵ OECD je Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Jednou z aktivit je provádění výzkumů v oblasti výsledků vzdělávání. ČŠI: PISA. [online]. 2016 [cit. 18. 4. 2016]. Dostupný z WWW: <<http://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PISA>>

a používat jej k dosahování určitých cílů, k rozvoji vlastních schopností a vědomostí a k aktivnímu začlenění do života společnosti.⁷⁶

Čtenářská gramotnost by ale měla zahrnovat i netestované složky (postoje a hodnoty). Z tohoto důvodu byla jako podklad k průzkumu čtenářské gramotnosti v RVP ZŠ vymezena komplexnější definice čtenářské gramotnosti: „Čtenářská gramotnost je celoživotně se rozvíjející vybavenost člověka vědomostmi, dovednostmi, schopnostmi, postoji a hodnotami potřebnými pro užívání všech druhů textů v různých individuálních i sociálních kontextech.“⁷⁷ Čtenářská gramotnost pojímá několik rovin, všechny jsou zásadní. Jedná se o Vztah ke čtení⁷⁸, Doslovné porozumění⁷⁹, Vysuzování a hodnocení⁸⁰, Metakognice⁸¹, Sdílení⁸², Aplikace⁸³.

Čtenářská gramotnost je využívána jako nástroj k dosažení dalších cílů, které jsou klíčem k úspěchu v pracovním i osobním životě a ve společnosti.

4.8.2 Národní/krajské koncepce

Dříve byl za gramotného považován ten, kdo uměl na základní úrovni číst, psát, počítat. Gramotnosti obecně jsou více řešeny od 90. let 20. století, kdy začala být prostřednictvím mezinárodních výzkumů PISA, TIMSS a PIRLS testována úroveň gramotností žáků různého věku. Schopnosti splňující podmínky dosažení gramotnosti v současné době zahrnují také znalost pojmů dané oblasti, jejich porozumění a pochopení v souvislostech a dovednost využít je všestranně v praktickém životě.⁸⁴ Evropské společenství nejen na základě výsledků testů přistoupilo k zařazení podpory zvyšování úrovně gramotností

⁷⁶ Procházková, I.: *Co je čtenářská gramotnost, proč a jak ji rozvíjet?* [online]. Metodický portál: 2011 [cit. 18. 4. 2016]. Dostupný z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/446/CO-JE-CTENARSKA-GRAMOTNOST-PROC-A-JAK-JI-ROZVIJET.html>>

⁷⁷ Kolektiv autorů: *Čtenářská gramotnost ve výuce – Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. 65 s. ISBN: 978-80-87000-99-1

⁷⁸ Předpokladem pro rozvíjení čtenářské gramotnosti je potěšení z četby a vnitřní potřeba číst. Kolektiv autorů: *Čtenářská gramotnost ve výuce – Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. 65 s. ISBN: 978-80-87000-99-1

⁷⁹ Čtenářská gramotnost staví na dovednosti dekodovat psané texty a budovat porozumění na doslovné úrovni se zapojením dosavadních znalostí. Kolektiv autorů: *Čtenářská gramotnost ve výuce – Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. 65 s. ISBN: 978-80-87000-99-1

⁸⁰ Čtenářsky gramotný člověk musí umět vysuzovat z přečteného závěry a posuzovat (kriticky hodnotit) texty z různých hledisek včetně sledování autorových záměrů. Kolektiv autorů: *Čtenářská gramotnost ve výuce – Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. 65 s. ISBN: 978-80-87000-99-1

⁸¹ Součástí čtenářské gramotnosti je dovednost a návyk seberegulace, tj. dovednost reflektovat záměr vlastního čtení, v souladu s ním volit texty a způsob čtení, sledovat a vyhodnocovat vlastní porozumění čtenému textu a záměrně volit strategie pro lepší porozumění, překonávání obtížnosti obsahu i složitosti vyjádření. Kolektiv autorů: *Čtenářská gramotnost ve výuce – Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. 65 s. ISBN: 978-80-87000-99-1

Metakognice znamená způsobilost člověka plánovat, monitorovat, vyhodnocovat postupy, jichž sám používá, když se učí a poznává. Jde o činnost vědomou, která vede člověka k poznání „jak já sám postupuji, když poznávám svět“. Průcha J., Walterová E., Mareš J. Pedagogický slovník. Praha: Portál, 2003.

⁸² Čtenářsky gramotný člověk je připraven sdílet své prožitky, porozumívání a pochopení s dalšími čtenáři. Svě pochopení textu porovnává s jeho společensky sdílenými interpretacemi, všímá si shod a přemýšlí o rozdílech.

⁸³ Čtenářsky gramotný člověk využívá čtení k seberozvoji i ke svému konání, četbu zúročuje v dalším životě.

⁸⁴ Kolektiv autorů: *Gramotnosti ve vzdělávání - Soubor studií*. 1. vydání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2011. 99 s. ISBN: 978-80-87000-74-8

do strategických záměrů rozvoje vzdělávání. **Doporučení Evropského parlamentu a Rady** ze dne 18. 12. 2006 o klíčových schopnostech pro celoživotní učení (Úřední věstník L 394 ze dne 30. 12. 2006) říká, že bude sepsán **Evropský referenční rámec**, který bude definovat klíčové schopnosti pro celoživotní vzdělávání, mezi které byla zařazena i čtenářská, matematická a přírodovědná gramotnost. Rada EU ze dne 12. 5. 2009 o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (Úřední věstník EU 2009/C119/02) schválila dokument **Strategický rámec evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy**. Strategický rámec byl přijat ministry školství všech členských zemí EU. Obsahuje celkem 4 strategické cíle, v jednom z cílů je popsána potřeba rozvoje spolupráce v oblastech základních dovedností ve čtení, matematice a přírodních vědách vedoucí ke zlepšení gramotností v EU.⁸⁵ Na gramotnosti se již delší dobu zaměřují různé občanské iniciativy i státní instituce. OECD vydalo v roce 2003 Koncepti matematické gramotnosti ve výzkumu PISA 2003, ve které definuje matematickou gramotnost pro účely výzkumu vzdělávacích systémů zemí, respektive připravenost žáků pro aktivní a tvůrčí zapojení do společnosti.

Česká republika se podílela na přípravě a tvorbě koncepce projektu PISA od 90. let minulého století, zároveň se společně s dalšími 31 zeměmi účastnila prvního cyklu sběru dat v roce 2000. Gramotnostem v současném významu se v České republice věnuje mezi prvními dokumenty **Bílá kniha** (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice) z roku 2001, ve které je ukotvena spolupráce s OECD a účast českých žáků ve výzkumu PISA. **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2007** uvádí nutnost využití výstupů mezinárodního šetření pro zlepšování výsledků žáků v čtenářské a matematické gramotnosti a za cíl si dává zavedení rozvoje gramotností do RVP. Rozvoj gramotností je uveden jako jeden z cílů ve všech dalších vydáních Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky. Potřeba rozšiřování gramotností a vytvoření předpokladů pro zvýšení úrovně čtenářské a matematické gramotnosti žáků v ČR mají zahrnutou mezi cíle i další strategické dokumenty na národní úrovni jako například: **Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, Národní strategie podpory základních gramotností v základním vzdělávání, Záměr rozvoje čtenářské a matematické gramotnosti v základním školství**. Dokumenty popisují rozvoj gramotností jako systémový předpoklad pro dlouhodobé zlepšování výsledků vzdělávacího systému. Důležitost rozvoje gramotností dokazuje i množství metodik, které se jim věnuje. Ke gramotnostem bylo na národní úrovni Výzkumným ústavem pedagogickým vydáno několik metodických příruček obsahujících definice, metodická doporučení, vzorové úlohy atd., například: **Gramotnosti ve vzdělávání – Příručka pro učitele, Gramotnosti ve vzdělávání – Soubor studií, Čtenářská gramotnost ve výuce – Metodická příručka**. Výuce a rozvoji čtenářské a matematické gramotnosti se věnuje také Česká školní inspekce a další.

Na regionální úrovni jsou gramotnosti řešeny pouze okrajově. Potřeba rozvoje čtenářské gramotnosti je uvedena v **Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje 2016–2020**. Dlouhodobý záměr zde zmiňuje podporu rozvoje gramotností prostřednictvím obecných krajských dlouhodobých dotačních programů. Podpora gramotností je zařazena mezi cíle prioritní osy 1.

4.8.3 Způsob financování dané oblasti

V programovém období 2007–2013 byla v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK) čtenářská gramotnost na středních školách řešena pomocí tzv. šablon v oblasti podpory 1.5 Zlepšení podmínek pro vzdělávání na středních školách. Výzva byla vyhlášena v roce 2011.

Konkrétně se jednalo o tyto šablony:

⁸⁵ *Strategický rámec evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2010. 21 s. ISBN: 978-80-254-6941-5

- I/1 - Individualizace výuky pro zvýšení efektivity rozvoje čtenářské a informační gramotnosti žáků středních škol.
- I/2 - Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti

Šablonu „I/1 – Individualizace výuky pro zvýšení efektivity rozvoje čtenářské a informační gramotnosti žáků středních škol“ realizovalo 8 středních škol z Královéhradeckého kraje. Šablonu „I/2 – Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti“ realizovalo 12 středních škol Královéhradeckého kraje.

Tabulka 39 Přehled šablon týkajících se čtenářské gramotnosti v OP 1.5

Název šablony	Počet šablon	Podíl na počtu zapojených škol
I/1 – Individualizace výuky pro zvýšení efektivity rozvoje čtenářské a informační gramotnosti žáků středních škol.	8	10 %
I/2 – Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti	12	15 %

Zdroj: IS Monit7+

Dále byla v roce 2015 vyhlášena výzva č. 56, v rámci které byla realizována šablona „Čtenářské dílny jako prostředek ke zkvalitnění čtenářství a čtenářské gramotnosti.“ Tuto šablonu realizovalo 38 středních škol Královéhradeckého kraje z celkem 156 zapojených SŠ celé ČR.

Tabulka 40 Přehled šablon týkajících se čtenářské gramotnosti ve výzvě č. 56

Název šablony	Počet šablon	Podíl na počtu zapojených škol
Čtenářské dílny jako prostředek ke zkvalitnění čtenářství a čtenářské gramotnosti.	38	22 %

Zdroj: IS Monit7+

Pro srovnání v oblasti podpory 1.4 Zlepšení podmínek pro vzdělávání na základních školách (EU peníze školám), vyhlášené v roce 2010, bylo téma čtenářské gramotnosti řešeno také:

Jednalo se o tyto šablony:

- Individualizace výuky pro zvýšení efektivity rozvoje čtenářské a informační gramotnosti žáků základních škol
- Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti
- Vzdělávání pedagogických pracovníků ve formách a metodách výuky směřujících k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti žáků základních škol a k individualizaci výuky v této oblasti

Šablonu „Individualizace výuky pro zvýšení efektivity rozvoje čtenářské a informační gramotnosti žáků základních škol“ realizovalo celkem 80 ZŠ z Královéhradeckého kraje. Šablonu „Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti“ realizovalo celkem 141 ZŠ Královéhradeckého kraje. Šablonu „Vzdělávání pedagogických pracovníků ve formách a metodách výuky směřujících k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti žáků základních škol a k individualizaci výuky v této oblasti“ realizovalo celkem 145 základních škol Královéhradeckého kraje.

Tabulka 41 Přehled šablon týkajících se čtenářské gramotnosti v OP 1.4

Název šablony	Počet šablon	Podíl na počtu zapojených škol
Individualizace výuky pro zvýšení efektivity rozvoje čtenářské a informační gramotnosti žáků základních škol	80	30 %
Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti	141	53 %
Vzdělávání pedagogických pracovníků ve formách a metodách výuky směřujících k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti žáků základních škol a k individualizaci výuky v této oblasti	145	54 %

Zdroj: IS Monit7+

V rámci grantových projektů OP VK ani prostřednictvím krajských dotačních titulů toto téma nebylo v KHK podporováno.

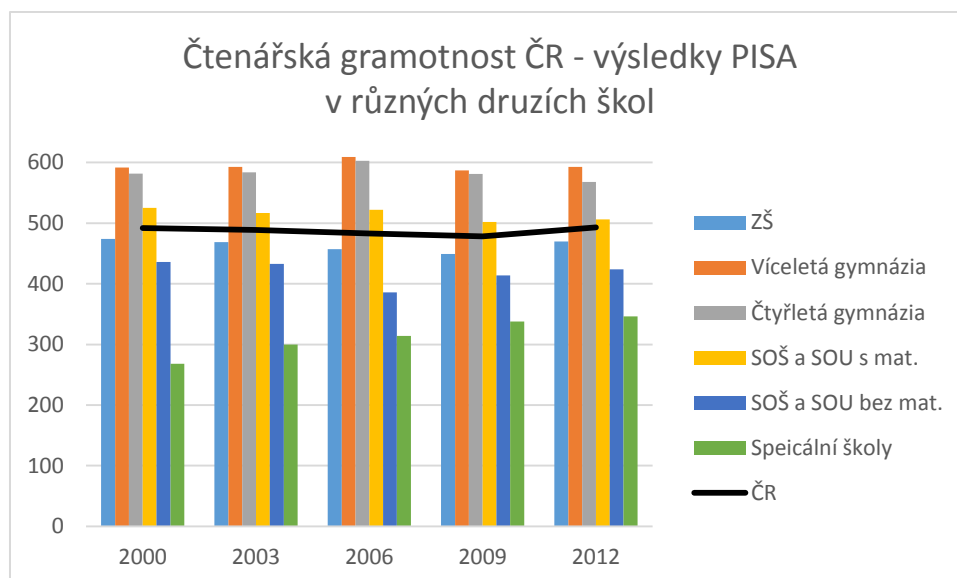
4.8.4 Současná praxe

Rozvoj čtenářské a matematické gramotnosti je nezbytnou podmínkou pro rozvoj klíčových kompetencí. Rozvoj čtenářské a matematické gramotnosti je podporován již od nadnárodní úrovně (EU). Pro rozvoj gramotností byla například v rámci programu EU peníze školám podpořena individualizace výuky, bylo vytvořeno množství nových vzdělávacích materiálů a kurzů pro vzdělávání pedagogických pracovníků, speciálních pedagogů a školních psychologů. Záměr rozvíjet gramotnosti převzala do svých dokumentů i Česká republika. V legislativních předpisech resortu školství však není podpora gramotností v základním vzdělávání výslovně zmíněna. MŠMT usiluje o vytvoření systémových předpokladů pro dlouhodobé zlepšování výsledků vzdělávacího systému v oblasti gramotností a ve spolupráci s NIDV sestavilo Standardy vzdělávání pro české základní vzdělávání, které jsou od roku 2012 zařazeny do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Prozatím jsou standardy vytvořeny pouze pro základní úroveň. Pro podporu rozvoje čtenářské a matematické gramotnosti lze využít řady publikací a metodických materiálů, které jsou určeny všem učitelům, kteří chtějí rozvíjet základní gramotnosti svých žáků.

Patnáctiletí žáci České republiky se od roku 2000 účastní průzkumu PISA – projektu OECD, který pravidelně v tříletých intervalech zjišťuje vědomosti a dovednosti nezbytné pro úspěšné uplatnění v reálném konkurenčním prostředí společnosti (nezkoumá reprodukci nabytých vědomostí, ale schopnost využít znalosti v běžném životě). PISA zjišťuje úroveň čtenářské, matematické a přírodovědné gramotnosti. V České republice se výzkumu účastní převážně žáci devátých ročníků základních škol a prvních ročníků středních škol. V roce 2000 byly dosažené hodnoty výsledků žáků České republiky ve čtenářské gramotnosti pod průměrem hodnot zemí OECD, výsledek byl dokonce statisticky významně nižší než průměrný výsledek zemí OECD. Česká republika se umístila v žebříčku testovaných zemí (celkem 31) na 19. místě. V roce 2003 je úroveň čtenářské gramotnosti českých žáků mírně pod průměrem zemí OECD, průměrný výsledek se ale už statisticky významně neliší od průměrného výsledku OECD. V roce 2009 zaznamenal průměrný výsledek českých žáků ve čtenářské gramotnosti oproti roku 2000 významné zhoršení, Česká republika byla v pořadí čtvrtou zemí s nejvyšší negativní změnou. V roce 2009 ve čtenářské gramotnosti nedosahuje téměř čtvrtina českých žáků II. úrovně (žáci ve skupině I. úrovně a nedosahující I. úrovně jsou schopni řešit jen ty nejjednodušší úlohy, nebo nejsou schopni prokázat základní vědomosti a dovednosti), ČR je v tomto ohledu pod průměrem OECD (průměrný výsledek ČR je osmým nejhorším mezi porovnávanými zeměmi). V roce 2012 bylo u českých žáků oproti minulému průzkumu v roce 2009 prokázáno zvýšení úrovně čtenářské gramotnosti, ČR se se svými výsledky pohybuje v průměru OECD. Významný podíl na zlepšení celkových výsledků ČR mají žáci základních škol.

V úrovni čtenářské gramotnosti se ČR v roce 2012 umístila na 26. místě. Vývoj výsledků žáků v různých druzích škol v ČR ve čtenářské gramotnosti zobrazuje Graf 44 Čtenářská gramotnost ČR – výsledky PISA v různých druzích škol, v grafu je uvedeno porovnání jednotlivých typů škol v průměrných dosažených bodových výsledcích v testech.

Graf 44 Čtenářská gramotnost ČR – výsledky PISA v různých druzích škol

Zdroj: vlastní zpracování dle Hlavní zjištění PISA 2012

V prosinci 2015 proběhlo na středních a vyšších odborných školách v celé ČR dotazníkové šetření pořádané NÚV, s cílem zjistit potřeby škol a jejich žáků a pedagogů. V Královéhradeckém kraji byla návratnost dotazníků stoprocentní, všechny dotazníky byly vyplněny kompletně. Z odpovědí vyplynulo, že pro téměř 80 % škol je čtenářská gramotnost důležitým tématem, proto je potřeba jejímu rozvoji věnovat patřičnou pozornost. Z dotazníkového šetření vyplynula prioritizace navržených opatření, která by podle zástupců škol nejvíce vedla k rozvoji gramotností, více viz Analýza potřeb na školách.

Do rozvoje čtenářské gramotnosti se zapojuje většina knihoven v kraji. Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové (SVK HK) pořádá od roku 2010 vzdělávací aktivitu určenou žákům a studentům všech stupňů škol nazvanou Lekce informačního vzdělávání. Knihovna se ve svých lekcích pokouší rozvíjet klíčové kompetence žáků a studentů prostřednictvím rozvoje jejich čtenářské gramotnosti. Žáci a studenti se mají zaměřit na schopnost vyhledávání informací, porozumění a interpretaci textu napříč předměty, práci s literaturou odbornou i uměleckou, vyhledávání informací nejen v dokumentech tištěných, ale i elektronických. Do Lekcí informačního vzdělávání ve SVK HK se od roku 2010 do 2015 zapojila 1 vysoká škola, 20 středních a vyšších odborných škol a 23 základních škol ze všech okresů Královéhradeckého kraje, navíc se zapojilo i několik škol z jiných krajů. Střední školy v tomto období využily 111 aktivit programu. Pouze 4 střední a vyšší odborné školy se účastnily jen jedné aktivity, více se nezapojily. Jsou však střední školy, které využívají Lekce informačního vzdělávání opakovaně každý rok až sedmkrát.

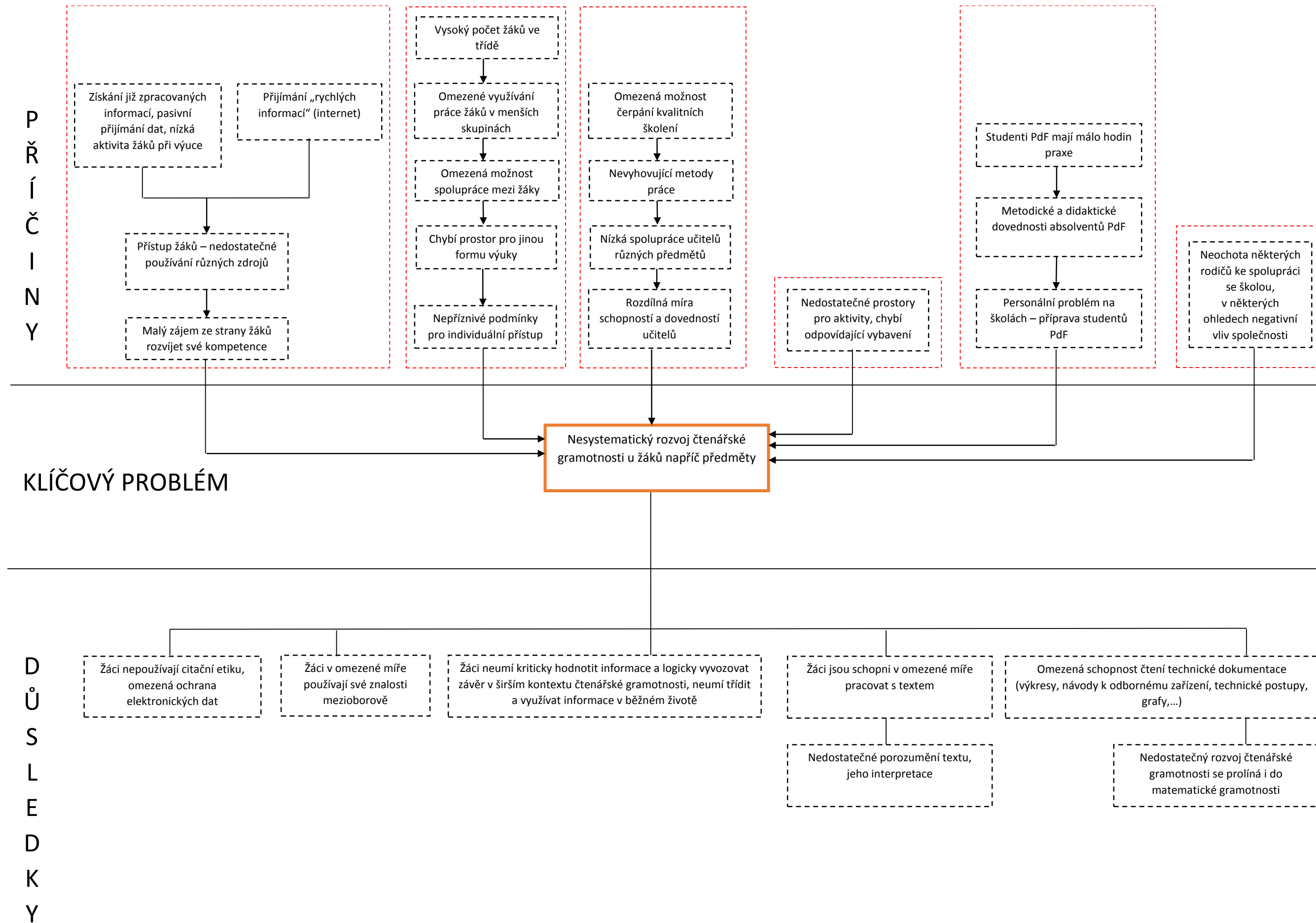
4.8.5 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
- Návaznost na rozvíjení čtenářské gramotnosti u žáků na základní škole a v mateřské škole (např. čtenářské kroužky, dramatický kroužek, ...)	- Nízká motivace učitelů i žáků k rozvoji čtenářské gramotnosti - Žáci nepracují se zdroji, nedostatečně používají různé zdroje

<ul style="list-style-type: none"> - Zkušenosti škol s čerpáním dotací - Existující nabídka mimoškolních vzdělávacích aktivit v Královéhradeckém kraji - Působení množství institucí a pořádání akcí podporujících čtenářskou gramotnost (Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, Městské knihovny, ...) - Existující nabídka kurzů pro učitele na metody podpory rozvoje čtenářské gramotnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatečné ohodnocení práce učitelů (nemusí se jednat pouze o finance) - Nepříznivé podmínky pro individuální přístup k žákům – velký počet žáků v pracovních skupinách (omezená možnost spolupráce mezi žáky, omezené využívání práce žáků v menších skupinách) - Nízká spolupráce mezi učiteli různých předmětů - Neefektivní nabídka školení vedoucí k používání nevyhovujících metod práce učitelů - Nedostatečné prostory pro aktivity vedoucí k rozvoji čtenářské gramotnosti, chybí odpovídající vybavení - Nedostatečná/neodpovídající připravenost absolventů pedagogických fakult - Možnost získání „rychlých informací“ (internet) - Pasivní přijímání dat žáky, nízká aktivita žáků při výuce (získávají od učitele již zpracované informace); výchova dětí k pasivitě již od ZŠ
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> - Nastavení vhodných podmínek pro spolupráci mezi učiteli (interní i externí) včetně organizačního zajištění jako například příležitost sdílení dobré praxe, hospitace dle potřeb učitelů a zajištění suplování, metodické kabinety, zřízení fyzického prostoru pro scházení se učitelů za účelem sdílení informací a zkušeností v rámci jednoho učitelského sboru a provázanosti témat vyučovaných v různých předmětech jednoho ročníku a dále k rozšíření práce ve skupině pedagogického sboru a budování dobrých vztahů v kolektivu, zařazení tandemové výuky se zkušenými kolegy - Vzdělávání pracovníků škol včetně možnosti uvolnění učitele z výuky a zajištění jeho náhrady, konkrétně se jedná například o možnost absolvovat semináře dle námětů, výběr efektivních a kvalitních školení, a to jak znalostních, tak motivačních, různých forem kurzů/školení s možností sdílet informace o kurzu, kurzy pro seznámení se s metodami rozvoje čtenářské gramotnosti a praktické ukázky v rámci školení včetně aplikace metod do praxe, seznámení učitelů s metodikami pro přechod od instruktivní ke konstruktivní výuce s konkrétním nácvikem, týmová práce, vhodné metody práce 	<ul style="list-style-type: none"> - Legislativa (počet žáků ve třídě, formální podoba RVP/ŠVP, personální zajištění suplování včetně finančního zajištění nepřímé pedagogické povinnosti, náročná administrativa,...) - Neochota spolupracovat se školou ze strany některých žáků i rodičů - Pokles úrovně vzdělávání, změna vnímání významu vzdělání ve společnosti, snížená prestiž absolventů VŠ

- Realizace motivačních aktivit pro učitele jako jsou teambuildingové aktivity nebo sdílení zkušeností a jiné
- Snížení počtu žáků ve třídě (např. formou půlené hodiny, práce ve skupině,...)
- Navázání dlouhodobé spolupráce s dalšími subjekty (knihovny, sociální partneři, významné literární osobnosti v kraji, novináři,...), může být provázáno se zážitkovými aktivitami (exkurze, besedy, zlepšení informačních toků pro žáky a rodiče např. v podobě projektových dnů nebo zážitkových aktivit a další) a realizace projektové výuky
- Spolupráce mezi žáky školy navzájem (starší učí mladší) i mezi žáky a studenty různých stupňů škol (ZŠ – SŠ – VOŠ – VŠ, spolupráce mezi školami a pedagogickými fakultami)
- Mezioborové učení předmětů – projektová výuka, krátkodobé projekty, mimoškolní aktivity, zážitkové aktivity, volitelné předměty v cizích jazycích (CLIL), čtenářské dílny
- Pořádání soutěží
- Zřízení prostor pro volnočasové aktivity i pro využití žáky a učiteli mimo povinnou výuku – jako zřízení školního centra/knihovny včetně jeho personálního zajištění a vybavení potřebnými pomůckami (zdroje textu jako např. nová odborná literatura, aktualizace knižního fondu, nákup licencí přístupů k odborným textům, slovníky, pravidla českého pravopisu, encyklopedie a další vybavení potřebné k rozvoji čtenářské gramotnosti)

Obrázek 8 Strom problémů – Čtenářská gramotnost

4.9 Matematická gramotnost

4.9.1 Definice pojmu

Nejčastěji používaným vymezením pojmu matematická gramotnost je vymezení pro mezinárodní výzkum PISA realizovaný OECD⁸⁶. Vzhledem k českému vzdělávacímu systému byly provedeny úpravy a doplnění. Definice matematické gramotnosti po těchto úpravách zní: „Matematická gramotnost je schopnost jedince poznat a pochopit roli, kterou hraje matematika ve světě, dělat dobře podložené úsudky a proniknout do matematiky tak, aby splňovala jeho životní potřeby jako tvořivého, zainteresovaného a přemýšlivého občana.“⁸⁷ Důraz je kladen na funkční používání matematických znalostí v konkrétních situacích a kontextech, ke kterému jsou zapotřebí základní matematické znalosti a dovednosti. Základem je schopnost vymežit, formulovat a řešit problémy z různých oblastí a kontextů a interpretovat jejich řešení s užitím matematiky.⁸⁸

Matematicky gramotní občané považují matematiku za dynamický, proměnlivý a významný obor, který často slouží jejich potřebám. Úroveň matematické gramotnosti se projevívá, když jsou matematické znalosti a dovednosti používány k řešení problémů. Problémy (a jejich řešení) se mohou vyskytovat v rozmanitých situacích a kontextech v rámci osobních zkušeností jednotlivce.

Matematická gramotnost má tři základní složky:

- situace a kontexty⁸⁹,
- kompetence
 - matematické uvažování⁹⁰,
 - matematická argumentace⁹¹,
 - matematická komunikace⁹²,
 - modelování⁹³,

⁸⁶ Kolektiv autorů: *Gramotnosti ve vzdělávání – Příručka pro učitele*. 1. vydání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010. 64 s. ISBN: 978-80-87000-41-0

⁸⁷ Kolektiv autorů: *Koncepce matematické gramotnosti ve výzkumu PISA 2003*. OECD, 2003. 50 s.

⁸⁸ Kolektiv autorů: *Koncepce matematické gramotnosti ve výzkumu PISA 2003*. OECD, 2003. 50 s.

⁸⁹ Situace a kontexty, do nichž jsou zasazeny problémy, které mají být řešeny a tím i aplikovány získané vědomosti a dovednosti. Používání a uplatňování matematiky v rozmanitých situacích a kontextech je důležitým aspektem matematické gramotnosti.

Kolektiv autorů: *Matematická gramotnost ve výuce – Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2011. 71 s.

⁹⁰ Zahrnuje schopnost klást otázky charakteristické pro matematiku, znát možné odpovědi, které matematika na tyto otázky nabízí, rozlišovat příčinu a důsledek, chápat rozsah a omezení daných matematických pojmů a zacházet s nimi.

Kolektiv autorů: *Matematická gramotnost ve výuce – Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2011. 71 s.

⁹¹ Zahrnuje schopnost rozlišovat předpoklady a závěry, sledovat a hodnotit řetězce matematických argumentů různého typu, cit pro heuristiku, schopnost vytvářet a posuzovat matematické argumenty.

Kolektiv autorů: *Matematická gramotnost ve výuce – Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2011. 71 s.

⁹² Zahrnuje schopnost rozumět písemným i ústním matematickým sdělením a vyjadřovat se jednoznačně a srozumitelně k matematickým otázkám a problémům, a to ústně i písemně.

Kolektiv autorů: *Matematická gramotnost ve výuce – Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2011. 71 s.

⁹³ Zahrnuje schopnost porozumět matematickým modelům reálných situací, používat, vytvářet a kriticky je hodnotit; získané výsledky interpretovat a ověřovat jejich platnost v reálném kontextu.

Kolektiv autorů: *Matematická gramotnost ve výuce – Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2011. 71 s.

- vymezování problémů a jejich řešení⁹⁴,
- užívání matematického jazyka⁹⁵,
- užívání pomůcek a nástrojů⁹⁶
- matematický obsah⁹⁷
 - kvantita⁹⁸,
 - prostor a tvar⁹⁹,
 - změna a vztahy¹⁰⁰,
 - neurčitost¹⁰¹.

Matematická gramotnost má být rozvíjena komplexně napříč vzdělávacími obory.

4.9.2 Národní/krajské koncepce

Gramotnosti obecně jsou více řešeny od 90. let 20. století, kdy začala být prostřednictvím mezinárodních výzkumů PISA, TIMSS a PIRLS testována úroveň gramotností žáků různého věku. Dříve byl za gramotného považován ten, kdo uměl na základní úrovni číst, psát, počítat. Schopnosti splňující podmínky dosažení gramotnosti v současné době zahrnují také znalost pojmů dané oblasti, jejich porozumění a pochopení v souvislostech a dovednost využít je všestranně v praktickém životě.¹⁰² Evropské společenství nejen na základě výsledků testů přistoupilo k zařazení podpory zvyšování úrovně gramotností do strategických záměrů rozvoje vzdělávání. **Doporučení Evropského parlamentu a Rady** ze dne 18. 12. 2006 o klíčových schopnostech pro celoživotní učení (Úřední věstník L 394 ze dne 30. 12. 2006)

⁹⁴ Zahrnuje schopnost rozpoznat a formulovat matematické problémy a řešit je různými způsoby.

Kolektiv autorů: *Matematická gramotnost ve výuce – Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2011. 71 s.

⁹⁵ Zahrnuje schopnost rozlišovat různé formy reprezentace matematických objektů a situací, volit formy reprezentace vhodné pro danou situaci a účel; dekódovat a interpretovat symbolický a formální jazyk, chápat jeho vztah k přirozenému jazyku, pracovat s výrazy obsahujícími symboly, používat proměnné a provádět výpočty. Kolektiv autorů: *Matematická gramotnost ve výuce – Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2011. 71 s.

⁹⁶ Zahrnuje znalost různých pomůcek a nástrojů, které mohou pomoci při matematické činnosti, a dovednost používat je s vědomím hranic jejich možností.

Kolektiv autorů: *Matematická gramotnost ve výuce – Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2011. 71 s.

⁹⁷ Matematický obsah je tvořen strukturami a pojmy nutnými k formulaci matematické podstaty problémů.

Kolektiv autorů: *Matematická gramotnost ve výuce – Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2011. 71 s.

⁹⁸ Význam čísel, různé reprezentace čísel, operace s čísly, představa velikosti čísel, počítání z paměti a odhady, míra.

Kolektiv autorů: *Matematická gramotnost ve výuce – Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2011. 71 s.

⁹⁹ Orientace v prostoru, rovinné a prostorové útvary, jejich metrické a polohové vlastnosti, konstrukce a zobrazování útvarů, geometrická zobrazení.

Kolektiv autorů: *Matematická gramotnost ve výuce – Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2011. 71 s.

¹⁰⁰ Závislost, proměnná, základní typy funkcí, rovnice a nerovnice, ekvivalence, dělitelnost, inkluze; vyjádření vztahů symboly, grafy, tabulkou.

Kolektiv autorů: *Matematická gramotnost ve výuce – Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2011. 71 s.

¹⁰¹ Sběr dat, analýza dat, prezentace a znázorňování dat, pravděpodobnost a kombinatorika, vyvozování závěrů. Kolektiv autorů: *Matematická gramotnost ve výuce – Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2011. 71 s.

¹⁰² Kolektiv autorů: *Gramotnosti ve vzdělávání - Soubor studií*. 1. vydání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2011. 99 s. ISBN: 978-80-87000-74-8

říká, že bude sepsán **Evropský referenční rámec**, který bude definovat klíčové schopnosti pro celoživotní vzdělávání, mezi které byla zařazena i čtenářská, matematická a přírodovědná gramotnost. Rada EU ze dne 12. 5. 2009 o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (Úřední věstník EU 2009/C119/02) schválila dokument **Strategický rámec evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy**. Strategický rámec byl přijat ministry školství všech členských zemí EU. Obsahuje celkem 4 strategické cíle, v jednom z cílů je popsána potřeba rozvoje spolupráce v oblastech základních dovedností ve čtení, matematice a přírodních vědách vedoucí ke zlepšení gramotností v EU.¹⁰³ Na gramotnosti se již delší dobu zaměřují různé občanské iniciativy i státní instituce. OECD vydalo v roce 2003 Koncepti matematické gramotnosti ve výzkumu PISA 2003, ve které definuje matematickou gramotnost pro účely výzkumu vzdělávacích systémů zemí, respektive připravenost žáků pro aktivní a tvůrčí zapojení do společnosti.

Česká republika se podílela na přípravě a tvorbě koncepce projektu PISA od 90. let minulého století, zároveň se společně s dalšími 31 zeměmi účastnila prvního cyklu sběru dat v roce 2000. Gramotnostem v současném významu se České republice věnuje mezi prvními dokumenty **Bílá kniha** (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice) z roku 2001, ve které je ukotvena spolupráce s OECD a účast českých žáků ve výzkumu PISA. **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2007** uvádí nutnost využití výstupů mezinárodního šetření pro zlepšování výsledků žáků v čtenářské a matematické gramotnosti a za cíl si dává zavedení rozvoje gramotností do RVP. Rozvoj gramotností je uveden jako jeden z cílů ve všech dalších vydáních Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky. Potřeba rozšiřování gramotností a vytvoření předpokladů pro zvýšení úrovně čtenářské a matematické gramotnosti žáků v ČR mají zahrnutou mezi cíle i další strategické dokumenty na národní úrovni jako například: **Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, Národní strategie podpory základních gramotností v základním vzdělávání, Záměr rozvoje čtenářské a matematické gramotnosti v základním školství**. Dokumenty popisují rozvoj gramotností jako systémový předpoklad pro dlouhodobé zlepšování výsledků vzdělávacího systému. Důležitost rozvoje gramotností dokazuje i množství metodik, které se jim věnuje. Ke gramotnostem bylo na národní úrovni Výzkumným ústavem pedagogickým vydáno několik metodických příruček obsahujících definice, metodická doporučení, vzorové úlohy atd.: **Gramotnosti ve vzdělávání – Příručka pro učitele, Gramotnosti ve vzdělávání – Soubor studií, Matematická gramotnost ve výuce – Metodická příručka**. Výuce a rozvoji čtenářské a matematické gramotnosti se věnuje také Česká školní inspekce (**Tematická zpráva – Podpora rozvoje matematické gramotnosti v předškolním a základním vzdělávání**), MŠMT (**Podpora rozvoje matematické gramotnosti v předškolním a základním vzdělávání – vedení MŠMT projednalo a vzalo na vědomí Tematickou zprávu ČŠI**) a další.

Na regionální úrovni jsou gramotnosti řešeny pouze okrajově. Potřeba rozvoje čtenářské a matematické gramotnosti je uvedena v **Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje 2016–2020**. Dlouhodobý záměr zde zmiňuje podporu rozvoje gramotností prostřednictvím obecných krajských dlouhodobých dotačních programů. Podpora gramotností je zařazena mezi cíle prioritní osy 1.

4.9.3 Způsob financování dané oblasti

V programovém období 2007–2013 byla v rámci OP VK matematická gramotnost na středních školách řešena pomocí šablon v oblasti podpory 1.5 Zlepšení podmínek pro vzdělávání na středních školách vyhlášené v roce 2011.

Jednalo se o následující šablony:

¹⁰³ *Strategický rámec evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2010. 21 s. ISBN: 978-80-254-6941-5

- IV/1 - Individualizace výuky pro zvýšení efektivity rozvoje matematické gramotnosti žáků středních škol
- IV/2 - Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji matematické gramotnosti žáků středních škol

Šablonu „ IV/1 – Individualizace výuky pro zvýšení efektivity rozvoje matematické gramotnosti žáků středních škol“ realizovalo 8 středních škol Královéhradeckého kraje. Šablonu „ IV/2 – Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji matematické gramotnosti žáků středních škol“ realizovalo 15 středních škol KHK.

Tabulka 42 Přehled šablon týkajících se matematické gramotnosti v OP 1.5

Název šablony	Počet šablon	Podíl na počtu zapojených škol
IV/1 – Individualizace výuky pro zvýšení efektivity rozvoje matematické gramotnosti žáků středních škol.	8	10 %
IV/2 – Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji matematické gramotnosti žáků středních škol	15	19 %

Zdroj: IS Monit7+

Pro srovnání v oblasti podpory 1.4 Zlepšení podmínek pro vzdělávání na základních školách (EU peníze školám) bylo téma matematické gramotnosti řešeno v těchto šablonách:

- Individualizace výuky pro zvýšení efektivity rozvoje matematické gramotnosti žáků základních škol
- Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji matematické gramotnosti žáků základních škol
- Vzdělávání pedagogických pracovníků ve formách a metodách výuky směřujících k rozvoji matematické gramotnosti žáků základních škol a k individualizaci výuky v této oblasti

Šablonu „Individualizace výuky pro zvýšení efektivity rozvoje matematické gramotnosti žáků základních škol“ realizovalo 47 základních škol Královéhradeckého kraje. Šablonu „Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji matematické gramotnosti žáků základních škol“ realizovalo celkem 65 základních škol v Královéhradeckém kraji a šablonu „Vzdělávání pedagogických pracovníků ve formách a metodách výuky směřujících k rozvoji matematické gramotnosti žáků základních škol a k individualizaci výuky v této oblasti“ realizovalo 72 základních škol KHK.

Tabulka 43 Přehled šablon týkajících se matematické gramotnosti v OP 1.4

Název šablony	Počet šablon	Podíl na počtu zapojených škol
Individualizace výuky pro zvýšení efektivity rozvoje matematické gramotnosti žáků základních škol	47	18 %
Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji matematické gramotnosti žáků základních škol.	65	24 %
Vzdělávání pedagogických pracovníků ve formách a metodách výuky směřujících k rozvoji matematické gramotnosti žáků základních škol a k individualizaci výuky v této oblasti	72	27 %

Zdroj: IS Monit7+

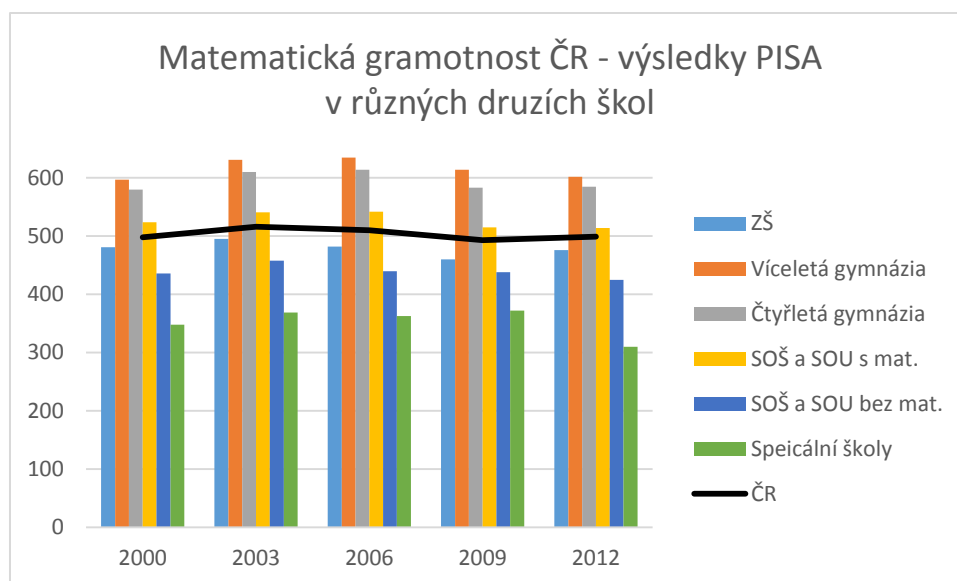
V rámci grantových projektů OP VK ani prostřednictvím krajských dotačních titulů toto téma nebylo v KHK podporováno.

4.9.4 Současná praxe

Rozvoj čtenářské a matematické gramotnosti je nezbytnou podmínkou pro rozvoj klíčových kompetencí. Rozvoj čtenářské a matematické gramotnosti je podporován již od nadnárodní úrovně (EU). Pro rozvoj gramotností byla například v rámci programu EU peníze školám podpořena individualizace výuky, bylo vytvořeno množství nových vzdělávacích materiálů a kurzů pro vzdělávání pedagogických pracovníků, speciálních pedagogů a školních psychologů. Záměr rozvíjet gramotnosti převzala do svých dokumentů i Česká republika. V legislativních předpisech resortu školství však není podpora gramotností v základním vzdělávání výslovně zmíněna. MŠMT usiluje o vytvoření systémových předpokladů pro dlouhodobé zlepšování výsledků vzdělávacího systému v oblasti gramotností a ve spolupráci s NIDV sestavilo Standardy vzdělávání pro české základní vzdělávání, které jsou od roku 2012 zařazeny do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. RVP ZV je nejvýznamnějším závazným dokumentem, kterým jsou školy povinny se řídit. Cílem standardů ZV je napomoci učitelům, školám, rodičům i žákům při naplňování vzdělávacích cílů. Prozatím jsou standardy vytvořeny pouze pro základní úroveň. Pro podporu rozvoje matematické gramotnosti lze využít řady publikací a metodických materiálů, které jsou určeny všem učitelům, kteří chtějí rozvíjet základní gramotnosti svých žáků.

Patnáctiletí žáci České republiky se od roku 2000 účastní průzkumu PISA – projektu OECD, který pravidelně v tříletých intervalech zjišťuje vědomosti a dovednosti nezbytné pro úspěšné uplatnění v reálném konkurenčním prostředí společnosti (nezkoumá reprodukci nabytých vědomostí, ale schopnost využít znalosti v běžném životě). PISA zjišťuje úroveň čtenářské, matematické a přírodovědné gramotnosti. V České republice se výzkumu účastní převážně žáci devátých ročníků základních škol a prvních ročníků středních škol. V roce 2000 patřila Česká republika s dosaženými výsledky svých žáků v matematické gramotnosti do skupiny s průměrnými výsledky, v roce 2003 dosáhli čeští žáci v matematické gramotnosti nadprůměrných výsledků. Výzkum v roce 2009 prokázal oproti výsledkům z roku 2003 zhoršení žáků všech typů středních škol v matematické gramotnosti. Největší propad zaznamenala víceletá gymnázia a nematuritní obory středních škol. V průzkumu PISA konaného v roce 2012 byl výsledek českých žáků v případě matematické gramotnosti průměrný a statisticky se nelišil od průměru zemí OECD. Podle dosažených výsledků zúčastněných zemí (celkem 65) se Česká republika v matematické gramotnosti umístila na 24. místě. Celkově se výsledky ČR oproti výsledkům v minulém měření zlepšily, ke zlepšení přispěly dosažené výsledky žáků základních škol, ostatní typy škol zaznamenávají i nadále propad. Celkově došlo k nárůstu procentuálního počtu žáků pod II. úrovní způsobilosti (žáci v této skupině budou mít pravděpodobně v důsledku nezvládnutých matematických dovedností problémy při uplatnění v dalším životě) a zároveň k poklesu procentuálního počtu z V. a VI. úrovně (nejvyšší úrovně matematické gramotnosti, žáci ovládají pokročilé matematické myšlení a uvažování). Změny ve výsledcích mezi rokem 2003 a 2012 představují pro Českou republiku negativní vývoj v úrovni dosažené matematické gramotnosti, ČR patřila šestá příčka nejvyšší negativní změny. Vývoj výsledků žáků v různých druzích škol v ČR v matematické gramotnosti zobrazuje Graf 45 Matematická gramotnost ČR – výsledky PISA v různých druzích škol, v grafu je uvedeno porovnání jednotlivých typů škol v průměrných dosažených bodových výsledcích v testech.

Graf 45 Matematická gramotnost ČR – výsledky PISA v různých druzích škol

Zdroj: Vlastní zpracování dle Hlavní zjištění PISA 2009

Aktuálně pro podporu matematické gramotnosti na školách jsou realizovány aktivity v rámci udržitelnosti projektů OP VK. Školy pořádají také různé akce k podpoře matematické gramotnosti jako je například Přírodovědná liga na Gymnáziu a Střední odborné škole pedagogické, Nová Paka.

Na území kraje působí mnoho institucí, které pořádají akce podporující matematickou gramotnost jak pro školy, tak pro veřejnost.

Hvězdárna a planetárium v Hradci Králové pořádá pro všechny stupně škol výukové programy o Zemi a vesmíru, které mají podpořit klíčové kompetence žáků včetně rozvoje matematické gramotnosti. Hvězdárna a planetárium podporuje práci učitelů, kterým poskytuje pomůcky v podobě pracovních listů. Hvězdárna a planetárium nabízí kromě programů pro školy také programy pro veřejnost, pořádá přednášky a debaty, žákům i veřejnosti poskytuje základ všeobecného vzdělání.

Hrajme si i hlavou je aktivita pořádaná od roku 2008 Univerzitou Hradec Králové ve spolupráci s Hvězdárnou a planetáriem. Je určena pro žáky základních a středních škol a je zaměřena na popularizaci matematiky, fyziky, chemie a dalších přírodovědných disciplín. Návštěvníci si mohou vyzkoušet pokusy, pro zájemce jsou k dispozici návody pro domácí bádání, matematické i fyzikální hračky a skládačky. Akce je již v povědomí učitelů i žáků Královéhradeckého kraje, účastní se i opakovaně.

Na území celé Evropské unie každoročně probíhá na vědeckých a výzkumných pracovištích různých organizací Noc vědců. Jedná se o akci vedoucí k osvětě a popularizaci vědy.

Na lokální, národní i mezinárodní úrovni probíhají matematické soutěže jako je například Matematická olympiáda, Matematická pythagoriáda, Logická olympiáda a další.

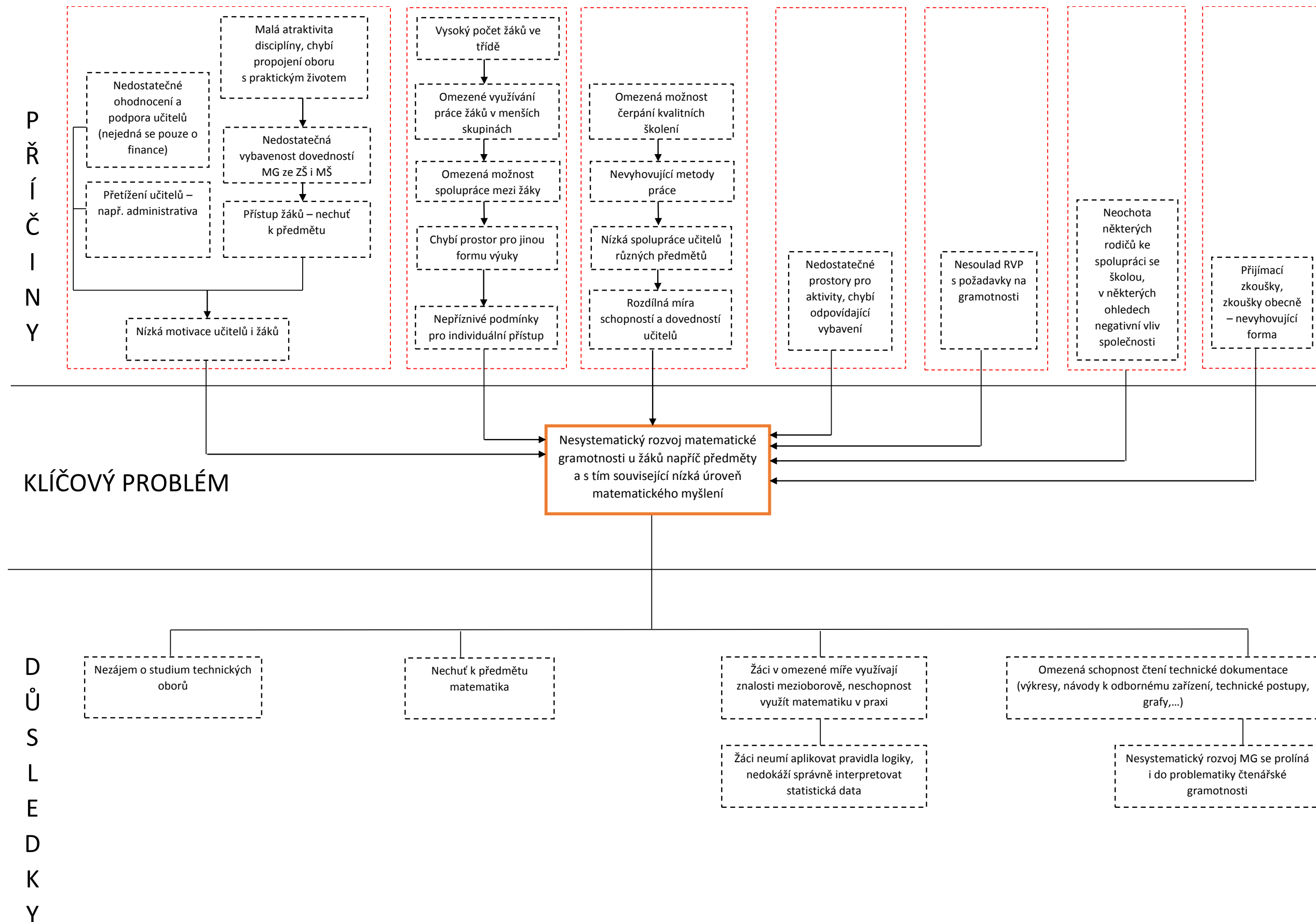
V prosinci 2015 proběhlo na středních a vyšších odborných školách v celé ČR dotazníkové šetření pořádané NÚV, s cílem zjistit potřeby škol a jejich žáků a pedagogů. V Královéhradeckém kraji byla návratnost dotazníků stoprocentní, všechny dotazníky byly vyplněny kompletně. Z odpovědí vyplynulo, že pro téměř 80 % škol je matematická gramotnost důležitým tématem, proto je potřeba jejímu rozvoji věnovat patřičnou pozornost. Z dotazníkového šetření vyplynula prioritizace navržených opatření, která by podle zástupců škol nejvíce vedla k rozvoji matematické gramotnosti, více viz Analýza potřeb na školách.

4.9.5 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Návaznost na rozvíjení matematické gramotnosti u žáků na základní škole a v mateřské škole (např. zavádění výuky matematiky na ZŠ „Hejného metodou“) - Zkušenosti škol s čerpáním dotací - Existující nabídka mimoškolních vzdělávacích aktivit v Královéhradeckém kraji - Působení množství institucí a pořádání akcí podporujících matematickou gramotnost (Planetárium, Noc vědců, Hrajeme si hlavou, Play Broumovsko, Přírodovědná liga,...) - Existující nabídka kurzů pro učitele na metody podpory rozvoje matematické gramotnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - Nízká motivace učitelů i žáků - Nedostatečné ohodnocení práce učitelů (nemusí se jednat pouze o finance) - Nepříznivé podmínky pro individuální přístup k žákům – velký počet žáků v pracovních skupinách (omezená možnost spolupráce mezi žáky, omezené využívání práce žáků v menších skupinách) - Nízká spolupráce mezi učiteli různých předmětů - Neefektivní nabídka školení vedoucí k používání nevyhovujících metod práce učitelů - Nedostatečné prostory pro aktivity vedoucí k rozvoji matematické gramotnosti, chybí odpovídající vybavení - Nedostatek aprobovaných pedagogů přírodovědných předmětů (např. matematiky, fyziky)
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> - Nastavení vhodných podmínek pro spolupráci mezi učiteli (interní i externí) včetně organizačního zajištění jako například příležitost sdílení dobré praxe, hospitace dle potřeb učitelů a zajištění suplování, metodické kabinety, zřízení fyzického prostoru pro scházení se učitelů za účelem sdílení informací a zkušeností v rámci jednoho učitelského sboru a provázanosti témat vyučovaných v různých předmětech jednoho ročníku a dále k rozšíření práce ve skupině pedagogického sboru a budování dobrých vztahů v kolektivu, zařazení tandemové výuky se zkušenými kolegy - Vzdělávání pracovníků škol včetně možnosti uvolnění učitele z výuky a zajištění jeho náhrady, konkrétně se jedná například o možnost absolvovat semináře dle námětů, výběr efektivních kvalitních školení, a to jak znalostních, tak motivačních, různých forem kurzu/školení s možností sdílet informace o kurzu, kurzy pro seznámení se s metodami rozvoje matematické gramotnosti a praktické ukázky v rámci školení včetně aplikace metod do praxe, seznámení učitelů s metodikami pro přechod od instruktivní ke konstruktivní výuce s konkrétním nácvikem, týmová práce, vhodné metody práce 	<ul style="list-style-type: none"> - Legislativa (počet žáků ve třídě, formální podoba RVP/ŠVP, personální zajištění suplování včetně finančního zajištění nepřímé pedagogické povinnosti, náročná administrativa,...) - Neochota spolupráce se školou ze strany některých žáků i rodičů - Pokles úrovně vzdělávání, změna vnímání významu vzdělání ve společnosti - Nastavení systému přijímacích zkoušek/zkoušek obecně (současný systém zkoušek nedává žákům možnost využít matematickou gramotnost a klíčové kompetence, ale pouze interpretovat naučené postupy) - Odliv stávajících pedagogů do jiných oblastí mimo školství

- Realizace motivačních aktivit pro učitele jako jsou teambuildingové aktivity nebo sdílení zkušeností a další
- Snížení počtu žáků ve třídě (půlené hodiny, práce ve skupině, ...)
- Navázání dlouhodobé spolupráce s dalšími subjekty (odborníci z praxe, muzea, výzkumné organizace,), může být provázáno se zážitkovými aktivitami (exkurze, besedy, zlepšení informačních toků pro žáky a rodiče např. v podobě projektových dnů nebo zážitkových aktivit, a další) a realizace projektové výuky
- Spolupráce mezi žáky školy navzájem (starší učí mladší) i mezi žáky a studenty různých stupňů škol (ZŠ – SŠ – VOŠ – VŠ, spolupráce mezi školami a pedagogickými fakultami)
- Mezioborové učení předmětů – projektová výuka, krátkodobé projekty, mimoškolní aktivity, zážitkové aktivity, volitelné předměty v cizích jazycích (CLIL), výuka finanční gramotnosti, využívání různých metod ve výuce vedoucí k zatraktivnění matematiky a odbourání nechuti k předmětu
- Vedení praktické výuky se zadáváním praktických úkolů
- Pořádání soutěží
- Zřízení prostor pro volnočasové aktivity i pro využití žáky a učiteli mimo povinnou výuku – jako zřízení školního centra včetně jeho personálního zajištění a vybavení potřebnými pomůckami (logické hry, matematické modely a další vybavení potřebné k rozvoji matematické gramotnosti)

Obrázek 9 Strom problémů – Matematická gramotnost

4.10 Klíčové kompetence

4.10.1 Definice pojmu

Prostředí, ve kterém lidé žijí, se rychle mění, a proto musí umět pružně reagovat na časté a radikální změny reality pracovního i mimopracovního života. Rozvíjeny mají být především takové vědomosti, dovednosti, postoje a návyky (kompetence), které lidem usnadní přijímat stále nové informace a rychle se adaptovat na změny vnějšího prostředí. Pracovní skupina pro základní dovednosti, výuku cizích jazyků a podnikatelství při Evropské komisi definovala klíčové kompetence následovně: „Klíčové kompetence představují přenosný a multifunkční soubor vědomostí, dovedností a postojů, které potřebuje každý jedinec pro své osobní naplnění a rozvoj, pro zapojení se do společnosti a úspěšnou zaměstnatelnost.“ Zároveň vytipovali osm oblastí klíčových kompetencí:

- komunikace v mateřském jazyce,
- komunikace v cizích jazycích,
- matematické kompetence a kompetence v oblasti vědy a technologií,
- kompetence v oblasti informační a komunikační technologie,
- kompetence učit se učit,
- sociální a interpersonální kompetence,
- občanské kompetence,
- kompetence v oblasti podnikatelství,
- kompetence v oblasti kulturního povědomí.¹⁰⁴

Evropský parlament a Rada Evropy nechala sestavit Evropský referenční rámec, který definuje klíčové kompetence takto: „Kompetence jsou zde definovány jako kombinace znalostí, dovedností a postojů odpovídajících určitému kontextu. Klíčovými kompetencemi jsou ty, jež všichni potřebují ke svému osobnímu naplnění a rozvoji, aktivnímu občanství, sociálnímu začlenění a pro pracovní život.“¹⁰⁵ Referenční rámec zahrnuje osm klíčových kompetencí, které jsou obsahově shodné s oblastmi vytipovanými Pracovní skupinou, jsou to:

- komunikace v mateřském jazyce,
- komunikace v cizím jazyce,
- matematické kompetence a základní kompetence v oblasti vědy a technologií,
- kompetence v oblasti digitálních technologií,
- kompetence učit se učit,
- sociální a občanské kompetence,
- smysl pro iniciativu a podnikatelské myšlení,
- kulturní povědomí a vyjádření.

Evropská komise a Rada Evropské unie doporučují členským státům rozvíjet klíčové kompetence u všech osob v rámci celoživotního učení: získání dostatečných kompetencí pro život a práci na základní škole, zachování a rozvíjení kompetencí na střední škole, udržování a rozvíjení kompetencí v celoživotním učení.¹⁰⁶

¹⁰⁴ Národní ústav odborného vzdělávání: *K vývoji konceptu klíčových kompetencí* [online]. 2012 [cit. 7. 7. 2016]. Dostupný z WWW: <http://www.nuov.cz/k-vyvoji-konceptu-kk>

¹⁰⁵ Doporučení Evropského parlamentu a rady ze dne 18. prosince 2006 o klíčových kompetencích pro celoživotní učení (2006/962/ES) – Příloha: Klíčové kompetence pro celoživotní učení – Evropský referenční rámec.

¹⁰⁶ Doporučení Evropského parlamentu a rady ze dne 18. prosince 2006 o klíčových kompetencích pro celoživotní učení (2006/962/ES).

V České republice byl vyjádřen požadavek na rozvoj klíčových kompetencí v Bílé knize. Bílá kniha definuje klíčové kompetence jako všeobecně použitelné kompetence, které „zahrnují schopnosti, dovednosti, postoje, hodnoty a další charakteristiky osobnosti, které umožňují člověku jednat adekvátně a efektivně v různých pracovních a životních situacích. K podpoře jejich rozvoje by měla přispět také změna stylu výuky ve školách, protože kompetence jsou založeny na aktivitách, nikoli pouze na vědomostech. Patří k nim např.: komunikace, rozvoj schopnosti učit se, sociální kompetence, řešení problémů, práce s informačními technologiemi.“¹⁰⁷ Koncepce klíčových kompetencí je zahrnuta také v RVP. Klíčové kompetence v základním vzdělávání jsou definovány takto: „Mít kompetenci znamená, že člověk (žák) je vybaven celým složitým souborem vědomostí, dovedností a postojů, ve kterém je vše propojeno tak výhodně, že díky tomu člověk může úspěšně zvládnout úkoly a situace, do kterých se dostává ve vzdělávání, v práci, v osobním životě. Mít určitou kompetenci znamená, že se dokážeme v určité přirozené situaci přiměřeně orientovat, provádět vhodné činnosti, zaujmout přínosný postoj.“¹⁰⁸ Klíčové kompetence v základním vzdělávání jsou rozpracovány do šesti oblastí:

- kompetence k učení,
- kompetence k řešení problémů,
- kompetence komunikativní,
- kompetence sociální a personální,
- kompetence občanská a kompetence pracovní.¹⁰⁹

Definice klíčových kompetencí v RVP středního odborného vzdělávání zní: „Soubor požadavků na vzdělání, zahrnující vědomosti, dovednosti, postoje a hodnoty, které jsou důležité pro osobní rozvoj jedince, jeho aktivní zapojení do společnosti a pracovní uplatnění. Jsou univerzálně použitelné v různých situacích. Ve výuce se neváží na konkrétní vyučovací předměty, lze je rozvíjet prostřednictvím všeobecného i odborného vzdělávání, v teoretickém i praktickém vyučování, ale i prostřednictvím různých dalších aktivit doplňujících výuku, kterých se žáci sami aktivně účastní.“ Klíčové kompetence odborného vzdělávání navazují na Klíčové kompetence RVP v základním vzdělávání.¹¹⁰ Jsou to:

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů
- komunikativní kompetence
- personální a sociální kompetence
- občanské kompetence a kulturní povědomí
- kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám
- matematické kompetence
- kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi

¹⁰⁷ Kolektiv autorů: *Bílá kniha – Národní program rozvoje vzdělávání v České republice*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání – nakladatelství Tauris, 2001. 90 s. ISBN 80-211-0372-8.

¹⁰⁸ Kolektiv autorů: *Klíčové kompetence v základním vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 75 s. ISBN 978-80-87000-07-6.

¹⁰⁹ Kolektiv autorů: *Klíčové kompetence v základním vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 75 s. ISBN 978-80-87000-07-6.

¹¹⁰ Národní ústav odborného vzdělávání: *Koncepce klíčových kompetencí v RVP středního odborného vzdělávání* [online]. 2012 [cit. 7. 7. 2016]. Dostupný z WWW: < <http://www.nuov.cz/koncepce-kk> >

V RVP pro gymnázia jsou klíčové kompetence definovány takto: „Klíčové kompetence představují soubor vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro osobní rozvoj jedince, jeho aktivní zapojení do společnosti a budoucí uplatnění v životě.“¹¹¹ Klíčové kompetence na gymnáziu jsou stejně jako v základním vzdělávání rozpracovány do oblastí:

- klíčová kompetence k učení,
- klíčová kompetence k řešení problémů,
- klíčová kompetence komunikativní,
- klíčová kompetence sociální a personální,
- klíčová kompetence občanská a
- klíčová kompetence k podnikavosti.¹¹²

4.10.2 Národní/krajské koncepce

Klíčovými kompetencemi se začali zabývat v Německu v 70. letech 20. století. Jako podklad pro rozvoj klíčových kompetencí byla skutečnost, že prostředí, ve kterém lidé žijí, se rychle mění, a proto musí umět pružně reagovat na časté a radikální změny reality pracovního i mimopracovního života. Rozvíjeny mají být především takové vědomosti, dovednosti, postoje a návyky (kompetence), které lidem usnadní přijímat stále nové a rychle se adaptovat na změny vnějšího prostředí. Myšlenka rozvíjet klíčové kompetence pronikla i do evropského společenství, v roce 1997 **Rada Evropy** definovala pět souborů klíčových kompetencí, v roce 2000 byly požadavky na rozvoj klíčových kompetencí zapracovány mezi strategické cíle rozvoje evropského společenství v rámci lisabonského procesu. **Pracovní skupina pro základní dovednosti, výuku cizích jazyků a podnikatelství při Evropské komisi** klíčové kompetence definovala. **Doporučení Evropského parlamentu a Rady** ze dne 18. 12. 2006 o klíčových kompetencích říká, že bude sepsán **Evropský referenční rámec**, který bude definovat klíčové kompetence. Evropská komise a Rada Evropské unie doporučují členským státům rozvíjet klíčové kompetence u všech osob v rámci celoživotního učení: získání dostatečných kompetencí pro život a práci na základní škole, zachování a rozvíjení kompetencí na střední škole, udržování a rozvíjení kompetencí v celoživotním učení.¹¹³

Ve vzdělávání v České republice se termín klíčové kompetence objevil v roce 1991 ve **Strategické studii odborného vzdělávání**. Klíčové kompetence pak byly zahrnuty do **Standardu středoškolského odborného vzdělávání** a následně zapracovány do učebních dokumentů oborů vzdělávání podle jednotně stanovených pravidel. Klíčové kompetence jsou zmiňovány také v dalších publikacích vztahujících se k prioritám vzdělávání v ČR, např. **Lidské zdroje v České republice, České vzdělávání a Evropa** (tzv. zelená kniha české vzdělávací politiky), **Bílá kniha** (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice). Bílá kniha poprvé vyjádřila požadavky na rozvoj klíčových kompetencí na úrovni celkové koncepce českého vzdělávacího systému. Na základě Bílé knihy, Evropského referenčního rámce a snahy o dosažení vyšší míry shody mezi RVP základního, gymnaziálního a odborného vzdělání vznikla současná **koncepce klíčových kompetencí v RVP**. Klíčové kompetence v základním vzdělávání jsou rozpracovány do šesti oblastí: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanská a kompetence pracovní. Klíčové kompetence

¹¹¹ Kolektiv autorů: *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 104 s. ISBN 978-80-87000-11-3.

¹¹² Kolektiv autorů: *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 104 s. ISBN 978-80-87000-11-3.

¹¹³ Doporučení Evropského parlamentu a rady ze dne 18. prosince 2006 o klíčových kompetencích pro celoživotní učení (2006/962/ES).

odborného vzdělávání se odvíjejí od Evropského referenčního rámce klíčových kompetencí pro celoživotní vzdělávání a navazují na Klíčové kompetence RVP v základním vzdělávání.¹¹⁴

Klíčové kompetence na gymnáziu jsou stejně jako v základním vzdělávání rozpracována do oblastí: klíčová kompetence k učení, klíčová kompetence k řešení problémů, klíčová kompetence komunikativní, klíčová kompetence sociální a personální, klíčová kompetence občanská a klíčová kompetence k podnikavosti. Rozpracování klíčových kompetencí do ŠVP obsahuje **Metodika tvorby ŠVP**. Dalším podkladem pro zavedení rozvoje klíčových kompetencí do praxe je například **Příručka dobré praxe**. Na národní úrovni jsou klíčové kompetence zahrnuty v dokumentu **Strategie celoživotního učení České republiky**, rozvoj klíčových kompetencí je ukotven v **Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015–2020**.

Okrajově se o klíčových kompetencích zmiňuje Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje (2016–2020). Klíčové kompetence jsou zařazeny mezi cíle v dokumentu Strategie integrované územní investice Hradecko-Pardubické aglomerace. Rozvoj klíčových kompetencí řeší také Regionální akční plán Královéhradeckého kraje a Program rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016. Ve všech uvedených dokumentech je popsána potřeba rozvoje klíčových kompetencí obyvatel.

4.10.3 Způsob financování dané oblasti

Královéhradecký kraj byl v programovém období 2007–2013 poskytovatelem dotace v rámci OP VK, oblasti podpory 1.1 Zvyšování kvality ve vzdělávání pro grantové projekty, které se zabývaly podporou rozvoje klíčových kompetencí žáků:

CZ.1.07/1.1.05/03.0008 „Rozvoj klíčových kompetencí nutných pro posilování mezipředmětových vazeb a propojení výuky s reálným životem“, který realizovalo Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická, Nová Paka, Kumburská 740. Termín realizace 1. 10. 2010–1. 4. 2012, celkový rozpočet 3 165 302,94 Kč.

Projekt byl zaměřen na podporu činnosti metodických skupin pedagogů školy pracujících na tvorbě a realizaci moderních forem projektového vyučování. Na základě požadavků kurikulární reformy a školního vzdělávacího programu se soustředil na rozvoj klíčových kompetencí nutných pro nové formy práce, na hledání a vytváření mezipředmětových vazeb a na propojení výuky s reálnými problémy a profesní sférou.

CZ.1.07/1.1.05/02.0036 „Mezipředmětové vztahy jako nosný prvek výuky odborných předmětů“, realizátor Střední průmyslová škola, Hradec Králové

Cílem projektu bylo provádět výuku jako mezipředmětovou. Důraz byl kladen na výuku v praktických dovednostech, aplikaci teoretických znalostí promítaných do praktických cvičení, upevňování a ověřování teoretických znalostí na praktických úlohách řešených na simulátorech a simulačních programech. Výstupem byly zpracované aplikační listy (i v cizích jazycích) s teoretickým rozbohem úlohy, vlastním zadáním práce a zpracováním simulačních programů pro posouzení naměřených a teoreticky předpokládaných hodnot.

V rámci šablon OP VK ani prostřednictvím krajských dotačních titulů toto téma nebylo v KHK podporováno.

Zdroje: IS Monit7+

¹¹⁴ Národní ústav odborného vzdělávání: *Koncepce klíčových kompetencí v RVP středního odborného vzdělávání* [online]. 2012 [cit. 7. 7. 2016]. Dostupný z WWW: < <http://www.nuov.cz/koncepce-kk> >

4.10.4 Současná praxe

Klíčové kompetence obsahují několik oblastí, podporou a rozvojem každé z klíčových oblastí jsou sekundárně rozvíjeny i samotné klíčové kompetence žáků. Rozvoj klíčových kompetencí je podporován již od nadnárodní úrovně (EU). Pro rozvoj klíčových kompetencí byla v rámci OP VK podpořena mezi-předmětová výuka, byly vytvořeny metodické materiály podporující rozvoj klíčových kompetencí a ve svých činnostech vedoucích k vyššímu rozvoji klíčových kompetencí ve výuce byli proškoleni někteří učitelé. V České republice jsou klíčové kompetence zahrnuty v závazných dokumentech řešících oblast vzdělávání. Rozvoj klíčových kompetencí jako jedno z témat je zařazeno i do Rámcového vzdělávacího programu. RVP ukládá školám další rozpracování metod vyučování klíčových kompetencí do ŠVP. Pro podporu rozvoje klíčových kompetencí lze využít řady publikací a metodických materiálů, které jsou určeny všem učitelům, kteří chtějí rozvíjet klíčové kompetence svých žáků.

Do rozvoje klíčových kompetencí je zapojena většina knihoven působících v Královéhradeckém kraji. Sdružení knihoven České republiky založilo v roce 2009 samostatnou odbornou sekci – Sekce pro informační vzdělávání uživatelů, která se pravidelně schází a pořádá semináře, cílem je zavést informační vzdělávání uživatelů s moderními metodami práce v souladu s RVP a rozvíjením klíčových kompetencí do každé knihovny. Vznikají podpůrné materiály pro knihovníky, jak vytvořit lekci, jak ji vést a jak spolupracovat s pedagogy. Lekce vytvářené v knihovnách často rozvíjejí mezipředmětové vztahy. Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové (SVK HK) pořádá od roku 2010 vzdělávací aktivitu určenou žákům a studentům všech stupňů škol nazvanou Lekce informačního vzdělávání. Knihovna se ve svých lekcích pokouší rozvíjet klíčové kompetence žáků a studentů. Lekce rozvíjejí klíčové kompetence k učení, řešení problémů, komunikativní, sociální a personální a občanské, vztahují se k předmětům český jazyk a literatura, dějepis, občanská nauka, zeměpis, výtvarná výchova i mediální výchova. Žáci a studenti se mají zaměřit na schopnost vyhledávání informací, porozumění a interpretaci textu napříč předměty, práci s literaturou odbornou i uměleckou, vyhledávání informací nejen v dokumentech tištěných, ale i elektronických. Je jim například zadáno konkrétní téma, k jehož zpracování vyhledávají a sbírají informace a materiály, pracují ve skupinách, prezentují výsledný projekt. Do Lekcí informačního vzdělávání ve SVK HK se od roku 2010 do 2015 zapojila 1 vysoká škola, 20 středních a vyšších odborných škol a 23 základních škol ze všech okresů Královéhradeckého kraje, navíc se zapojilo i několik škol z jiných krajů. Střední školy v tomto období využily 111 aktivit programu. Pouze 4 střední a vyšší odborné školy se účastnily jen jedné aktivity, více se nezapojily. Jsou však střední školy, které využívají Lekce informačního vzdělávání opakovaně každý rok až sedmkrát.

O větší spolupráci se školami mají zájem jak knihovny místní (obecní), tak SVK HK. Ze strany knihoven je nabízena tvorba programu na míru dle požadavků školy vedoucí k rozvoji klíčových kompetencí ve spolupráci pedagogů s knihovníky, v úvahu by připadalo i školení učitelů v práci s různými databázemi, SVK HK chystá semináře o citacích, účast se předpokládá nejen ze strany žáků a studentů, ale i učitelů.

4.10.5 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">- Návaznost na rozvíjení klíčových kompetencí u žáků na základní škole a v mateřské škole (např. vedení projektové výuky, provázanost výuky s běžným životem,...)- Zkušenosti škol s čerpáním dotací- Široká nabídka mimoškolních vzdělávacích aktivit v Královéhradeckém kraji- Existující spolupráce škol a firem	<ul style="list-style-type: none">- Nízká motivace učitelů i žáků- Nedostatečné ohodnocení práce učitelů (nemusí se jednat pouze o finance)- Nepříznivé podmínky pro individuální přístup k žákům – velký počet žáků ve třídách (omezená možnost spolupráce mezi žáky, omezené využívání práce žáků v menších skupinách)

<ul style="list-style-type: none"> - Existující nabídka kurzů pro učitele na metody podpory rozvoje klíčových gramotností 	<ul style="list-style-type: none"> - Nízká spolupráce mezi učiteli různých předmětů - Neefektivní nabídka školení vedoucí k používání nevyhovujících metod práce učitelů - Chybí metodika pro rozvoj klíčových kompetencí nebo není učiteli používána - Nedostatečné prostory pro aktivity vedoucí k rozvoji čtenářské gramotnosti, chybí odpovídající vybavení - Nedostatečná/neodpovídající příprava studentů pedagogických fakult - Pasivní přijímání dat žáky, nízká aktivita žáků při výuce (získávají od učitele již zpracované informace); výchova dětí k pasivitě již od ZŠ
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> - Nastavení vhodných podmínek pro spolupráci mezi učiteli (interní i externí) včetně organizačního zajištění jako například posílení pozice mentora a tím posilování týmové role, práce ve skupinách a vztahů v kolektivu, zajištění podpory managementu školy - Vzdělávání pracovníků škol včetně možnosti uvolnění učitele z výuky a zajištění jeho náhrady, konkrétně se jedná například o systematické dlouhodobé, cyklické a intenzivní vzdělávání s dopadem do praxe, možnost absolvovat semináře dle námětů, výběr efektivních kvalitních školení, a to jak znalostních, tak motivačních, různých forem kurzu/školení s možností sdílet informace o kurzu, kurzy pro seznámení se s metodami rozvoje čtenářské gramotnosti a praktické ukázky v rámci školení včetně aplikace metod do praxe, rozvoj schopnosti pracovat s nástroji pedagogické diagnostiky, sebereflexe, autoevaluace, seznámení učitelů s metodikami pro přechod od instruktivní ke konstruktivní výuce s konkrétním nácvikem, týmová práce, vhodné metody práce - Realizace motivačních aktivit pro učitele jako jsou teambuildingové aktivity nebo sdílení zkušeností a další - Snížení počtu žáků v pracovní skupině (půlené hodiny, práce ve skupině,...) - Zlepšení informačních toků pro žáky a rodiče např. v podobě projektových dnů nebo zážitkových aktivit, a další) a realizace projektové výuky - Spolupráce mezi žáky školy (starší učí mladší) i mezi žáky/studenty různých stupňů škol (ZŠ 	<ul style="list-style-type: none"> - Legislativa (počet žáků ve třídě, formální podoba RVP/ŠVP, personální zajištění suplování včetně finančního zajištění nepřímé pedagogické povinnosti, náročná administrativa,...) - Neochota spolupráce se školou ze strany některých žáků i rodičů - Pokles úrovně vzdělávání, změna vnímání významu vzdělání ve společnosti

<ul style="list-style-type: none">- SŠ – VOŠ – VŠ, spolupráce mezi školami a pedagogickými fakultami)- Pořádání soutěží- Zřízení prostor pro volnočasové aktivity i pro využití žáky a učiteli mimo povinnou výuku – zřízení školního centra včetně jeho personálního zajištění a vybavení potřebnými pomůckami potřebnými k rozvoji klíčových kompetencí	
---	--

Obrázek 10 Strom problémů – Klíčové kompetence

